Comuna Cacica a fost numită mica Austrie, este o Europă în miniatură, unde conviețuiesc pașnic mai multe naționalități și confesiuni religioase. Este locul pe care Europa îl poate lua ca exemplu și de aceea apare complexitatea realizării acestei monografii, pentru a răspunde tuturor cerințelor de ordin istoric, economic, social și confesional a satelor componente ale comunei Cacica.

primar Elena Boloca

ISBN 978-606-586-250-0
editurakarunabistrita@yahoo.com

Comuna Cacica o localitate bucovineană multietnică

Marcel Anton Cojocar Sahlean -coordonator-

editura KARUNA

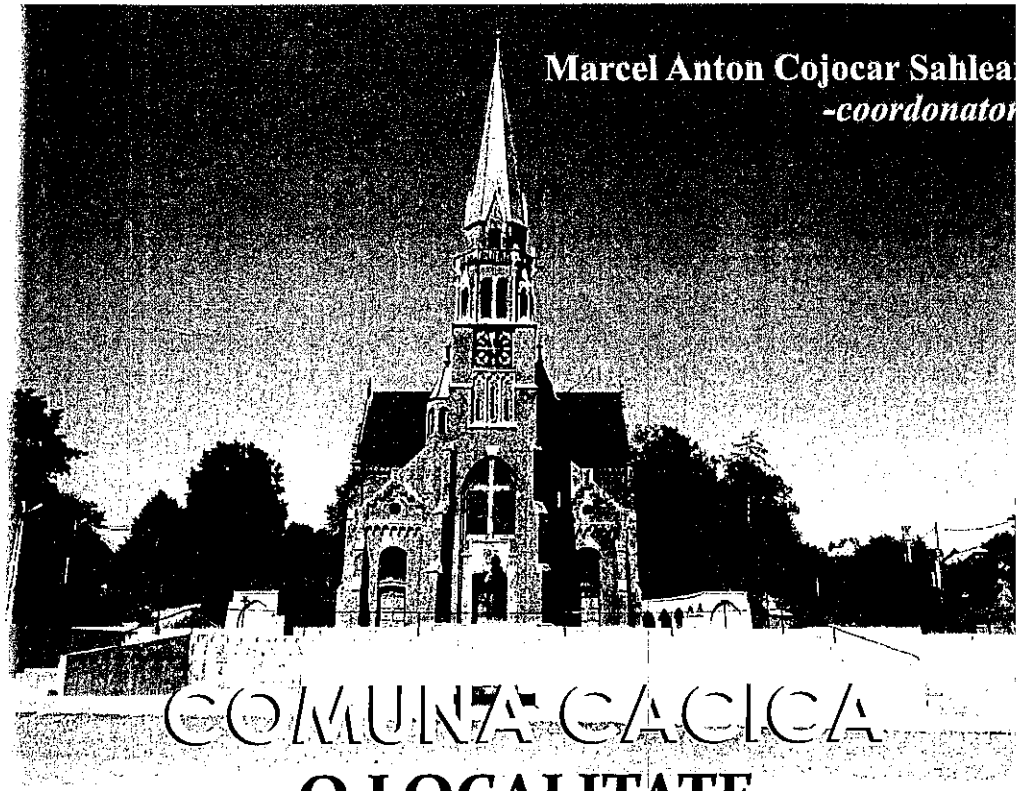

Marcel Anton Cojocar Sahlea
-coordonator

COMUNA CACICA
O LOCALITATE BUCOVINEANĂ MULTIETNICĂ

editura KARUNA

colecția IDENTITĂȚI

Marcel Anton Cojocar Sahlean
-coordonator-

COMUNA CACICA
O LOCALITATE
BUCOVINEANĂ MULTIETNICĂ

colecția Identități

Au colaborat:

Boloca Elena, Boiciuc Nicolai, Ciornei V. Dumitru, Alfonso-Eugen Zielonca, Mugur Andronic, Cojocari Nicolae, Strugar Mihaela, Ucraineț Crețu Maria, Andronic Maria, Ciornei Nicoleta, Bălăceanu Mihaela, Precupanu Maria, Nacu Mihaela, Cîmpan Nicoleta Oana, Ciornei Constantin, Croitoru Paul, Marculeac Carmen Iagusia şi Ostrovschi Eugenia.

Consilier editorial: dr. Mariana Irimia
Tehnoredactare: prof. Oana Nicoleta Cîmpan
Coperta I-IV: dr. Mariana Irimia
Corectura: prof. Mihaela Srtugar
Grafica generală: Paula Coman
Copyright © 2015 ***Comuna Cacica o localitate bucovineană multietnică/*** Marcel Anton Cojocar Sahlean

Editura Karuna Bistrița
T/el. 0760/607889, 0760/607009
e-mail: editurakarunabistrita@yahoo.com
Tipar: SC. Karuna SRL Bistrița
Tel./Fax. 0363/ 104135

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Comuna Cacica, o localitate bucovineană multietnică / coord.: Marcel Anton Cojocar Sahlean. - Bistrița : Karuna, 2015
Bibliogr.
ISBN 978-606-586-250-0

I. Cojocar Sahlean, Marcel Anton (coord.)

908(498 Cacica)

Cuvânt înainte

Având în vedere că localitatea Cacica se pregătește de aniversarea a 600 de ani de la prima atestare documentară, așa cum se arată în documentele vremii, „la 13 aprilie 1415 Alexandru cel Bun întărește lui Ivan Vornicu un sat la obârșia Solonețului, unde a fost Tatomir și Pârtea", a fost necesară o prezentare a istoriei și dezvoltării localității într-o monografie.

Comuna Cacica a fost numită mica Austrie, este o Europă în miniatură, unde conviețuiesc pașnic mai multe naționalități și confesiuni religioase. Este locul pe care Europa îl poate lua ca exemplu și de aceea apare complexitatea realizării acestei monografii, pentru a răspunde tuturor cerințelor de ordin istoric, economic, social și confesional a satelor componente ale Comunei Cacica.

Astfel, pe lângă monografiile anterioare, un colectiv format din cadre didactice și reprezentanți ai primăriei, coordonat de prof. Cojocar Sahlean Marcel, au căutat să închege această lucrare sub denumirea de „Comuna Cacica - o localitate bucovineană multietnică".

Comuna Cacica este o localitate reprezentativă pentru istoria și cultura Bucovinei, fiind asezată în zona centrală a circuitului turistic bucovinean, localitate care tinde să devină o stațiune turistică complexă în care odihna și recreerea să se îmbine cu tratamentul afecțiunilor reumatismale și respiratorii.

Pentru realizarea acestui deziderat, Consiliul Local și Primăria Comunei Cacica au implementat și va continua implementarea de proiecte de investiții cum ar fi: „Apă și canalizare", modernizarea drumurilor comunale, modernizarea și dotarea instituțiilor de învățământ, de cultură și religioase, muzee etnografice, terenuri de sport, îmbunătățirea spațiilor de cazare și de agrement și altele.

Există dorința autorităților locale, cu sprijinul autorităților județene și naționale și cu accesarea de proiecte

europene, ca localitatea Cacica să devină în viitorul cel mai apropiat staţiune turistică.

Această monografie prezintă moştenirea bogată lăsată de înaitaşii noştri, care trebuie cunoscută şi valorizată de contemporani, pentru a clădi o localitate de care să fim mândri în ochii urmaşilor noştrii.

Primarul Comunei Cacica- Elena Boloca

1. Introducere

Scopul acestei lucrări este prezentarea în ansamblu a istoriei şi dezvoltării Comunei Cacica, cuprinzând trecutul îndepărtat şi apropiat.

Comuna Cacica este o localitate din Bucovina, fiind numită şi „Mica Europă", unde convieţuiesc paşnic mai multe naţionalităţi şi confesiuni religioase. Este un loc pe care Europa îl poate lua ca exemplu.

Fiind de minorităţi diferite şi religia este diferită, astfel în localitate populaţia este de religie ortodoxă, romano-catolică, greco-catolică şi penticostală, existând 5 biserici ortodoxe, 2 biserici romano-catolice, 3 biserici greco-catolice şi una penticostală.

Învăţământul din localitate este reprezentat de cele trei şcoli gimnaziale având o istorie şi o dezvoltare pe parcursul anilor diferită.

Satele componente ale localităţii, Pârteştii de Sus, Cacica, Solonetu Nou, Maidan şi Runc au avut o istorie şi o dezvoltare proprie până la înfiinţarea comunei Cacica, în anul 1968, prin comasarea lor.

Modalitatea redactării acestei lucrări a depins în mare măsură de izvoarele în manuscris şi de redactări de monografii a unor autori ca: prof. dr. Mugur Andronic, acad. dr. preot Cojocari Nicolae, preot Alfonso Eugen Zelionca, Boiciuc Nicolae, Ciornei V. Dumitru şi alţii care au scris monografii cu referire la istoricul satelor componente ale comunei Cacica.

Lucrarea de faţă încearcă să prezinte istoria şi dezvoltarea Comunei Cacica prin aceste monografii, completând doar anumite aspecte actuale.

Sperăm că, odată cu cunoaşterea istoriei localităţii noastre, cu ajutorul şi prin intermediul acestei lucrări, va creşte în rândul locuitorilor curiozitatea pentru trecut şi conştientizarea prezentului.

Mulţumim conducerii Primăriei Comunei Cacica, personal doamnei primar Elena Boloca, pentru sprijinul financiar şi moral acordat în vederea realizării acestei monografii, acum, în pragul aniversării a 600 de ani de la întemeiera localităţii.

2. Comuna Cacica
– prezentare generală -

Comuna Cacica este o localitate din Judeţul Suceava, de mărime medie, aflată în inima Bucovinei care se prezintă astfel:

- Suprafaţa comunei este de 6755 ha;
- Populaţia comunei la recesământul din 2012 era de 4247 locuitori;
- Naţionalităţile din comună: română, polonă, ucraineană şi germană;
- Religiile prezente în comună: ortodoxă, romano – catolică, greco – catolică şi penticostală;
- Instituţiile de învăţământ din comună: Şcoala Gimnazială Pîrteştii de Sus, Şcoala Gimnazială Cacica şi Şcoala Gimnazială „Henryk Sienkiewicz" Soloneţu Nou;
- Instituţii de cultură: Căminul Cultural Pîrteştii de Sus, Dom Polski Soloneţu Nou, Biblioteca Comunală Cacica, Biblioteca Şcolară Pirteştii de Sus, Biblioteca Şcolară Cacica şi Biblioteca Şcolară Soloneţu Nou;
- Comuna Cacica cuprinde 5 sate componente: Pîrteştii de Sus (reşedinţa comunei), Cacica, Soloneţu Nou, Maidan şi Runcu.

2.1. Comuna Cacica – cadrul natural

Aşezată în partea nordică a ţării noastre, comuna Cacica este străbătută de paralela de 47°38' latitudine nordică şi meridianul de 25°55' longitudine estică, la contactul dintre Podişul Sucevei şi orogenul Carpaţilor Orientali, ocupând două unităţi geologice şi geografice distincte (**Fig.1**).

Comuna Cacica are o poziţie aproximativ centrală, în cadrul judeţului Suceava.

Poziţia fizico-geografică a comunei Cacica

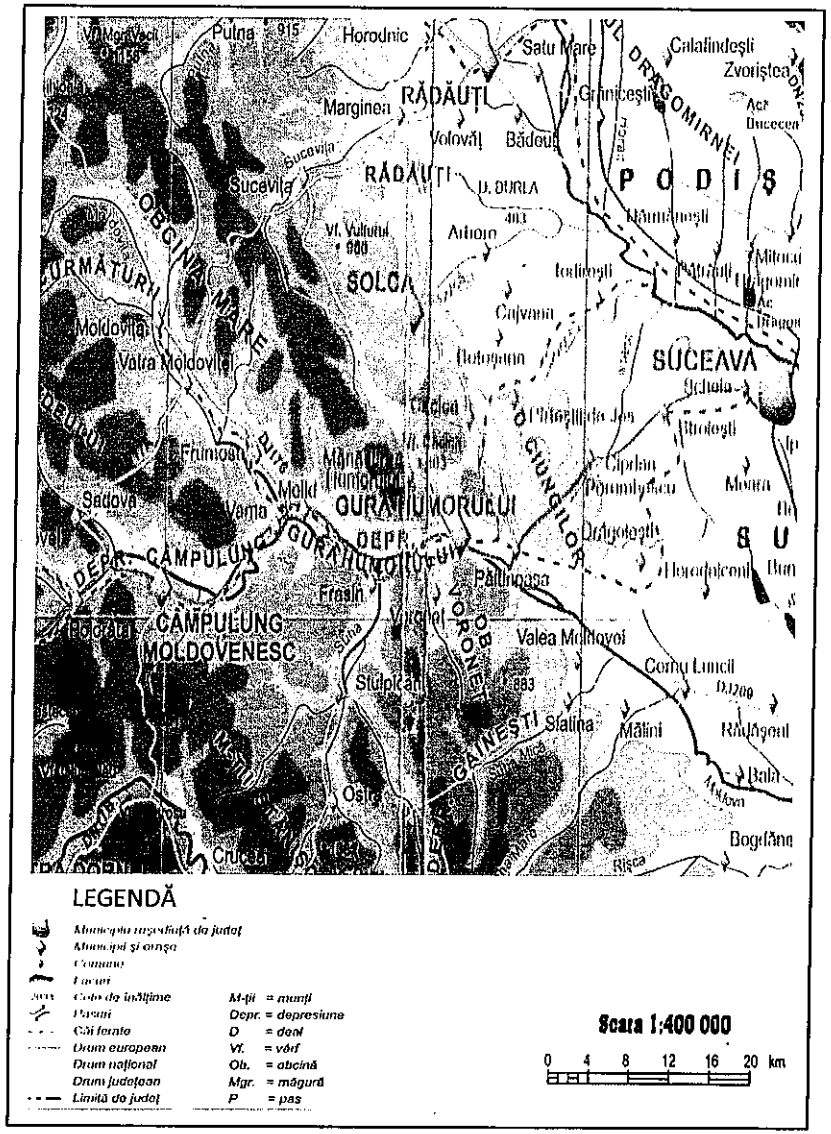

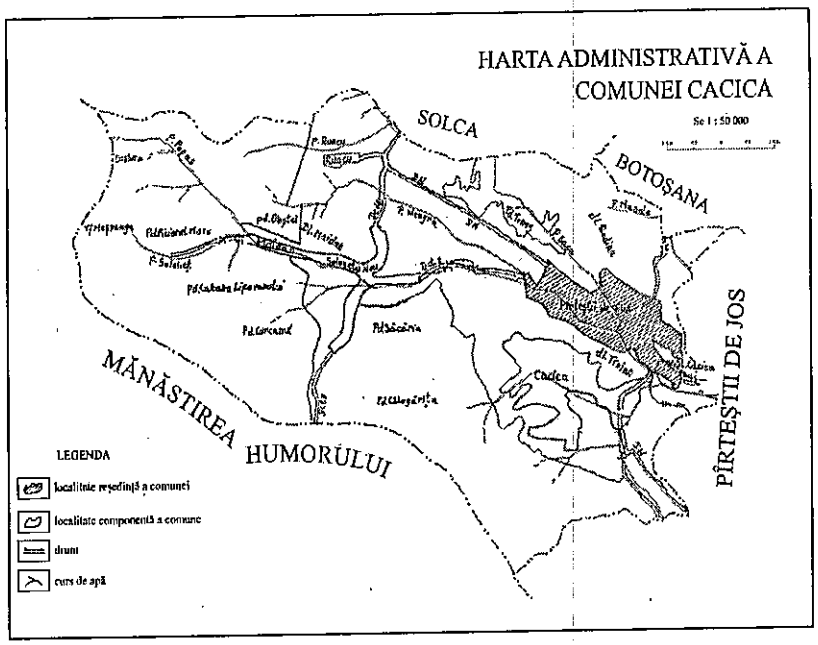

Teritoriul comunei se află la 35 km distanţă faţă de municipiul Suceava şi la 18 km distanţă de oraşul Gura Humorului, fiind străbătută de drumul naţional DN 2E (Păltinoasa – Solca – Rădăuţi) şi drumul judeţean DJ 17 (Suceava – Şcheia – Todireşti – Pîrteştii de Sus).

Teritoriul administrativ al comunei are o suprafaţă de 6755 ha şi cuprinde 5 localităţi componente: Pîrteştii de Sus - reşedinţa comunei, Cacica, Soloneţu Nou, Maidan şi Runcu.

Comuna Cacica se mărgineşte la nord cu oraşul Solca şi satul Poieni Solca, la vest şi sud-vest cu comuna Mănăstirea Humorului, spre est şi sud-est cu comuna Pîrteştii de Jos şi spre nord-est cu comuna Botoşana

Limitele fizico-geografice ale comunei sunt date de Obcina Cacica (vest-nord-vest), înşeuarea piemontană dintre Runc şi Solca (nord), dealurile Cojoc - Rodina (est-nord-est) şi piscul Vulturului – în extremitatea nord-vestică a complexului

deluros Ciungi (sud-est). În opoziţie cu limita vestică – cea mai clară, limita estică e relativ ştearsă; dealurile teşite create pe seama depozitelor moi ale podişului constituie accidente minore în individualizarea depresiunii Cacica – Soloneţ în raport dubletul său dinspre est, Depresiunea Botoşana – Poieni, aceasta din urmă tipic intracolinară.

Interfluviul dintre văile pâraielor Soloneţ şi Cacica permite să se distingă în cuprinsul depresiunii două bazinete (compartimente): unul estic, dezvoltat pe valea pârâului Soloneţ şi pe văile afluenţilor săi de pe stânga (cu mai multe aşezări, mai bine populat) şi altul vestic, mai mic, care se suprapune văilor pâraielor Cacica şi Blândeţ, la contactul cu muntele, unde se află satul şi Salina Cacica.

Suprafaţa comunei Cacica se suprapune peste două unităţi geologice de bază – de orogen (orogenul carpatic) şi de platformă (Platforma Moldovenească), care îi imprimă caractere majore distincte. Cele două unităţi sunt departajate printr-o fâşie îngustă de aproximativ 1 km, fâşie ce reprezintă miocenul pericarpatic. Din punct de vedere altitudinal, relieful are înălţimile cuprins între 370 m în lunca pârâului Soloneţ, altitudinea maximă fiind atinsă în partea de nord-vest a comunei, vârful Custura – 937 m (Obcina Mare), situat în partea de nord-vest a comunei. Relieful este muntos în partea de vest şi trece gradat, spre est, la un relief colinar.

Între obcine (cca 800 m) şi podiş (cca 500 m) s-a interpus un piemont pericarpatic sarmato-pliocen, acumulativo-sculptural, al cărui substrat geologic constă din depozitele deltelor sarmatice de la ţărmul fostei mări volhiniene.

Teritoriul comunei prezintă, în general, o fragmentare de culmi interfluviale cu orientare pe direcţia NV-SE, care urmăresc înclinarea generală a stratelor geologice.

În zonă se cunosc importante acumulări de substanţe minerale şi roci utile de interes economic. Acestea sunt prezente în cadrul depozitelor dezvoltate în facies de molasă şi fliş: sare gemă, nisipuri şi gresii cuarţitice, calcare silicioase.

Zăcământul de sare gemă de la Cacica este format din două lentile de sare, situate la sud-vest şi sud de localitate şi la vest de pâraiele Cacica şi Blîndeţ. Distanţa dintre cele două lentile este de circa 2 km şi sunt dispuse succesiv pe direcţia nord-vest – sud-est.

Lentila I este în perimetrul zăcământului situat în zona de sud-vest a localităţii Cacica. Lentila este conturată şi deschisă cu lucrări miniere la 4 orizonturi şi foraje executate la suprafaţă şi subteran.

Teritoriul comunei se încadrează într-un climat temperat-moderat-continental, suportând unele influenţe ale climatului continental din est şi ale celui boreal din nord. Partea vestică se include în etajul climatic al munţilor mijlocii de la periferia acestei provincii, caracterizat printr-un climat temperat boreal montan. Partea estică a zonei cercetate corespunde mai mult tipului climatic al podişului deluros al Moldovei, mai precis districtului nordic, cu clima cea mai rece şi cu prelungirea sezonului ploios sub influenţa activităţii ciclonice din Europa. Vara teritoriul comunei se găseşte mai mult în calea circulaţiei dinspre Atlantic, cu transport de masă de aer umed, ce se resimt ca vânturi de vest şi nord–vest. Numeroase obstacole fac ca în această comună, situată la adăpostul barajului orografic al Obcinilor, masele atlantice să ajungă cu umiditate mai redusă dar încă apreciabilă, cel puţin în prima parte a acestui anotimp. În a doua parte a verii, anticiclonul ce se formează în estul Europei, sau masa de aer cald şi uscat ce se deplasează dinspre marginea lui, ori dinspre anticiclonul tropical african se pot extinde până aici, determinând temperaturi ridicate şi umiditate redusă. Iarna teritoriul comunei se găseşte frecvent în calea maselor de aer polare şi siberiene ce se manifestă ca vânturi de nord-vest şi nord şi respectiv ca vânturi de nord-est. Mult mai rar ajung aici mase de aer tropical, care îndulcesc asprimea climatului.

Primăvara şi toamna, deplasările ciclonice frecvente şi pătrunderea efemeră a maselor polare sau tropicale duc la stări de vreme foarte variabile.

Hidrologia localităţii este reprezentată prin:

- ape curgătoare;
- ape subterane.

Reţeaua apelor curgătoare ce drenează această zonă este formată în principal de râul Soloneţ cu afluenţii săi: Blîndeţ, Cacica, Neagra, Saca precum şi unele pâraie mai mici însumând 17 km.

Din cei 31 km lungime ce are cursul de apă al Soloneţului, cca 40% drenează zona comunei Cacica.

Pârâul Blândeţ-izvorăşte de la poalele Obcinii Călugăriţa, de la o altitudine de 550 m şi are un parcurs de 11,6 km până la vărsarea lui în râul Soloneţ. Deşi are un curs lin, la o ploaie torenţială, chiap de scurtă durată (29.07.2008- 10 min. de ploaie), apele lui cresc foarte repede, ies din matcă inundând ogoarele din jur, dezrădăcinând copacii de mal, inundând casele din preajmă.

Astfel de evenimente au avut loc în anii 1954, 1956, 1970, 1991, 2006, 2008. În ultimul timp lucrul acesta se repetă din ce în ce mai des, chiar şi de două ori pe vară.

Pârâul Dulcea-izvorăşte tot din culmile Obcinii Mari prin două ramificaţii, curge lin şi se varsă în pârâul Blândeţ, în apropierea intrării în localitate dinspre Gura Humorului.

Pârâul Cacica-izvorăşte din Obcina Mare prin două izvoare: Pârâul Conţoii şi Izvorul Pânzarului. Traversează localitatea de la vest la est şi se varsă în pârâul Blândeţ.

În imediata apropiere a confluienţei cu pârâul Cacica, Blândeţul a erodat dealul Zamca, formând în peretele acestuia un frumos profil geologic.

Apele subterane au izvoare puternice, bine mineralizate. Izvoarele nu se găsesc la prea mare adâncime. Uneori ies la suprafaţă şi oamenii le amenajează sub forma unor fântâniţe (ştiubee) a căror apă o folosesc vara la câmp

(izvorul de sub dealul Zamca, izvorul de la Slatina, izvorul de după Runc, izvorul cu apă minerală-Burcut de sub vârful Conţoaia, apă pe care localnicii o folosesc de mulţi ani drept cură în tratarea unor afecţiuni gastrice).

Au fost prelevate probe din acest izvor, au fost analizate în laboratorul Institutului de balneologie Bucureşti în noiembrie 1961 şi s-a constatat că el este sulfatat, calcic, magnezian, aluminos şi hipoton.

Aşezarea comunei Cacica face ca şi din acest punct de vedere al vegetaţiei să fie o regiune de tranziţie de la vegetaţia regiunilor mai înalte (Obcinele Bucovinei) la vegetaţia tipică de podiş (Podişul Sucevei). Pornind de la considerentul că activităţile antropice reprezintă un important element modificator al mediului geografic, trebuie să subliniem rolul acestora în transformarea covorului vegetal spontan în conformitate cu interesele omului. Vegetaţia zonală este reprezentată de pădure, tipică pentru bazinul superior al Soloneţului, respectiv etajul fagului şi etajul pădurilor de amestec (foioase şi conifere), cu o suprafaţă de 4323 ha, , ceea ce reprezintă 63,9% din suprafaţa totală.

Esenţele dominante în cadrul acestor păduri sunt bradul şi fagul însă o trăsătură specifică a pădurilor din această zonă o constituie procentul ridicat de participare a molidului datorită în mare parte intervenţiei omului, care la plantarea terenurilor defrişate a preferat molidul cu mai mare cerinţă economică.

Predominante sunt făgeto-brădetele şi brădeto-făgetele. Primele au o mai mare răspândire, alcătuind pădurile ce acoperă partea sudică şi sud-estică a Obcinei Călugăriţa şi Obcinei Cacica. Brădeto-făgetele se găsesc în extremitatea vestică a Obcinei Cacica alcătuind pădurile: Călugăriţa, Secăria, Cabana Lipovanului.

Brădetele şi făgetele pure au apariţii mai rare şi ocupă suprafeţe restrânse. Brădetele îşi fac apariţia la nord de satul Maidan şi vest de Runcu, alcătuind pădurea Piciorul Mare.

Făgetele şi molidişurile pure se găsesc izolat, în pâlcuri foarte restrânse.

Zona studiată fiind situată la contactul cu Podişul Sucevei întâlnim şi elemente ale gorunetelor: gorunul (*Quercus petraea*), carpenul (*Carpinus betulus*), arţarul (*Acer platanoides*), stejarul (*Quercus robur*).

Pajiştile (păşunile şi fâneţele) din comuna Cacica ocupă 1169 ha, ceea ce reprezintă 17,3% din suprafaţa totală, repartizate neuniform în cadrul comunei. Cele mai mari suprafeţe se întâlnesc în Pîrteştii de Sus, sat cu mai mare întindere în zona de podiş.

Utilizarea pajiştilor locale este diferită: prin păşunat, prin cosit sau mixt, alternându-se păşunatul cu cositul, în funcţie de productivitatea pajiştilor şi gradul de intensificare a creşterii animalelor.

Pajiştile din această zonă sunt pajişti de origine secundară, instalate pe locul fostelor păduri de fag în amestec cu răşinoase, cu multe specii din familia Poaceae.

În flora spontană de pe raza localităţii Cacica şi în special în arealul Livada Salinei întâlnim plante rare, ceea mai renumită fiind „Papucul Doamnei", plantă ocrotită de lege. Numărul exemplarelor a crescut dar, datorită faptului ca zona nu este împrejmuită şi se practică păşunatul, există riscul ca ele să dispară.

În trecut satul Cacica dispunea de un fond cinegetic bogat, dar intervenţia brutală a omului a modificat arealul de răspândire al animalelor sălbatice.

Zona forestieră adăposteşte animale ca: ursul, lupul, porcul mistreţ, cerbul, căprioara,veveriţa, vulpea, bursucul şi râsul (în câteva exemplare). Ursul vizitează toamna pomii fructiferi din Livada Armanului şi de pe Dealul Gârdanilor. Lupul mai atacă stânele din zonă iar mistreţul distruge culturile de cartof şi porumb. Pe câmp întâlnim iepurele, în preajma apelor nevăstuica şi vidra, iar în preajma caselor dihorul, jderul , ariciul.

Dintre păsări se pot aminti: vrabia, piţigoiul, cioara, uliul, coţofana, sticletele, ciocănitoarea, turturica, bufniţa, cucuveaua, huhurezul (sedentare), barza, cucul, pupăza, graurii, codobatura, rândunica (călătoare). În ihtiofauna locală întâlnim cleanul, boiştiul, mreana.

2.2 Populaţia

Până în anul 1985 populaţia comunei Cacica a avut o evoluţie ascendentă. Procesul de scădere a populaţiei era instalat înainte de 1989. Evenimentele din 1989 şi după acest an au dus la accelerarea procesului de diminuare a populaţiei. După anul 2002 se constată o nouă şi accentuată scădere a populaţiei, care se datorează în principal mişcării migratorii.

Mişcarea naturală a populaţiei reprezintă schimbările survenite în numărul şi structura populaţiei ca urmare a naşterilor, deceselor, căsătoriilor şi divorţurilor

Datele privind mişcarea naturală a populaţiei, conform tabelului, relevă un bilanţ natural pozitiv cu tendinţă de scădere continuă până în anul 1996 când, acesta începe să fie negativ, datorită în principal scăderii natalităţii.

Anul	**1985**	**1989**	**1990**	**1991**	**1992**	**1993**
Total populaţie	4640	4599	4539	4537	4298	4315
Anul	**1995**	**1996**	**1997**	**2002**	**2006**	**2012**
Total populaţie	4298	4310	4250	4425	4464	4247

	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1995	1996	2002	2006	2012
Natalitate pers.	100	78	83	69	68	59	58	69	50	32	35
Natalitate ‰	21,5	16,9	18,2	15,2	15,8	13,6	13,4	16.0	11,2	7,1	8,24
Mortalitate pers.	64	52	57	57	58	41	56	60	52	63	44
Mortalitate ‰	13,7	11,3	12,5	13,0	13,4	9,5	13,0	13,9	11,7	14,1	10,36
Bilanţ natural pers.	+36	+26	+26	+12	+10	+18	+2	+9	-2	-31	-9
Bilanţ natural ‰	7.8	5,6	5,7	2,2	2,4	4,1	0,4	2,1	-0,5	-7,0	-2,12
Mortalitate infantilă	3	3	2	5	2	1	0	4	0	0	0

Densitatea populaţiei depăşeşte 62,8 loc/kmp, deşi comuna Cacica este aşezată la contactul dintre Podişul Sucevei şi Obcina Mare. Aceste valori ale densităţii sunt datorate condiţiilor naturale favorabile dezvoltării unei agriculturi complexe, iar resursele subsolului (sarea) au permis dezvoltarea unor activităţi industriale.

La recensământul din 29 decembrie 1930 situaţia pe grupe de vârstă se prezenta în felul următor: 0-19 ani (2137persoane), 20-64 ani (2400 persoane), peste 65 ani (268 persoane), cu vârsta nedeclarată 20 persoane. Grupa tânără reprezintă 44,19%, adulţi 49,63%, populaţia vârstnică 5,54%, iar cei cu vârsta nedeclarată 0,62%.

La recensământul din 1966 grupa de vârstă până la 20 ani cuprindea 1457 persoane (33,56%), grupa adulţilor 2460 persoane (56,59%), iar vârstnicii 435 persoane (9,99%).

La recensământul din ianuarie 1977 această structură se prezenta după cum urmează: grupa tânără, până la 20 ani cu 1595 persoane (34,59%), adulţi 2451 persoane (53,16%), peste 65 ani au fost înregistrate 555 persoane (12,03%), cei cu vârsta nedeclarată 9 persoane (0,19%).

La recensământul din ianuarie 1992 situaţia pe grupe de vârstă se prezenta astfel: grupa tânără 1289 persoane (30,2%), adulţi 2350 persoane (55,08%), iar vârstnicii 627 persoane (14,69%).

La recensământul din ianuarie 2002 grupa tânără 1299 persoane (29%), din care 999 sub 14 ani, adulţi 2141 (47,9%), persoane, iar vârstnici 1024 persoane (22,9%).

La recensământul din 2012 situaţia pe grupe de vârstă se prezenta astfel: grupa tânără 699 persoane (16,4%), adulţi 2839 persoane (66,7%), iar vârstnicii 715 persoane (16,8%).

Procentul populaţiei tinere a scăzut semnificativ în perioada 1992-2012, s-a înjumătăţit. Scăderea sub 30% a populaţiei tinere arată o îmbătrânire a populaţiei.

În ceea ce priveşte structura pe cele două sexe, la recensământul din 1930, populaţia masculină reprezenta 50,5%, iar cea feminină 49,49%.

În 1956 numărul bărbaţilor reprezenta 48,7%, iar femeile 51,2%. Aceasta se explică prin faptul că un număr mare de bărbaţi nu s-au mai întors de pe front după cel de-al doilea război mondial. Diferenţa mai mare se înregistra în satul Cacica unde populaţia adultă masculină reprezenta 16,4%, faţă de cea feminină cu un procent de 18,4%.

În anul 1966 populaţia masculină este în continuare în uşoară scădere faţă 1956, reprezentând, 46,6%.

La recensământul din 1977 se observă o uşoară creştere a populaţiei masculine 49,6%. Ponderea populaţiei masculine

înregistrează o nouă scădere la recensământul din 1992, reprezentând 48,9%.

La recensământul din 2002 populaţia feminină reprezenta 50,7% din totalul populaţiei, iar cea masculină 49,3%, constatându-se o uşoară creştere a ponderii populaţiei masculine. Datele din 2006 relevă o nouă scădere a populaţiei masculine la valori de 48,7% din totalul populaţiei comunei, faţă de populaţia feminină (51,2% din totalul populaţiei).

Satele comunei Cacica cuprind o populaţie de diferite etnii. O situaţie deosebită s-a înregistrat în perioada stăpânirii austriece 1775-1914, când autorităţile austriece doreau să colonizeze aceste ţinuturi cu grupuri de alte naţionalităţi.

Un alt moment deosebit a fost cel al începerii exploatării sării prin tăierea în masiv – deschiderea salinei – când au fost aduşi muncitori din localitatea Wieliczka – Polonia.

Până la al doilea război mondial majoritatea evreilor au plecat la oraş, iar câteva familii de naţionalitate germană au plecat în Austria.

La recensământul din 1966, structura etnică se prezentă după cum indică datele din tabelul următor.

Localitatea	total	români	maghiari	germani	romi	ucraineni	polonezi	cehi
Cacica	1458	877	1	18	-	185	377	-
Maidan	225	16	-	-	-	180	29	-
Pîrteştii de Sus	1850	1825	1	2	-	1	17	1
Runc	198	88	-	-	-	69	39	-
Soloneţu Nou	625	25	-	-	-	15	585	-
Total comună	4356	2831	2	20	-	450	1047	1

La recensământul din 1966 în comuna Cacica, românii reprezentau 64,9%, polonezii 24,0%, 10,3% erau ucraineni, 0,4% germani, 0,04% maghiari şi 0,04% cehii.

Datele recensământului din 1977 şi ale celui din 1992 ne arată o creştere a populaţiei româneşti de la 66,6% la 67,9% din populaţia totală a comunei.

Structura etnică a populaţiei la recensământul din 2002

	total	români	polonezi	ucraineni	germani
Pîrteştii de Sus	1974	1960	2	-	12
Cacica	1413	1047	210	115	41
Soloneţu Nou	729	42	651	34	2
Maidan	140	9	35	96	-
Runcu	208	119	47	42	-
Total comună	4464	3137	945	287	55

În cadrul comunei românii reprezintă 71,2%, polonezii 21,2% cu o pondere care diferă astfel (89,3% în satul Soloneţu Nou, 25% la Maidan, 22,5% în localitatea Runcu, 14,9% în satul Cacica şi 0,10 în Pîrteştii de Sus).

Ucrainenii reprezintă 6,4% din totalul locuitorilor, cu o pondere mai mare în satul Maidan 68,5%, Runcu – 20,2%, Cacica – 8,1%. Germanii reprezintă 1,2% din populaţia comunei fiind mai numeroşi în satul Cacica, cu o pondere de 2,90%.

Se constată că la recensământul din 2002 nu există romi, deoarece aceştia nu s-au declarat ca aparţinând acestei etnii.

În anul 2006 în comuna Cacica erau 3177 români, ceea ce reprezintă 71,2% din populaţie, 945 polonezi reprezentând 21,2% din populaţie, 287 ucraineni reprezentând 6,42% din

populaţie, 55 germani reprezentând 1,25% din populaţia comunei.

La recensământul din 2012 structura etnică a comunei, raportată la o populaţie stabilă de 3712 persoana, se prezenta astfel: 2741 români (73,8%) , 744 polonezi (20%) , 162 ucraineni (4,36%) , 18 germani (0,48%) , 3 persoane de altă etnie.

La recensământul populaţiei din 2002 în comuna Cacica erau 2652 persoane de religie ortodoxă (59,9%), 1171 persoane de religie romano-catolică (26,4%), 322 persoane de religie greco-catolică (7,2%), 271 penticostali (6,1%) şi 7 persoane de altă religie (0,15%).

În anul 2006 erau 2674 ortodocşi (59,9%), 1185 romano-catolici (26,5%), 330 greco-catolici (7,3%) şi 275 penticostali (6,1%).

Structura religioasă - satul Pîrteştii de Sus, anul 2006

Localitatea	Ortodocşi	Romano-catolici	Greco-catolici	Penticostali	Total
Pîrteştii de Sus	1685	35	-	254	1974
Pîrteştii de Sus %	85,3	1,7	-	12,8	

Structura religioasă – satul Cacica, anul 2006

Localitatea	Ortodocşi	Romano-catolici	Greco-catolici	Penticostali	Total
Cacica	860	391	146	16	1413
Cacica %	60,8	27,6	10,3	1,1	

Structura religioasă – satul Soloneţu Nou, anul 2006

Localitatea	Ortodocşi	Romano-catolici	Greco-catolici	Penticostali	Total
Soloneţu Nou	24	671	34	-	729
Soloneţu Nou %	3,2	92,0	4,6	-	

Structura religioasă – satul Maidan, anul 2006

Localitatea	Ortodocşi	Romano-catoliei	Greco-catolici	Penticostali	Total
Maidan	6	36	98	-	140
Maidan %	4,2	25,7	70,0	-	

Structura religioasă – satul Runcu, anul 2006

Localitatea	Ortodocşi	Romano-catolici	Greco-catolici	Penticostali	Total
Runcu	99	52	52	5	208
Runcu %	47,5	25,0	25,0	2,4	

La recensământul din 2012 structura religioasă a comunei se prezenta astfel: 2115 ortodocşi (56,9%), 1009 romano-catolici (27,1%), 288 penticostali (7,75%), 266 greco-catolici (7,16%), 5 creştini după evanghelie (0,13%), 21 persoane de altă religie (0,56%).

Se constată că structura religioasă se aseamănă cu structura etnică, deoarece polonezii sunt în cea mai mare parte de religie romano-catolică, ucrainenii de religie greco-catolică,

germanii sunt romano-catolici. Penticostalii sunt de naţionalitate română şi cei mai mulţi se află în satul Pîrteştii de Sus.

Mobilitatea teritorială a populaţiei sau mobilitatea geografică semnifică migraţia, care presupune expansiunea şi retracţiunea oamenilor într-un anumit spaţiu prin deplasare, schimbare de loc, adică plecarea sau venirea individuală sau pe grupe, fie zilnic, fie sezonier sau definitiv.

Cea mai semnificativă formă a mobilităţii populaţiei actuale la nivelul comunei este migraţia internaţională. Aceasta este o formă a mobilităţii teritoriale care implică trecerea graniţelor, având drept rezultat schimbarea domiciliului dintr-o ţară în alta.

În perioada postbelică migraţia internaţională a fost reprezentată de deplasările minorităţilor internaţionale, germani, polonezi, ca urmare a repatrierilor sau a emigrărilor în ţara de origine.

Instaurarea regimului comunist a redus drastic numărul emigrărilor prin limitarea liberei circulaţii a persoanelor.

Începând cu anul 2002 a luat amploare mişcarea migratorie externă, crescând de la an la an numărul emigranţilor. După anul 2000 au luat amploare deplasările sezoniere externe cu o durată de două-trei luni, în general pentru munci agricole în Germania, unde predomină populaţia feminină. În prezent numărul persoanelor care practică această categorie de deplasări este în jur de 150-200 persoane anual.

În anul 2006 din comuna Cacica au plecat ca emigranţi definitivi sau temporari aproximativ 200 de persoane active, la care se adaugă un număr de aproximativ 25 de copii. Au rămas în grija unui părinte sau în grija bunicilor un număr de 182 copii.

Migraţia externă are consecinţe negative precum: despărţirea temporară a familiei cu urmări în educarea copiilor şi a relaţiilor dintre soţii, diminuarea considerabilă a ponderii adulţilor şi deci a populaţiei active, scăderea natalităţii.

2.3 Istoricul Comunei Cacica

Comuna Cacica, în actuala organizare a luat fiinţă în anul 1968, după aplicarea reformei administrative, prin desfiinţarea raioanelor şi regiunilor şi înfiinţarea judeţelor şi comunelor mai mari.

Până la 1968 comuna Cacica era formată numai din satul Cacica iar comuna Parteştii de Sus era formată din satele Parteştii de Sus, Soloneţul Nou, Maidan si Runc.

De menţionat că Soloneţul Nou, Maidan şi Runc după război şi până in anii 50 formau o comună de sine stătătoare. Astfel, oficial actuala comună Cacica a luat fiinţă pe data de 1 iunie 1968 când a fost numită şi conducerea noii comune.

Formarea noii comune nu a fost simpla datorită denumirii localitaţilor componente, a tradiţiilor istorice, a puterii econimice şi nu in ultimul rând a componentei etnice a locuitorilor. S-a hotărât ca actuala comună să fie formată din satele menţionate mai sus cu denumirea de Cacica şi cu sediul in Pârteştii de Sus, sat care se află din punct de vedere geografic in mijlocul localităţii.

Comuna Cacica are o suprafaţă de 67,55 km^2 iar la inaugurarea din 1968 avea 4.790 locuitori. La ultimul recesănmânt din 2012 comuna avea 4.247 locuitori repartizaţi pe sate dupa cum urmează: Pârteştii de Sus -1974 locuitori, Cacica -1413 locuitori, Soloneţul Nou -729 locuitori, Maidan - 140 locuitori şi Runc - 208 locuitori.

Menţionăm primarii care au gospodărit Comuna Cacica din anul 1968 şi până în prezent:

BOICIUC NICOLAE	-1968
TCACI IOAN	-1969
BOICIUC NICOLAE	-1969-1972
ANDRONIC ANTON	-1972-1978
CIORNEI MARIA	-1978-1984
ANDROHOVICI NICOLAE	-1984-1988
MIHAI MARIAN	-1988-1989

COJOCAR SAHLEAN MARCEL -1989 - 1990
CIORNEI ROMAN -1990 - 1991
ANDROHOVICI NICOLAE -1991 - 1992
NICHITOI IOAN -1992 - 1996
TODOSI PETRU -1996 - 2000
CREȚU ZAHARIE -2000 - 2008
TODOSI PETRU -2008 - 2012
BOLOCA ELENA - 2012 și până în prezent.

Din punct de vedere etnic se inregistrează 3177 români (71%), 945 poloni (21%), 287 ucrainieni și 55 germani. In ceea ce privește confesiunile religioase se înregistrează 2670 ortodoxi, 1185 romano-catolici, 330 greco-catolici, și 275 penticostali.

Referitor la satul Runc, se știe că s-a format prin construcția caselor pe pământul lor de persoane de toate etniile; acolo locuiesc poloni, ucraineni și români. Casele din Solonețul Nou și Maidan sunt făcute în principal din lemn și acoperite cu dranița. Numai în ultimul timp se folosesc și alte materiale în construcția de locuințe.

Activitatea economică a cetățenilor tuturor satelor componente ale comunei Cacica, este legată de pamânt și de creșterea animalelor, de pădure și de prelucrarea lemnului precum și de exploatarea sării. Pe langă activitățile de bază sunt și activități conexe: construcția de locuințe, confecții haine, incălțăminte altele.

De asemenea trebuie arătat ca oamenii satelor componente ale comunei nu au trăit izolat. Din vechime au avut loc schimburi de produse și servicii: de exemplu cei din Solonețul Nou făceau butoaie și ciubere din lemn și le schimbau pe sarea de la cei din Cacica.

La fabrica de cherestea și la Salină lucrau muncitori din toate satele, fără nici un fel de discriminare, existând o conlucrare benefică pentru toți. Un rol foarte important in dezvoltarea satelor componente ale comunei Cacica 1-a avut construcția căii ferate (1885-1886). Ea a favorizat legături

economice și sociale, atât pentru cetățenii satelor comunei, cât și pentru satele din imprejurimi, inclusiv pentru orașul Solca. Pentru construcția căii ferate au fost aduși specialiști din Italia, care au lucrat impreună cu muncitori autohtoni, invățând unii de la alții meșteșugul construcțiilor de cale ferată și poduri. Având in vedere lipsa mijloacelor mecanice, totul se făcea manual; terasamentul și in special podul, cu o deschidere apreciabilă, au insemnat o lucrare deosebită. Odată cu darea in folosință a căii ferate și a gării din Cacica, a inceput să se miște și comerțul, mărfurile fiind aduse mai ușor pe calea ferată. Au inceput să apară și comercianții dornici să-și deschidă afaceri și la sate. Aceștia au fost in primul rând evreii, care erau comercianti prin tradiție.

La Pârteștii de Sus a apărut un evreu Emanoil Singer, care la inceput a deschis in zona gării o mica prăvalie, apoi a cumpărat pamânt in spatele gării, a instalat un joagăr purtat de apa Solonețului. Acesta a fost un inceput al unei fabrici de cherestea care s-a materializat mai tarziu.

Dupa primul război mondial in 1919 Singer avea deja in funcțiune trei gatere și o mașina de geluit, purtate acum de o mașimă de aburi, utilaje aduse din străinătate.

In urma unui incendiu, fabrica a ars, dar fiind asigurată, proprietarul a fost despăgubit și a construit in scurt timp o altă fabrică mai modernă cu capacitate de productțe mai mare.

Intre cele două razboaie fabrica a fost preluată de Curt Singer, fiul lui Emanoil. Activitatea fabricii s-a mărit, se lucra noaptea. Din cele povestite de vârstnici, muncitorii erau plătiți din ce in ce mai slab și cu intârziere, iar in caz de accidente nu li se acorda nici un ajutor.

Singer a cumpărat și fabrica de cherestea din Solca, mai avea in proprietate și o moară, ceea ce îl făcea să fie eel mai bogat din zonă. Până la cel de-al doilea război mondial, când fabrica a trecut în exploatare la Domeniile Bucovinei, familia Singer a fost deportată. Pe data de 8 iunie 1948 fabrica de cherestea a fost națională și se dezvoltă treptat, în anumite

perioade au lucrat până la 1000 de muncitori, cei mai mulţi din satele comunei noastre, dar şi din satele vecine. Aici au lucrat generaţii intregi de muncitori care au avut un loc sigur de muncă, cu toate drepturile, acum mulţi fiind pensionari.

După 1989 activitatea fabricii a fost diminuată. In prezent este privatizată, lucrează câteva zeci de muncitori şi este în pericol de a fi închisă.

După ocuparea Bucovinei de Imperiul Austro-Ungar in 1775, bogăţiile acestei provincii au început să fie interesante pentru noile autorităţi. Astfel din ordinul împăratului Iosif al II-lea sunt trimişi tehnicieni şi specialişti austrieci, care determină modul de exploatare a masivului de sare de la Cacica.

Intre anii 1855-1896 activitatea Salinei se dezvoltă, se construieşte o moară pentru măcinarea sării, se montează o pompă Rettinger iar instalaţia de extracţie era acţionată de o maşină cu aburi.

Administraţia comunei, de-a lungul timpului, a fost diferită de la o perioadă istorică la alta. Aşa cum am prezentat mai sus, cele două sate principale, Pârteştii de Sus şi Cacica au fost administrate separat până în anul 1968, când s-a format Comuna Cacica, în actuala formă de organizare. Organizarea administraţiei în acceptul modern al cuvântului, practic a început odată cu ocuparea Bucovinei de către Imperiul Austro-Ungar in 1775.

Autorităţile imperiale erau interesate în organizarea bună a administraţiei pentru a strânge impozite şi a obliga populaţia autohtonă şi colonizată şi la alte obligaţii ca cele militare şi de construcţie de drumuri, poduri şi căi ferate. De asemenea, colonizările făcute aveau ca scop pe lângă cel economic şi cel social, adică să schimbe componenţa etnică a populaţiei în Bucovina, care până atunci era preponderent românească.

Este de înţeles de ce pe timpul dominaţiei Austro-Ungare primarii erau persoane străine de localităţile unde funcţionau şi pe care le conduceau cu mână de fier, aplicându-le pedepse foarte aspre celor care încălcau anumite reguli strict

reglementate.

De menţionat este că în acele vremuri primarii aveau pe lângă atribuţii administrative şi pe cele judecătoreşti. Divergenţele mai mici ivite între cetăţeni, erau rezolvate de primar, ale cărui hotărâri erau irevocabile. Oamenii mai in vârstă, care au trăit acele vremuri, povesteau totuşi că în general se făcea dreptate şi era multă ordine.

Din cele cunoscute, după reunirea Bucovinei cu România, mulţi nu se puteau obişnui cu noua administraţie, care în unele cazuri era abuzivă şi coruptă, de fapt şi atunci se întâmpla ceea ce se întâmplă în prezent.

Cele mai mari nemulţumiri se datorau faptului că, bătaia în şcoala şi în special în armată, a fost aproape generalizată. In armată se bătea în mod curent în special de către majuri, care au fost pedepsiţi de soldaţi în timpul celui de al II-lea război mondial.

Povestea cineva, care a luptat la Cotul Donului, că la un moment dat comandanţii de plutoane şi chiar de companii erau numiţi soldaţi, pentru că majurii şi ofiţerii inferiori erau impuşcaţi de proprii soldaţi pentru bătăile primite anterior.Din cauza celor prezentate mai sus şi din alte cauze negative ale administraţiei româneşti, circula o vorbă că „Dreptatea a murit odată cu Franţ Iosif".

Despre identitatea persoanelor care au condus satele componente ale actualei comune, în acea perioadă, se cunoaşte mai puţin, ce se ştie este că şcolile, bisericile, drumurile, podurile, calea ferată au fost construite pe timpul imperiului Austro-Ungar, ceea ce ne determină să afirmăm că au fost realizari mari, iar administraţia era eficientă.

După primul război mondial, conducerile administraţiilor locale au fost alese dintre localnici. Primarii care au condus comunele Cacica şi Pârteştii de Sus în perioada interbelică erau aleşi periodic dintre gospodarii comunelor respective. La Cacica sunt menţionaţi ca primari Damian Eţcu, Cojocaru Ilarion, Andronic Nicolai iar la Pârteştii de Sus Cojocari

Artemie, Boloca Artemie şi alţii care au administrat treburile comunei.

Din păcate nu avem evidenţiate nici un fel de realizări importante în perioada interbelică, ani în care nu s-a construit nici un obiectiv important faţă de cele rămase de pe timpul imperiului Austro-Ungar.

Singurele activităţi care au continuat au fost exploatarea sării şi activitatea forestieră, dar şi acestea se desfăşurau cu vechile tehnologii, cu mari eforturi umane, muncitorii fiind prost plătiţi.

Nici în privinţa învăţământului nu s-au făcut progrese importante, spaţiile şcolare au rămas aceleaşi, nu au fost modernizate şi nici dotate corespunzător. Populaţia Comunei Cacica în perioada interbelică a fost foarte săracă. Dintr-o fotografie din 1934 cu cl I la Şcoala Generala Cacica se vede că marea majoritate a copiilor erau desculţi.

In ceea ce priveşte durata învăţământului, cei mai mulţi copii de vârstă şcolară făceau numai 4 clase, aşa cum reiese din situaţiile şcolare din anii 1920-1940.

Din cele relatate de oamenii mai in vârstă, care au trăit acele vremuri, populaţia a resimţit din plin criza economică din anii 1929-1933, mulţi din ei, în special tinerii, din satele Pârteştii de Sus şi Cacica au emigrat în Germania şi America.

După o relativă redresare din punct de vedere economic din anii 1938-1939, a venit a nouă nenorocire peste oameni, cel de-al doilea război mondial.

Majoritatea bărbaţilor au fost mobilizaţi şi trimişi pe front, în sate au rămas numai bolnavii, femeile şi copiii. Activitatea economică de la Salină şi fabrica de cherestea a fost redusă, pământul şi aşa slab productiv, a rămas necultivat, animalele au fost decimate, ceea ce a contribuit la dezastrul social care a urmat.

Evacuarea cetăţenilor din satele Pârteştii de Sus şi Cacica, după întoarcerea frontului, a dus la pierderea şi ultimelor rezerve de hrană şi a animalelor domestice, în special

a vacilor care erau puse să tragă la căruţe încărcate cu câteva lucruri, cu copii şi bătrâni.

După întoarcerea din evacuare, multe familii au găsit casele arse, sau distruse de armata germană în retragere. In satul Cacica au fost arse şi distruse 30 de case, în special cele de pe dealul Conţoaia, unde au avut loc lupte înverşunate între cele două armate, sovietică şi germană.

După război, au urmat seceta şi foametea din anii 1946-1947, apoi tifosul care a decimat populaţia comunei. Oamenii trăiau foarte greu, administraţia era neputincioasă sau agresivă, au fost impuse diferite restricţii în ceea ce priveşte consumul şi administrarea propriilor produse. Incet, încet prin anii 50 a început revigorarea economiei, atât Salina cât şi fabrica de cherestea şi-au intensificat producţia, au fost angajaţi mai mulţi muncitori, mulţi tineri lucrau pe diferite şantiere din ţară. A inceput dezvoltarea satelor componente comunei, astfel la Pârteştii de Sus în 1958 s-a construit actualul cămin cultural şi sediul primăriei, în 1960 a fost construit dispensarul medical cu sala de naşteri, iar în 1963 a fost construit complexul comercial de la Crucea Drumului cu magazine alimentare, de textile, metalo-chimice şi restaurant. Tot în aceasta perioada a fost electrificat tot satul Pârteştii de Sus.

Aceste realizari sunt legate şi de numele lui Sava Grigorie, care a fost primar al Comunei Pârteştii de Sus între anii 1958-1968. In aceeaşi perioada au fost construite căminele culturale din Cacica şi Solonetul Nou şi au fost reparate şi modernizate şcolile existente atunci. Ultimul primar al fostei Comunei Pârteştii de Sus a fost Andronic Ion, care a funcţionat numai câteva luni în anul 1968.

După cel de-al II-lea război mondial, în fosta Comună Cacica întreaga activitate se desfăşura în special în jurul Salinei, unde lucrau aproape toţi bărbaţii din sat. Nu exista nici o familie care să nu aibă cel puţin un membru care să lucreze la Salină.

In iunie 1968 s-a aplicat reforma administrativă prin care

s-au desfiinţat raioanele şi regiunile şi s-au înfiinţat judeţe şi comune mari. Comuna Cacica a fost înfiinţată prin comasarea fostei Comune Pârteştii de Sus, formată din satele Pârteştii de Sus, Solonetul Nou, Maidan, Runc şi Comuna Cacica. Noua comună a fost numită Cacica, iar sediul primăriei a fost stabilit la Pârteştii de Sus, sat care geografic se află în centrul comunei.

Primul primar al Comunei Cacica, după reorganizare, a fost numit şi apoi ales Boiciuc Nicolai, care a condus comuna până în 1972 şi a participat activ la organizarea comunei, restructurarea activităţii, numirea şi angajarea salariaţilor, împărţirea satelor pe circumscripţii electorale, stabilirea atribuţiilor pe toate palierele activităţii economice şi sociale.

Cu toate modificările şi experienţele privind conducerea comunei, lucrurile au fost stabilizate, iar noua organizare, conjuctura favorabilă şi nu în ultimul rând activitatea intensă a tuturor factorilor de conducere a comunei au făcut posibilă dezvoltarea şi modernizarea întregii activităţi. Un rol important în dezvoltarea comunei le-au avut cele două unităţi economice importante: Salina şi Fabrica de cherestea.

In 1970 Salina având ca director pe ing. Corogeanu Săvel, a ajuns la cea mai mare dezvoltare pe vechiul amplasament al producţiei de peste 60.000 tone, sare extrafină din care 90% export.

Având o situaţie economică foarte bună, Salina participă cu fonduri la dezvoltarea Comunei Cacica, astfel a fost construit, împreună cu primăria, blocul de locuinţe cu 12 apartamente, a fost asfaltat drumul comunal din centrul satului, de la drumul judeţean până la biserica greco-catolică, de asemenea a ajutat la construcţia celor 4 poduri de beton şi amenajarea pârâului Cacica.

Pe langă acestea, Salina a dezvoltat activitatea turistică, ştrandul cu apă sărată a fost modernizat, a fost construită o popicărie, iar muncitorii şi familiile acestora aveau dreptul la o baie cu aburi gratuită, pe săptămână.

Fabrica de cherestea condusă de Botoşan Alexandru, desfăşura o activitate economică importantă pe plan local şi judeţean. Aici producţia a fost diversificată: se fabricau diferite produse din lemn, lădiţe pentru fructe, pentru sticle şi alte produse. Se fabrica şi cel mai bun parchet de foioase prin fierbere şi uscare rapidă. Fabrica asigura lemne de foc pentru toate instituţiile comunei, prin deşeuri rezultate din activitatea productivă. Conducerea fabricii de cherestea a ajutat la modernizarea drumului de acces spre gara C.F.R. prin amenajarea trotuarelor. In anii 70 aici lucrau peste 1000 de muncitori, din satele comunei noastre.

O activitate importantă de producţie, prestări servicii şi comerţ le-a desfăşurat Cooperativa de Consum, condusă în anii 70 de preşedintele Ciornei Roman. In toate satele funcţionau magazine alimentare şi pentru produse industriale, unităţi de croitorie, cizmărie, frizerie şi alte unităţi. Complexul commercial de la Crucea Drumului era bine aprovizionat şi administrat. Produsele industriale erau vândute şi cu plata în rate, de aceasta beneficiau toţi salariaţii. In 1971 Cooperativa de Consum, a construit din fondurile proprii un modern atelier de tâmplărie, unde lucrau peste 20 de tâmplari, care confecţionau binale, mic mobilier şi alte produse din lemn. Tot în 1971 a fost dată în funcţiune o mică fabrică de brânză "Tilsit" construită de Unitatea de prestări servicii de pe lângă primărie, care prelua o mare cantitate de lapte din comună, unde lucrau 10-15 muncitori. Unitatea de producţie aparţinea de industria laptelui Suceava şi era condusă de Ciornei Roman.

In primăvara anului 1969 a început construcţia Şcolii cu 8 săli de clasă din satul Cacica care a fost dată în funcţiune în 1970. Aceasta realizare a fost importantă, întrucât până atunci copiii învăţau în două serii, în cladiri necorespunzătoare, pline de igrasie şi întunecoase, care au fost construite la începutul anilor 1800.

La timpul potrivit anilor 70, şcoala de la Cacica a fost considerată cea mai modernă construcţie de şcoală din mediul

rural. După terminarea construcţiei şcolii din Cacica cu fondurile şi materialele rămase de la aceasta, s-a trecut la dublarea capacităţii Şcolii din satul Pârteştii de Sus cu încă 4 săli de clasă care au fost date în folosinţă în anul 1972.

Între anii 1968-1970 s-a realizat electrificarea satelor Solonețul Nou şi Maidan, lucrarea cea mai importantă pentru cele 2 sate, dar şi cea mai grea, datorită unor probleme specifice lucrării. In primul rând, această lucrare s-a făcut prin contribuţia locuitorilor, iar restul a fost asigurat prin bugetul local şi cel judeţean. La timpul potrivit în 1968, când a început lucrarea, mijloacele mecanice erau foarte limitate, sumele disponibilizate erau insuficiente şi atunci s-a luat hotărârea ca o parte din materiale şi manoperă să fie asigurate pe plan local. Astfel stâlpii pentru înaltă şi joasa tensiune se tăiau din islazul comunal al satului Solonețul Nou, se decojeau şi se transportau la Frasin cu căruţele (telegi) unde se impregnau, apoi se aduceau tot cu mijloace hipo şi se plantau conform proiectului. Sute de stâlpi au avut acelaşi traseu, a fost o muncă grea pentru locuitorii satului Solonețul Nou şi nu numai pentru ei. La această lucrare au dat o mână de ajutor cetăţenii din celelalte sate ale comunei, atât pentru transportul stâlpilor cât şi la săparea gropilor pentru plantarea lor. Nu ştiu exact câţi stâlpi au fost folosiţi, dar dacă înalta tensiune a fost legată undeva în zona cimitirului din satul Cacica deducem câte sute de stâlpi au fost manevrate. După aproape 2 ani de muncă asiduă, a venit şi vremea când s-a aprins lumina. In cele două sate localnicii au sărbătorit din plin bucurându-se de aceasta realizare.

Ulterior, electrificarea a fost extinsă în satul Runc, stâlpii din lemn au fost înlocuiţi cu cei de beton, reţelele electrice au fost extinse şi modernizate şi funcţionează şi în prezent.

În perioada anilor 1968-1972, în cadrul primăriei a funcţionat Unitatea de producţie şi prestări servicii care era dotată cu o autobasculantă şi un tractor cu remorcă obţinute prin transfer de la Salina Cacica, respectiv Salina Praid din judeţul Harghita. Cu aceste utilaje se reuşea întreţinerea

drumurilor din toate satele componente şi transportul materialelor necesare unor lucrări de construcţii. Aceste două mijloace de transport executau şi prestări servicii pentru populaţie şi aduceau venituri la bugetul local.

În cadrul unităţii de producţie şi prestări servicii erau angajaţi în unele perioade, 30-40 de muncitori de diferite meserii: zidari, zugravi, tâmplari care executau lucrări de investiţii şi întreţinerea instituţiilor din comună sau pentru particulari.

Pentru lucrările speciale de mecanică şi sudură, au fost detaşati de la Salina Cacica un număr de 5 specialişti care efectuau lucrări pentru garduri şi balustrade din metal, lucrări de strungărie şi întreţinerea utilajelor existente. In cadrul acestei unităţi de producţie a funcţionat un cazan pentru ţuică care deservea cetăţenii comunei noastre şi ai comunelor învecinate. Cu utilajele şi posibilităţile existente atunci au fost lărgite şi pietruite toate uliţele satelor, au fost îngrădite corespunzător cimitirele din Cacica şi Pârteştii de Sus. Au fost construite trotuarele de la Crucea Drumului până la primărie în Pârteştii de Sus şi în centrul satului Cacica.

Prin activitatea de producţie şi prestări servicii comuna a înregistrat importante beneficii băneşti şi edilitaro-gospodăreşti.

În anii 1970 şi 1971 Comuna Cacica a obţinut premiul 2 pe judeţ la concursul pentru "Cea mai bine gospodărită comună".

Aşa cum am prezentat mai sus, pământul comunei Cacica este slab productiv, dar cetăţenii comunei au fost şi sunt buni crescători de animale cu care îşi completează necesarul consumului propriu şi chiar al veniturilor. Faptul că, această comună cu satele componente nu au fost cooperativizate, a stimulat dezvoltarea creşterii animalelor a căror produse erau căutate şi cumpărate de stat in condiţii foarte avantajoase.

În fiecare an islazul comunal era curăţat şi fertilizat cu îngrăşăminte chimice şi naturale. La aceste acţiuni participau

toti cetățenii care erau crescători de animale. Pentru stâni au fost amenajate două adăpători moderne: una pe Rodina, alta pe Dealul Cacicăi. Pe Rodină a fost construită și o stână model condusă de destoinicul baci Ciornei Simion.

În anul 1970 se înregistrau în comună peste 2000 de oi organizate în 3 stâni: pe Rodină, pe Dealul Cacicăi și pe islazul din Solonețul Nou. O altă preocupare a crescătorilor de animale a fost aceea de creștere a tăurașilor la greutăți de 350-400 kg, care erau preluați la centrul de achiziție și se plăteau foarte bine. In sfârșit laptele de vacă era preluat de cele 3 centre din comună, o parte se folosea la prelucrare, la fabrica de brânzeturi din Pârteștii de Sus. Din păcate activitățile agricole au fost în mare măsură abandonate, multe terenuri rămânând acum nelucrate, fânețele necosite, iar crescătorii de animale nu au unde să valorifice produsele, iar plata acestora este făcută în batjocură. Este păcat că produsele ecologice sunt neglijate și se importă carne și produse din lapte de calitate discutabilă, iar producătorii autohtoni sunt nevoiți a produce numai pentru nevoile familiilor lor.

La sfârșitul anilor 70 și 80, din motive obiective dar și subiective, activitatea de dezvoltare a comunei a stagnat, practic nu s-a mai construit nimic nou, dimpotrivă s-au distrus unele realizări anterioare. Astfel, Unitatea de prestări servicii a fost lichidată, utilajele au fost casate sau vândute, activitățile turistice și de agrement la Salină au fost practic abandonate, s-au închis băile calde, iar ștrandul a devenit depozit de gunoaie. Satul Cacica a resimțit o puternică poluare, datorită folosirii unor deșeuri petroliere la ardere în cazanele de fierbere a saramurii, dar și din cauza dispersării aburului și a prafului de sare.

Dacă am spus motive obiective, penuria de produse petroliere, au fost și cauze subiective, respectiv cele de conducere atât la nivel communal și la Salină, făcute de către cetățeni din afara localității, care nu aveau nimic comun cu Cacica.

Anii au trecut fără a se întâmpla ceva deosebit la nivelul comunei, oamenii și-au văzut de treburile lor, se muncea mult, dar nivelul de viață era limitat. Marele avantaj era acela că toți aveau un loc de muncă asigurat fără a fi cunoscut șomajul. Nu era resimțită așa pregnant grija zilei de mâine.

Am ajuns în decembrie, în anul 1989, când are loc "revoluția" după unii, după alții ar fi fost o lovitură de stat, cert este că după 25 de ani constatăm că a fost o "involuție" pe toate planurile: economic, social și moral. La nivel de țară, industria a fost distrusă, agricultura a devenit necompetitivă, 70% de produse alimentare sunt importate, infrastructura neglijată, corupția este în floare la toate nivelurile.

Despre învățământ și cultură de asemenea se poate vorbi negativ. Abandonul școlar este din ce în ce mai ridicat, diplomele se obțin pe bani, iar personalul didactic este prost plătit.

Resursele naturale, petrolul, gazele au fost concesionate țărilor străine, pădurea a fost devastată, băncile sunt controlate de capitalul străin, practic am devenit o națiune subordonată în totalitate intereselor străine. Aceeași situație se resimte și în comuna Cacica care înainte de 1989 era considerată ca un centru muncitoresc cu peste 2000 de salariați. In prezent sunt aproximativ 350 din care majoritatea sunt bugetari. Tineretul din comună, în mare parte a plecat la orașe sau în străinatate în căutare de locuri de muncă, având în vedere limitarea sau închiderea activităților economice sau tradiționale.

Despre învățământul din comună am arătat mai sus că din punct de vedere al spațiilor școlare stă foarte bine, personalul didactic competent, dotări corespunzătoare, lipsește un singur lucru esențial: numărul elevilor scade de la an la an, din motivele prezentate mai sus. Exemplu, în satul Cacica în anii 60 in cl. a VII-a erau 30-35 absolvenți, iar în anii 2008-2009 în cl. a VIII-a sunt 11 elevi. Despre activitatea culturală și aceasta este neglijată, condițiile materiale fiind limitate. Exemplu, Căminul cultural din Cacica după 1989 a fost lasat în

paragină, în prezent fiind demolat.

Dacă până în prezent am vorbit despre fapte negative, întâmplate după 1989, care sunt reale, nu se poate nega că, în special după 1996, au început să se miște pozitiv treburile în comuna noastră. Acestea se pot exemplifica prin reabilitarea Ştrandului cu apă sărată de la Salină, care a fost abandonat în 1980 de fosta conducere de atunci. In prezent ştrandul arată bine şi funcţionează vara în condiţii optime, având mulţi solicitanţi. De asemenea, în perioada 1996-2000 s-a construit cu ajutorul statului polonez drumul betonat Pârteştii de Sus-Soloneţul Nou. Acest drum are o mare importanţă în special pentru locuitorii din Soloneţul Nou şi Maidan care au fost scoşi din izolarea în care au fost. În prezent circulă regulat mijloacele de transport în comun care fac legătura cu oraşele Gura Humorului şi Suceava.

Aceste două realizări importante sunt legate de numele lui Tudose Petru, primarul care împreună cu colaboratorii săi s-a preocupat ca aceste investiţii să fie bine executate. O altă realizare importantă în satul Cacica s-a făcut în anii 2007-2008 adică drumul betonat din Dealul Conţoaia, care realmente a reuşit să scoată din izolare 30-40 de familii, care până atunci erau excluse a fi deservite de un mijloc de transport auto. În caz de incendiu sau alte nevoi, datorită drumului impracticabil până atunci, niciun mijloc de transport nu putea fi folosit. Această lucrare este posibil a favoriza şi construcţia unor case de vacanţă, având în vedere frumuseţea peisajului şi disponibilitatea oamenilor. Acest drum s-a făcut prin efortul manifestat de fostul primar dr. Cretu Zaharie, care a depus mult interes ca lucrarea să fie executată în condiţii bune şi în timp rezonabil. Ca recunoştinţă localnicii au denumit acest drum „Drumul lui Creţu".

Tot de mandatul primarului Creţu Zaharie se leagă şi începerea Proiectelor de investiţii „Extindere Şcoală cu clasele I-VIII Pîrteştii de Sus", a Proiectului „Centrală termică şi instalaţiile interioare Şcoala cu clasele I-VIII Pîrteştii de Sus"

şi a Proiectului „Grup sanitar - 10 cabine Şcoala cu clasele I-VIII Cacica".

De asemenea, de numele primarilor Tudosi Petru şi a deputatului Ghervazen Longher se leagă şi investiţiile realizate în şcolile din comună cum ar fi: Reabilitare Şcoală Soloneţul Nou, Exindere Şcoala Pârteştii de Sus (6 săli de clasă şi demisol). Reabilitare Şcoală Cacica (geamuri şi uşi de termopan, reparaţii instalaţii electrice, forarea de puţ pentru alimentare cu apă potabilă de 50 m adâncime şi înlocuire acoperiş), Centrală termică Pârteştii de Sus, Centrală termică Cacica, Reabilitare Şcoală Pârteştii de Sus (geamuri şi uşi de termopan, reparaţii instalaţii electrice, forarea de puţ pentru alimentare cu apă potabilă de 50 m, înlocuire acoperiş şi reparaţii capitale la săli de clasă şi holuri). Tot în această perioadă s-au început lucrările de amenajare a piaţetei „Ioan Paul al II-lea din faţa Bisericii Romano Catolice din Cacica, s-au construit Complexul hotelier „ Casa minorităţilor" , „ Casa afacerilor" şi „Centrul de informare turistică" care vor contribui la revigorarea activităţii turistice din localitate.

Dezvoltarea comunei Cacica în viitor este legată, după părerea noastră de dezvoltarea turismului şi reînfiinţarea activităţii balneare în cadrul Salinei. Având în vedere că există spaţiu suficient în incinta vechiului amplasament al Salinei, se poate construi o frumoasă staţiune balneo-climaterică prin reînfiinţarea băilor sărate calde cu toate dotările necesare. De asemenea, pentru vizitarea minei de sare, considerăm că este necesar a se construi un ascensor, care să coboare în mină vizitatorii, în special oamenii mai în vârstă. Impreună cu biserica catolică, depunătoare de eforturi mari pentru modernizare, satul Cacica poate deveni un important reper turistic de importanţă naţională şi chiar internaţională, dacă vor exista preocupări adecvate din partea tuturor factorilor responsabili.

O altă bucurie pentru cacicani trebuie să fie aceea că au avut noroc şi s-a construit drumul betonat, care deschide

perspectiva repopulării acestui deal, un reper pentru dezvoltarea turismului şi construcţia caselor de vacanţă. Cu riscul de a ne repeta, comuna Cacica cu toate neajunsurile sale, este favorizată de faptul că predecesorii noştri ne-au lăsat ca moştenire două bijuterii unicat, care rivalizează cu succes orice alte obiective similare: este vorba de Mina de sare de la Salina şi Catedrala Romano-Catolică din satul Cacica, obiective turistice foarte importante, care pot fi superior valorificate, prin amenajări moderne, incluzând şi cazarea vizitatorilor. Nu trebuie neglijate posibilitatea includerii în circuitul turistic şi a bisericii monument istoric din Pârteştii de Sus, şi de ce nu, şi a frumoasei biserici catolice din Solonețul Nou.

Sugerăm posibilitatea finalizării amenajării drumului din Solonețul Nou, Pleşa, cu legatură spre Mănăstirea Humorului şi eventual Poiana Micului-Sucevița. Considerăm că această lucrare de infrastructură ar putea fi susţinută de Consiliul Judeţean fără a fi exagerat de costisitoare.

Despre modernizarea Minei de sare, am arătat că ar fi necesar construcţia unui ascensor pentru vizitatorii în vârstă sau suferinzi, dar cel mai important ar fi accesarea de fonduri europene prin proiecte care să mărească şi îmbunătăţească traseul de vizitare a minei. De asemenea, trebuie construite noi locaţii cu băi calde cu apă sărată şi cazare în condiţii superioare, celor care au funcţionat, având în vedere numărul mare de persoane cu afecţiuni reumatice.

O contribuţie importantă revine actualei conduceri a Comunei Cacica, prin doamna primar Boloca Elena, de a realiza importantele proiecte „Apă şi canalizare", reabilitarea Căminului cultural Pârteştii de Sus, construirea unei săli de sport şi de terenuri de sport în fiecare sat, realizarea proiectelor Muzeul etnografic în Pârteştii de Sus şi Muzeul etnografic al naţionalităţilor în satul Cacica, finalizarea drumului comunal care face legătura dintre Solonețu Nou şi Runc, finalizarea lucrărilor de reabilitare a Şcolilor Gimnaziale Pârteştii de Sus şi Cacica şi altele, care să contribuie la dezvoltarea

infrastructurii, culturii, educaţiei, activităţii sportive, turismului, serviciilor şi comerţul şi nu în ultimul rând să contribuie la creşterea locaţiilor pentru tratament balnear în localitatea noastră, în vederea transpunerii în practică a vechii dorinţe ca şi Comuna Cacica să devină o staţiune turistică pe harta ţării.

În Comuna Cacica astăzi funcţionează un număr de 35 de societăţi comerciale, 3 asociaţii familiale şi 21 de persoane fizice autorizate, cele mai reprezentative fiind:

- Societatea Naţională a Sării SA – Sucursala Cacica, având ca obiect de activitate exploatarea şi prelucrarea sării;
- S.C. Mica Industrie şi Prestări Servicii S.R.L – Peco, comerţ;
- S.C. Mărţişorul S.R.L., – având ca obiect de activitate producţia şi desfacerea produselor de panificaţie, brutărie, comerţ şi servicii hoteliere;
- S.C. Test Prolemn S.R.L., având ca obiect de activitate prelucrarea lemnului.

Celelalte societăţi comerciale şi asociaţii familiale au ca obiect de activitate preponderent comerţul şi prestări servicii.

Pe teritoriul comunei mai funcţionează şi şase pensiuni turistice cu masă şi cazare, acestea fiind:

- Hotel & Restaurant Mărţişorul;
- Complexul Turistic Casa Naţionalităţilor;
- Pensiunea Casa Domnească;
- Dom Polski Solonețu Nou;
- "Casa lu' Ilie";
- Crama "Lacrima şi Ovidiu";

Pentru dezvoltarea sectorului de business şi sprijinirea dezvoltării economice şi sociale a comunei, în 2013 a fost finalizat Proiectul „Centru de Afaceri Multicultural Cacica.

Proiectul urmăreşte îmbunătăţirea condiţiilor de infrastructură şi ale mediului de afaceri pentru a face din

Comuna Cacica un loc mai atractiv pentru a locui, a-l vizita, a investi şi a munci.

Localitatea Cacica este una dintre cele mai reprezentative aşezări pentru zona istorică Bucovina. Localizată în centrul circuitului turistic bucovinean, Cacica tinde să devină una dintre cele mai complexe staţiuni turistice din ţara noastră. Prin gama aspectelor peisagistice şi usoara lor accesibilitate prin pantele relativ domoale, creează un cadru potrivit pentru odihnă şi recreere, iar salina ofera posibilitatea tratării afecţiunilor reumatismale şi respiratorii.

Dacă va exista dorinţa tuturor factorilor competenţi din comună, cu sprijinul judeţului, al guvernului şi prin fonduri europene putem prevedea comunei noastre un viitor prosper pe care îl merită.

3. Istoria satelor componente ale Comunei Cacica

Satele componente ale Comunei Cacica au apărut ca aşezări locuite în mod diferit. Dacă Satul Pârteştii de Sus şi Satul Cacica au apărut ca aşezări sătești conform proceselor firești de populare ca în cazul majorităţilor localităţilor rurale din ţară, satele Solonețu Nou, Maidan şi Runcu sunt relativ noi ca aşezări rurale, în apropierea centrului comunei, sau situate pe aceeaşi vale a Solonețului.

Specific pentru Satul Cacica a fost faptul că peste populaţia autohtonă au fosti aduşi colonişti poloni şi ucraineni pentru explotarea sării.

Satele Solonețu Nou şi Maidan au apărut ca urmare a colonizării cu familii poloneze, respectiv ucrainene pe terenurile primite la izvoarele apei Soloneț, iar Satul Runcu a apărut ca urmare a construcţiei de locuinţe pe terenurile proprietate, de către locuitori din toate naţionalităţile existente în comună.

Istoria şi dezvoltarea satelor va fi prezentată pe larg în această lucrare.

Colonizările cu poloni, ucraineni şi germani nu au creat reticenţe sau animozităţi în raporturile cu localnicii, ci mai degrabă o bună colaborare, spre binele tuturor.

În decursul timpului nu au fost înregistrate conflicte majore între naţionalităţi, acestea convieţuind paşnic, cu toate deosebirile de cultură şi religie.

3.1. Istoria satului Pârteştii de Sus

Strămoşii noştri trăiau în dave (sate) încă din vremurile dacilor, fiind mai apoi influenţaţi de trecerea popoarelor migratoare, fapt ce a cauzat deseori înfiinţarea unor aşezări umane fără nume, care deseori îşi schimbau vatra în timpuri de

pribegie. După stabilitatea politică ulterioară, populaţia s-a înmulţit, s-au ridicat din rândul obştilor săteşti diverşi boieri, stăpâni ai satelor, ai aşezărilor, numiţi cneji sau juzi. Multe aşezări au primit nume cu terminaţia în –eşti, provenită de la numele întemeietorilor aşezărilor omeneşti, care de obicei se termina în –escu, -eşti.

Satul Pârteştii de Sus îşi are originea numelui de la Pârtea, unul din cei doi stăpâni ai satului, care au fost cneji şi boieri, pomeniţi pentru prima dată în actul de danie (hrisovul) Domnitorului Alexandru cel Bun, la data de 13 aprilie 1415. În acea vreme multe sate nu aveau nume propriu, ci erau cunoscute după cnejii sau juzii lor, stăpânii satelor. Denumirea ce o poartă astăzi a primit-o mai târziu, prin hrisovul de la 18 februarie 1445, când primeşte numele de Pârteşti, forma nearticulată, nume cu care întâlnim satul înscris în toate documentele şi actele domneşti, până după anexarea Bucovinei de către Austria, după anul 1775, când satul s-a împărţit în două. Aşezarea din partea de sus a primit numele de Pârteştii de Sus, iar cea din partea mai joasă a aşezării a primit numele de Pârteştii de Jos, ambele denumiri având forme articulate.

Pe timpul descălecatului Ţării Moldovei, pe la anul 1343, voievodul Dragoş Vodă din Maramureş a trecutmunţii cu 300 de oameni la răsărit de Carpaţi, până la localitatea Baia, lângă Fălticeni, unde găseşte ţinuturi deja locuite. Voivodul n-a rămas mult timp în zonă, ci a trecut spre nord, prin satele de sub munte, până a ajuns la Volovăţ, Rădăuţi şi Siret.

A existat o continuitate a poporului român băştinaş pe aceste locuri ale Moldovei de Sus, pe care nu le-a părăsit niciodată, chiar dacă în timpul năvălirilor popoarelor barbare şi ale tătarilor, s-au retras în adăposturile naturale ale munţilor, după trecerea furtunii, populaţia s-a întors la vetrele şi pământurile lor.

Locuitorii acestor aşezări de sub Obcinele Carpaţilor bucovineni din acea vreme erau locuitori români moldoveni, de

origine latină, descendenţi ai daco-romanilor. Latinitatea a fost şi rămâne elementul fundamental pentru demonstrarea originii limbii şi poporului român, cum a demonstrat cronicarul Miron Costin, pentru că, citäm: „Şi cei de peste munţii din Transilvania ca şi Muntenii, toţi un neam suntem şi odată descălecaţi am fost, având o strălucită descendenţă daco-romană".

Istoriograful bizantin Nicitas Choniates aminteşte în anul 1164 despre românii din vecinătatea Galiţiei, care sunt urmaşii vechilor colonişti romani. Românii l-au prins pe nepotul împăratului bizantin Comnon şi l-au restituit în mâinile împăratului. Românii din părţile Moldovei nu erau cunoscuţi contemporanilor ca un popor emigrant de la sudul Dunării, ci un popor descendent al dacilor şi romanilor.

Alt cronograf bizantin, Kimonos, fost secretar al împăratului Manuil, aminteşte pe la anul 1143, despre o mulţime de valahi, adică români, în ţinuturile de lângă Marea Neagră şi Carpaţi, populaţie aliată împăratului bizantin Manuil în luptele acestuia împotriva ungurilor. Astfel aflăm despre locuitorii zonei Moldovei, pe pământurile de la poalele Carpaţilor.

Vechimea satului Pârteştii de Sus nu a putut fi stabilită cu exactitate, dar se cunoaşte faptul că satul are o vechime mare, pentru că pe vremuri Pârteştii de Sus şi Pârteştii de Jos formau un tot unitar, împreună cu Curtea sau Siliştea lui Dieniş, o singură aşezare, un singur sat. Vechimea satului durează de sute de ani, numărându-se printre satele vechi ale Moldovei. Înaunte, satul nu avea un nume propriu, fiind doar o aşezare cu locuitori români la obârşia Soloneţului (Solonţului) nume slav dat pârâului, acest lucru însă ne arată vechimea aşezării mai mari, domeniul fraţilor Pârtea.

Primul izvor documntar intern ce ne arată existenţa satului este de la începutul sec. al XV-lea, din anul 1415, anume actul de danie scris şi redactat la Suceava, făcut de domnul Ţării Moldovei Alexandru cel Bun, care spune în

document că donează mănăstirii Humorului „un sat de la obârşia Solonţului, unde au fost Tatomir şi Pârtea şi Siliştea lui Dieniş, iar hotarul acestui sat să fie după vechile hotare pe unde au umblat din veac".

Desprindem din aceste date informaţia că satul era o aşezare cu hotare stabilite din vechime, având acest statut timp de 30 de ani după actul donaţiei, până în anul 1445, când satul a primit denumirea proprie, Pârteşti, după stăpânul Pârtea.

Pe teritoriul Moldovei, românii îşi continuau neîntrerupt traiul, apărând în izvoarele bizantine, slave, maghiare sub denumirea de vlahi, volochi, brodnici, bolohoveni, bolohovi, denumiri primite încă din sec. X. În anul 1070, o menţiune certă a românilor locuitori din Moldova este arătată prin faptul că românii şi pecenegii dau ajutor cneazului Viaceslav împotriva lui Boleslav, regele Poloniei.

În trecut, după cum arată cercetările istorice, obştea ţărănească a fost o formă de viaţă socială a poporului român, cu folosirea pământului ca o proprietate colectivă, nu numai o posesiune privată. Pământul se lucra de către fiecare familie în parte pe loturi, cu stăpânirea în comun a pădurilor şi păşunilor.

Prin documentul de la 13 aprilie 1415, se vorbeşte cu precizie de foştii stăpâni ai satului, de cnejii Tatomir şi Pârtea, fapt ce implică trei generaţii: bunicul, tatăl, nepotul. Pământurile acestui sat au fost donate Mănăstirii Humor, din timpul domniei lui Alexandru cel Bun. Actul de danie menţionează că se donează şi Seliştea lui Dieniş (selişte înseamnă loc unde a fost odată vatra unui sat, aşezare omenească care s-a risipit), care mai târziu s-a pierdut ca identitate, fiind încorporată în satul Pârteştii de Jos.

Al doilea act scris despre existenţa satului de la obârşia Soloneţului îl avem tot de la domnitorul ţării Moldovei, Alexandru cel Bun, în documentul de la 3 iunie 1427, care întăreşte satul şi Siliştea lui Dieniş fiilor lui IoanVornicu de la Humor, anume Pan Lazăr, Pan Stanciul şi Pan Costea.

În anul 1445 apare primul act în care se pomeneşte despre satul Pârteştii, cu denumire proprie. Mai târziu, la 18 februarie 1447, se scrie actul şi uricul eliberat de domnitorul Moldovei, Ştefan al II-lea Voievod (1442-1447), în care apare numele satului ca danie a panilor Lazăr şi Stanciul către Mănăstirea Humor. Dacă până acum satul a fost unul boieresc, prin actul de danie şi uricul de întărire a daniei dat de domnitor de la 18 februarie 1445, satul Pârteşti devine acum sat mănăstiresc, în care ţăranii lucrau pământul în vederea întreţinerii lor şi a mănăstirii, căreia îi dădeau dijmă ca venit.

Un alt act domnesc însemnat pentru satul Pârteştii şi pentru viaţa locuitorilor satului este acela dat la Suceava la 20 ianuarie 1456 de către Petru al III-lea Aron Vodă, domn al Moldovei între 1454-1457, un fiu al lui Alexandru cel Bun, care prin uric domnesc scuteşte pe cei din Pârteşti şi din Siliştea lui Dieniş de dări, podvoadă (alimente pentru oraşe), iliş şi alte prestaţii pentru armata ţării sau domnie, chiar şi judecăţile locuitorilor trebuiau făcute de mănăstire. Drept urmare s-a cunoscut în acea perioadă o dezvoltare economică a acestor sate, dezvoltare ce va continua pe timpul domniei lui Ştefan cel Mare, până la sfârşitul domniei lui Petru Rareş, în 1538. În anul 1475, Ştefan cel Mare confirmă mănăstirii Humorului satele Pârteşti şi Siliştea lui Dieniş. Actele de confirmare a satului Pârteşti continuă şi la următorii domnitori ai Moldovei, la 30 noiembrie 1539, daniile vechi de sate se întăresc de către domnitorul Vodă Lăcustă, printer care se amintesc şi satele Pârteşti şi Dvoriştea lui Dieniş.

La 13 ianuarie 1628, domnitorul Moldovei, Miron Barnovschi-Movilă (1626-1629), hotărăţte prin uric ca pârcălabii să nu mai conducă satul Pârteşti, populaţia satului să nu răspundă administrativ decât mănăstirii. Extinzând acum dreptul de jurisdicţie administrative, judecătorească în favoarea mănăstirii Humorului, în toate documentele de până la 13 ianuarie 1628, se arată că domnitorii ţării au protejat şi au favorizat populaţia din Pârteşti.

Ulterior, daniile se reîntăresc pe timpul domniei lui Eustratie Dabija (1661-1665), prin uricul de la 4 ianuarie 1663 şi pe timpul lui Mihai Racoviţă, cu uricul de la 11 decembrie 1704, în care se amintesc satele Pârteşi şi Denieşeni (sat dispărut, cu teritoriu ataşat astăzi satului Pârteştii de Jos).

Au urmat vremuri vitrege care au contribuit la pustiirea satelor prin 1742, pe timpul dominaţiei fanariote, din cauza măririi birurilor, creşterii asupririlor, măririi zilelor de clacă. Se menţionează în actele mănăstireşti că satul Pârteşti în 1742 era fără oameni. Voievodul Constantin Racoviţă prin hrisovul din 1756 dă voie fugarilor să repopuleze satele, iar mai târziu, la 1 ianuarie 1766, domnitorul Grigore Alexandru-Ghica (1764-1767) a hotărât o uşurare a clăcii, stabilind un număr convenabil de zile de lucru pentru mănăstire şi domnie şi alte drepturi pentru ţăranii din satele boiereşti sau mănăstireşti. Un alt domnitor, urmaş lui Ghica, Grigore Ion Calimachi, stabileştealte drepturi ale locuitorilor unui sat, privind munca pământului, tăierea pădurilor, folosirea păşunilor în hotarele stabilite, dar şi dijma către stăpâni, fapt ce contribuie la repopularea satelor, prin revenirea ţăranilor fugari.

La 12 ianuarie 1771, boierii divanului, Moldova fiind deja sub ocupaţie rusească, au dat o carte prin care reglementează relaţiile dintre conducerea mănăstirii Humor şi locuitorii de pe teritoriile mănăstirii, inclusiv cei din Pârteşti. Divanul face de ştire: "că fiecare locuitor să aibă a sluji la mănăstire 6 zile într-un an clacă, 3 vara şi 3 iarna" după cum se arată prin ponturi, iar "de va avea trebuinţă egumenul de lucru, să ia de la tot căsaşul câte 2 lei pe an".

Cea mai grea încercare care a pus capăt instituţiei bisericeşti şi aşezării mănăstireşti a Mănăstirii Humorului, pe lângă alte mănăstiri, a început cu anul 1774, când Ţara de Sus a Moldovei a fost răpită şi ruptă din trupul Moldovei, de către Imperiul Austriei, zonă numită Bucovina (ţara fagilor).

3.1.1. Întemeierea satului nou Pârteştii de Sus

Temeiul înfiinţării noului sat Pârteştii de Sus s-a sprijinit pe măsura luată de guvernul Austriei împotriva mănăstirilor, prin secularizarea averilor mănăstireşti, din anul 1786, între care a intrat şi mănăstirea Humorului cu întreg teritoriul ei, din care făcea parte şi satul vechi Pârteşti, moment în care ţăranii din acest sat au fost împroprietăriţi pe pământurile pe care munceau.

Această măsură a adus dezvoltarea mai rapidă a satului, contribuind la creşterea populaţiei şi extinderea lui. O parte din locuitori s-a descentralizat şi se duce mai departe, ieşind din satul vechi Pârteşti, întemeind o altă vatră extinsă a satului. Astfel s-a înfiinţat satul nou, Pârteştii de Sus, pe valea înspre obârşia Soloneţului, independent de satul vechi, iar satul vechi a luat denumirea de Pârteştii de Jos.

Oamenii din Pârteştii de Sus, în dezvoltarea lor independentă, s-au despărţit cu locuinţele, cu birurile şi dările de ceilalţi locuitori din satul vechi. Ei şi-au clădit biserică nouă din lemn cu cheltuiala lor proprie, a cărei clădire a început în 1779 şi a fost terminată şi sfinţită la 8 septembrie 1780, cu hramul Sfinţilor arhangheli Mihail şi Gavril, după sfinţirea antenismului pentru biserică de către episcopul Dosoftei Herescu de la Rădăuţi.

În această perioadă satul a cunoscut o creştere a populaţiei prin migrările celor din Maramureş şi Transilvania, ţărani agricultori care au fost împroprietăriţi de către statul austriac cu pământuri arabile şi păşuni.

În 1784, biserica consemnează că în satele Pârteştii de Sus, Pârteştii de Jos şi Liuzii Humorului există 140 de familii, 2 biserici şi 1 preot.

După reforma bisericii, stăpânirea Austriei a făcut şi reforma administrativă în 1783, înlocuid starostele de Cernăuţi şi ispravnicii de Suceava şi Cîmpulung Moldovenesc cu directori administrativi. Prin această reformă s-au lărgit

atribuţiile vornicului sătesc. Din fost slujbaş al stăpânului moşiei a devenit slujbaş al satului, apărând interesele sătenilor, satul devenind o unitate administrativă de sine stătătoare. Vornicul era ajutat în funcţie de 2-3 consilieri dintre care unul era numit *jurat,* durata funcţiei lor era de 3 ani, după care se făceau noi alegeri.

În opera sa „Topografia Bucovinei în timpul ocupaţiei ei de către Austria". dr. Daniel Werenka consemnează la 1780 pentru prima dată satul Pârteştii de Sus cu Liuzii Humorului ca având 79 de familii, iar în 1786, după cum reiese din Planul regulativ al provinciei Bucovina, aprobat de Consiliul aulic austriac la 29 aprilie 1786, existau deja cele două sate cu administraţie proprie, cu biserici şi ţarini proprii. Putem afirma că în anul 1780, ca urmare a extinderii satului vechi şi înfiinţării celui nou, s-a întemeiat satul nou de sine stătător, cu nume propriu, Pârteştii de Sus. Acest an constituie şi prima atestare documentară despre înfiinţarea satului din punct de vedere autonom şi independent.

3.1.2. Viaţa sătenilor sub stăpânirea Austriei

Birurile şi dările statului austriac puse în spinarea sătenilor erau apăsătoare. S-a introdus birul familiei care ajungea la 4 florini şi 5 cr. pe an, în afară de taxa de robot, acestea ajungând împreună la 6 florini şi 35 de cr. . Impozitul asupra pământului se repartiza de către comitetul sătesc asupra fiecărui sătean, după vechiul sistem moldovenesc al cislei, sistem care a durat până în 1881.

Un obicei vechi al stăpânului era să dea sătenilor pământuri pentru asigurarea hranei, aceştia la rândul lor având obligaţia de a plăti dijma (din recoltele sale) . În anul 1787, s-a constituit în fiecare sat o masă de pământuri pentru folosinţa sătenilor, denumite pământuri rusticale, scoase de sub jurisdicţia Fondului bisericesc. Sătenii primeau pământuri după numărul de vite pe care îl aveau, împărţindu-se în 4 clase:

a) Fruntaşi- ţărani care posedau cel puţin 3 perechi de boi, vaci, oi, cai;

b) Mijlocaşi-ţărani care aveau cel puţin o pereche de boi şi câteva vaci;

c) Codaşi- ţărani care aveau vite puţine;

d) Pălmaşi- cei ce nu aveau vite, ci numai o casă proprie şi care munceau la gospodarii înstăriţi.

Împăratul Iosif al II-lea declară că Bucovina nu mai este o ţară pentru sine şi desfiinţează la 1 noiembrie 1786 administraţia militară, trecând Bucovina sub administraţia Galiţiei, trecere ce durează până în 1849, când Constituţia Austriei decretează autonomia Bucovinei, cu titlul de Ducat în cadrul Imperiului Austriac.

Perioada aceasta de 60 de ani a fost una de urgie pentru românii din Moldova de Sus. Existau multiple asupriri, abuzuri şi nedreptăţi din partea stăpânilor asupra ţăranilor care se plângeau de sporirea obligaţiei de clacă, de pierderea pământurilor luate abuziv, de creşterea dijmei, însă toate acestea nu au fost rezolvate, ci dimpotrivă. În urma vizitei Împăratului Iosif al II-lea în Bucovina între 14-19 iunie 1783, s-a decis o nouă schimbare, colonizarea teritoriilor cu noi populaţii din Imperiul Austriac. Astfel au ajuns în zonă lipoveni, ruteni, slovaci, armeni, unguri, rusnaci, nemţi, populaţie ce a fost împroprietărită cu pământuri arabile din Fondul bisericesc ortodox român din Bucovina.

Satul Pârteştii de Sus a fost atins şi el de colonizare, astfel, după raportul Oficiului Economic din Solca, guvernul din Galiţia şi din Viena a aprobat ca pe valea Soloneţului, pământurile din fondul bisericesc să fie colonizate. Pe la 1840, 40 de familii de slovaci aduşi din Austria din Cehoslovacia au fost colonizaţi şi au primit câte 14 jugăre de pământ şi păscătoare comună de 170 de jugăre. Aceste familii au întemeiat satul Soloneţu-Nou, iar la Maidan au fost colonizate 16 familii de ruteni din Galiţia.

Imperiul Austriei, în planul său de dezvoltare, a urmărit să expoalteze la maxim bogăţiile subsolului din zonă. Îndată după răpirea Bucovinei, pe teritoriul satului Pârteştii de Sus, s-au găsit în cătunul Bahna mai multe izvoare sărate, locul fiind mai târziu împânzit de zăcăminte bogate de sare. În 1796, statul austriac a ordonat să se înceapă explorarea şi exploatarea sării, aducând muncitori de salină ruteni şi pentru serviciile de cancelarie, nemţi.

Pe locul unde mai târziu s-a înfiinţat Salina, înainte erau lacuri cu multe raţe, locul primind numele de Kacica, nume slavon pentru raţă.

Anul 1848 aduce mari schimbări în istoria neamului, implicit în cea a satului Pârteştii de Sus. S-a înfăptuit acea reformă socială prin care a fost posibilă împroprietărirea ţăranilor. Pârteştenii au primit pământurile şi ţarinile din Obşinet, în poiana Varniţei, pe Neagra.

Situaţia economică grea afectează toţi ţăranii români, implicit pe cei din Pârteştii de Sus. Această perioadă dificilă se întinde pe durata primului război mondial, începând din iulie 1914 până la 28 noiembrie 1918.

3.1.3. Primul război mondial şi viaţa satului

La 28 iulie 1914, Imperiul Austriac declară război Serbiei. Împăratul Austriei, Franţ Iosif a mobilizat la 30 iulie 1914 populaţia imperiului, inclusiv pe românii din Bucovina, deci şi pe sătenii satului Pârteştii de Sus, care au făcut armata sub steagurile austriece de la vârsta de 21 de ani până la 42 ani, ulterior până la 50 de ani. Locuitori satului au luptat pe fronturile din câmpiile Galiţiei, la Mahala, la Rarancea, Toporăuţi din Bucovina, la lacurile Mazuriene şi Ivanogorod din Rusia, în Munţii Carpaţi şi Bosnia, în Italia la Gorizia 1916, Corzo, Doberdo, Nonfalcone şi pe Piave (1917) unde armata Austriei a fost bătută de cea a Italiei.

Mulţi români şi-au dat seama că acest război nu serveşte intereselor naţionale, de aceea unii din ei, mai ales intelectualii, au dezertat din armata austriacă, riscându-şi viaţa. Totodată, mulţi studenţi universitari au trecut frontierele cu riscul vieţii, înrolându-se ca simpli soldaţi în regimentele româneşti.

Un exemplu elocvent în acest sens îl constituie învăţătorul Ioan Cernuşcă care a dezertat din armata austriacă, trecând în Moldova, fiind ulterior destituit din funcţie de către regimul Austriei, fără drept de pensie.

Prizonierii transilvăneni şi bucovineni din Rusia, la intrarea României în război contra Austriei, au format un corp la Darniţa, lângă Kiev şi s-au înrolat ca voluntari în armata română, în 1917. Amintim dintre aceştia şi pe fiul satului Sahlean Ghe. Dumitru, ofiţer colonel în rezervă în armata română. Dintre soldaţii români din satul Pârteştii de Sus amintim şi pe Vasile Constantin Ciornei, Petrea Boloca, Petrea Baciu, Ion Creţuleac, Teofil Sahlean, Petru Hopulele, Artemie Boloca, Simion Creţu, Petrea Creţu şi Artenie Gorcea. În acest război şi-au pierdut viaţa 63 de săteni, lăsând în urma lor copii orfani şi familii sărăcite. De menţionat este faptul că Simion Creţu şi-a pierdut cei 5 fii pe care îi avea. În sat a rămas un număr de 17 invalizi de război.

La 17 octombrie 1918, Imperiul Austriei s-a prăbuşit, iar la data de 22 octombrie 1918, Bucovina este declarată independentă, revenind ca parte integrantă a patriei mame.

3.1.4. Satul după unirea Bucovinei cu ţara mamă, România

Mult timp satul nu a avut şcoală. Puţinele cunoştinţe necesare erau transmise din tată în fiu, prima şcoală în satul Pârteştii de Sus a luat fiinţă în 1888.

Şcoala nu avea un local propriu, dar ea s-a deschis în primul an cu 80 de elevi înscrişi, formând o singură clasă, în casa de pe vale a lui Petre Gorcea, fiu al satului ce era învăţător

în satul Costişa, lângă Rădăuţi. Şcoala a funcţionat în această casă timp de 5 ani, iar în 1893 s-a mutat într-o ţcoală primară nou clădită cu ajutoare de la Fondul Bisericesc şi de la Consiliul şcolar al ţării. Acest local a cuprins 2 săli de clasă, cancelarie şi 2 camere, locuinţă pentru directorul şcolii, curte, fântână, fiind clădit pe toloaca Bahna, pe drumul spre pădurea Tonog.

Petru Gorcea şi Matei Sahlean, ambii învăţători, au ajuns la gradul de directori şcolari şi învăţători superiori, fiind printre primii intelectuali ai satului, învăţând la şcoli superioare, cu toate că nu au urmat cursurile unei şcoli în sat, ci au învăţat carte de la cîlugării de la mănăstiri.

Şcoala a fost clădită însă pe un teren umed, devenind improprie, de aceea în 1907 şcoala a fost închisă, apoi demolată. Şcoala s-a mutat în hanul vechi de la marginea şoselei naţionale, iar câteva clase s-au mutat în casa gospodarului Simion a Aniţei Ciornei, pe deal.

S-a pus problema construirii unui nou local, s-a ales un teren potrivit, la schimb cu terenul ţăranului Grigore a lui Anchidin Andronic. Lucrarea s-a executat sub supravegherea unui comitet sătesc care a avut grijă ca materialele să fie de calitate şi durabile. În 1910, localul a fost terminat şi dotat cu mobilierul necesar, cu 2 camere locuinţă pentru director, cu 5 săli de clasă, apoi cu 6 săli de clasă. Localul rezistă şi astăzi, fiind modernizat şi mărit, în funcţie de necesarul elevilor din comunitate.

După unirea Ţării de Sus cu România, la 28 noiembrie 1918, situaţia şcolii s-a schimbat în bine. Statul român ocroteşte şi sprijină şcoala, aceasta fiind un pilon al culturii româneşti de calitate.

Limba română ca limbă oficială nu mai este periclitată, învăţământul cunoaşte o dezvoltare rapidă, copiii din sat beneficiază de condiţii optime de învăţământ, pot urma cursuri ale şcolilor superioare din judeţ şi din ţară, ducând mai departe tradiţiile şi cultura satului pârteştean.

3.1.5. Populaţia

Din vechile timpuri locuitorii satului Pârteştii de Sus erau români curaţi şi se trăgeau din populaţia băştinaşă ce constituia străvechile familii româneşti.

Cu timpul, în sec. XIV-XVI au pătruns printre localnici şi unele populaţii străine, a căror prezenţă este pomenită până astăzi în toponimia locală ca: Dealul Germanului, Poiana Armanului şi Poiana lui Isac. Acestea au fost repede asimilate de populaţia satului.

În anul 1775, anul răpirii Bucovinei de către Imperiul Austriac, găsim în satul Pârteştii de Sus numai familii româneşti, în număr de 75 capi de familie. Locuitorii satului erau ţărani vechi, vecini şi apoi după anul 1749 când s-a desfiinţat vecinia în Moldova, ţăranii de atunci au devenit clăcaşi, fiind îndatoraţi să facă stăpânului, adică Mănăstirii Humorului zile de clacă. Clăcaşii ţărani au dobândit acum dreptul la liberă migraţiune, fiind liberi să plece în alt sat sau să întemeieze un sat nou. Când Austria a anexat Ţara de Sus a Moldovei la anul 1775, ţăranii erau clăcaşi.

Cele dintâi familii ce s-au mutat, au ocupat satul vechi Pârteşti, în sus spre obârşia Solonetului, în mlaştinile buruienoase şi stufăriile ce se aflau. Mai târziu s-a construit linia ferată cu care se făcea legătura cu Fabrica de cherestea , astfel că unele familii s-au aşezat în centrul satului unde au format vatra noului sat Pârteştii de Sus, care dăinuie şi astăzi în jurul bisericii vechi a satului.

De aici locuitorii s-au întins pe vale în sus, trecând apa, apoi pe sub coastele dealurilor, cele din dreapta şi cele din stânga şi s-au stabilit făcând gospodării toţi mai mulţi săteni.

După ce s-a deschis şoseaua naţională, s-au aşezat de a lungul şoselei şi s-au lăţit apoi pe vale şi mult mai târziu s-au răsfirat în celelalte părţi ale satului, făcându-şi uliţe de trecere şi comunicare.

În anii următori s-au așezat în sat locuitori veniți de pe alte meleaguri. Datorită vitregiei situației, mulți români din Transilvania și Maramureș au luat toiagul de bejenari și, la începutul sec. al XVIII-lea, începând cu anul 1718 până în anul 1778, au părăsit vatra lor părintească și, trecând peste Carpați, au emigrat cu tot cu familiile lor stabilindu-se în Bucovina în multe sate, printre care și Pârtești, unde s-au așezat 14 familii de bejenari care au fost bine primiți de populația băștinașă .Aceste familii au mărit numărul locuitorilor satului, ei fiind în majoritate agricultori, între dânșii fiind și mulți pălmași.

La venirea lor, emigranții primeau pământ de arat și de pășune spre folosință individuală, fără plată, numai în schimbul muncii brațelor lor. Întinderea de pământ arabil se socotea după cantitatea de sămânță ce se cerea la semănat.

Bejenarii au fost scutiți de bir și alte dări timp de 6 ani, după care au fost și ei obligați să dea zeciuiala și să facă prestații pe lângă clacă.

În sat s-au stabilit și 7 familii de poloni, veniți mai târziu, odată cu exploatarea sării la salina Cacica. Unii sunt muncitori, alții sunt agricultori , având gospodărie în sat. De exemplu, un ascendent al familiei Jișca , Petre Jișca a primit un drept întreg la pădurea satului „Tonog", în anul 1853, când sătenii din Pârteștii de Sus au primit pădurea de la Fondul bisericesc.

În urma războiului, la populația satului s-a adăugat un număr de 16 familii de refugiați care s-au stabilit definitiv în sat.

În condițiile creșterii natalității și în țara noastră, în anii ce au urmat, a crescut și populația satului Pârteștii de Sus. Specificăm cu următoarele exemple luate din catagrafia făcută:

* în anul 1925 satul număra 1360 locuitori
* în anul 1941 satul număra 1556 locuitori
* în anul 1963 satul număra 1610 locuitori
* în anul 1971 satul număra 1788 locuitori
* în anul 1974 satul număra 2020 locuitori

* în anul 1979 satul număra 2090 locuitori, cu 579 locuințe.

Între vechile familii de săteni băștinași cu origine de români moldoveni, în satul Pârteștii de Sus putem număra: Andronic, Baranai, Bâta, Câmpu, Dan, Ciocan, Ciornei, Cojocaru, Crețu, Gorcea, Jucan, Lupaescu, Nichitoi, Ilișoi, Sava, Sahlean, Strugar.

Familiile ce se trag din bejenarii veniți din Maramureș și Transilvania sunt: Buburuzan, Leșan, Șobea, Iuga, Țabrea, Flutur, Finiș, Brustur, Gheață, Moroșan, Slevoacă și Tomuț.

Familiile care au venit din alte sate sunt: Hopulele, Parascan și Ețcu,(venite de la Cacica), Albu, de la Poieni – Solca, Buliga, Zazuleac, Lăzăreanu, Crețuleac, Nicuțar și Tudosi, venite de la Pârteștii de Jos.

Locuitorii satului Pârteștii de Sus, sat românesc, trăiesc armonios într-un sat răsfirat, cu grădini și livezi printre gospodăriile lor și care are un profil agricol. Ei sunt oameni voinici, de statură potrivită , cu ochi ageri atât bărbații cât și femeile. La fire sunt blânzi și harnici, știu să se ajute la nevoie. Vorba lor este clară și domoală, deschisă și veselă,țin mult la cinste și omenie, au o fire cuminte și primitoare.

Casele de locuit sunt construite din bârne de brad și acoperite cu draniță, cele mai multe au intrarea și ferestrele la răsărit, să le binecuvânteze soarele din cel dintâi ceas al dimineții. Au o înfățișare plăcută, atrăgătoare, potrivit stilului arhitectural specific moldovenesc, tradițional în partea Țării de Sus și Moldovei.

De obicei locuința se compune din două camere, o tindă la mijloc și cu una sau două cămări. Acum, majoritatea camerelor au dușumele pe jos și sobe pentru încălzire. O cameră este pentru bucătărie și dormitor, zisă și „casa cea de sus", iar a doua, ceva mai mare, căreia i se zice „casa de jos", este rezervată primirii musafirilor, pentru hramuri, cumetrii și în special, pentru păstrarea zestrei fetelor.

Lângă locuință se află ograda gospodăriei, destul de largă, pentru că aici se află șura și grajdul pentru vite.

Locuitorii s-au străduit să aibă fântâni proprii sau cât mai aproape de casele lor, acoperite, cu apă foarte bună ce se scoate de la 10-15 metri adâncime. În ultimul timp s-au construit multe locuințe noi din cărămidă, acoperite cu țiglă, având și un etaj.

În conformitate cu dispozițiile date de Consiliul popular local, locuințele noi îmbină arhitectura tradițională cu utilul și modernul, au chenare și flori, înfrumusețând fizionomia satului.

Sătenii se salută cu obișnuitele expresii „noroc!"„ce faci?". A nu saluta înseamnă o mare supărare, ciudă. Din fericire la Pârtești nu se întâmplă asemenea atitudini. Tinerii salută bătrânii cu „bună ziua, bună dimineața, bună seara!", la care li se răspunde cu zâmbet și bună dispoziție. Unele femei răspund cu „țămăscmnitale!"- (mulțumesc dumitale). Dacă saluți când sunt la masă acasă sau pe câmp, la răspuns îți adaugă și invitația prietenească: „poftim cu noi la masă!" Rareori au loc certuri sau scandaluri publice, pentru că acestea sunt „obiceiuri țigănești", zic locuitorii.

Bătăi cu ciomege, cuțite sau alte obiecte periculoase, nu s-au întâlnit niciodată în satul Pârteștii de Sus. Flăcăii, la horă, se mai încaieră, dar cu totul rar și aceasta sub influența unui pahar de băutură. Bătaia lor este cu palmele sau cu pumnii, nu intervine nimeni pentru că imediat se împacă toți

Viața de familie este destul de solidă și rar se aude în sat că s-ar fi comis vreun furt sau vreun divorț între tinerii căsătoriți.

Fetele țin mult să se căsătorească în satul lor, iar flăcăii la fel, să nu-și ia mireasă străină. La horă prin alte sate vecine mergeau doar cu ocazia hramurilor.

De sărbători, la nunți, la horă, poți admira măiestria fetelor și a gospodinelor în cusutul și țesutul costumelor populare: cămăși, catrințe, bârnețe.

Când merg vara la hore, flăcăii își pun flori la pălărie, iar fetele flori la „bizarău"sau câte o floare în păr.

3.1.6. Ocupațiile sătenilor

Principala ocupație a locuitorilor din satul Pârteștii de Sus este agricultura și creșterea vitelor. Multe familii însă, având pământ puțin, nu-și pot asigura existența. Datorită reliefului, cu dealuri, pante abrupte acoperite cu huceaguri, cea mai mare parte a terenului este destinat fânețelor și pășunilor pentru animale.

Pe ogoarele restrânse, răspândite pe Dealul Cojocului, pe Hinata, pe Coastă, de-a lungul văii Solonețului, apoi în livezile și vatra satului se seamănă cartofii, hrana de bază a oamenilor, împreună cu porumbul. Aceste culturi cer neapărat gunoi de grajd sau chimic pentru a se obține recolte bogate și astfel să sporească randamentul pământului.

Se mai cultivă orz, secară, ovăz, pentru hrana cailor, hrișcă și foarte rar grâu și nutrețuri pentru animale ca, trifoiul, lucerna, timoteiul și borceagul (ovăz amestecat cu măzăriche). Pe ogoarele semănate cu porumb gospodinele seamănă bostani (dovleci), sfeclă roșie, rânduri de fasole și mac, iar printre rândurile de cartofi, mazăre și bob. Cât privește zarzavaturile de tot felul, acestea se cultivă în grădina casei.

Din cauza climatului destul de rece și schimbărilor de temperatură în primele luni ale primăverii, deselor căderi de brumă, semănatul se face mai târziu ca în alte regiuni de șes, iar pentru secară se ară și se seamănă toamna.

Pentru lucrările pământului sătenii folosesc unelte tradiționale ca, plugul de lemn cu brăzdar de fier, grape de lemn trase de 2 cai, întrucât perechi de boi nu se mai găsesc azi în sat. La toate acestea se mai adaugă alte unelte ca: furci, coase, greble, seceri, iar la treierat se mai întrebuințează și astăzi „îmblăciul" pe podeala șurii.

O altă ocupație importantă este cositul și strânsul fânului vara și a otavei, ca a doua recoltă, spre toamnă. Este de remarcat obiceiul de a-și aduce acasă, în gospodărie furajele ca: fânul, otava, paiele, tulpinile porumbului, celelalte recolte pe care le depozitează în șuri care au ca anexă și grajdurile pentru animale. Astfel toată recolta este conservată în bune condiții, este ferită de umezeală și ploi și se ușurează munca țăranului, mai ales iarna.

Dacă satul este puțin prielnic agriculturii, sătenii si-au făcut ca profesie de bază, creșterea animalelor. Se cresc îndeosebi vaci de rasă producătoare de lapte: „bălțata„ „bruna românească"și „pinzgau de Transilvania", apoi vite mari pentru viței și carne. Se cresc cai pentru trăsură, pentru arat, transport, cai mari de munte, trăgaci, rasă transilvană„„nonius" și „ghidran", apoi animale domestice, porci, oi, păsări de curte.

Pentru sătenii din Pârteștii de Sus agricultura și creșterea vitelor era considerată ca o ocupație a întregii familii. Astăzi este numai pentru o parte din săteni deoarece cealaltă parte sunt muncitori la Fabrica de cherestea de pe valea apei Solonet și la Salina din Cacica. Alții lucrează în pădure, cărăuși cu caii, la tras bușteni, pălmași la doborâtul copacilor, la fasonat. Unii lucrează la secția de dulgherie și lemnărie din sat, la secția de recoltare a laptelui din sat și la fabricarea brânzei. O parte a populației lucrează la Cooperativa de consum, sunt funcționari la CFR- stația Cacica și alte stații, în învățământ la școala din sat, șoferi.

Din vremuri străvechi, sătenii satului s-au ocupat și cu creșterea oilor. Până nu demult, primăvara, oamenii își alegeau baciul iar acesta alegea ciobanii, formând stâna de oi și vaci cu care urcau primăvara în munții Bucovinei, mai ales pe Giumalău și Rarău.

Astăzi oile sătenilor nu mai urcă primăvara la munte, ci sunt pășunate pe cele două islazuri, imașul Cacica și imașul Rodina. Stâna formată își începe activitatea la 1 mai și se termină la 1 octombrie ale anului, durând câte 5 luni pe an.

Satul are anual câte 4 stâne de oi a câte 300 de oi . Fiecare stână are un baci și câte un cioban la 100 de oi, plus un băiat strungar- care dă oile în strungă. Baciul administrează toată activitatea din stână, face brânza și o distribuie la sătenii care au oi, câte 7 kg de brânză pentru fiecare oaie, din care un kg este urdă.

Pe lângă agricultură, sătenii se mai ocupă și de pomicultură. Livezile de meri, peri, pruni și nuci se întind pe coastele însorite ale satului. Toamna se adunau fructele și se îngropau împreună cu cartofii, până la sărbătorile de iarnă. Uneori se uscau pere și prune în lozniță, se făcea povirlă (magiun din prune), din mere se făcea must acru.

Prin țarină, pe coaste erau și mari suprafețe acoperite cu tufe de alun, care erau căutate pentru fructele lor mari, ce se culegeau toamna, dar și pentru nuiele din care se împleteau garduri.

În ultimul timp, unii gospodari văzând că soiurile vechi de pomi fructiferi nu mai corespund cu cele moderne și văzând că venitul pe o oltoană de soi e mult mai mare,au plantat în livezi câte 50 sau chiar mai multe oltoane noi, care sunt bine îngrijite și care dau o mare producție. Astfel putem zice că și pomicultura devine o ocupație importantă.

Deși pe teritoriul comunei nu sunt ape curgătoare mari, pescuitul pe pâraiele Hinata, Solonet a fost practicat din timpuri străvechi. Avem persoane pasionate de arta pescuitului care la început pescuiau cu mâna (pentru că apele nu sunt adânci), cleni și mrene. Apoi, pentru celelalte specii, s-a folosit „leasa" pusă noaptea și „vârșa" la apă adâncă și liniștită. În veacul trecut, pentru a avea peștele necesar în gospodărie, unii săteni și-au săpat propriile helești în care creșteau diferite specii de pești pe care îi prindeau cu „crâșnicul" sau „volocul".

O altă ocupație străveche a fost și vânătoarea. Satul este înconjurat de păduri în care mișună diferite animale sălbatice care i-a atras pe locuitorii de aici la arta vânatului. La început făceau gropi-capcane pentru a prinde mistrețiii și lupii. După

aceea s-au folosit capcane mobile făcute din fier şi alte materiale, cu care se prindeau vulpile, lupii şi bursucii, făcându-se fum la vizuina lor. Mistreţii erau atacaţi direct, lovindu-i cu parii, într-un loc strâmt. În ultimul timp se folosesc arme de foc, toamna la pânda de noapte, la mistreţi şi iarna la vânătoarea de vulpi şi iepuri.

În ce priveşte femeile, ele se ocupă împreună cu bărbaţii lor de creşterea copiilor şi de hrana întregii familii. Ele îşi ajută bărbaţii şi la muncile câmpului. Pentru oricine ar vizita satul în zilele de sărbătoare, după îmbrăcămintea locuitorilor, îşi dă seama de bogatele şi variatele obiecte confecţionate acasă de mâinile harnice ale gospodinelor, din cânepă şi lână.

În lungile seri de toamnă şi de iarnă femeile gospodine nu au timp de răgaz ci se întrec cu torsul, cu coaserea cămăşilor cu pui, a cămăşilor pentru bărbaţi şi copii, cu ţesutul cergilor din lână, până la miezul nopţii. De la ştergar până la catrinţă, aproape întreaga îmbrăcăminte este făcută de mâinile lor. Zestrea fetelor stă cu lăicerele în stivă, pe lada din casa de jos, să o vadă flăcăii, iar la nuntă trebuie să umple căruţa.

Fustele şi rochiile cumpărate de la magazinele din oraş , spre cinstea noastră , nu au înlăturat definitiv portul femeilor, care sunt încă mândre şi ţin la portul nostru strămoşesc, naţional şi românesc care, odată cu limba şi obiceiurile, este prea frumos şi se cade să fie menţinut şi păstrat pe mai departe.

3.1.7. Satul în prezent

După al II-lea Război mondial şi satul Pârteştii de Sus a început să se dezvolte în toate domniile.

A fost introdus iluminatul electric în locuinţe, pe căile publice, la instituţiile publice. Procesul de electrificare a început în anul 1963 şi s-a încheiat în anul 1968. Avem Cămin cultural, construit lângă şoseaua naţională, în partea de est a satului cu o capacitate de 300 de locuri, pentru activitatea artistică de amatori, cu o bibliotecă comunală, cu un club

pentru tineret. În incinta Căminului cultural este sediul Consiliului popular comunal.

Şcoala din sat a cunoscut un deosebit proces de dezvoltare şi modernizare, cu corpuri noi de şcoală, săli de clasă dotate cu mobilier modern, cadre didactice energice, bine pregătite.

Astăzi mulţi din locuitorii satului au îmbrăţişat diferite meserii, urmând cursurile unor licee şi facultăţi de prestigiu.

În ultimul timp a luat un mare avânt construcţia de locuinţe noi, dotate cu centrale termice, grupuri sanitare, garaje şi alte anexe, construite după proiecte actuale, unde modernul se îmbină armonios cu tradiţia.

În unităţile comerciale de pe raza comunei, în special la S.C. Mărţişorul S.R.L., şi-au găsit de lucru un număr mare de femei, bărbaţi şi chiar tinerii satului.

Satul de astăzi are aceeaşi poziţie geografică dar s-a schimbat mult, este mult mai populat. Acolo unde înainte vreme era ţarina de jos cu săsia preotului şi a bisericii sau imaşurile de pe Bahnă sau Rodină, s-a extins astăzi vatra satului, adăugându-se noi cartiere de locuinţe, unde li s-au dat sătenilor parcele pentru locuinţe.

Se poate spune că odată cu schimbarea peisajului satului s-a produs şi o schimbare în conştiinţa şi comportamentul populaţiei, care caută să se adapteze la tot ceea ce este nou.

3.1.8. Toponomia localităţii

După modul de formare a toponimelor româneşti, acestea se pot clasifica, după Iorgu I. (1963) în patru grupe: „1. nume care descriu poziţia, aspectul sau vreo particularitate a locului; 2. nume care au ca punct de plecare diverse fapte din viaţa socială a poporului nostru; 3. nume care păstrează amintiri despre evenimente şi întâmplări din trecut; 4. nume care trădează o anumită atitudine sau trăsătură psihică a celor ce le-au dat."

Ilie Dan (1980), clasifica toponimele din Moldova de Nord, după cum urmează:

a) Nume care descriu poziţia, aspectul sau vreo particularitate a locului

Dealul, numit şi *Dealul Cojocului* constituie, o parte a satului Pîrteştii de Sus străbătută de DN 2E. Dealul Cojocului este aşezat între Pârâul Neagra şi Soloneţ, la sud şi udat la nord de apele Racova şi Saca. Dealul coboară unit cu Rodina tocmai de sub poala Obcinei Mari până la locul numit Obârşie, de unde, secţionat de valea adâncă a Pârâului Saca, se alungeşte spre est paralel cu şesul Rodinei, pe o lungime de aproximativ 10 km, tăind satul prin mijloc până aproape de confluenţa acestuia din urmă cu Solonetul. Cuvântul *deal* este de origine slavă (delo), iar numele *Cojocului,* de origine seculară, îi vine de la piatra albă existentă aici, care arsă în foc, este folosită din vechime de meşterii cojocari ai satului, pentru albitul cojoacelor ţărăneşti. O mare parte a locului, îndeosebi în jumătatea de vest era acoperită până nu de mult de pădurea Tonog.

Dealul Rodinii. Numele îi vine de la rovină, de origine veche la români, care înseamnă loc mărginit de şanţuri. Sub acest nume este cunoscut în Pîrteştii de Sus, tot platoul înalt care se întinde între valea pârâului Saca şi Obşînet cu Varniţa, prelungindu-se spre est până dincolo de hotarul de azi al satului.

Dealurile Varniţei. Sub acest nume sunt cunoscute ultimele prelungiri nordice ale Rodinii, care coboară în culmi înguste şi ascuţite, despărţite de pâraie cu văi abrupte. Numele provine de la aspectul pământului albicios ca de var, care se observă pretutindeni în râpele provocate de torenţii din această parte a ţarinii. De asemenea, datorită prelungirilor de teren care îl formează ca nişte obcini paralele mai mici, locul mai este numit şi Obşînet, de la obcinet – grup de obcine.

Lunca este un toponim des folosit în satele comunei, care desemnează terenul arabil dintre pâraiele Cacica şi Blândeţ; parte de câmp, în partea estică a satului Pîrteştii de Sus, între albia minoră a râul Soloneţ şi linia ferată; terenul arabil, de pe malul stâng al Soloneţului şi o parte a satului Pîrteştii de Sus. Locurile desemnate de acest toponim, provenit din cuvântul slav loka, sunt situate în cadrul albiei majore a Soloneţului şi Blândeţului, numită şi luncă.

Saca este afluentul pe stânga al Soloneţului, care în perioadele secetoase îşi reduce mult debitul şi chiar uneori seacă. De aici şi numele pârâului, care provine din cuvântul latin siccus.

Valea este folosit pentru a desemna o parte a satului Pîrteştii de Sus, situat în lunca râului Soloneţ, numit şi *vale* sau *„pe vale"*. Toponimul vale este foarte frecvent în Moldova ca nume de sat sau de văi şi provine din cuvântul latin vallem (Ilie Dan, 1980). *Soloneţ* (pârâu), nume de origine străveche, vine de la cuvântul slav „soli" care înseamnă sare pentru că în sânul obcinilor înconjurătoare sunt bogate zăcăminte de sare şi chiar unele izvoare de la obârşia Soloneţului au apă sărată.

Locul numit *„Pe Picior"* este aşezat între valea Dismiresii şi pârâul care îl mărgineşte la vest. Numele locului vine de la configuraţia colinei, ca de picior, pe versanţii căruia se întind fâneţele sătenilor.

Locul numit *„Pe Dos"* provine de la poziţia acestuia. Este aşezat în partea de vest a Piciorului şi apare ca o pantă abruptă orientată spre nord, ce coboară tocmai de sub poala pădurii până la lunca Soloneţului.

b) Nume care evocă natura terenului, aparţinând localităţii respective sau aflate în apropierea ei

Făgăniş , parte de pădure de fagi, situată în satul Pîrteştii de Sus. Toponimul s-a format prin derivare (fag + sufixul *iş*), provenit din latinescul fagus.

Gropi este toponimul folosit pentru desemna terenul cu văgăuni din partea de sud a satului Pîrteştii de Sus, în hotar cu Cacica. Cuvântul provine din cuvântul slav *gropa.*

c) Nume topice care arată o însuşire a locului

Arşiţa este dealul situat în partea de sud a comunei Cacica. Toponimul provine din latinescul arsicia şi desemnează loc expus la soare , sau în acest caz, loc unde s-a desfiinţat pădurea prin ardere (Ilie Dan, 1980).

Neagra, pârâu pe ţarină, în partea stângă a Soloneţului, care străbate şi Dealul Negrei. *Dealul Negrei* este o copie de proporţii mai reduse a Dealului Cojocului, pe care îl însoţeşte paralel de sub Obcină până la vărsarea Pârâului Neagra în Soloneţ. Toponimul are la bază apelativul negru, care califica pârâul respectiv, provenit din latinescul *nigrum.*

d) Toponime derivate de la un nume de persoană

Pîrteştii de Sus. Numele actual al satului aminteşte până astăzi de întemeietorul său, cneazul Pîrtea. După cum se observă, numele locului Pîrteşti provine dintr-un antroponim, la care s-a adăugat sufixul „eşti"

e) Toponime care arată ocupaţia locuitorilor

Jitărie, loc pe ţarina satului Cacica, unde îşi avea coliba jitarul (paznic de câmp). Toponimul s-a format prin derivare cu sufix (jitar+ suf. –ărie) - Ilie Dan, 1980.

Poarta Liniei (limită dintre două tipuri de arborete molid şi fag delimitate printr-un drum forestier care porneşte de la o barieră numită şi poartă).

3.2. Istoricul Satului Cacica

Satul Cacica a luat fiinţă după 1791 odată cu începerea exploatării sării. Se presupune însă, că izvoarele de saramură au fost descoperite cu mult înainte de către băştinaşii de aici,

care se ocupau cu creşterea animalelor, în special cu creşterea oilor. Se spune că sarea a fost descoperită de un cioban care a observat că oile s-au strâns într-un anumit loc şi lingeau sarea.

Cu mult înainte de descoperirea sării zona satului era împădurită, iar prin mijloc trecea pârâul fără nume propriu. Se spune că pe un timp ploios, o parte din coasta care mărginea pârâul s-a rupt şi prin alunecare, a oprit apa, în amonte formându-se o baltă care cu timpul s-a umplut de aluviunile aduse de puhoaie. Pe la 1700, pe locul fostei bălţi erau poieni şi locuri mlăştinoase cu ochiuri de apă unde se adunau multe raţe sălbatice.

Aşezări au mai existat şi în alte zone ale actualului sat Cacica, dovadă făcând-o obiectele găsite în urma săpăturilor arheologice dintre anii 1938-1940 pe malul drept al pârâului Dulcea în apropierea izvorului sărat care astăzi este acoperit (doar când fântâna se umple, la ploi, piatra pe care se prelinge apa se albeşte). Aici s-au descoperit cuţite de cremene, pumnale de corn, ciocane de piatră datate din neolitic. Bătrânii spuneau că tot pe pârâul Dulcea, dar pe malul drept, aproape de confluenţa cu pârâul Blândeţ, ar fi existat un refugiu în care trăia o călugăriţă. Aici s-ar fi descoperit ceva morminte, în unul stăpânul terenului găsind un pocal de aur. Locul respectiv a primit mai târziu numele „Călugăriţa", iar obcina din apropiere s-a numit „ Obcina Călugăriţei".

Mărturii ale existenei aşezământului pe aceste locuri sunt şi descoperirile făcute în punctul „La Dochia" (Zamca) constând în două fragmente de silex negricios de Prut din neolitic şi la „ Râpa lui Rezneac" (pe malul Blândeţului)-platoul Zamca cioburi pisate şi fragmente ceramice atribuite culturii Noua, precum şi o aşchie plată de silex maroniu.

În zona salinei s-a descoperit material ceramic tip „brichete"(probabil vase în care se fierbea saramura), ceramică de Cucuteni.

După 1700, în urma persecuţiilor religioase din Ardeal, o parte din românii de acolo au trecut muntele şi s-au aşezat prin

împrejurimile satului Cacica de astăzi. Unii dintre ei (Parasca, Andronic, Cojocaru) s-au aşezat definitiv în satul de astăzi cu turme cu tot. Mai târziu au venit şi familii ca: Ungurean, Hopulele direct din Transilvania. Poiana de pe locul minei se numea „Poiana Parascanului", după numele unui Parascan care avea grijă de animale.

Ciobanii din Pârteşti veneau cu animalele la păscut prin poieni. Ei denumeau locul „balta Pârteştiului". La început pârteştenii care aveau terenuri în partea de vest a actualului sat Cacica, şi-au construit bordeie de vară, ca ulterior să se stabilească definitiv aici. Acea zonă se numeşte şi astăzi „Pârâul Bordeiului".

După răpirea nordului Moldovei (1775) de către austro-ungari, în provincia nou formată-Bucovina s-a cerut inventarierea tuturor bogăţiilor vegetale şi minerale existente. Printre acestea au fost prospectate şi izvoarele sărate din Balta Pârteştiului(1784). Aici au fost aduşi muncitori ruteni specializaţi de la Utorop şi Svirsk (Galiţia) care obţineau sarea cristalizată prin fierbere după metodă austriacă. Rutenii au numit mica aşezare „Kaczka" (raţă), datorită numărului mare de raţe sălbatice ce trăiau pe bălţile existente. De aici se presupune că vine numele satului.

3.2.1. Relieful

Satul Cacica este situat la contactul Podişului Sucevei cu Obcina Mare, în cadrul depresiunii Cacica-Soloneţ, în bazinul vestic al acesteia, suprapus pe văile pâraielor Cacica şi Blândeţ, la o altitudine cuprinsă între 350-500 m. Aşezat pe fundul văii pârâului Cacica, satul se întinde de la vest la est de o parte şi de alta a lui. Partea vestică şi sud-vestică a satului are un relief muntos, alcătuit din culmi rotunjite, împădurite (Obcina Cacica, Plaiul Călugăriţa, Conţoaia).

La poalele Conţoii se întinde Muncelul sau „Dealul Gârdanilor"(populaţia de aici este majoritar de etnie polonă şi

ucraineană), probabil primii colonişti veniţi pe aceste meleaguri.

Spre nord se întinde dealul Troian. Este locuit şi adăposteşte cimitirele celor trei etnii din sat (română, ucraineană, polonă).

La nord-vest este dealul Cacica, de asemenea locuit, iar la est este dealul Zamca, nelocuit. Aspectul unora dintre aceste dealuri se schimbă în timp datorită alunecărilor de teren care au loc, mai active în bazinetul pârâului Cacica, pe versantul nordic al dealului Muncel şi mai lente în bazinetul pârâului Blândeţ, de-a lungul malului drept, în special zona numită „Coasta Blândeţului". Aceste alunecări afectează terasamentul şoselei şi al căii ferate care duc spre Gura Humorului. Aceste alunecări au la bază mai mulţi factori:

- Alternanţa stratelor geologice;
- Înclinarea terenului;
- Acţiunea apelor freatice şi de suprafaţă;
- Factorii climatici şi meteorologici,
- Acţiunea omului.

Cele mai joase terenuri sunt cele cuprinse între pârâul Blândeţ, pârâul Cacica şi şoseaua naţională.

3.2.2. Clima

Zona din care face parte satul Cacica are un climat temperat-moderat-continental. Anotimpul cel mai lung al anului este iarna, în general aspră, cu mase de aer polar dinspre nord-est, nord şi nord-vest.

Primele ninsori, reduse cantitativ şi de scurtă durată, apar la începutul lunii octombrie, dar, în ultimul timp iarna se instalează mai târziu şi este mai blândă. Ultimele ninsori se pot prelungi şi până la sfârşitul lunii aprilie (mai rar). Topirea bruscă a zăpezii favorizează producerea de torenţi pe versanţi şi influenţează alunecările de teren.

Verile sunt scurte şi se caracterizează în primă parte prin mase de aer umed din direcţia vest şi nord-vest, iar în a doua parte a anotimpului prin mase de aer uscat şi cald cu aspect secetos.

Primăverile şi toamnele sunt caracterizate prin stări de vreme foarte variabile. Precipitaţiile sunt inegal răspândite în timp, cu creşteri cantitative în lunile mai-iunie, dar şi la acest punct totul este variabil de la o zi la alta sau chiar în cursul aceleiaşi zile.

Căderile de grindină au o frecvenţă redusă poate şi datorită faptului că, atunci când sunt semne de furtună, se trag clopotele de la cele trei biserici şi zgomotul lor împrăştie norii. Datorită faptului că suntem la zona de contact cu muntele, precipitaţiile sunt mai abundente şi acest lucru favorizează o bună dezvoltate a vegetaţiei.

Fenomene obişnuite sunt: roua care în zilele senine cade de seara devreme şi se ia dimineaţa târziu; bruma care cade toamna uneori prea devreme şi primăvara-uneori prea târziu, afectând legumele şi pomii fructiferi (în special pe văi).

Viteza vântului este moderată, dar uneori se înregistrează şi vânturi violente soldate cu doborâri de arbori (ultimul episod de acest fel înregistrându-se în anul 2010 prin februarie la „Poarta Liniei"). Iarna suflă crivăţul din nord, viscolind zăpada, iar primăvara vânturile calde dinspre sud o topesc. Schimbările rapide ale vremii sunt consecinţă a încălzirii globale care nu ne va ocoli nici pe noi.

Acum nu se mai poate vorbi de cele patru anotimpuri bine delimitate în calendar şi nici prognozele, chiar de scurtă durată nu se dovedesc a fi valabile întotdeauna.

3.2.3. Apele

Hidrologia localităţii este reprezentată prin:

- ape curgătoare;
- ape subterane.

Apele subterane au izvoare puternice, bine mineralizate. Izvoarele nu se găsesc la prea mare adâncime. Uneori ies la suprafaţă şi oamenii le amenajează sub forma unor fântâniţe (ştiubee) a căror apă o folosesc vara la câmp (izvorul de sub dealul Zamca, izvorul de la Slatina, izvorul de după Runc, izvorul cu apă minerală-Burcut de sub vârful Conţoaia, apă pe care localnicii o folosesc de mulţi ani drept cură în tratarea unor afecţiuni gastrice).

Au fost prelevate probe din acest izvor, au fost analizate în laboratorul Institutului de balneologie Bucureşti în noiembrie 1961 şi s-a constatat că el este sulfatat, calcic, magnezian, aluminos şi hipoton.

Ca ape curgătoare, mai importante sunt:

- pârâul Blândeţ-izvorăşte de la poalele Obcinii Călugăriţa, de la o altitudine de 550 m şi are un parcurs de 11,6 km până la vărsarea lui în râul Soloneţ. Deşi are un curs lin, la o ploaie torenţială, chiap de scurtă durată (29.07.2008- 10 min. de ploaie), apele lui cresc foarte repede, ies din matcă inundând ogoarele din jur, dezrădăcinând copacii de mal, inundând casele din preajmă.

Astfel de evenimente au avut loc în anii 1954, 1956, 1970, 1991, 2006, 2008. În ultimul timp lucrul acesta se repetă din ce în ce mai des, chiar şi de două ori pe vară.

- pârâul Dulcea-izvorăşte tot din culmile Obcinii Mari prin două ramificaţii, curge lin şi se varsă în pârâul Blândeţ, în apropierea intrării în localitate dinspre Gura Humorului.
- pârâul Cacica-izvorăşte din Obcina Mare prin două izvoare: Pârâul Conţoii şi Izvorul Pânzarului. Traversează localitatea de la vest la est şi se varsă în pârâul Blândeţ.

În imediata apropiere a confluienţei cu pârâul Cacica, Blândeţul a erodat dealul Zamca, formând în peretele acestuia un frumos profil geologic.

Apele de pe cuprinsul localităţii Cacica nu conţin poluanţi naturali, dar albiile lor, în special în apropierea căilor

de acces, sunt pline de deşeuri aruncate de oameni. Până la mutarea salinei în noua locaţie, pârâul Cacica era mereu poluat cu reziduuri de păcură, uleiuri, sare, acum apa este mai curată.

3.2.4. Flora şi fauna

Localitatea Cacica este zonă de tranziţie de la vegetaţia de munte la vegetaţia de podiş. Vegetaţia este reprezentată prin păduri de brad, molid, fag, în procente aproximativ egale.Mai rar întâlnim arbori precum: arţarul, stejarul, gorunul, carpenul. La liziera pădurilor întâlnim arbuşti ca: alunul, socul, călinul.

Datorită luminozităţii scăzute, în pădurile de conifere întâlnim mai puţine plante (vinariţa, popivnicul), unele specii de ciuperci (râşcovi, hribi, hulubiţe).

În pădurile de foioase, în care predomină fagul, întâlnim o vegetaţie ierboasă bogată (ghiocelul, vioreaua, măcrişul iepurelui, feriga), ciuperci (hribul, chitoaşca, gălbiorii, iuţeii, ghebele sau popincii). Culesul celor din urmă, toamna, a devenit o bună sursă de câştig pentru câţiva localnici, ele colectându-se pentru export.

Se mai întâlnesc şi specii de ciuperci otrăvitoare (pălăria şarpelui, hribul porcesc) pe care însă oamenii le cunosc. Bureţii răi se recunosc deoarece se albăstresc după ce au fost culeşi. În zonă nu s-au întâlnit cazuri de intoxicare cu ciuperci.

În poienile din pădure sau în plantaţii, în special, întâlnim fructe de pădure: fragi, mure, zmeură.

Funcţiile pădurii sunt:

- de producţie - cam 90%;
- de protecţie – cam 10%.

Pe cel cu rol de protecţie le întâlnim de-a lungul căii ferate Cacica-Păltinoasa, în preajma minei şi a vechii saline, în pâlcuri pe terenurile cu tendinţă de alunecare.

Pădurile cu funcţie de producţie au oferit şi oferă material lemnos de calitate şi locuri de muncă pentru o serie de localnici.

Din păcate, după revoluţia din 1989, când s-a făcut retrocedarea terenurilor forestiere, cetăţenii au tăiat masiv, uneori au ras pădurea şi nu au pus nimic în loc. Lucrul acesta are cel puţin două aspecte negative:

- copiii şi nepoţii noştri vor avea de aşteptat până ce pădurea va regenera.
- pantele despădurite o vor lua la vale.

La poalele pădurilor întâlnim pajişti, păşuni şi fâneţe naturale utilizate de localnici în hrana animalelor (păşunat, cosit). Solul sărac oferă o productivitate scăzută şi se impun ameliorări. Ca plante din pajişti putem enumera: păiuşul roşu, peptănăriţa, firuţa, iarba vântului, pirul, rogozul, pipirigul, rugina, traista-ciobanului, dar şi plante toxice ca: piciorul cocoşului, coada calului, laptele câinelui, brânduşa de toamnă, ceapa ciorii, etc...

Vegetaţia din luncă este formată din pajişti şi zăvoaie de: arin, salcie albă, răchită, soc, călin.

În flora spontană de pe raza localităţii Cacica şi în special în arealul Livada Salinei întâlnim plante rare, ceea mai renumită fiind „Papucul Doamnei", plantă ocrotită de lege, identificate în mai 1992 de către prof. de biologie Precupan Maria. Numărul exemplarelor a crescut dar, datorită faptului ca zona nu este împrejmuită şi se practică păşunatul, există riscul ca ele să dispară.

În cadrul programului Eco pe care Şcoala din Cacica l-a derulat, primind Steagul Verde în anul 2007, s-au făcut şi se fac demersuri pentru includerea zonei Livada Salinei pe lista zonelor protejate.

În trecut satul Cacica dispunea de un fond cinegetic bogat, dar intervenţia brutală a omului a modificat arealul de răspândire al animalelor sălbatice.

Zona forestieră adăposteşte animale ca: ursul, lupul, porcul mistreţ, cerbul, căprioara, veveriţa, vulpea, bursucul şi râsul (în câteva exemplare). Ursul vizitează toamna pomii fructiferi din Livada Armanului şi de pe Dealul Gârdanilor.

Lupul mai atacă stânele din zonă, iar mistreţul distruge culturile de cartof şi porumb. Pe câmp întâlnim iepurele, în preajma apelor nevăstuica şi vidra, iar în preajma caselor dihorul, jderul, ariciul.

Dintre păsări se pot aminti: vrabia, piţigoiul, cioara, uliul, coţofana, sticletele, ciocănitoarea, turturica, bufniţa, cucuveaua, huhurezul (sedentare), barza, cucul, pupăza, graurii, codobatura, rândunica (călătoare).

În apele pârâului Blândeţ întâlnim cleanul, boiştiul, mreana, peşti pe care, copil fiind, îi pescuiam cu vârşa, borcanul, ceaunul, sticla sau cu mâna pe sub lespezi. Acum pe pâraiele Dulcea şi Cacica sunt foarte puţini peşti.

3.2.5. Istoria salinei şi a producerii sării

Exploatarea masivului de sare este legată de istoria satului Cacica, din cele mai vechi timpuri. Se spune că exploatarea sării se făcea rudimentar de localnici cu mult timp înaintea deschiderii minei de sare. Folosirea sării se făcea în mod deosebit prin saramura care izvora în anumite locuri de pe raza comunei Cacica, iar localnicii o foloseau ca aliment şi pentru conservarea cărnii.

După ocuparea Bucovinei de Imperiul Austro-Ungar în 1775, bogăţiile acestei provincii au început să fie interesante pentru noile autorităţi. Astfel din ordinul împăratului Iosif al II-lea sunt trimişi tehnicieni şi specialişti austrieci, care determina modul de exploatare a masivului de sare de la Cacica.

Salina este locul în care bate inima istoriei; aici auzim toate vocile neamurilor, muzica speranţelor de peste veacuri, aici pluteşte imaginaţia, aici săpat în roca de sare se odihneşte eroismul muncii şi al răbdării tăcute, sub aripa protectoare a lui Dumnezeu. Este un muzeu al Muncii, al Artei şi al Credinţei.

Intre anii 1855-1896 activitatea salinei se dezvoltă, se construieşte o moară pentru măcinarea sării, se montează o pompa Rettinger, iar instalaţia de extracţie acţionată de o

maşină cu aburi.

Pentru funcţionarii şi muncitorii veniţi acum cu familiile lor se construiesc birourile *şi* clădirile de locuit în incinta salinei. Se menţionează că în anul 1896 Salina Cacica avea o producţie de 2380 tone sare bolovani, 2938 tone sare macinată pentru vite, în valoare de 477.479 florini austrieci.

Cazanele de evaporare şi cuptoarele de uscat husca de sare erau încălzite cu lemne. In 1896 se menţionează ca Salina Cacica avea 75 de muncitori care lucrau câte 12 ore la suprafaţă şi 8 ore în subteran.

La începutul activităţii, minerii munceau foarte greu şi întâmpinau multe greutăţi. In subteran sarea era cioplită în blocuri de 50 de kg, care erau scoase la suprafaţă cu spatele, urcând 50 de trepte. Iluminatul se facea cu opaiţ în care ardea sau de oaie. Mult mai târziu se foloseau lămpile cu carbit. Elecrificarea minei s-a făcut în 1956 când s-a trecut şi la pomparea saramurii cu pompe acţionate electric. Până în 1918 Salina Cacica a fost sub administraţia austro-ungară, iar după 1918 a trecut sub administraţia română, aparţinând Regiei Monopolurilor până în 1944.

După 1944, Salina Cacica trece la Ministerul Minelor şi Petrolului, perioada în care îşi măreşte capacitatea, se modernizează tehnologic, se îmbunătăţeşte radical calitatea sării. Cea mai mare dezvoltare a salinei a avut loc la începutul anilor 70 când s-a ajuns de la două cazane de evaporare, la 13 şi la o producţie de peste 60 mii de tone de sare extrafină din care peste 90% pleca la export.

Roca de sare are un procent mare de impurităţi, ceea ce necesită obţinerea sării din soluţie (saramură) şi nu pe cale uscată.

Forajele făcute între anii 1952-1954 au interceptat pături de sare cu grosimi între 16,5 m şi 152,99 m în zona minei, iar de-a lungul pârâului Blândeţ cu grosimi între 11,1 m şi 22,6 m. De altfel, pe malul stâng al pârâului Blândeţ, la vreo doi metri de salină, la baza dealului Runc există un izvor cu apă sărată

având cea mai mare salinitate-Slatina Blândeţ sau Slatina Pârteştilor(de Jos). Având drum de acces, oamenii din zonă şi nu numai au exploatat intens acest izvor sărat. Era amenajată o fântână cu ghizdele din lemn, cu val roată şi ciutură, toate amplasate într-o construcţie tot din lemn, acoperită. Acolo era tot timpul o persoană plătită care vindea saramura. A existat şi o galerie de coastă excavată şi armată cu lemn pentru a mări debitul saramurii. Oamenii cărau saramura cu căruţele în butoaie de lemn. Acum este în conservare, acoperită cu o placă de ciment în care s-a montat o ţeavă metalică pentru identificare.

Un alt izvor sărat, dar cu o salinitate mai redusă, exploatat de localnici în trecut, se găseşte pe malul drept al pârâului Dulcea, lângă un pârâiaş numit Pârâul Armanului. Locul se numeşte şi astăzi „La slatină". Aici administraţia austriacă începuse experimental o exploatare modestă, pe baza unui singur evaporator de fierbere a saramurii şi obţinere a sării recristalizate, înaite de descoperirea zăcământului de sare gemă.

Cu un debit considerabil şi cu o bună salinitate era şi izvorul în apropierea căruia s-a săpat şi puţul minei Cacica.

Conform descoperirilor făcute în urma săpăturilor arheologice (vase ceramice de forma tronconică numite „brichetaje" în care se fierbea saramura), se estimează că folosirea izvoarelor cu apă sărată în stare naturală şi producerea sării recristalizate, prin fierbere, are o vechime mare, încă din neolitic.

În timpul imperiului Austro-Ungar, Împăratul Franţ Iosif al II lea a dat, în anul 1872, un decret de cercetare şi prospectare a sării din Bucovina (doreau să exploateze cât mai multe bogăţii din subsolul acestei provincii).

După un an, în 1873 sub conducerea lui Ioan Hofman, director al Direcţiei miniere cu sediul la Cernăuţi, s-au început lucrările acolo unde se găseau izvoare sărate, pintre care şi la

Cacica (pe atunci un cătun fără nume). Masivul de sare era situat la altitudinea de 397 m peste nivelul Mării Baltice.

Prelucrarea sării au început-o rutenii veniţi în 1785, în fierbătoare mici, după metoda austriacă specifică zăcămintelor de calitate slabă.

Salina a fost înfiinţată în 1791 (la 16 ani de la anexarea Bucovinei de către austrieci) de tehnicianul Paul Hoffmann, luându-se în calcul faptul că aşezarea proaspăt denumită „Cacica" era mai aproape de „ drumul împărătesc de la Suceava la Cernăuţi".

În 1792 au venit şi cele 20 de familii de mineri poloni din Bochnia şi ingineri de mine din Wieliczka.

Crescând necesarul de sare, saramura naturală din izvoare nu era suficientă şi atunci s-a trecut la producerea saramurii artificiale prin introducerea apei dulci în subteran („înecarea" bazinului de dizolvare). Dizolvarea se făcea mai ales în partea superioară a bazinului, impurităţile depunându-se pe pereţii sau pe fundul lui. Urmele acestor prime exploatări nu sunt prea cunoscute.

După anul 1800 activitatea de exploatare a sării s-a amplificat, trecându-se şi la exploatarea drobului (bolovanii de sare utilizaţi în hrana animalelor).

„Piatra fundamentală" a noii staţii de evaporare a fost pusă de moştenitorul tronului Austriei, Arhiducele Karol Ludvic, pe 06.08.1855 (pe vremea comuniştilor pe 6 august era Ziua minierului). De la această dată mina a intrat în exploatare pe bază de galerii. Acestea s-au săpat din puţuri verticale:

1. puţul Ferdinand- la 88 m adâncime, situat pe locul intrării în mină;
2. puţul Belcredi- la 111 m;
3. puţul de apă – la 75 m.

Puţul Ferdinand era echipat cu o maşină de extracţie pe bază de abur, folosită atât la activarea pompelor pentru scoaterea saramurii, cât şi pentru extracţia sării bulgări.

Masivul de sare străpuns de puţul Ferdinand a fost împărţit în trei orizonturi la adâncimile de 37, 57 şi 75 m de la gura puţului. S-a deschis şi al patrulea orizont la 103 m.

În dreptul fiecărui orizont s-au săpat galerii longitudinale de-a lungul zăcământului şi transversale spre „culcuşul" şi acoperişul lui.

Pentru realizarea camerelor de extracţie se foloseau explozivi, operaţiile făcându-se manual de către un artificier (persoană autorizată în puşcare). Bolovanii de sare rezultaţi din puşcare se transportau cu vagoneţii până la gura puţului de unde erau scoşi la suprafaţă cu ascensorul (colivia). Sarea măruntă se dizolva în bazinul de saramură.

În 1885 a fost construită clădirea evaporatorilor. Saramura artificială obţinută în subteran se pompa la suprafaţă în bazine de unde, prin cădere, ajungea prin conducte la cazanele de fierbere şi evaporare făcute din tablă groasă de 8-10 mm, prevăzute cu acoperiş de lemn pe unde ieşeau vaporii de apă rezultaţi din fierberea saramurii.

La început încălzirea cuptoarelor de sub cazane se făcea cu lemne. În 1920 erau două căzi de evaporare cu câte trei cuptoare fiecare.

Saramura fierbea la 800° C. Cu ajutorul unor cociorve de tablă cu coadă lungă de lemn sarea era dirijată din 2 în 2 ore spre locul de colectare.

În 8 ore se colecta aproximativ 3300 kg sare (se lucra la foc continuu în trei schimburi). Din silozul de colectare, cu ajutorul vagoneţilor sarea ajungea la uscărie. Aici, umedă se presa, prin bătaie cu maiul, în nişte tipare tronconice din fontă care erau introduse în cuptoare, la uscare,timp de 8 ore. O formă uscată (1 kg.) era ambalată în hârtie sub denumirea de „sare huscă".

În perioada 1791-1918 centrul de exploatare a sării Cacica a aparţinut statului Austro-ungar. După Marea Unire, mina şi salina au revenit statului român.

După naţionalizarea industriei (1948) salina s-a dezvoltat. Până în 1950 zăcământul se dizolva în subteran în trei bazine circulare cu diametru de aproximativ 100 m.

Între anii 1950-1957 saramura se producea în bazine dreptunghiulare obţinute prin decopertarea celor circulare.

În 1957 în subteran au fost amplasate două sonde într-o galerie de la orizontul III. Extrasă cu ajutorul lor, saramura se colecta în bazine-rezervoare şi era pompată la suprafaţă în staţiile de evaporare.

Începând cu anii 1953 s-a trecut la încălzirea cuptoarelor cu păcură. Uscarea sării se realiza cu ajutorul unei instalaţii pneumatice, se ioda pentru a preveni îmbolnăvirile de „guşă" şi se ambala în saci, pachete de carton şi pungi de plastic sub denumirea de „sare extrafină". După 1940 s-a numit sare Lux Extra „Cerb".

Începând cu anul 1959 nu s-a mai produs multă vreme sare drob, ci se făceau pentru animale „brichete" sub forma unor cărămizi făcute la o presă specială. Brichetele conţineau sare simplă sau sare cu fenotiazină (fenosar)- substanţă cu proprietăţi antihelmintice.

La începutul anilor 80, când datorită lipsei de combustibil petrolier, se foloseau diferite deşeuri, care poluau puternic atmosfera din satul Cacica; vegetaţia a început să sufere, pomii fructiferi şi ornamentali se uscau. De asemenea, datorită dificultăţilor de transport până la gara C.F.R. s-a hotărât strămutarea producţiei aproape de gară.

Astfel în 1993 producţia de sare extrafină a fost mutată pe actualul amplasament în comuna Pârteştii de Jos. În satul Cacica a ramas numai activitatea de extracţie a sării brute, sondele şi pompele pentru saramura folosită la noile instalaţii, de la noul amplasament.

De mentionat este că peste 200 de ani, exploatarea sării a contribuit hotărâtor la dezvoltarea localităţii, viaţa oamenilor a fost strâns legată de aceasta activitate. În fiecare familie din Cacica, cel puţin un membru lucra la salină.

Daca din punct de vedere economic Salina a avut un rol important, aceasta a contribuit şi la dezvoltarea socială, culturală şi turistică a localităţii. S-au construit şcoli, biserici, lacaşe de cultură, drumuri de acces şi alte utilităţi.

Salina Cacica avea încă de pe timpul Austro-Ungariei o fanfară proprie, formată din muncitori care în timpul liber, duminica şi de sărbători cântau în centrul comunei. De asemenea, nu este de neglijat faptul că la salină a funcţionat o baie cu abur pentru muncitori şi familiile lor; practic tot satul avea acces la o baie pe săptămână. Salina Cacica pe lângă mina care este un unicat, mai are un specific: niciodată în aceasta mină nu au lucrat acnaşii, aşa cum se obişnuia la alte mine de sare, ci numai muncitori salariaţi.

Realizabile bune şi mai puţin bune au fost legate şi de activitatea directorilor, care au condus salina de-a lungul timpului. Primul director cunoscut, care a condus activitatea de exploatare a masivului de sare, a fost austriacul Paul Hofman. Pe timpul lui au fost aduşi muncitori specialişti care au început în mod organizat săparea puţului, galeriilor şi extracţia bolovanilor din sare.

Între cele două războaie mondiale, cei mai cunoscuţi directori au fost Zoltan Hegaduş, care a fost cunoscut ca un prototip al funcţionarului austriac; sever, dar cinstit, contribuia la dezvoltarea activităţii miniere.

A urmat Bulat Vladimir, de numele căruia se leagă construcţia ştrandului şi a băilor calde cu apă sărată folosite de localnici şi de alţii la vindecarea reomatismului.

Dupa al doilea război mondial, sunt numiţi ca directori printre altii şi Câmpeanu Virgil, după care a urmat Cojocaru Onofrei, primul director localnic, provenit din muncitori care a condus mai mulţi ani salina, perioada în care aceasta a fost dezvoltată şi modernizată.

Sub conducerea sa, au fost construite noi evaporatoare, a fost electrificată mina, drept pentru care a fost apreciat ca un

bun gospodar. A ieşit la pensie din aceasta funcţie, fiind respectat de toţi localnicii până la moarte.

A urmat Corogianu Savel, sub a cărui conducere salina a continuat să-şi dezvolte activitatea. Au fost construite noi evaporatoare până s-a ajuns la 13, s-a modernizat uscarea, tratarea şi ambalarea sării extrafine. Pe timpul conducerii directorului Corogianu Savel, salina a ajuns la cea mai mare dezvoltare pe vechiul amplasament, producţia a fost mărită substanţial, iar cea mai mare parte a producţiei de sare extrafină pleca la export.

La începutul anilor 70 la Salina Cacica lucrau aproape 1000 de muncitori din comuna Cacica, dar şi din alte localităţi apropiate.

Au urmat la conducerea Salinei ca directori: Udrea Grigore, Gheorghe Straton, Grudnitchi Nicolai, Zup Corneliu şi Dîrţu Radu Gheorghe.

Din timpul conducerii inginerului Grudnitchi Nicolai activitatea productivă a Salinei a fost mutată pe noul amplasament în comuna Pârteştii de Jos, complet automatizată, proiectată pe tehnologia firmei elveţiene „EVERTON", la o capacitate de 70 mii tone pe an, sare recristalizată extrafină cu dimensiuni între 0,1-0,8 mm.

Saramura se obţine tot în rezervorul de saramură aflat la gura puţului şi este transportată la incinta nouă prin conducte pe un saliduct subteran şi aerian (în funcţie de aspectul traseului) aproximativ 4 km. Din mină se mai extrage drob utilizat la animale, iar cea măcinată e utilizată la dubirea pieilor de animale în ateliere.

La ora actuală salina este sucursala SOCIETĂŢII NAŢIONALE A SĂRII DIN BUCUREŞTI şi are 97 de angajaţi. Produce sare iodată pentru consum, dar şi neiodată (pentru murături şi păstrarea slăninii), ambalată în saci, big-bags, cutii, flacoane.

Cele prezentate mai sus despre activitatea Salinei Cacica, se referea la trecut, ceea ce a ramas şi va rămâne este mina de

sare, un unicat şi o bijuterie săpată în masivul de sare de zeci de generaţii în peste 200 de ani.

3.2.6. Alte ramuri industriale

O parte a cacicanilor îşi desfăşurau activitatea la Fabrica de Cherestea Cacica, astăzi SC. Test Prolemn Impex SRL care are ca obiect de activitate prelucrarea lemnului. În trecut se producea cherestea de foioase şi răşinoase, lăzi pentru fructe. După revoluţie s-a restructurat şi acum achiziţionează cherestea verde (foioase-80%, răşinoase 20%) în paleţi, de la diferite societăţi de profil de pe raza judeţului şi o prelucrează în panouri şi scări interioare.

Până la al II-lea război mondial aşa-numitul târguşor Cacica se bucura de o deosebită dezvoltare industrială datorită atelierelor meşteşugăreşti înfiinţate de nemţi şi evrei. Existau două frizerii, patru măcelării, două cizmării, trei tâmplării, două brutării. Plecarea evreilor şi a germanilor, precum şi alte cauze, au dus la dispariţia activităţilor meşteşugăreşti şi de prestări-servicii.

Acum tinerii muncesc în Occident. Poate, după ce-şi vor face un rost pentru ei şi familie, vor investi banii câştigaţi într-o afacere rentabilă.

3.2.7. Agricultura

Cultura plantelor

Ca şi astăzi, în trecut, în localitatea Cacica agricultura se practica la scară restrânsă din două motive:

- terenul este în marea lui majoritate accidental şi este ocupat de fâneţe şi păşuni naturale;
- dispun de suprafeţe mai mari de teren românii, mai puţin polonii şi ucrainenii.

Terenul accidental a scăpat locuitorii satului Cacica de colectivizare. Iniţial oamenii au fost înscrişi în C.A.P., urmând

să se înfiinţeze un complex zootehnic. S-au construit chiar saivane pentru oi. Cei care se împotriveau cedării terenului la stat, erau vizitaţi zilnic de reprezentanţi ai „sfatului" (primăriei), erau nominalizaţi pe posturile locale de radio (s-au numărat şi părinţii mei printre ei). În final s-a renunţat şi la zootehnie, Cacica rămânând la zona de munte. Locuitorii satelor vecine ne porecleau în glumă „capitalişti", „chiaburi".

Cei care aveau teren arabil cultivau cereale, cartofi, porumb, legume, dar şi alte plante care acum au dispărut: cânepa şi hrişca.

Cânepa se cultiva vara (exista cânepă de vară şi cânepă de toamnă-„haldani"). După ce se cocea, cânepa se secera, se făcea mănunchiuri, se lega şi se punea la „topit" în bălţi speciale sau în pârâu. După ce tulpina cânepii se muia, mănunchiurile se scoteau din baltă şi se răsfirau la soare să se usuce. Apoi se „meliţau" cu nişte instrumente speciale din lemn („meliţucă" şi „meliţoi"). Tulpina uscată („puzderia") cădea şi rămâneau doar firele din interior care se dădeau prin „ragilă", apoi se făceau fuior, se torceau obţinându-se firul de cânepă din care se ţesea pânza.

Deoarece firul era gălbui, pânza ţesută se albea („bgilea") la pârâu - se băga în apă, se bătea cu „maiul" şi se întindea pe mal la uscat. Procedeul se repeta până ce pânza era albă. Firul mai gros (câlţii) se folosea la ţoale, saci, iar resturile („bucii") se foloseau la umplut plapumele.

Astăzi nimeni nu mai cultivă cânepă, ci cumpără pânza din comerţ.

O altă plantă ce se cultiva era hrişca. Seminţele ei, decorticate şi prăjite, se foloseau la umplut caltaboşii (chişca) de Crăciun. Era o plantă cu tulpina de până la 40 cm cu floricele albe şi cu sămânţa în trei canturi. Se semăna primăvara şi se cosea vara. Nu necesita alte lucrări de întreţinere. Pe parcurs hrişca s-a înlocuit cu orezul, iar acum cine doreşte „crupe" de hrişcă mai găseşte în piaţă aduse de moldovenii de peste Prut.

Pâine cumpărau doar cei ce nu semănau grâu. Femeile coceau sâmbăta câte un cuptor de pâine care le ajungea pe toată săptămâna. Grâul, ca şi celelalte cereale, era „îmblătit" manual cu „îmblăciul" în şură pe „arie", apoi era curăţat de impurităţi prin vânturare la „morişcă"(vânturişcă). Acum grâul, puţin cât se cultivă, se treieră cu combina. Gospodinele au renunţat la coptul pâinii, unele chiar şi la produsele tradiţionale (cozonaci, pască, prăjituri, babe). Le comandă la brutărie.

Uleiul se cumpăra mai puţin în trecut. Oamenii cultivau bostani prin porumb, cartofi şi din seminţe scoteau la presă (oloiniţă) un ulei gros (oloiul), gustos şi sănătos. Acum oloiul a dispărut, dovlecii se mai folosesc doar în hrana animalelor, iar seminţele le consumă microbiştii pe stadioane.

Pomii fructiferi erau şi sunt la ei acasă, în special pe Dealul Gârdanilor şi pe Dealul Cacichii. În trecut din mere se făcea must, vin, „uscături", marmeladă şi se consumau proapete, ţinute în beci. Din prune se făcea ţuică la cazan, povirlă (magiun), se uscau pe „lozniţă" şi se consumau în postul Paştelui. Acum prunii rodesc din ce în ce mai putin, dar, atunci când sunt, oamenii mai fac magiun, gem şi ţuică.

Creşterea animalelor

Prezenţa pe suprafeţe întinse a păşunilor a facilitat creşterea animalelor. De la apariţia satelor şi până astăzi aceasta a fost ocupaţia de bază a ţăranului. Locuitorii satului Cacica creşteau în special oi de la care utilizau pielea şi lâna din care să-şi confecţioneze îmbrăcăminte şi să-şi „îmbrace"casa. Se creşteau în special oi din rasa ţurcană care are lâna cu firul gros şi aspru. Acum se cresc şi oi din rasa ţigaie (cu lâna mai fină) şi karakul (pentru pielicele), dar numărul lor a scăzut mult. Lâna nu mai are preţ, nici căutare, ţăranii înlocuind îmbrăcămintea din lână şi piele cu cea cumpărată. Oile se mai cresc acum doar pentru brânză şi carne, iar ciobanii sunt puţini la număr.

Numărul bovinelor a scăzut mult în ultima perioadă. În trecut cacicanii creşteau atât vaci de lapte cât şi boi pentru muncile agricole şi la înmormântări. Cei care aveau boi erau mai înstăriţi.

Acum laptele se plăteşte puţin şi oamenii cresc doar o singură vacă pentru laptele folosit în gospodărie. Ca rase de bovine, se cresc metişi de Bălţată românească, Friză neagră şi roşie, Brună de Maramureş, Hollstein.

Porcul este animalul care n-a lipsit şi nu lipseşte din gospodăria ţăranului. Produsele tradiţionale din carnea de porc nu lipsesc de pe masa de Crăciun şi Revelion. În trecut porcul se tăia în ziua de Ignat, se pârlea cu paie, se tranşa, se băga la saramură, apoi se afuma în podul casei. Se făcea tochitura iar slănina se păstra peste vară în pod şi se consuma pe timpul verii la muncile agricole. Tot în pod se păstra un picior din spate (şuncă) care se consuma de Paşti. Acum porcul se taie la măcelarul din sat, iar carnea se afumă în afumători speciale. Ca rase de porc se creşte marele alb şi rasa piken-pentru carne.

Mulţi oameni au renunţat şi la cai, iar boii au rămas o amintire. Muncile agricole se fac cu tractorul. Pământul mai este lucrat de persoanele cu vârste între 45-80 ani. Tinerii care rămân în sat să lucreze pământul sunt o raritate.

O ocupaţie veche în Cacica a reprezentat-o albinăritul. Cei pasionaţi creşteau albine în ştiubee (trunchiuri de copac scobite în interior). Utilizau mierea în alimentaţie, iar zahăr cumpărau puţin cu „ deca" de la prăvăliile evreilor. Astăzi doar câţiva locuitori pasionaţi mai cresc albine (printre ei şi un tânăr –Ciornei Iliuţă, care are în jur de 130 de albine).

La Cacica s-a practicat şi se practică o agricultură de subzistenţă.

3.2.8. Comerţul

Baza comerţului în satul Cacica a reprezentat-o sarea.

Înainte de primul război mondial, cantităţi mari de sare se exportau în Rusia. În perioada anilor '70 consumatori interni

de sare erau fabricile de conserve de la Tecuci, Tg. Mureş, Valea lui Mihai, „Mistreţul Bucureşti".

Până în 2005 salina exporta sare în Bulgaria, Ungaria, Serbia, Elveţia, Japonia, SUA, etc. Datorită costurilor ridicate de producţie şi livrare care nu se acoperă cu preţurile oferite de partenerii externi, sarea de la Cacica se livrează doar la intern, având ca beneficiari: SC Unilever Ploieşti, Dr. Quetker, Curtea de Argeş, SC Niţu Internaţional- Aiud şi alte societăţi comerciale.

O altă inteprindere care aduce beneficii localităţii este SC Test Prolemn Impex SRL, care livrează produse la extern în proporţie de 90% (Marea Britanie, Germania, Belgia) şi la intern de 10%, lucrând pe cerere şi ofertă. Beneficiile unităţii sunt reduse în raport cu investiţiile care s-au făcut la restructurare. Lucrează aproximativ 150 de angajaţi.

Persoane particulare mai fac comerţ cu lemn sau produse realizate în gospodăriile proprii. În trecut în satul Cacica exista o piaţă în care lunea se vindeau şi se cumpărau produse agro-alimentare, animale. Astăzi activitatea pieţei este inexistentă.

Locuitorii satului Cacica mai făceau demult şi troc în localităţile din Botoşani, ducând mere, cartofi, sare, lemne, draniţă şi aducând porumb. La cumpărarea mărfurilor se foloseau în trecut cocoşeii de aur, creiţarii austrieci, fillerii ungureşti. Acum se folosesc leul românesc, dolarul şi euro.

3.3. Istoria satului Soloneţu Nou

3.3.1. Prezentarea fizico-geografică a localităţii

Aşezarea geografică:

Satul Soloneţu-Nou aparţine comunei Cacica, judeţul Suceava, alături de satele Pârteştii de Sus, Cacica, Maidan, Runc, fiind aşezat la poalele estice ale Obcinei Mari, la contactul cu Podişul Sucevei.

Coordonatele geografice pe care se află aşezată localitatea Soloneţu Nou sunt: paralela de 47° 39′ latitudine nordică şi meridianul de 25° 51′ longitudine estică. Teritoriul satului se află la 42km distanţă faţă de municipiul Suceava şi la 25km distanţă faţă de oraşul Gura Humorului, fiind străbătut de drumul judeţean DJ209 L (Pîrteştii de Sus – Soloneţu Nou – Pleşa).

Se învecinează cu satele: Runc în nord, Cacica în sud, Pârteştii de Sus în est, Maidan în vest.

Suprafaţa intravilanului satului este de: 136,37ha, iar limitele fizico – geografice sunt date de interfluviul dintre pârâul Neagra cu valea Soloneţului –în est, Dealul Maidanului – în vest, poalele Dealului Cojocului – în nord şi dealul Pleşa – în sud.

Cadrul natural:

a. ***Relieful***: Satul Soloneţu Nou se află la contactul dintre Obcinile Bucovinei şi Podişul Sucevei, limita de separare a celor două subunităţi distincte de relief fiind dată de valea pârâului Soloneţ. Această încadrare a satului la cele două subunităţi de relief ne este precizată de mai mulţi geografi dintre care amintim:

N. Popp şi C. Martiniuc, în articolul *Zona de contact dintre Carpaţii Orientali şi Podişul Sucevei*, publicat în Anuarul Muzeului Judeţean Suceava menţionează "la nord de râul Moldova, două unităţi structurale şi geomorfologice distincte vin în contact în lungul unei linii de direcţie care trece prin localităţile Păltinoasa – Cacica – Solca – Straja.", linie cunoscută în literatura geologică sub denumirea de "linie pericarpatică"[1].

N. Barbu în lucrarea *Obcinile Bucovinei* notează că " lipsa Subcarpaţilor permit Obcinilor Bucovinei să vină în contact direct cu Podişul Sucevei pe linia localităţilor Straja-

Marginea-Solca-Soloneţu Nou (pe pârâul Soloneţ), Cacica, Păltinoasa". [2].

Pentru că valea Soloneţului trece prin mijlocul satului, partea sudică si sud-vestică aparţine Obcinilor Humorului (o subunitate a Obcinilor Mari), iar partea de nord, nord-est a satului aparţine Podişului Sucevei.

Liviu Ionesi localizează în acest teritoriu semi-fereastra Humorului, iar limita estică a flişului pericarpatic „merge aproximativ pe contactul dintre miocenul pericarpatic şi Podişul Moldovei (Capu Câmpului – Păltinoasa – Vârful Dealului – Cacica – Soloneţu Nou)"[3]. Această semi-fereastră este închisă de două culmi: Obcina Călugăriţa- 805m si Culmea Piciorul Înalt – 787m. Cele două culmi, datorită deversării structurale sunt asimetrice în profil transversal, având fruntea spre Podişul Sucevei.

În lucrarea *Geografia României. Regiunile pericarpatice* această zonă de contact dintre podiş şi munte este menţionată ca „...un uluc îngust, accentuat în mod izolat prin depresiunile de contact (Cacica, Soloneţ, Solca), apărute prin exhumarea fâşiei de miocen de sub stiva depozitelor piemontane"[4].

N. Popp şi C. Martiniuc în lucrarea amintită, localizează aici „piemontul pericarpatic" un podiş piemontan lat de 8-10km lăţime care se interpune între munte şi podiş ca o îngustă unitate geomorfologică aparte, denumit „piemont" datorită acumulărilor de pantă, şi „pericarpatic" datorită poziţiei sale pe marginea externă a Carpaţilor, şi care „marchează contactul tectonic carpato-podolic"[5].

Zona Obcinei Mari corespunde flişului carpatic marginal paleocen, alcătuit din gresii, marne, argile, cu „cute orientate NV-SE, formate în flişul marginal dintr-o serie repetată de înguste anticlinale eocene şi sinclinale oligocene, cu succesive ridicări şi coborâri axiale"(6). Cele mai mari înălţimi se află în Pădurea Secăriei – 639m, Culmea Osmoleana – 615m, Dealul Maidanului – 560m.

Podişul Sucevei se suprapune peste partea de est şi de nord a satului, limita faţă de Obcina Mare „se desfăşoară pe traseul Straja – Vicov – Marginea – Solca – Cacica – Păltinoasa ce corespunde contactului dintre flişul cutat carpatic şi depozitele monoclinale sarmaţiene din podiş unei denivelări de 300-400m (în munte 750-900, în culmile podişului 500-550m) trecerii rapide de la culmile împădurite la spaţiile largi cu păşuni, fâneţe, culturi agricole unei deschideri bruşte a văilor ce ies din munte"[7]. Podişul Sucevei se caracterizează prin răspândirea unui relief de platformă monoclinală, cu mare extensiune a suprafeţelor plane, un relief structural ce contrastează vădit cu relieful accidentat, de natură tectono - eroziv, al obcinilor[8].

Piemontul pericarpatic se interpune ca o unitate de relief acumulativ – sculptural interpus între regiunea cutată a orogenului Carpaţilor Orientali şi Podişul Sucevei, reprezentând o regiune de tranziţie dintre regiunea cutată din vest şi regiunea tabulară din est . Dealurile piemontului pericarpatic acumulativ – sculpturale se leagă direct cu obcinile în foarte multe puncte şi chiar unele suprafeţe sculpturale din obcine se racordează cu planul postiş al piemontului cum este cazul între Cacica şi Solca, adică pe teritoriul satului Soloneţu Nou.

Geneza piemontului pericarpatic:

- în sarmaţianul inferior zona piemontului pericarpatic era submersă, râurile carpatice colmatau câmpia litorală cu sedimente alternante de prundişuri, nisipuri, argile, marne, gresii şi conglomerate
- în pliocen Podişul Sucevei arăta ca o câmpie litorală iar la limita Carpaţilor se întindea o zonă de glacisuri şi câmpii piemontane tipice
- în cuaternar, Podişul Sucevei începe să fie fragmentat de văi iar piemontul pericarpatic suferă un proces de eroziune, evoluând de la un piemont sarmato - pliocen spre un piemont colinar[9].

Putem concluziona că piemontul pericarpatic care stă pe platformă este o regiune de tranziţie între orogenul Carpaţilor Orientali şi Podişul Moldovei, construit şi diferenţiat din sarmatic până în holocen, cu un mare potenţial economic fiind bogat în resurse de ape subterane de bună calitate dar şi importante rezerve de pietrişuri şi nisipuri. Sub aspect tectonic, această unitate pericarpatică este considerată o pânză ce încalecă peste marginea vestică a Platformei Moldoveneşti, iar, la rândul ei este încălecată dinspre vest de flişul extern.

b. Clima. Factorii mai importanţi care influenţează clima sunt: relieful (altitudine, fragmentare, orientarea versanţilor) şi circulaţia maselor de aer.

Climatul localităţii este specific zonelor de dealuri joase, cu temperaturi medii anuale cuprinse între 8-9 grade C.
Regimul anual al temperaturilor aerului arată:

- un maxim în iulie – izoterma de: 17°C
- un minim în ianuarie – izoterma de: - 4°C

Amplitudinea termică este de 21 grade ceea ce ne indică un climat temperat moderat de limită.

Versanţii estici şi sud-estici, expuşi climatului continental extracarpatic sunt mai calzi decât cei opuşi.

Faptul că temperaturile iarna coboară frecvent sub 0 grade şi iarna este mai aspră în aceasta regiune, se datorează scăderii accentuate a radiaţiei solare dar şi a advecţiei şi staţionării mai îndelungate a maselor continentale arctice şi polare din N şi NE.

Precipitaţiile medii anuale se situează pe izohieta de 700 mm, dar versanţii vestici, nord-vestici şi nordici sunt mai expuşi maselor de aer şi primesc cantităţi mai mari de precipitaţii (900 mm).

O excepţie de la valorile medii ale precipitaţiilor pentru Soloneţu Nou este valoarea de 60 l/m^2 ce s-a înregistrat în seara zilei de 30 iunie 2006, cantitatea foarte mare de apă căzută intr-un timp scurt a dus la producerea celor mai grave

inundaţii din ultimii ani. Răspunzătoare de inundaţiile din acea seară sunt cauze de natură geomorfologică, hidrografică dar şi antropică. Caracterul depresionar al albiei pârâului Soloneţ, suprafaţa redusă, forma alungită a bazinului, amplasarea gospodăriilor populaţiei în imediata vecinătate a albiei minore , pe maluri, în albia majoră inundabilă, pe terasele inferioare dar şi infrastructura necorespunzătoare a aşezării – poduri subdimensionate, colmatarea şanţurilor -, sunt tot atâţia factori ce au concurat la producerea inundaţiilor din seara zilei de 30 iunie 2006. Pagubele materiale au fost mari, 4 gospodării au fost grav afectate şi altele 20 afectate parţial înregistrându-se şi victime, o femeie a fost luată de viitură şi târâtă până la ieşirea din sat unde a fost găsită decedată.[10]

Obcinile Bucovinei şi implicit satul Soloneţu Nou sunt mai direct expuse maselor de aer umede atlantice şi baltice, cu direcţia NV- SE, vânturile de nord – vest trec de 35 % şi atacă perpendicular pe valea Soloneţului. Valea mai largă al Soloneţului favorizează înscrierea curenţilor reci veniţi de la munte în lungul ei, ceea ce determină temperaturi mai scăzute iarna de-a lungul văii.

Variaţiile de altitudine ale reliefului, expunerea diferită a versanţilor au dus la conturarea unor areale microclimatice, cum ar fi cel al pârâului Pleşa, pârâului Neagra sau microclimatul de vale, suprapus peste cursul mijlociu al pârâului Soloneţ, cu temperaturi scăzute iarna şi inversiuni termice.

c. Hidrografia. Condiţiile climatice şi de relief au dus la formarea unei reţele hidrografice bine reprezentate, pârâul Soloneţ, afluent de dreapta al râului Suceava, colectând întreaga cantitate de apă şi formând un bazin hidrografic de formă dreptunghiulară. Vechimea reţelei hidrografice din această zonă este din Sarmaţian şi poate fi demonstrată geologic prin predominarea marnelor şi argilelor cu intercalaţii subţiri nisipo – gresoase. Versanţii puternic împăduriţi de pe

partea dreaptă a pârâului Soloneţ favorizează o umezeală relativ bună pentru scurgerea cursurilor de apă. Pârâul Soloneţ colectează de pe teritoriul localităţii afluenţii de dreapta: Maidan, Pleşa, Şoima, Răchita , dar şi afluentul de stânga – pârâul Neagra – care are confluenţa între Pîrteştii de Sus şi Soloneţu Nou.

Pârâul Soloneţ îşi are izvorul la altitudinea de 700m şi se varsă în râul Suceava la altitudinea de 291m (în dreptul localităţii Pârhăuţi), traversând 31km., dintre care aproximativ 3km pe teritoriul Soloneţului Nou.[11] Valea Soloneţului este o vale subsecventă care se dirijează perpendicular pe direcţia de înclinare a stratelor, ceea ce duce la crearea în relief a unui versant abrupt şi unul foarte lin. Se formează o vale cu aspect asimetric, iar văile afluenţilor Neagra, Maidan, Răchita, au aspect simetric.

Reţeaua hidrografică a satului este neregulată, lipsită chiar de forme structurale tipice şi este alimentată de apele rezultate în urma topirii zăpezilor, din ploi, precum şi din subteran. Topirea zăpezilor determină apariţia apelor mari de primăvară, fază deosebit de importantă pentru regimul majorităţii râurilor, apele mari rezultate din topirea zăpezilor sunt asociate adeseori şi cu viiturile provenite din ploi.. Alimentarea pluvială este caracteristică mai ales în lunile mai-iulie când în regiunile joase se produce perioada viiturilor de la începutul verii. Alimentarea subterană are un rol esenţial în timpul lipsei scurgerii superficiale, fără existenţa ei, pârâul Soloneţ fiind pe punctul de a seca în perioadele apelor mici de iarnă şi de vară-toamnă.[12]

Sub aspect hidrochimic apele din această zonă intră în clasa apelor bicarbonatate, cu conţinut relativ ridicat de sulfaţi. Râurile ce descind de pe versantul estic al Obcinei Mari au în zona de traversare a benzii miocenului pericarpatic o mineralizare ridicată: 500 – 800 mg./l.

d. Elemente bio - pedologice: Vegetaţia şi fauna sun în strânsă legătură cu clima, relieful, solurile, reţeau hidrografică şi activitatea omului. *Vegetaţia* locală tipic pentru bazinul Soloneţului este formată din etajul fagului ş etajul pădurilor de amestec (foioase şi conifere). În parte muntoasă întâlnim bradul (Abies alba), fagul (Fagus sylvatica) molidul (Picea excelsa).

Arealele cu pădure de brădeto-făgete sunt mai extinse p versanţii estici şi sud-estici, expuşi climatului extracarpatic mai calzi, faţă de arealele cu molidişuri care ocupă versanţi vestici sau nord-vestici din bazinul Soloneţ.[13]

Pe lângă speciile menţionate se întâlnesc şi exemplare d larice sau zada (Larix decidua), ulm (Ulmus montana), frasin Frasinus excelsior), carpen (Carpinus betulus), mesteacan Betula verrucosa). La marginea pădurilor, în huceaguri şi î zonele deschise se dezvoltă o vegetaţie bogată în arbuşti: alu (Corylus avellana), călinul (Viburnum opulus), voinicelu (Evonymus europaea), măceşul (Rosa canina), socu (Sambucus racemosa).

În pădurile de conifere, buna încheiere l nivelul coroanei explică slaba dezvoltare a stratului arbustiv ş a florei ierboase umbrofile. Cele mai reprezentative speci ierboase: vinariţă (Asperula odorata), popivnic (Asaru europaeum).

În pădurile de foioase, pătrunderea facilă a razelo soarelui determină dezvoltarea vegetaţiei ierboase foart bogate, care îşi modifică compoziţia odată cu schimbare anotimpurilor. Întâlnim astfel: ghiocelul (Galanthus nivalis) vioreaua (Scilla bifolia), măcrişul iepurelui (Oxalis acetosella) feriga (Dryopteris sp.), precum şi diferite specii de muşc (Bryophita sp., Polytrichum vulgare).

Pentru că sunt foarte răspândite în zona de pădure ş pentru că sunt o sursă de hrană şi profit, trebuie să amintim ş ciupercile comestibile culese atât de copii, cât şi de adul hribul (Boletus edulis), iuţeii (Lactarius piperatus), hulubiţel

(Russula aurata), gălbiorii sau urechiuşele (Canharellus cibarius), ghebele sau popincii (Armillaria mellea).

În zona de podiş se intâlnesc specii endemite de floră Rubus myricae ssp moldavicus sau carpatice Ligularia glauca (varza iepurelui).[14]

În afara lemnului, sursă importantă de materii prime, pădurea oferă numeroase alte produse: răşina sau unele substanţe tanante de la copaci, plantele medicinale, florile şi fructele de pădure (fragi, mure, zmeură), ciupercile comestibile.

Vegetaţia luncilor cuprinde o parte din valea Soloneţului iar arboretele sunt reprezentate prin zăvoaie de arin alb (Alnus incana), salcia albă (Salix alba), răchita (Salix fragilis).

Fauna, influenţată de relief, climă, vegetaţie, este caracteristică zonei de dealuri joase cu specii de mamifere: lupul (Canis lupus), mistreţul (Sus scrofa), căprioara (Capreolus capreolus), iepurele (Lepus europaeus), jderul (Mortes mortes). Urmare a vânării excesive, numărul lupilor este mic, dar un număr mare de indivizi se observă la porcii mistreţi care îşi fac simţită prezenţa prin provocarea unor mari daune culturilor din zonă. Avifauna este reprezentată de păsări sedentare, sezoniere sau în trecere, din rândul cărora amintim: cucul (Cuculus canorus), bufniţa (Buho buho), cucuveaua (Athene noctua), piţigoiul (Parus major), sitarul (Scolopax rusticola), ciocănitoarea (Dentrocopus minor).

Ihtiofauna este reprezentată de specii de clean (Squalius cephalus), lipan (Thymallus thymallus), mreana de munte (Barbus meridionalis) sau boişteanul (Phoxinus phoxinus).

Mult răspândite dar şi valorificate de populaţie sunt plantele medicinale cu acţiune terapeutică.

Solurile specifice sunt solurile brune montane eutrofe, soluri specifice făgeto-brădetelor, ce asigură producţii ridicate arboretelor de fag, brad şi molid (ultimul îndeosebi pe versanţii umbriţi ai văilor înguste).

Pe văile pâraielor Soloneţ, Pleşa, Maidan solul este humifer datorită procesului de aluvionare.

Toponimia satului

Bogăţia toponimiei, exprimată printr-o terminologie populară, poate desemna anumite realităţi zonale, unele petrecute demult, dar rămase încă vii în conştiinţa localnicilor sau toponimele sugerează anumite noţiuni geografice, aspecte legate de tehnicile agrare, de îndeletniciri tradiţionale, toponimia fiind de fapt o adevărată oglindă a realităţii.[15]

În ştiinţa românească studiile de toponimie au fost cultivate destul de puţin, dar şi acestea, cu foarte puţine excepţii, s-au oprit mai mult asupra numelor de localităţi, de râuri şi de munţi. N. Grămadă explică această situaţie prin faptul ca „aceste nume topice se impun, prin natura lor, atenţiei şi cercetării specialiştilor".

Autorul mai sus amintit, în lucrarea sa *Toponimia minoră a Bucovinei* consideră că în afara numelor topice de localităţi, de râuri şi munţi, mai există o categorie cu mult mai bogată de nume topice minore, create şi întrebuinţate pentru indicarea pădurilor, fâneţelor, drumurilor, podurilor. Aceste nume au apărut, după cum afirmă autorul din „nevoia oamenilor de orientare în natură şi de identificare chiar a celui mai neînsemnat accident de teren şi detaliile de planimetrie au făcut să se nască aceste nume topice".[16]

Nicolae Grămadă în lucrarea sa, identifică pentru Soloneţu Nou următoarele toponime:

- Ţarini: Câmpia Neagră, Maidan, Oşleag, Sacaria, Şoima
- Pâraie: Soloneţul
- Văi: Valea Bună, Valea Slatinei, Valea Soloneţului
- Dealuri: Arsura, Arşiţa, Brezova, Costura, Crati, Curhan(=Corhan?) Fruntea Dealului, Iavorova, Muşchi, Piatra, Piciorul Mare, Popas, Supuritu, Ţiganca.[17]

Ilie Dan în lucrarea dedicată toponimiei văii Soloneţului menţionează pentru satul Soloneţu Nou atât toponime romaneşti cât şi toponime poloneze sau de origine germană (şlag). În lucrarea *Toponimia Văii Soloneţului* autorul precizează că multe dintre toponime au fost culese din teren, identificând astfel pentru Soloneţu Nou toponimele:

Berezenca – pădure de mesteacăn
Bursucăria – păşune
Casioţcova Piatra – stâncă
Corhan – deal împădurit
Custura – deal, pârâu
Curuţova –Gura – deal
Dealul Negrei – deal
Dealul Podoleac – deal împădurit
Dealul Valea Bună – deal situat spre pădure
Dealul Văsăleana Plana – deal mic
La obârşie – fânaţ
Livada – deal cu teren arabil
Neagra – pârâu de ţarină
Oşleag – tăietură de pădure (de origine germană)
Pădurea Şocăria – pădure tânără de brad
Pe Oşleag – deal cu păşune
Pârâul Neagra – afluent al pârâului Soloneţ
Slatina – pârâu mic
Poleana – poiană în pădure
Sub Valea Bună – platou lângă pădure
Şoima – pârâu mic
Ţiganca – pârâu mic
Valea Dolinei – vale mică
Velica Poleana – deal cu fâneţe
Za Hodamovom – vale mică
Zapolištea – teren arabil
Za Schiunte Brezovo – poiană în pădure.[18]

Aceste toponime identificate în teren, iar unele şi pe Planul Urbanistic General al Primăriei Cacica şi-au luat numele de la activităţile oamenilor sau de la o particularitate a locului.

Redăm în continuare explicaţia toponimelor din interiorul satului aşa cum este cunoscută localnicilor dar şi cum este explicată în lucrările de toponimie ale lui Em. Grigorovitza, Iorgu Iordan, Ilie Dan, Nicolae Grămadă.

Numele satului: Soloneţu Nou: în 1856 în Mapa cadastrală a comunei Pîrteştii de Sus satul apare în acte sub forma Neu Solonetz[19], cu menţiunea „sammt colonie". G Spleny, general austriac, guvernator al Bucovinei dar şi autorul lucrării *Beschreibung der Bukowina* povesteşte despre un izvor cu slatină aici. Toponimul provine din substantivul slav – *soli* =sare, la care s-a adăugat cuvântul latin novus = nou[20]

Nume de străzi:

Gura – (în lb. polonă gura=deal) strada ce merge din centrul satului spre Dealul Cojocului, trecând peste Dealul Oşleagului.

Polana – (în lb. polonă= vale, luncă) strada ce însoţeşte valea pârâului Soloneţ, se întinde din centrul satului până la ieşirea spre Pîrteştii de Sus

Sub Pleşa – strada ce merge din centrul satului spre satul Pleşa

Strada Maidan – drumul ce duce în satul Maidan.

Nume de ape (pâraie, văi):

Neagra – afluent al Soloneţului pe partea stângă, pârâul Neagra izvorăşte tot de sub Obcina Mare şi după ce străbate pe o distanţă de aproape 6 km o vale adâncă şi îngustă tăiată printre Dl. Cojocului şi dl. Neagra se varsă în Soloneţ la hotarul dintre Soloneţu Nou şi Pîrteştii de Sus.

Slatina – pârâu menţionat pentru prima dată la 1788

Soloneţ – pârâul Soloneţ este cea dintâi apă din partea locului al cărui nume îl găsim menţionat în documente, încă de la începutul secolului al XV-lea. Izvorăşte de sub Obcina Mare, şi după ce străbate o vale largă de pe teritoriu satului cu acelaşi

nume se îndreaptă spre Pîrteştii de Sus, Pîrteştii de Jos, Humoreni, Comăneşti, Soloneţ, Todireşti, pentru ca mai apoi să se verse în Suceava pe teritoriul Părhăuţiului. Numirea pârâului de origine străveche vine de la cuvântul slav – sare, pentru că miezul obcinilor înconjurătoare sunt bogate în zăcăminte de sare şi chiar unele izvoare de la obârşia Solonetului sunt cu apă sărată.

Valea Bună – pârâu, afluent de dreapta al Solonetului.

3.3.2. Întemeierea satului Soloneţu-Nou

În amintirile sale, Maciej Staszkowian, aflat la o vârstă venerabilă, a transmis că, la începutul sec. XIX, numeroşi munteni din împrejurimile localităţii Brzeżany s-au mutat în Bucovina şi au locuit în Cernăuţi, Tereblecea şi Huta Veche-Crasna. Exodul din Brzeżany a făcut să crească numărul de până acum al kisuţanilor şi să apară, în acest timp, noi colonii de munteni din Čadca, ca Hliboca în care, în acest timp, locuiau aprox. 30 de familii şi Tărăşeni care, în anul 1836, număra 19 familii de munteni de ai noştri[1].

Registrele de nou născuţi din această perioadă confirmă faptul povestit de bătrânul Maciej care amintea că bunicul lui, Adam Staszkowian aparţinea acestui grup care a părăsit Čadca, oprindu-se la moşia din Brzeżany, iar apoi, împreună cu Jan Ramszak şi rotarul Adam Jedynak, s-a mutat în Huta Veche. Conform certificatelor de naştere parohiale, în anul 1825 acelaşi Adam Jedynak din Hliboca s-a căsătorit cu Anna Bielesz – fiica adoptivă a lui Jan şi a Dorotei din Brzeżany. În alt loc găsim informaţia că, în ziua de 18 XI 1827, la Siret a avut loc căsătoria lui Jerzy Ramszak născut în Brzeżany precum şi o notiţă despre faptul că Józef Smolka din Hliboca era fiul supusului Jerzy din Brzeżany[25]. Trebuie de adăugat că, în timpul exodului din Brzeżany, numeroase familii poloneze din Galiţia, Silezia şi Mazuria, care lucrau pe moşia familiei

Potocki, au fost atrase în acest val migrator, contopindu-se cu masa muntenilor din Čadca şi îmbogăţind-o cu noi nume.

De numele tipic mazuriene, care apar până astăzi în Bucovina şi Soloneţu Nou, aparţin printre altele: Aleksandrowicz, Baranowski, Kasprzyk, Ostrowski, Piotrowski, Szumański, Strzyżewski, Mysztalski ş.a. care au fost rapid asimilaţi – de aşa numita „muntenizare", identificându-se cu populaţia din Čadca. Probabil nu toţi kisuţanii au părăsit moşia din Brzeżany, căci după anul 1819 apar numeroase nume provenite din Čadca. Acestea sunt familii ca: Kogut, Longier, Kurysz, Garncarz ş.a. care locuiesc în Koniuchy, Ciemierzyńce sau Budyłów lângă Brzeżany.

Curând, coloniile întemeiate au crescut ca urmare a sporului natural precum şi a sosirii altor compatrioţi din Čadca şi în toate localităţile amintite pentru muntenii noştri era deja strâmt şi lipsea baza materială a dezvoltării vieţii lor. De aceea locuitorii din Tereblecea şi Huta Veche-Crasna au adresat autorităţilor o petiţie cerând să li se dea terenuri noi unde s-ar putea aşeza. În anul 1821 această petiţie a fost transmisă împăratului în care se cerea repartizarea de noi terenuri pe care ar putea să locuiască aprox. 80- 130 de familii de munteni. Această cerere nu a fost analizată de cancelaria curţii din Viena, ci cu îndeplinirea ei au fost însărcinaţi funcţionarii locali care nu doar că au respins petiţia, ci au persecutat pe munteni pentru această acţiune nejustificată. Inspectorul regional al pădurilor din Solca – Franciszek Schubert, la ordinul guber-niei Galiţiei din Lvov, a calculat că pentru 80 de familii sunt necesare 960 fălci de câmpie şi lunci, 240 fălci de păşune şi 80 fălci pentru construcţiile gospodăreşti, afirmând că un astfel de spaţiu nu există şi respingând cererea[2].

Odată cu creşterea populaţiei în Bucovina, în unele district a luat amploare tâlhăria, în pădurile dese tâlhăreau bande de aşa numiţi „haiduci" care erau spaima călătorilor. În Bucovina, în districtul Câmpu-lung este cunoscut capul tâlharilor numit Dari care, prins fiind, a fost executat în anul

1808 pe imaşul satului natal Marginea. Pentru a lichida acest fenomen, se impunea colonizarea împrejurimilor nepopulate cu populaţie muncitoare, de aceea, în anul 1826, regenţa Galiţiei s-a adresat cancelariei curţii cu cererea de activizare a colonizării acestei ţări.

Având în vedere siguranţa publică şi interesele economice, în primăvara anului 1832, conducerea proprietăţilor din Solca a adresat inspectoratului din Cernăuţi cererea de a mări numărul de aşezări pe drumul care duce de la Solca la Gura Humorului. Totodată, s-au stabilit condiţiile de existenţă a noilor colonişti, de la care se pretindea ca fiecare dintre ei să posede 2 boi, 2 vaci precum şi unelte gospodăreşti pentru a putea, cu forţe proprii, să ridice o casă şi şură din lemnul oferit de conducerea bunurilor din Solca. În această scrisoare se accentua că fie-care va primi 20 fălci de pământ ca proprietate ereditară, că fiecare colonist va fi scutit timp de şase ani de impozite şi, ca deţinător de teren, va fi scutit de serviciul militar care dura mai mulţi ani[3]. 28

Aceste condiţii i-au încurajat imediat să reacţioneze, căci luau în considerare şi părăsirea graniţelor austriece, pentru ca să caute o viaţă mai bună în Moldova vecină. În anul 1834, muntenii din Hliboca cu Adam Staszkowian în frunte au depus o petiţie la starostele Cernăuţiului privind atribuirea de noi terenuri din proprietatea Solca. Iniţial, conducerea din Solca le-a propus un câmp neroditor în împrejurimile Sucevitei, dar din cauza ameninţării şi presiunii muntenilor că în cazul în care nu vor fi luate în considerare raţiunile lor se vor muta în Moldova, au avut loc pertractări şi li s-a atribuit pentru colonizare valea pârâului Soloneţ, numită oficial Lichtenhalten care era rezervată coloniştilor germani din Sudeţi. Pertractările s-au încheiat în ziua de 16 octombrie 1834 prin semnarea procesului verbal care cuprindea condiţiile aşezării în va-lea Lichtenhalten. S-a autorizat aşezarea a 30 de familii din Hliboca atri-buindu-li-se coloniştilor 941 fălci, 868 stânjeni de păduri şi păşuni. Conform acordului, parcelele destinate

construirii caselor şi gospodării-lor au fost măsurate pe ambele părţi ale vechiului drum militar care du-cea de la Solca la Gura Humorului, iar casele urmau să fie astfel amplasate în aşa fel ca între una şi cealaltă să existe vizibilitate, din consideren-te de securitate faţă de ameninţarea banditilor[29]. Trebuie de menţionat că acest drum trebuia să fi fost atunci frecventat, căci la drum, la poalele muntelui Pleşa deja în anul 1802 se afla o cârciumă a unui oarecare Konstanty Zieliński care, în registrul de nou născuţi din Cacica, era notat „propinator în Plesz"[4]. 29

Primele familii sosite pe râul Soloneţ în ziua de 31 octombrie 1834 au primit terenurile şi au pregătit casele pentru perioada de iarnă. Terenurile primite în valea Soloneţului nu erau foarte roditoare, în plus fiecare familie era obligată la plata a 20 de creiţari pentru fiecare falcie ca impozit anual, iar pentru folosirea lemnului de foc din pădure câte un florin. În plus, fiecare gospodar se obliga să lucreze 12 zile pe an pentru plată de la 8 la 10 creiţari pentru fiecare zi de muncă şi alţi 12 creiţari pentru o zi tocmită. Acest acord stabilea pentru cei veniţi din Hliboca scutirea de impozit pe 6 ani. În felul acesta a luat fiinţă în Bucovina de sud prima lo-calitate a muntenilor din Čadca care a primit numele de Soloneţu Nou[5]. 31

Pentru că muntenii s-au aşezat pe râul Soloneţ, a cărui denumire este legată de existenţa în aceste locuri a zăcămintelor de sare şi izvoare sărate, au adăugat adjectivul proclitic „Nou", căci exista o colonie cu denumirea de „Soloneţ" aflată la sud de Pârteştii de Jos[32]. Istoricul german R.F. Kaindl şi, după el, I. Nistor plasează anul 1803 ca dată în care în împrejurimile Humoreniului au locuit 9 familii venite de la graniţa slovaco-polonă, ceea ce explică geneza toponimică a acestei aşezări şi a râului pe care a apărut mai întâi Soloneţul, iar în anul 1834 Soloneţu Nou. Trebuie de adăugat că între anii 1834-1838 acest sat nu avea denumirea sa oficială, căci în registrele de nou născuţi ale parohiei din Cacica la soloncenii care îşi botezau copiii sau la cei care se

cununau era adăugat ca domiciliu Pârteştii de Sus, căci din punct de vedere administrativ acest sat a fost inclus în comuna Pârteşti[6]. 33

Primul nume înscris în registrul noilor născuţi cu data de 29 aprilie 1835 este cel al lui Józef Koman, fiul lui Maciej şi al Annei născ. Ramszak cu adaosul, fiica unui ţăran maghiar („agricola in Hungaria"), iar naşi de botez au fost Józef Smolca şi Anna Rewaj, moaşă fiind Anna Gomuła. Apoi găsim un şir de nume ca: Ramszak, Budasz, Rewaj, Lisz-ka, Paździora, Juraszek, Bielesz şi altele comune în Istebna-Silezia Cieszynului şi în Čadca, iar frecventele note cuprinzând originea părinţilor indică venirea lor „din Trenčin", adică din regiunea Čadca care apar-ţinea administrativ de comitatul Trenčin[7]. 34

Începând din anul 1838, în registrele parohiale de nou născuţi, ca şi în schematismele arhidiecezei Lvov apare denumirea oficială de Soloneţu Nou în transliterare germană ca „Neu Solonetz". În partea de sus, de-a lungul pârâului Soloneţ, exista din anul 1826 o mică aşezare cuprinzând la început 14 familii de ruteni veniţi din Galiţia, probabil din Bańska Wola. Ei au primit câte 4 hectare pentru colonizare şi se ocupau cu căutarea de potasiu, iar cătunul a căpătat numele de Majdan, ceea ce în sensul arhaic al limbii ruse înseamnă locul unde se face mangalul[8]. 35

3.3.3. Soloneţu Nou sub ocupaţia austriacă

Începuturile coloniei Soloneţu Nou

Satul a fost aşezat de-a lungul aşa-numitului drum împărătesc care traversa râuleţul Soloneţ în care se vărsau câteva pârâuri cu trăsături tipic muntenești. Înconjurat de munţi înalţi acoperiţi de păduri care sunt până astăzi valoarea naturii acestor terenuri şi în care, dintre foioase domină fagul, iar în completare vine bradul.

În astfel de condiţii au venit muntenii şi imediat s-au apucat de construirea caselor care au fost terminate după

perioada de iarnă, deci în anul 1835. Sistemul de impozite d atunci se baza pe încasarea plăţilor în funcţie de numărul d coşuri „podymne", de aceea toate casele erau construite făr coş pentru a nu plăti acest impozit, iar fumul se împrăştia î pod. Apoi s-a introdus şi impozitul pentru geamuri în funcţi de numărul acestora către stradă, de aici întâlnim şi astăz multe case ale căror geamuri sunt orientate către curte interioară[9].41

Iniţial, şi-au concentrat munca către producţia d potasiu obţinut din cenuşa rămasă după arderea lemnului ş cărbunelui de lemn.

Această industrie era susţinută de către fondul religios dar odată cu apariţia gaterelor manuale principala ocupaţie muntenilor a devenit transportul lemnelor, aşa-numiţii buşter – ocupaţie foarte grea căci o fă-ceau cu unelte primitive c securea. Abia după aducerea în Bucovina a numeroşilo italieni au fost dotaţi cu fierăstraie şi „ţapine", ceea ce le-uşurat considerabil munca la defrişarea pădurilor unde era copaci cu grosimea medie de ½ metru.

Nivelul scăzut al dezvoltării socio-economice soloncenilor s-a îmbunătăţit când au început să se specializez în fabricarea „draniţelor" şi construirea de case din lemn pentr localităţile româneşti apropiate. Aceste case caracteristice di punctul de vedere al unghiurilor tăiate şi dispunerea bârnelo după modelul celor din munţii Tatra erau nu doar rezistente î faţa vânturilor puternice, în plus ele au plăcut vecinilor român Legat de nevoia de lemn pentru combustibil a saline soloncenii, timp de mai mulţi ani, trudeau şi cu transportu lemnului la Cacica vecină[11]. 43

La baza creşterii animalelor de către munteni au fost ma ales cornutele, dar şi oile, apoi au apărut şi caii. Legat d aceasta, în partea de sud a aşezării apărute, în primăvara anulu 1835 au primit păşuni numite Varniţa, care au devenit motivu revoltei populaţiei româneşti din satul vecin Pârteştii de Sus Căci ei considerau că terenurile au fost ilegal uzurpate de către

solonceni şi când au vrut să le are au venit aprox. 40 de femei valahe împreună cu copiii ameninţând şi înjurând, iar bărbaţii „cu îmblăcii şi furci" s-au opus şi au smuls semnele marcate făcând imposibil aratul. Revolta a fost potolită de primarul sosit, un oarecare Azornei care a afirmat că pentru stabilirea ordinii va cere guvernului să trimită armata, ştiind că acest argument îi va linişti pe oameni, căci asigurarea încartiruirii soldaţilor precum şi rechiziţiile legate de şederea lor ar fi prea costisitoare. Problema a ajuns la tribunalul administrativ din Cenăuţi care a atribuit românilor păşuni în alt loc, aprobând aşezarea a încă 30 de familii în pădurea vecină, creând bazele înfiinţării unei alte aşezări muntenești – Pleşa[12]. 44

Următoarea ocupaţie a gospodarilor solonceni a reprezentat-o, timp de mai mulţi ani, braconajul, căci în pădurile sălbatice din împreju-rimi erau atunci foarte multe animale sălbatice. Unii vânau cu arme de vânătoare, alţii folosindu-se de plase şi piedici. Nu vânau doar mistreţi, căprioare şi cerbi, ci şi râşi, bursuci şi urşi sau iepurii prezenţi pretutindeni care erau prinşi cu ajutorul câinelui pe teren deschis. Câinele era şi paznicul gospodăriei şi speria lupii care, cum scrie cronicarul soloncean, „la un an de la venirea lor, lupii urlau în Soloneţ, pentru că şi astăzi după 100 de ani splendidele păduri îi au în preajmă...". Apoi s-au trudit cu vânătoarea organizată ceea ce confirmă registrele parohiale, căci de câteva ori, din întâmplare, a fost împuşcat unul dintre participanţii la vânătoare. Pe lângă aceste întâmplări dramatice, mergând în sălbatica pădure toţi cântau vesel un cântec („Ej, poszedł myśliwy, po polu poluje"[13])45 notat în perioada interbelică de către Grzegorz Cicimirski, care s-a aflat între muntenii noştri în scopuri de cercetare.

Primind în proprietate aceste terenuri, principala ocupaţie a ţăranilor solonceni a devenit munca la câmp, iar dorinţa de a poseda terenurile proprii şi creşterea lor a dus la pierderea multor lunci şi păduri do-bândite în profitul fondului religios. Au pierdut mai ales cele 30 de fălci obţinute pentru dotarea

parohiei şi a şcolii. La început nu au avut preotul lor ni învăţător, dar terenurile primite prevedeau astfel de dotare, i inconştienţi de drepturile obligatorii adeseori plăte impozitul, deşi acesta nu mai era obligatoriu. Din acest pun de vedere soloncenii au fost înşelaţi, căci multe dint terenurile obţinute în anul 1834 le-au fost luate de autorităţi momentul creării aşa-zisei „Grundbuch", adică cer-tificat cadastral tereziano-iozefin ale cărui baze metodice er definite de patentul imperial în problema impozitului pe ter şi a măsurării terenurilor din anul 1817[14]. 47

Aceste terenuri au fost pierdute în profitul fondul religios din care, aşa cum vom vedea mai târziu, doar o parte a redobândit parţial pentru biserică şi şcoală, dar în ce măsu au fost tăiate terenurile gospodarilor nu putem afla. În an 1839, în Soloneţu Nou erau deja 33 de familii şi toate ave gospodăriile lor proprii, ceea ce însemna o semnificati dezvoltare în comparaţie cu anul 1836 când se notau doar case, dar în noile condiţii aşezarea se dezvolta rapid[15]. 48

3.3.4. Soloneţu Nou în perioada autonomiei Bucovin

De la jumătatea sec. XIX, după despărţirea de Galiţi Bucovina a devenit unitate administrativă autonomă în cadr monarhiei habsburgice ceea ce a animat semnificat activitatea administrativă, socială şi culturală a numeroasel naţionalităţi locuitoare. Soloncenii, fiind departe de capita politico-culturală din Cernăuţi, au rămas în continuare fă preot propriu şi învăţător. Ce-i drept, din anul 1849 exista capelă de lemn care reprezenta primul loc de cult, iar începutul anilor '60 a apărut prima şcoală la care sporad veneau învăţători din localităţile în-vecinate[15]. 53

După 30 de ani de la întemeierea aşezării încă nu ave şcoală, iar copiii îşi ajutau părinţii la muncă, deci băieţii lucra la pădure şi hrăneau vitele, iar fetele se ocupau cu ţesutul sa lucrul de mână. Au început să se ocupe tot mai mult

agricultura, deşi terenurile erau în pantă, ceea ce cu timpul a reprezentat principala lor ocupaţie şi principala sursă de întreţinere.

În afară de aceasta, după căderea insurecţiei din ianuarie (1863), în Bucovina au venit numeroase familii de insurgenţi din Regatul polonez care căutau aici adăpost, temându-se de deportarea în Siberia. În acest timp, în Soloneţu Nou a venit din voievodatul Rzeszów Kacper Malicki cu familia. După sosirea în Soloneţ, Kacper a primit de la autorităţi o bucată de pământ ce i se cuvenea, a cumpărat o căsuţă şi a locuit pe noul loc cu familia – soţia şi trei fii. Lucrând pământul, a luat de la localnici arta ţesutului – ţesea împreună cu fiii pânză, feţe de masă, prosoape, postav şi pături (atât de moderne şi azi – „cuverturi" – produse din lână de oaie ca acoperământ sau plapumă). Ei s-au integrat în mediul muntenesc şi au fost asimilaţi, primind obiceiurile şi cultura celor de pe Kisuca[16]. 54

Începând cu anii '70, de-a lungul a două generaţii, ca urmare a sporului natural a început să fie prea strâmt pentru muntenii care au început să ceară să li se repartizeze noi terenuri, căci pământul pe care îl posedau nu reuşea să hrănească populaţia al cărei spor natural era de 21% cum ilustrează tabelul de mai jos.

Anul	Numărul locuitorilor
1880	648
1890	725
1900	871

Tabelul 1. Spor natural locuitorilor Soloneţului Nou între anii 1880-1900
Sursa: Statistică elaborată de autor după *Schematismus Archidiocesis Leo-poliensis latini ritus 1880-1900.*

Cu începutul anilor '70 ai sec. XIX, a început un nou val al migraţiei muntenilor noştri în diferite colţuri ale lumii. Primele familii au plecat în anul 1875 pentru a locui pe terenurile repartizate în districtul Storożyniec. Atunci au apărut cătunele Dunawiec şi Laurenka care în prezent nu există ca aşezări separate, ci aparţin administrativ de Baniłów Podgórny[55]. Abia au trecut 5 ani şi, ca urmare a suprapopulării, s-au dat terenuri noi muntenilor polonezi care, părăsind parţial Soloneţu Nou ca şi satele vecine Pleşa şi Poiana Micului, au mers pe urmele rudelor lor întemeind localitatea Dawideny Zrąb. Ca urmare a suprapopulării a crescut nevoia de muncitori pentru capitaliştii germani care aşezându-se în Bucovina au înfiinţat întreprinderi industriale şi de servicii ceea ce a subordonat dezvoltarea economică, socială şi culturală a polonezilor de aici. Cam în acelaşi timp au apărut alte cătune ale muntenilor Čadca ca: Panka-Zrąb, Păltinoasa, Dumbrava lângă Cornu Luncii ai căror primi locuitori au fost muntenii care au emigrat din Soloneţu Nou, Pleşa şi Poiana.

În anul 1887, 12 familii din Soloneţu Nou, Pleşa şi Poiana au plecat în pădurile virgine din Brazilia smulse de la indienii Batakudo, în colonia de la Passa Trez lângă Rio Negro. Un an mai târziu, deci în anul 1888 au plecat pe urmele lor şi 12 familii de munteni din Soloneţu Nou precum şi numeroase grupuri de polonezi bucovineni.

Dintre familiile soloncene putem aminti următoarele familii: Rewaj, Zielonka, Budasz, Staszkowian, Stroka, Pieczarka, Polaczek ş.a. care au întemeiat colonia Lucena schimbată în 1910 în Itayopolis, astăzi având numele de Paraguacu, situată la 200 km de Kurytyba în statul Catharina, iar mai puţini au locuit între coloniştii germani din Rio Negro. Probabil situaţia materială a soloncenilor era alarmantă, căci în anul 1889 pe urmele primilor migranţi au plecat în Brazilia 3 familii Rewaj, câte o familie Zielonka, Budasz, Staszkowian şi Pieczarka. Probabil erau rude apropiate ale primilor munteni din Čadca aşezaţi acolo, lucru dovedit de aceleaşi nume.

Ca urmare a dezbaterilor Congresului de la Berlin, Austro-Ungaria ocupând în anul 1878 Bosnia şi Herţegovina a iniţiat o nouă migraţie a polonezilor din Mazuria şi Galiţia la care s-au alăturat numeroşi bucovineni. Primul grup a părăsit Soloneţu Nou în anul 1895, numărând în total 40 de familii, iar în anii următori, sistematic, au plecat familii separate. Ultima plecare a unui grup de solonceni în Bosnia a avut loc în anul 1901 şi atunci au plecat 9 familii. Migraţia bosniacă a avut un caracter asemănător cu cea bucovineană, căci guvernul austriac într-o primă fază, atribuia teren pentru colonişti, aşa-numita „ţarină" creându-le condiţii de trai mai bune prin scutirea de impozit pe o perioadă de 3 ani. În felul acesta, primul grup a primit teren în posesie în Celinowiec, Bakińce Dolne şi Bakińce Górne[17]. 60

În coloniile din Celinowiec s-au oprit familii ca: Najdek, Drozdek, Papik, Kohut, Buganik, Sygut, Kuczak şi Juraszek. Grupul de 9 familii de solonceni conduşi de Michał Zielonka şi fiul său Józef s-a aşezat în localitatea Traszela pe cele 90 ha. cumpărate de la un oare-care turc care, părăsind Bosnia, le-a vândut toată averea sa. Iar alţii s-au aşezat în Usora lângă Noua Topola din districtul Bosanska Gradiška, între ei erau nume ca: Rewaj, Zielonka, Ostrowski, Koman, Droszczak[61]. Totuşi, condiţiile în Bosnia erau foarte grele şi au trecut mulţi ani până când muntenii noştri au putut să îşi îmbunătăţească existenţa lor. Lipsea, de asemenea, o şcoală poloneză, iar copiii învăţau în limba germană în Traszela sau Nowa Topola unde preda un grup de călugăriţe, sau în limba sârbă sau italiană aşa cum erau învăţaţi copiii muntenilor din Dolne Bakińce în şcoala din Mahowlany, căci guvernul iugoslav abia mai târziu a aprobat învăţământul în limba polonă doar în unele şcoli şi aceasta în anumite limite. În satul Traszela, Michał Zielonka a devenit liderul local şi întemeietorul asociaţiei „Ognisko Polskie", unde cei din familia Zielon-ka învăţau copiii, tinerii şi adulţii limba polonă.

Opinia despre viaţa în Bosnia a exprimat-o în versuri Stanisława Jachowicz-Andres, pe care le redăm mai jos:

Tu, castore zisei, că în Bosnia bine-i,
În Bosnia se munceşte, până pielea se toceşte,
Până pielea se toceşte, şi cămaşa plesneşte,
Ce-i Bosnia, cine nu ştie, minte o s-o ţie[62].

Cu începutul sec. XX, soloncenii au început din nou să resimtă „foamea de pământ", căci satul se dezvolta, iar în ciuda migraţiei anterioare populaţia creştea. În anul 1907, în satul Davideni a venit Jakub Zielonka cu soţia Zofia născ. Balak împreună cu copiii care la început au locuit într-un bordei „ziemianka" săpat în pământ[17].65

În anul 1910 a apărut posibilitatea de a cumpăra teren în districtul Storojineţ. În aceeaşi perioadă a sosit în Arşiţa (denumirea oficială a cătunului în Pătrăuţii de Jos) un grup de 5 familii în frunte cu Michał Malicki (Michał Malicki amintit deja, Jerzy Wawrycz, Michał Szuk, Maciej Szuk şi Maciej Gawluk). În scurt timp, pe urmele lor au venit alte familii, părăsind pentru totdeauna Soloneţu Nou. Principalul motiv al migraţiei soloncenilor în localitatea din districtul Storojineţ, în perioada 1906-1913, a fost determinat de seceta din Bucovina anului 1907, iar doi ani mai târziu de ploile continue, ceea ce a dus la recolte slabe şi lipsa fânului pentru vite.

Din punct de vedere administrativ, în anul 1910, Soloneţu Nou număra atunci 813 locuitori, aparţinea districtului Gura Humorului, iar sub aspect demografic era cel mai numeros sat polonez, căci în Poiana Micului locuiau abia 574 de polonezi, iar Cacica număra 762. Această perioadă se caracterizează prin stabilitate sub aspect economic, căci soloncenii puteau deja să dea un alt aspect bisericii ce a avut loc în anul 1911 şi au trecut la construirea şcolii, unei Case parohiale impunătoare, de asemenea a apărut proiectul construirii Casei Polone. Sosirea preoţilor misionari din Congregaţia Sf. Vincenţiu de Paul a deschis pentru muntenii noştri numeroase perspective noi, căci prin intermediul

preoţilor au putut să se adreseze în problemele lor Consiliului Ţării din Lvov. Datorită strădaniilor pr. Paweł Mixa, Consiliul a promis aducerea de echipament de specialitate pentru produse lactate, iar pentru viitoarea fabrică din So-loneţ a fost trimis la şcolarizare, la Lvov gospodarul Michał Liszka. Aceste planuri au fost zădărnicite mai întâi de cataclisme, iar apoi abandonate la izbucnirea primului război mondial.

3.3.5. Primul război mondial

Dezvoltarea aşezării soloncene a fost încetinită de izbucnirea I-lui război mondial, în timpul căruia numeroşi locuitori au fost chemaţi la arme, iar satul a cunoscut importante distrugeri materiale ca urmarea acţiunilor militare[67]. În memoria celor vârstnici s-a fixat ordinul de recrutare din ziua de 30 iulie 1914 care a însemnat începutul unui război lung şi greu.

Cu începutul lunii septembrie 1914, ruşii au ocupat Cernăuţiul, apoi Siretul. În ziua de 31 decembrie 1914 au ocupat Rădăuţiul şi Suceava, în ziua de 2 ianuarie 1915 Botoşaniul, iar în ziua de 3 ianuarie detaşa-mentele ruseşti – 4000 de oameni au intrat în Cacica[18]. 66 Nu ştiu data în care detaşamentele ruseşti au intrat în Soloneţu Nou, dar ruperea de nori şi inundaţiile din vara anului 1914, care au distrus podul şi drumul spre Soloneţ, anunţau aceste dramatice evenimente. Ruşii au construit un pod provizoriu din lemn care, după război, a fost dezmembrat, iar lemnul furat, deşi lemnul nu lipsea din pădurile din jur.

Staţionarea armatelor printre solonceni a avut şi anumite aspecte pozitive, căci mulţi dintre locuitori s-au aprovizionat cu diferite unelte, măcar ca cele necunoscute până acum „şei" şi „hamuri", dar cu timpul soldaţii staţionaţi resimţind lipsuri au trecut la rechiziţionări. De la gos-podari luau, în primul rând, fân pentru cai şi lemn uscat pentru foc, erau demontate garduri, chiar şi cel de la biserică a fost demontat şi ars, iar

când au lipsit gardurile erau demontate casele părăsite. Î timpul războiului, în două rânduri au fost rechiziţionate vitel şi, nu odată, îşi manifestau cruzimea când o mamă îngrijorat de întreţinerea familiei şi-a ascuns vitele în pădurile din ju Rechiziţiile le făceau pe baza listei smul-se cu forţa de la prec care urma să servească la corecta distribuire a hranei. Confor listei sufletelor, se distribuia zahăr, mei şi, uneori, săpun c avea să recompenseze vitele rechiziţionate – unica sursă d întreţinere în aceste timpuri grele.

În componenţa comisiei de revizie, cu acordu ofiţerului ucrainean, au intrat învăţătorul şi preotul din Solone care au făcut tot posibilul ca familiilor mai sărace să nu li se i totul, iar când rechiziţionarea nu putea fi evitată se adunau bar şi se răscumpărau de la infanteriştii armatei ruse. După cum s pare, mai multe pagube îşi făceau locuitorii înşişi, care nu dată din invidie uşurau activitatea de rechiziţionare în folosu soldaţilor ruşi.

Soldaţii ruşi iubeau nu doar femeile, ci şi băuturil alcoolice, care nu se produceau în Rusia în timpul războiulu de aceea procedeul cel mai frecvent era strecurarea spirtulu denaturat prin pâine, băut cu orice prilej. Le plăceau, d asemenea, dansurile şi cântecele care se răspândeau pri întregul sat din grădina lui Staszkowian unde îşi avea comandamentul. De aici, la sfârşitul războiului când armata s-retras, nu doar un gospodar din Soloneţu Nou a cumpărat u cal frumos pentru 2 sticle de coniac[21]. 72

În conştiinţa locuitorilor Soloneţului Nou perioad ocupaţiei nu a fost chiar atât de dramatică, căci mergea gratuit cu trenuleţul din Cacica, profitau, gratuit, de serviciil medicului militar sau ale dentistului şi învăţau, având modelu ofiţerilor, principiile de bază ale igienei alimentaţiei ş personale, adeseori făceau baie şi foloseau întotdeauna ap fiartă pentru „ceai" ceea ce îi ferea de boli.

Bisericuţa reparată în anul 1911 nu a avut de suferit î timpul acţiunilor militare, mai mult – soloncenii, în aceast

perioadă, s-au bucurat de sprijinul şi serviciul pastoral şi sacramental al preoţilor lazarişti care au rămas în perioada furtunii războiului printre credincioşi, deşi toate serviciile au fost închise, iar funcţionarii au fost evacuaţi în Viena sau Ungaria[23]. 74

Se cuvine de adăugat că soldaţii ruşi erau însoţiţi de capelani militari care, totuşi, cum nota pr. Wochowski, nu au intrat niciodată în biserică, ci îşi oficiau slujbele afară. Uneori se întâmpla că, în acelaşi timp ei se rugau afară, iar în biserică se oficia Sf. Liturghie pentru locuitorii satului.

Odată cu sfârşitul primului război mondial, s-a destrămat imperiul austro-ungar, iar Bucovina, în noiembrie 1918, s-a unit cu Regatul României. Imediat a fost introdusă noua administraţie şi pentru muntenii noştri a început nu doar o perioadă a unei noi realităţi statale, ci şi naţionale, căci erau nevoiţi să lupte cu procesul de românizare început pe scară largă. Un însemnat număr de solonceni mobilizaţi în armata austriacă nu s-au mai întors la casele lor şi urma lor s-a pierdut, iar unii ca Michał Staszkowian au plecat în Bosnia pentru ca, alături de rudele lor aflate acolo, să înceapă o nouă viaţă[24]. 75

3.3.6. Perioada interbelică şi al II-lea război mondial

Perioada interbelică

Această perioadă pare a fi marcată nu doar de mari realizări în domeniul economiei şi culturii, ci şi de faptul că, în acest timp, s-a format pe deplin conştiinţa naţională a muntenilor noştri din Čadca. Noua frontieră i-a despărţit de Polonia, ceea ce a dus la o mai mare activizare în domeniul cultural şi instructiv a instituţiilor centrale din Cernăuţi. În plus, a apărut o nouă împărţire administrativă care a diferenţiat semnificativ comunităţile polonezilor[78]. Comuna Soloneţu Nou – în frunte cu importanţi solonceni ca Jan Budasz – primar mai mulţi ani sau Maciej Staszkowian numit „Certificatul umblător" care, timp de 40 de ani, a fost primar – a fost mărită,

în anul 1921 prin alipirea coloniei Pleşa. Acest lucru a stat la baza unor acţiuni în domeniul bisericesc, căci imediat la Lvov au început demersurile pentru un preot propriu, mai ales că în acelaşi an a fost terminată construcţia unei impozante case parohial.

În baza Constituţiei din anul 1923, a fost aplicată o nouă împărţire administrativ-teritorială în judeţe şi districte ale căror număr, întinderea şi împărţirea teritorială au fost stabilite prin decretul din ziua de 7 octombrie 1925, păstrând funcţiile administrative de până acum. Comuna Soloneţu Nou a fost inclusă în districtul Arbore şi era subordonată administrativ judeţului Suceava, iar Poiana Micului aparţinea districtului Gura Humorului şi era subordonată judeţului Câmpulung. Atitudinea autorităţilor române nu era favorabilă minorităţilor naţionale aşa cum a fost în timpul administraţiei austro-ungare. Învăţământul naţional era rău privit de către români. Începând cu anul 1922 a început o limitare treptată a numărului de ore de limba polonă, au fost impuşi învăţători români, iar în Soloneţu Nou a fost lichidată în totalitate învăţarea limbii polone. Protestând împotriva acestei decizii atât învăţătorii cât şi locuitorii au decis să ia asupra lor învăţarea limbii polone de către copii. În acest scop a fost construită de către locuitori „Casa Polonă" care iniţial a îndeplinit rolul de şcoală polonă, fiind destinată şi altor activităţi cultural-instructive şi sociale[80]. La realizarea acesteia a venit în ajutor dl. Grzegorz Szymonowicz, preşedintele Societăţii Şcolii Populare din Cernăuţi, iar cele două clase formate de învăţare a limbii polone ale şcolii particulare depindeau de Macierz Szkolna din Cernăuţi[25]. 81

Având ca model sistemul administraţiei franceze, în anul 1930 autorităţile române au realizat reorganizarea administrativă care a cuprins, mai ales, regiunile rurale, în mod deosebit aşa-numitele comune districtuale. Ca urmare a acestei acţiuni, comuna Soloneţu Nou a fost desfiinţată şi satul a fost anexat comunei Pârteşti, în Soloneţ rămânând un vice-primar

După modelul francez s-au introdus cununiile civile care aveau să aibă loc în prezenţa unui funcţionar civil înlocuind preoţii care înainte îndeplineau aceste prerogative din partea prefectului, în acest caz a prefectului regiunii Suceava. Aceasta însemna importante dificultăţi, căci, aşa cum aminteşte pr. Wochowski :

Pentru fiecare hârtie fugi la Pârteşti, dar poate nu găseşti pe nimeni în comună, sau nu rezolvi nimic, că şi aceşti ţărani aristocraţi deşi reprezintă autorităţi au năravuri ţărăneşti „semper pius, numquam treaz"26. 82

În acelaşi an, recensământul populaţiei ne indică faptul că numărul locuitorilor Soloneţului Nou creştea mereu, iar sub aspect naţional-confesional polonezii dominau decisiv.

Numărul total al locuitorilor	Români	Germani	Ruşi	Polonezi	Evrei	Ucraineni
1234	56	20	3	895	5	255

Tabelul 2. Populaţia Soloneţului Nou după naţionalitate
Sursa: Statistică elaborată de autor după recensământul din anul 1930[84].

Numărul total al locuitorilor	Ortodocşi	Greco-catolici	Romano-catolici	Religie mozaică
1234	48	266	915	5

Tabelul 3. Populaţia Soloneţului Nou după confesiune
Sursa: Statistică elaborată de autor după recensământul din anul 1930[85].

Putem observa că doar în cazul evreilor naţionalitatea decidea şi confesiunea, iar pentru celelalte naţionalităţi cifrele sunt oarecum diferenţiate. Cum se vede din tabelul nr. 2, 56 de persoane din Soloneţu Nou se declară de naţionalitate română. Aceasta nu era rezultatul prezenţei unui grup etnic între locuitorii de până acum, ci consecinţa încercării de a inocula în Bucovina lupta naţională şi religioasă al cărei propagator a devenit parohul greco-catolic din Cacica, pr. Mikołaj Hajaniuk (1908-1912), iar continuatorul acestei „ucrainizări" în perioada interbelică a devenit parohul de atunci pr. Lew Porotko (1918-1934).

Totuşi cea mai mare realizare a locuitorilor Soloneţului Nou, în această perioadă, a fost construirea noii biserici parohiale zidite.

Al II-lea război mondial

Izbucnirea celui de al II-lea război mondial a fost precedată, de data aceasta, de cataclisme naturale mai dramatice, căci s-au repetat inundaţiile, la fel cum au avut loc înainte de izbucnirea primei confla-graţii mondiale care parcă ar fi vestit anii de oprimare care se apropiau. În timpul ploilor abundente şi ruperii de nori, în anul 1939 s-a revărsat pârâul în valea Maidan care, rupând malurile neîntărite şi neregularizate, a dus la dărâmarea multor gospodării, distrugând drumul şi podurile. Cataclismul a fost atât de puternic, încât a distrus complet şcoala construită cu câţiva ani înainte care a plecat cu apa[27]. 93

Ca urmare a războiului polono-german început la 1 septembrie 1939, ocuparea Poloniei a fost practic de neevitat, mai ales din momentul ocupării Cehoslovaciei de către nemţi. Autorităţile Republicii fără îndo-ială îşi dădeau seama de disproporţia forţelor. Cu atât mai puţin, mai ales după semnarea pactului cu Marea Britanie se pare că nu au crezut că la acţiunile împotriva Poloniei se vor alătura ruşii şi că

înfrângerea nu va fi atât de rapidă şi totală. În noaptea de 17 spre 18 septembrie 1939, guvernul polonez aflat în Colomeea a trecut frontiera română căutând adăpost în România neutră, iar internarea a avut loc în localităţile româneşti: Bicaz, Slănic şi Craiova.

Folosind hărţi vechi pe care se vedea vechiul drum imperial, numeroase maşini ale demnitarilor polonezi şi ale refugiaţilor s-au înfundat în valea Soloneţului Nou. În ciuda unor clipe atât de dramatice, acesta a fost un episod care i-a mişcat pe toţi până la lacrimi, căci soloncenii s-au bucurat că îi pot primi şi ajuta pe compatrioţii lor.

Cu ziua de 28 iunie 1940, ca o consecinţă a ultimatumului anunţat de Uniunea Sovietică şi ocuparea Basarabiei şi a părţii de nord a Bucovinei, au urmat anii de concentrare la război. A fost un timp de foamete, căci aşa cum menţionează cronica parohială „ai noştri nu se puteau obişnui cu ciorba, atunci cumpărarea pâinii înghiţea mii de lei"[28]. 94 Destinul locuitorilor Soloneţului Nou a fost strâns legat de evenimentele ce au avut loc pe arena politico-socială a României.

În anul 1943 a fost anunţată recrutarea pentru armata română. Atunci, mulţi au ales fuga, alţii au dezertat mai târziu, iar cei mai mulţi au trebuit să sângereze pentru o cauză străină pe câmpiile Basarabiei, la Odessa sau în Crimeea. Nu am reuşit să stabilim numărul soloncenilor chemaţi la război, dar conform amintirilor celor mai vârstnici numărul acestora depăşea 200 de persoane, căci în total au fost convocaţi cei din contingentul 42. Instruirea a durat 3 luni, după care fiecare a primit uniformă, armament şi aşa-numitele prelate pentru ridicarea corturilor. Kazimierz Zielonka aminteşte că echipaţi astfel au fost duşi la Simferopol de unde au mărşăluit în munţii Caucaz pe front. Apoi armata s-a retras, iar în linia întâi au rămas doar trăgacii, de aceea mulţi dintre ai noştri au pierit acolo, însuşi Kazimierz a fost rănit la Odessa de o schijă de mortier la articulaţia genunchiului şi, prin Tighina, a fost trimis

la spitalul din Braşov unde a rămas un an pentru tratament[29] 97

În amintirea martorilor, primăvara anului 1944 a fos deosebit de grea. Pe vechiul drum care ducea de la Gur Humorului prin Pleşa la Solca au apărut detaşamente al armatei germane în retragere, iar de la Solca au apărut „desant ruseşti" şi numeroase tancuri sovietice, începând lupta pentr trecerea prin Pleşa. Ca rezultat al acestei ofensive spre apus ruşii au ocupat Soloneţu Nou, căci prin sat trecea lini frontului. Distrugerile acestei ocupaţii şi pagubele materiale a fost enorme, căci

(...) Cazacii au prădat din biserică ornatele liturgice ş umblând în ele, le-au profanat. Au dezmembrat şi orga ş neavând niciun folos din fluiere, distrându-se suflau în ele[30].

În noaptea de 30 aprilie spre 1 mai, satul Poiana Micului a fost complet ars de către nemţi, iar locuitorii s-au ascuns î munţi de unde au fugit mai departe la rudele care trăiau în alt părţi ale Bucovinei.

În primele zile ale războiului, majoritatea locuitorilor a trăit ascunşi, în locuinţe săpate în pământ şi pivniţe Staszkowian Gizela îşi aminteşte cum soţul Franciszek a pleca pentru operaţie de genunchi la Cernăuţi atunci când le-a muri copilul în leagăn, fiul Andrzej de cinci luni[99]. Altă experienţă avut familia lui Andrzej şi a Katarzynei Longher, căci în ajunu războiului au avut nunta fiicei Rozalia cu Ignacy Zielonka car mai târziu a fost sanitar în armata polonă. „În loc de nuntă, trebuit să împachetăm totul în căruţă" – îşi aminteşte Rozali Zielonka[100]. În faţa ameninţării şi acestor evenimente dramatice s-a trecut la evacuarea locuitorilor Soloneţului Nou Înainte de evacuare, soldaţii sovietici au trecut la rechiziţii luând locuitorilor vitele şi caii, jefuind lucrurile de valoare. N a fost timp pentru pregătire, deci fiecare s-a străduit s îngroape sau să ascundă ceea ce reprezenta o oarecare valoare Înspăimântaţi, locuitorii au fost conduşi în gara din Comăneşt de unde i-au dus la Şerbăuţi sau Tereblecea.

Cronicarul soloncean a notat:

La Pleşa şi Soloneţ s-a stabilit frontul. Câmpurile şi grădinile au fost brăzdate de tranşee şi cazemate. Satul era sub canonadă. Când nesiguranţa a crescut, s-au gândit la evacuare (...) Deci a început peregrinarea poporului. Luau ce puteau, restul îl îngropau. În curând şi în Rădăuţi a început evacuarea, ne-am găsit toţi: Cacica, Soloneţ, Pleşa şi puţini din Poiana Micului, în Şerbăuţi lângă Siret. Mauzoleul familiei Kapri ne slujea de biserică. Erau patru preoţi. Lipsa nutreţului pentru vite – cazacii fără pardon adunau trifoiul – ne-a obligat să ne despărţim. Unii la Tereblecea, alţii la Dorohoi şi la Dănileni aflat la 40 km., toţi pentru nutreţ s-au împrăştiat.

Neavând altă ocupaţie, s-au apucat de comerţ. Au apărut tot felul de talente negustoreşti. Totuşi fiecare tânjea după casă[31].101

În plus, trebuie de subliniat că viaţa de fiecare zi a evacuaţilor era de munci grele la care erau toţi obligaţi, chiar şi fetele de câţiva ani.

Din relatarea Zetei Chachula aflăm că unele familii de solonceni şi câteva familii din Pleşa au fost evacuate în Iţcani unde munceau din greu la spălătorie în schimbul unor alimente mizere[103]. Perioada evacuării a durat până toamna, iar soloncenii au putut să se întoarcă în sat abia la sfârşitul lui octombrie şi începutul lunii noiembrie.

Primele familii s-au întors din Iţcani, iar satul l-au găsit în ruine. Casele care nu au fost arse, erau devastate, iar în curţi creştea ovăzul. În casa părintească a doamnei Zeta Chachula a rămas doar icoana Maicii Domnului pe perete, restul lucrurilor au fost fie distruse, fie arse. Priveliştea era atât de înspăimântătoare încât unii nu au reuşit să suporte durerea pricinuită de pierderea bunurilor dobândite de-a lungul întregii lor vieţi grele. Astfel Dorota Zwancar întorcându-se în casa goală a murit de spaimă. Până la sfârşitul lunii noiembrie toate familiile s-au întors la casele dărâmate, arse sau prădate. Din iniţiativa pr. Józef Chachuła, prima sarcină a soloncenilor a

fost adunarea trupurilor soldaţilor căzuţi în cele aproape 6 luni de lupte. Au fost organizate procesiuni funerare, morţii din Pleşa erau aduşi cu căruţele, iar în câmp deschis trupurile erau deja în descompunere. În partea dreaptă a vechiului cimitir era îngrădită o bucată de pământ unde erau îngropaţi morţii din timpul primului război mondial. Aici s-au săpat gropi comune, pentru ca trupurile celor căzuţi să-şi găsească odihna veşnică[33]. 104

Pentru salvarea celor mai săraci, preoţii misionari din Cacica au cerut la Bucureşti de la funcţionarele Crucii Roşii un ajutor provizoriu constând din pânză americană de cămăşi pentru copii precum şi un vagon de porumb ca singura hrană pentru oameni şi vite. Alimentele se obţineau prin schimb cu sare, în felul acesta s-a făcut rost de porumb şi, în plus, varză ca hrană pentru a rezista peste iarnă şi începutul primăverii. Unii au vrut în aceste condiţii să se îmbogăţească, ca de ex. Tâmplarul care pentru lucrările de reparaţii la casa parohială distrusă a cerut suma de 60 000 de lei, ceea ce a făcut ca reparaţia să fie amânată pentru anul viitor.

A venit sfârşitul celui de al II-lea război mondial, dar atât Polonia cât şi România au devenit teritoriul către care îşi întindea mâna tot mai mult noul sistem comunist. După încheierea acţiunilor de război, sovie-ticii au început să răspândească propaganda comunistă. Pentru copii s-au format cercuri pioniereşti, accentuând ateismul. Copiii mici, încrezători în învăţătorii ruşi, cu viclenie s-au lăsat atraşi în cultura ateistă. Se încerca să li se organizeze activităţi în timpul slujbelor de duminică. La adunările pioniereşti copiilor li se insufla, prin cântece şi poezii, teza lui Stalin că „credinţa este opiu pentru popor". Din fericire, fermitatea părinţilor educaţi creştineşte i-a ferit pe copii de această propagandă[106]. Înfiinţarea colhozurilor în sate şi a cooperativelor în oraşe, unde oamenii erau obligaţi să muncească în comun (adică degeaba) a condus la adâncirea mizeriei şi sărăciei. Soloncenii în fiecare an plecau în „regat" unde munceau la boierii bogaţi,

iar acum se împrăştiau prin întreaga Românie după pâine. În aceste clipe grele pentru Soloneţ, salvarea a venit din partea tinerilor, iar despre atitudinea lor eroică citim în cronica parohială:

Tinerii au mers direct în fabrici la Bucureşti, de unde trimit mii pentru biserica dărâmată. Cei mai vârstnici pleacă şi ei departe şi aduc cu vagoanele porumb, mâncarea lor, căci, cu excepţia sărbătorilor, trăiesc doar cu mămăligă. Muncesc mult, poate uneori prea mult (de aici nenorociri) dar şi mănâncă mult şi beau, iar că sunt credincioşi li se potriveşte proverbul „şi la dans, şi la rugăciune"[35]. 107

În plus, reconstrucţia distrugerilor de război precum şi întoarcerea la normalitate era frânată de epidemia de tifos exantematic care s-a răs-pândit printre locuitori cu primăvara anului 1945. „Spaima tifosului" a decimat soloncenii, se întâmpla că erau înmormântaţi zilnic chiar doi sau trei. În aceste condiţii a murit şi parohul de atunci – pr. Alfons Kulpa abia ajuns la vârsta de 39 de ani. În total, tifosul exantematic a înghiţit 90 de suflete în Soloneţu Nou[36]. 108

În ziua de 19 august 1943, în memoria întoarcerii la ai lor, în onoarea celor care au pierit în război şi ca simbol al muncii începute de ridicare „din cenuşă" a Soloneţului Nou, a fost sfinţită „Crucea comemorativă" fondată de primarul de atunci Budasz Albin. Festivitatea a fost emoţionantă, căci cei mai de seamă gospodari au dus pe umeri uriaşa cruce care a fost fixată în pământ de către tineri în locul vechii cruci[109]. Nu posedăm lista completă a celor care nu s-au întors la ai lor şi şi-au vărsat sângele în război, dar probabil numărul lor depăşea 60 de persoane.

În ziua de 21 iulie 1946, Soloneţu Nou şi satele învecinate au fost lovite de o mare grindină. Furtuna şi grindina au spart geamurile şi au distrus acoperişurile caselor. A fost distrus şi acoperişul bisericii şi au fost sparte geamurile dinspre nord. Furtuna puternică a distrus şi cultu-rile, ceea ce a dus la o situaţie dramatică. Muncitorii în pădure munceau

pentru 1 kg de mălai, iar familiile mai numeroase au început să sufere de foame. Consiliul comunal în frunte cu primarul Albin Budasz a încercat să facă faţă acestor greutăţi prin aducerea, prin intermediul „Crucii Roşii", a alimentelor sub forma conservelor de carne şi a mazărei. Deoarece ajutorul venit o singură dată nu putea să facă faţă lipsurilor, s-a obţinut de la autorităţile districtului Suceava sprijin pentru deschiderea unei bu-cătării cooperative în şcolile din Soloneţ şi Maidan, unde se dădeau re-gulat produse ca: făină, fasole, orez, mazăre, macaroane, varză, ceapă precum şi pâine furnizată de brutăria din Soloneţ[37]. 110

Cu ajutor pentru cei ce sufereau de foame a venit în anul 1946 şi delegaţia Ambasadei R.P. în Bucureşti care, cu misiunea sa, a cuprins toate comunităţile poloneze din Bucovina. Din Pleşa au venit pe jos la Soloneţu Nou, dar până să ajungă la primele case i-a întâmpinat un grup călare cu Franciszek Koman în frunte pentru a conduce importanţii oaspeţi. Conform relatării lui Jan Lubczyński, tânărul Koman a rostit cuvinte calde despre „sfânta iubire a iubitei Patrii". În faţa bisericii era adunată o mulţime cu pr. Chachula în frunte, musafirii fiind întâmpinaţi cu pâine şi sare pe fondul cântecelor poloneze. Delegaţia ambasadei polone în Bucureşti a rostit deviza „întoarcerii în Patrie", ceea ce a venit curând, iar muntenii noştri au pornit într-o altă peregrinare, de data aceasta către pământul natal, către Polonia[38]. 111

3.3.7. Întoarcerea în Patrie

În octombrie 1944 a fost înfiinţat în Polonia Biroul de Stat pentru Repatriere – instituţie răspunzătoare de organizarea şi realizarea repa-trierii. Dispoziţiile de repatriere prevedeau evacuarea cetăţenilor polonezi de naţionalitate ucraineană, belarusă şi lituaniană de pe terito-riul Poloniei pe teritoriile republicilor corespunzătoare precum şi repatrierea cetăţenilor polonezi dinainte de război de naţionalitate polonă în Polonia.

Fiind în misiunea de ajutorare din memorabilul an 1946, delegaţia Ambasadei R.P. la Bucureşti s-a oprit şi în Solca unde a primit-o pr. Walerian Zdanowicz care, la sfârşitul anului 1945 şi începutul anului 1946 a fost paroh în Soloneţu Nou. După îndelungi discuţii cu delegaţii a recunoscut că muntenii săraci şi epuizaţi nu vor adera la acţiunea de repatriere, de aceea a decis să ia problema în mâinile sale, devenind principalul organizator al emigrării. Pr. Chachuła, originar din Soloneţ, a fost împotriva acţiunii de repatriere şi considera că populaţia ar trebui să rămână şi să reconstruiască satul distrus de război. Atunci s-au format două grupări, unii erau de partea pr. Chachuła şi considerau că trebuie să rămână, iar alţii erau de partea pr. Zdanowicz care s-a instalat în casa lui Władysław Markulak din Maidan unde îi înscria pe toţi cei care erau dispuşi să părăsească Soloneţul[39]. 112

Problemele formale au fost repede rezolvate, căci în ziua de 9 ianuarie 1947 a fost semnat acordul între Polonia şi România care reglementa condiţiile repatrierii[113]. Cu primul transport din Bucovina din ziua de 15 februarie au plecat câteva familii cu pr. Walerian Zdanowicz şi s-au aşezat în Polkowice. Organizatorii erau foarte dispuşi să înscrie tineri, de aici cu transportul din ziua de 1 martie 1947 a plecat Wawżyń Ostrowski care îşi aminteşte:

„Am fugit de la lucru din pădurea de la Suceviţa, pentru a ajunge la transportul către Polonia. Au venit atunci 20 de familii. Eu nu aveam nimic. Au pus în Cacica vagoane de marfă, eu am urcat în Gura Humorului. Am sosit la Bucureşti unde a venit regele Mihai şi a zis: „pleacă floarea ţării în Polonia". În ziua de 24 martie am sosit la Polkowice, apoi am aflat că familia este în Złotnik şi am plecat la ei. Tatăl Andrzej a venit în mai, iar mama Anastazja în iulie şi atunci familia s-a reunit[39]. 114

Următoarele transporturi au plecat în zilele de 1 mai şi 26 iunie, iar cel mai mare transport a plecat în iulie 1947. Şi în noiembrie 1946 a pornit din gara Cacica în Polonia următorul

transport. Teresa Kogut, locuitoare în Złotnik, avea atunci 6 ar şi îşi aminteşte că: drumul a durat 9 săptămâni, era decembrie dar, din fericire, iarna nu era atât de grea. În mijlocul vagonulu erau uneori sobiţe, puteai să te încălzeşti. Când am ajun primul lucru a fost să ne uităm dacă nu sunt nicăieri cadavr trebuia să fii atent. Apoi, în casă mama a acoperit geamurile c perne, dar ce bucurie a fost când s-a aprins focul în sobă şi, î sfârşit, omul a simţit căldura[40]. 115

Familiile sosite s-au aşezat în Kłobuczyn, de unde, martie 1949, 8 familii s-au mutat în Wilczkowice lâng Sobótka. Un destul de numeros grup numărând 18 familii s- aşezat în Strzegomiany, 2 familii în Jorda-nów, iar famili Drozdek în Drągowina. Cel mai mare grup de sosiţi s-a aşez în Złotnik şi număra 20 de familii din Soloneţu Nou şi 5 famil din Pleşa, iar în Stary Łom s-au stabilit 6 familii de solonce şi 4 familii de pleşani. Ultimul transport a plecat spre Poloni în ziua de 8 decembrie 1949 în care din Soloneţu Nou era doar 2 persoane, iar printre acestea Rozalia Zielonka. Despr acest eveniment îşi aminteşte:

soţul a fost sanitar militar şi a fost trimis la reconstrucţ Varşoviei, iar familia lui era în Wichów şi l-a adus apoi aici. încercat să plece în România, dar nu a putut să ajungă eu singură am fost nevoită să organizez transportul. Am adu cu mine o vacă, un taur, un viţel şi mult fân. A fost foarte gre dar m-am descurcat.

În perioada cuprinsă între noiembrie 1946 şi decembr 1949, în total 523 de persoane au părăsit Soloneţu No aşezându-se în Głogów, Stary Łom, Wilczkowice sau amintitele localităţi Strzegomiany şi Złot-nik[118]. În Solone Nou au rămas 527 de persoane din care ¼ erau copii. Aşa fost destinul lor rătăcitor, dar în fond a fost întoarcerea pământul lor, la „vechea patrie", pentru că în sec. X înaintaşii lor au fugit în munţii Čadca din faţa potopului sued şi, după peregrinările prin Bucovina, urmaşii strămoşilor s- întors pe pământul „redobândit".

3.3.8. De la comunism la libertate

La sfârşitul celui de al II-lea război mondial dominaţia sovietică în România a avut drept consecinţă creşterea importanţei comuniştilor susţinuţi de ei, iar principalul centru care concentra opoziţia şi avea instrumentele politice ce îi permiteau să lupte cu comuniştii era regele Mihai care a fost silit să abdice în ziua de 30 decembrie 1947, proclamându-se formarea Republicii Populare Române. În ziua de 1 ianuarie 1948, în toate bisericile din întreaga ţară s-a cântat imnul „Te Deum Lau-damus" în cinstea noii ere socialiste.

Locuitorii Soloneţului Nou au înţeles curând că noul regim nu intenţionează să le îmbunătăţească traiul, ba mai mult tinde să oprime, lipsindu-i de aproape toate drepturile şi averile atât de greu muncite. În baza legii din 11 iunie 1948, s-a trecut la naţionalizarea tuturor mijloacelor, ducând la colectivizare şi formarea de asociaţii. Au fost confiscate şi naţionalizate pădurile şi păşunile care până acum au fost proprietatea poporului. Din cauza terenului muntos şi solului neproductiv s-a renunţat la colectivizare, dar s-a format aşa-numita „zootehnia oilor", iar în scurt timp a rămas doar saivanul construit, pentru că nu aducea niciun profit. În schimb pentru pământul păstrat gospodarii plăteau o cotă anuală în funcţie de mărimea gospodăriei. Se întâmpla că unii trebuiau să cumpere cereale în oraş, pentru a da cota necesară şi a evita pedeapsa[41]. 121

Organizat în anul 1946 la Bucureşti din iniţiativa consulului Julian Krzyżanowski, congresul organizaţiilor poloneze a înfiinţat o nouă organizaţie „Dom Polski" care până în mai 1947 în 19 filiale în teren cuprindea peste 5 mii de membri[122]. Soloncenii şi-au legat speranţele de organizaţia „Dom Polski" ca instituţia care reunea polonezii din România, care a deschis o filială locală şi în Soloneţu Nou. La adunarea generală din anul 1950, la conducerea centrală de la Bucureşti au fost delegaţi Albin Budasz, Franciszek Staszkowian şi

Franciszek Chachuła care, în darea lor de seamă, au prezenta situaţia materială grea a soloncenilor. Ajutorul primit atunci în valoare de 10 mii de lei le-a permis să repare şi să dea în folosinţă clădirea Casei Polone distruse în timpul războiului.

În acelaşi an, venind în Bucovina, delegaţia Ambasadei Polone a adus odată cu biblioteca ambulantă numeroase cărticele de rugăciuni rămase după repatrianţi. În plus, au fost scutiţi de datoria dinainte. În anii următori a fost întocmită listă cu familiile sărace şi cu mulţi copii sprijinite material de conducerea centrală a Casei Polone prin trimiterea de materiale pentru cămăşi, diferite flanele, încălţăminte, precum şi pachete cu rechizite şcolare şi bomboane. În anul 1953, autorităţile centrale au interzis orice activitate a asociaţiei polonezilor din România, au des-fiinţat organizaţiile „Dom Polski", confiscând totodată toate bunurile ceea ce avea să ducă la lichidarea diasporei poloneze[123]. Doi ani mai târziu, în anul 1955 satul a devenit sediul comunei, iar primar – Michał Homeniuk. În perioada 1957-1959 funcţia aceasta a îndeplinit-o Wincenty Zielonka, după care comuna Soloneţ a fost lichidată, iar satul a fost arondat administrativ localităţii Cacica. Această stare a rămas până astăzi[42]. 124

În anul 1968 a fost pusă în circulaţie linia de autobuz din Gura Humorului prin Păltinoasa şi Cacica cu orar regulat, dar după trei ani cursele au fost limitate la zilele de târg de marţi. Totuşi cea mai mare realizare a acestei perioade a fost instalarea electricităţii, în anii 1969-1970, în tot satul care a schimbat semnificativ nivelul de trai de până acum al muntenilor noştri. De acum puteau asculta ştiri la radio pe undele postului „Europa liberă" despre evenimentele legate de starea de război din decembrie 1981 şi pacificarea mişcării sociale „Solidarność" precum şi despre moartea de martir a preotului Jerzy Popiełuszko[125]. Curentul electric a fost adus de la Pârteştii de Sus la Soloneţ, iar pentru a fi adusă la gospodării fiecare trebuia să plătească din buzunarul propriu.

În acelaşi timp, s-a înfiinţat un centru de sănătate care, în prima fază, a fost proiectat ca baie comunală, apoi clădirea a fost folosită în diferite scopuri, aici a fost grădiniţă, lăptărie şi cabinet medical. În această perioadă a fost consolidat drumul şi au fost construite două poduri în Soloneţu Nou şi unul în Maidan, iar aceasta a fost posibil prin introducerea de către autorităţile comuniste a aşa-numitei „prestări" în folosul comunităţii, ceea ce era simbolul edificării „epocii de aur" a regimului Nicolae Ceauşescu.

În anul 1983, în ţară a început o mare criză economică, au fost introduse aşa-numitele „raţii de alimente" ceea ce a dus la sărăcirea societăţii, împingând populaţia la marginea sărăciei şi foametei. Soloncenii au suferit mult, căci lipseau alimentele de bază ca zahărul, orezul, făina de grâu, ba a început să lipsească şi făina de porumb.

În anul 1984 s-au împlinit 150 de ani de la venirea muntenilor din Čadca în valea Soloneţului şi înfiinţarea Soloneţului Nou. Cu acest prilej nu au fost niciun fel de festivităţi, dar vicepreşedintele comunei Mieczysław Chachuła s-a străduit să ridice un monument în centrul satului care, deşi realizat în stil socialist, avea să comemoreze acele evenimente istorice[126]. Cât de izolaţi de lume erau în acest timp este dovedit de faptul că abia în anul 1985 a fost instalat în casa parohială unicul telefon din sat, apoi la şcoală şi ocolul silvic.

După anul 1980 a început să se transmită o realitate politico-economică falsificată a ţării şi să se glorifice realizările revoluţionare din trecutul dictatorului Nicolae Ceauşescu. Creşterea nemulţumirii dată de truda zilnică a dus la represiuni în ţară şi la izbucnirea protestelor revolu-ţionare în decembrie 1989. La fel ca şi alte sate din Bucovina, Soloneţu Nou a fost vizitat, în această perioadă, de către inspectori din Bucureşti care au vizitat toate gospodăriile şi au făcut evidenţa bunurilor locuitori-lor. Totul avea să treacă în proprietatea viitoarei cooperative de producţie specializate în creşterea vitelor, dar

„revoluţia din decembrie" a îndepăr-tat de sat ameninţarea distrugerii şi i-a deschis noi perspective[43]. 127

Revoluţia populară din România a fost o zale din lanţul care anunţa puternice mişcări populare în Ungaria, Germania de Est, Cehoslovacia şi Bulgaria care au dus la căderea zidului Berlinului şi la evenimentele din decembrie de la Timişoara. Revolta din Timişoara s-a mutat, în ziua de 22 decembrie 1989, pe străzile Bucureştiului. Sub uriaşa presiune a mulţimii care a asediat clădirea Comitetului Central al Partidului Comunist, Nicolae şi Elena Ceauşescu au încercat să fugă. După câteva zile, perechea dictatorială a fost prinsă, judecată în condiţii excepţionale şi condamnată la moarte în ziua de 25 decembrie 1989. În felul acesta a fost îndepărtat regimul comunist şi, din nou, a fost deschis drumul către libertate şi democraţie în Romămia.

3.3.9. Soloneţu Nou astăzi

La fel ca în toată ţara, aşa şi în Soloneţu Nou oamenii şi-au legat mari speranţe de noul regim economico-social. Încă din martie 1990 a fost reactivată organizaţia „Dom Polski" cu sediul central la Bucureşti, iar în zilele de 29/30 aprilie a avut loc deschiderea festivă a filialei locale în Soloneţu Nou[128]. Preşedinte al organizaţiei a devenit profesoara de limba polonă Aniela Krupacz, vicepreşedinte a fost ales parohul de atunci pr. Ştefan Babiaş, iar comitetul a fost alcătuit din: Jan Zielonka – secretar, Józef Coman – casier, Sylwester Krupacz – administrator, Florin Voloacă – bibliotecar şi Anna Zielonka – probleme culturale şi educative. În componenţa comisiei de revizie au fost aleşi: Agnieszka Zielonka, Mateusz Staszkowian şi Eugeniusz Zielonka. Prin străduania conducerii Casei Polone, a fost construită o clădire din lemn pentru asociaţie, piatra de temelie a fost sfinţită de Primatul Poloniei cardinalul Józef Glemp[129]. În ea se afla o sală de spectacole, biblioteca poloneză, camere pentru oaspeţi şi bucătărie. În anul

1996 a avut loc vizita Preşedintelui Poloniei Aleksander Kwaśniewski, iar rezultatul acestei vizite a fost drumul de beton care a fost construit în urma deciziei preşedintelui polonez, pentru ca, în acest fel, să se rezolve problema datoriei între România şi Polonia. Locuitorii l-au numit „Drumul lui Aleksander" căci a crescut confortul de a ajunge în sat, iar Soloneţu Nou a câştigat evident prin apropierea de lume.

În ziua de 24 noiembrie 2012 a fost sfinţită şi deschisă festiv pentru locuitorii Soloneţului Nou noua Casă Polonă datorită strădaniilor domnului Ghervazen Longher, deputat în Parlamentul României şi preşedinte al Uniunii Polonezilor din România care este urmaş al muntenilor din Čadca şi, totodată, locuitor al Soloneţului Nou. Evenimentele trăite şi emoţiile sunt redate de relatarea redacţiei publicaţiei „Polonus":

Călăreţii i-au aşteptat pe oaspeţi la intrarea în sat şi i-au condus până la biserică. Aici i-a întâmpinat pr. Marius Bucevschi – paroh în Soloneţu Nou. Oaspeţii au fost primiţi cu pâine şi sare aşa cum cere tradiţia, iar copiii în costume populare au cântat „Witamy was, alleluja" (Bun venit, aleluia).

Sfânta Liturghie a fost celebrată de PS Petru Gherghel, episcopul diecezei de Iaşi, asistat de 22 de preoţi din decanatul de Bucovina cu pr. decan Iosif Păuleţ, dar şi din decanatul de Bacău şi Iaşi. Omilia a fost rostită de pr. Matei Catargiu, originar din Poiana Micului şi preot misionar în Bucureşti, omilie ce s-a concentrat în jurul ideii că fiecare Casă Polonă trebuie să fie sediul spiritului polonez. Excelenţa Sa episcopul Petru Gherghel a subliniat că „familia din Soloneţu Nou trăieşte un moment de bucurie ca la nunta din Cana Galileii".

După terminarea liturghiei, înalţii oaspeţi din Polonia, reprezentanţii autorităţilor judeţene şi locale, preşedinţii tuturor asociaţiilor polonezilor din România, locuitorii satului s-au îndreptat spre noua Casă Polonă din lemn şi piatră, a cărei arhitectură se armonizează perfect cu peisajul.

Panglica inaugurală a fost tăiată înainte de sfinţirea plăcii de la intrare, dar al Voievodatului Małopolska, şi a clădirii

oficiată de episcopul Petru Gherghel. Apoi pe scena noii Cas Polone a urcat Ghervazen Longher – preşedintele Uniuni Polonezilor din România care a invitat să îi fie alături oaspeţi În cuvântul său a mulţumit Ministerului polonez al Afacerilo Externe şi Senatului R.P. Paweł Bogdziewicz – consulul R.P la Bucureşti a dat citire scrisorii preşedintelui Polonie Bronisław Komorowski. Vicemareşalul Senatului R.P. Ja Wyrowiński a apreciat că „banii au fost bine folo-siţi", ia preşedintele Asociaţiei „Wspólnota Polska" Longi Komołowski şi-a exprimat speranţa că noua Casă Polonă va f „un centru al spiritului polonez". Au mai luat cuvântul Regin Jurkowska, director în Ministerul Afacerilor Externe a Poloniei, prefectul de Suceava Florin Sinescu şi doamn primar al comunei Cacica Elena Boloca. Între oaspeţii di Polonia s-au aflat şi reprezentanţi ai Voievodatulu Podkarpacie – partener al judeţului Suceava – şi anume Kami Czyż şi Daria Kędzierska.

După partea oficială a urmat un spectacol artisti prezentat de ansamblurile „Sołonczanka" din Soloneţu Nou „Mała Pojana" din Poiana Micului şi „Pădureţul" din Pârteşti de Sus.

Spectatorii au fost impresionaţi de spectacol şi a aplaudat îndelung, cu căldură, apreciind atât eleganţa dansulu polonez, cât şi iureşul dansurilor munteneşti.

Manifestările s-au încheiat cu un picnic, într-o atmosfer caldă, amicală[44]. 130

Situaţia locuitorilor din Soloneţu Nou s-a schimba considerabil sub aspect socio-cultural, dar şi economic, deş această dimensiune îşi are marele preţ al său. Ca urmare a deschiderii graniţelor Europei de Vest şi posibilităţii de a găsi de lucru, mulţi tineri solonceni împreună cu familiile au plecat după pâine în Italia, Portugalia sau Germania, iar mai puţini în Polonia. Ajutorul în burse a permis multor tineri să urmeze studii de specialitate în instituţii de învăţământ superior din

Polonia ceea ce a făcut ca mulţi să îşi găsească de lucru atât în Polonia cât şi în România.

Ansamblul folcloric „Sołonczanka", înfiinţat în anul 1991 condus până acum neîntrerupt de doamna Anna Zielonka, este prezent la festivalurile anuale ale polonezilor bucovineni, printre altele la Jastrowie, fiind într-un fel ambasadorul culturii şi tradiţiei poloneze păstrate în Soloneţu Nou. Datorită acestei activităţi, răsună nu doar pe estradele lumii, ci şi în inima fiecărui bucovinean străvechiul cântec muntenesc „se înalţă peste vale după apusele deasupra Kisuţei «sălaşuri» şi «cătune» şi poieni înflorite mirosind a miere, spre care astăzi drumul este închis"[44]. 131

3.3.10 Tradiţii populare specifice satului Soloneţu Nou

Viaţa religioasă a oamenilor din Soloneţu Nou a fost întotdeauna foarte bogată. Credinţa vie catolică a fost adusă de primii colonişti iar urmaşii lor le-au rămas fideli până astăzi. Respectul pentru spiritul polonez şi sincerul ataşament pentru biserică sunt doi factori ce s-au intercondiţionat reciproc şi care, în ciuda a numeroase obstacole sunt şi în prezent elementul ce determină acţiunile şi atitudinile lor.

a) Portul popular

Sensibilitatea artistică a locuitorilor satului se manifestă şi în cadrul portului popular, costumele populare poloneze din Soloneţu Nou sunt moştenite din generaţie în generaţie şi au fost aduse de "goraly czadeccy" – muntenii din regiunea Czadca. Îmbogăţindu-se cu elemente noi lucrate tot mai artistic, mai frumos, portul popular atestă individualitatea şi originalitatea tradiţiilor şi obiceiurilor acestora[2]

Costumul femeilor este alcătuit din şase piese: cămaşa, bondiţa, fusta, şorţul, coroniţa, mărgelele.

- Cămaşa este albă din bumbac, având rânduri de flori pe umăr din mărgele divers colorate, mânecile largi se strâng la încheietură în pliuri şi se leagă. În jurul gâtului şi la mâneci sunt cusute bentiţe înguste din mărgeluţe iar pe margine este aplicată danteluţa.
- Bondiţa este de culoare roşie brodată cu diferite motive florale.
- Fusta este plisată la nivelul genunchilor iar în partea de jos sunt aşezate paralel două rânduri de dantelă albă.
- Şorţul alb ce se poartă peste fustă este brodat cu floricele albe şi în partea de jos este mărginit de o dantelă albă lată.
- Coroniţa (wiuneczek) ce se poartă pe cap este realizată din cât mai multe flori divers colorate, aşezate în formă de cerc şi având legate în spate panglici lungi multicolore.
- Mărgelele de diferite culori şi în mai multe rânduri scot în evidenţă originalitatea şi în acelaşi timp simplitatea acestui costum.

Costumul bărbaţilor este alcătuit din cinci piese:

- Cămaşa este albă, de in, încheiată în nasturi, brodată de o parte şi de alta cu mărgele mici de diferite culori iar manşeta are mărgele şi dantelă de culoarea albă.
- Bondiţa este de lână de culoarea albă, tivită cu negru pe margini iar la revere sunt brodate flori roşii cu rămurele verzi
- Pantalonii sunt din lână albă, prinşi cu o curea de piele de culoare bej
- Pălăria de culoare neagră are prins deasupra borului, la baza calotei un şnur alb cu roşu în care se înfing pene de păun
- Opincile din piele sunt purtate atît de bărbaţi cât şi de femei.[3]

b) Sărbători ale familiei:

Fiecare moment din viaţa omului, trecerea dintr-o formă în alta a categoriei de vârstă sau civilă, este marcată în chip

solemn de către o mare parte a populaţiei satului sau în cercuri mai restrânse.

Naşterea – este primul moment important din viaţa omului, de aceea iniţierea şi integrarea pruncului în societate se face cu multă atenţie marcând totodată şi un moment deosebit din viaţa unei familii.

Perioada de când vine mama cu copilul acasă până la botez este perioada în care rudele familiei sau prietenii vin în rodină cu "palica" – o bată pe care se leagă diferite obiecte de îmbrăcăminte pentru copil, dulciuri, un fuior pentru fetiţe, cravată pentru băieţi). Pentru botezul copilului se fac pregătiri speciale, se aleg naşii, mai multe perechi de tineri dar obligatoriu o pereche de religie catolică şi cununată, se invită la cumătrie, se pregăteşte masa.

Botezul are loc în biserică prin turnarea de către preot a apei sfinţite pe capul copilaşului, preotul miruieşte copilul şi binecuvântează familia.

Prima Împărtăşanie

Este poate cea mai importantă sărbătoare a micilor copii. Acest sacrament al euharistiei se primeşte de la vârsta de 9 ani, după o pregătire spirituală anterioară în urma căreia le sunt verificate cunoştinţele de religie. Pentru această zi deosebită în viaţa micilor creştini pregătirile în familie sunt numeroase, arătând cât de important este evenimentul pentru fiecare. Pentru copilul ce va participa la Prima Împărtăşanie sunt pregătite haine speciale, pentru fetiţe rochiţe albe cu flori şi dantelă iar pe cap coroniţe, pentru băieţi costume albe sau negre confecţionate special pentru acest eveniment.

Biserica este împodobită cu aranjamente florale şi panglici lungi colorate, iar acasă mamele pregătesc diferite bucate. În cadrul unei slujbe speciale, copiii - cu responsabilitate acum- reînoiesc făgăduinţele de la botez în faţa crezului rostit de părinte, după care primesc prima împărtăşanie sub forma pâinii şi a vinului transformate în Trupul şi Sângele lui Iisus Hristos. Se fac fotografii cu preotul, cu părinţii, cu

naşii, pentru ca evenimentul să rămână în memoria lor iar după amiază se petrece în familie.

Sfântul Mir

Are loc o dată la patru ani, participă copiii care au împlinit 12 ani şi numai după o perioadă de pregătire specială făcută cu preotul prin care copiii învaţă poruncile bisericii. Pentru această zi deosebită băieţii îşi aleg un naş iar fetele o naşă (care le va fi şi naş/naşă de cununie), îşi aleg un nume de mir iar în cadrul slujbei speciale ungerea cu Sfântul Mir se face de către Episcopul de Iaşi. Naşii leagă frunţile copiilor cu o panglică albă. Acasă, părinţii pregătesc o masă în familie iar copiii primesc daruri şi bani de la rude şi naşi.

Căsătoria

Căsătoria este poate cel mai important moment din viaţa omului pentru că acum intervin schimbări în structura socială, pentru că familia nou formată va deveni parte componentă a comunităţii locale, cu noi obligaţii şi sarcini. După stabilirea datei, a locului unde va avea loc petrecerea, alegerea naşilor, încep efectiv pregătirile de nuntă. Tinerii trebuie să ţină o legătură strânsă cu biserica unde participă la cateheze. În sâmbăta de dinaintea nunţii mirii cu vătăjăii, îmbrăcaţi în costume populare, pornesc din casa miresei să cheme nuntaşii. În ziua nunţii mirele împreună cu vătăjăii, băieţii din sat şi muzicanţii adună naşii, merg la mire pentru a primi binecuvântarea părinţilor şi apoi pornesc spre casa miresei. Când mireasa este scoasă din casă, părinţii îi dau binecuvântarea cu pâine şi sare, doi colaci - unul pentru mire şi altul pentru mireasă, simbolizând belşugul pe care părinţii îl doresc copiilor lor. Colacii se ţin deasupra capului, iar binecuvântarea este foarte scurtă constând în cuvintele: „Te binecuvântez cu pâine şi sare, să ai o casă frumoasă, copii sănătoşi şi bunăstare!".[4]

Înmormântarea

Ritualul de înmormântare este simplu. La priveghi se păstrează liniştea. Se spun rugăciuni şi se recită rozariul Maicii

Domnului după care urmează rugăciunea „Tatăl Nostru", „Bucură-te Marie", „Crezul" „Slavă Tatălui", între aceste rugăciuni fiind momente consacrate meditaţiei asupra slavei, bucuriei şi, bineînţeles, durerii. Când oamenii pleacă, la priveghi se intonează „Îngerul Domnului" (Anioł Pański) de către membrii familiei defunctului, ce se adună în jurul catafalcului. Pentru odihna sufletului celui mort se fac slujbe speciale în care timp de o lună de zile preotul se roagă pentru cel răposat.

c) Sărbători calendaristice:

Crăciunul (Naşterea Domnului)

Marea sărbătoare a Naşterii Domnului este pregătită de perioada Postului Crăciunului (Advent), ce durează patru săptămâni şi în timpul cărora, în biserica din sat se oficiază in zorii fiecărei zile slujbe specifice polonezilor numite roraty.

Sărbătoarea Naşterii Domnului începe în Ajunul Crăciunului, care este şi cel mai important moment al acestei sărbători. La apariţia primei stele pe cer, cea care vesteşte Naşterea pruncului Iisus, toată familia se aşază la masă, îşi împart oplatek (nafură) înmuiată în miere de albine. Gospodina casei aduce la masă cele şapte feluri de mâncare de post pe care le-a pregătit: supă cu urechiuşe, hribi preparaţi cu ceapă şi usturoi, sarmale, peşte prăjit (la romano-catolici peştele este considerat a fi de post), grâu cu nucă şi mac, piroşte, compot de fructe uscate.

La ora zece noaptea se merge la biserică la slujbă numită de localnici – Pasterka. A doua zi, pe 25 decembrie are loc marea sărbătoare a Naşterii Domnului, zi în care toţi credincioşii merg la biserică, la sfârşitul slujbei se adună în familie pentru a sărbători venirea în lume Mântuitorului. Sărbătoarea Crăciunului este mult aşteptată şi de copii pentru a putea colinda fiecare casă din sat, umblând în grupuri mici şi vestind Naşterea Domnului.

O colindă des întâlnită în sat este "În liniştea nopţii" – î care copiii vestesc Naşterea Domnului.

Boboteaza

Sărbătoarea Bobotezei începe din Ajun, când în fiecar familie, la fel ca şi în Ajunul Crăciunului, sunt pregătite tc şapte feluri de mâncare de post: supă cu mazăre, hribi, peşte piroşte, sarmale, grâu, compot. Toţi membrii familiei ţin pos toată ziua urmând ca la apariţia primei stele pe cer să se aşez la masă iar bărbatul familiei rupe şi împarte anafura înmuiat în miere de albine, servind împreună mâncărurile pregătite.

Tot în Ajunul Bobotezei fiecare gospodină coace o pâin pe care o aşază neînceputâ pe masă alături de un cuţit, după c de pe masă s-au luat celelalte feluri de mâncare. Pâinea va f tăiată de "cei trei magi", grupuri de trei oameni care umblă di casă în casă pentru a sfinţi cu apă şi a se ruga. "Magii" ajung î casele credincioşilor noaptea târziu când copiii s-au culca iar ei văd a doua zi dimineată dacă pâinea lor a fost tăiată adică dacă au venit magii şi în casa lor. Chiar dacă pe copii î încearcă dorinţa de a sta treji, de a-i vedea pe magi când vin aceştia sunt trimişi la culcare de părinţi pentru că acesta est farmecul acestui obicei.

Lăsatul Secului (Zapusty)

Se sărbătoreşte în ultima sâmbătă înaine de intrarea î Postul Mare. Membrii comunităţii polone sunt invitaţi la Don Polski, unde se servesc mâncăruri tradiţionale, nelipsinc bigosul (mâncare de varză cu carne, cârnaţi şi afumătură) ş gogoşile.

Pentru că de a doua zi începe Postul Mare este seara î care are loc şi ultimul bal, pentru că până după Paşti petreceril şi dansul sunt interzise. Printre bătrânii satului existi convingerea că această zi trebuie sărbătorită, cei care nu o fa nu se vor putea feri de necazuri pe parcursul întregului an.

Miercurea Cenuşii

Cunoscută ca poarta de intrare în Postul Mare este un dintre zilele de peste an care adună cei mai mulţi credincioşi l

biserică. Credincioşii din Soloneţu Nou consideră această zi ca pe una specială, nu mănâncă decât o dată pe zi, mâncare de post, iar seara merg la biserică pentru a li se presura cenuşa pe cap de către preot care spune "praf eşti şi în praf te vei întoarce". Această sărbătoare îşi are începuturile la cumpănă dintre primul şi al doilea mileniu creştin şi a fost la început legată de reînnoirea consacrării personale faţă de Hristos prin botez. În prezent celebrarea este o ocazie de smerenie, căinţă personală şi reconvertire.[5]

Duminica Floriilor

În această zi solemnă, numită şi Duminica Verde se sfinţesc la biserică ramurile de salcie care au fost împodobite cu panglici colorate numite koczanki.

Femeile prind pe pereţii caselor şi a anexelor din gospodărie aceste ramuri de salcie pentru a le feri de boli, vrăji, incendii, furtună sau alte primejdii. Ulterior, aceste ramuri vor fi arse, cenuşa lor fiind folosită în Miercurea Cenuşii de către preot, care o presoară pe capul credincioşilor.

Sfintele Paşti (Învierea Domnului)

În Bucovina Paştele înseamnă apropierea de Dumnezeu şi celebrarea Învierii lui Hristos după adevărate obiceiuri creştine. În săptămâna de dinaintea Sfintelor Paşti, Săptămâna Mare, toţi credincioşii merg la biserică pentru a se spovedi şi împărtăşi.

În Joia Mare, după ultima slujbă de după-amiază, ce comemorează Cina cea de Taină (Ultima Cină) luată de Iisus Hristos cu apostolii, clopotele bisericii sunt legate în semn de doliu, sunetul lor fiind înlocuit până în noaptea Învierii de bătăi în bucăţi de lemn numite kolatki. Tot în această zi preotul sfinţeşte uleiul ce va fi folosit la botezuri, cununii sau în caz de boală. Tot acum preotul spală picioarele la 12 credincioşi ai bisericii după cum a făcut şi Iisus cu apostolii săi.

În Vinerea Mare sau Vinerea Neagră a Postului Paştelui în biserică este amenajat mormântul lui Iisus, se dezveleşte mormântul lui Iisus din nava laterală a bisericii, la care stau de

pază străjerii (băiaşi), adică băieţi îmbrăcaţi în uniformă şi ca fac cu schimbul la 15 minute. Hainele speciale cu care su îmbrăcaţi se moştenesc din generaţie în generaţie, fiir alcătuite din veston/tunică, pantalon, şapcă ornată cu mul mărgele şi pene de păun, curele şi arme confecţionate din lem (săbii).

Sâmbăta de dinaintea Învierii principala grijă a femeil este pregătirea coşului pentru sfinţit. În fiecare coş se aşeaz pasca, sare, ouăle roşii, ouă fierte decojite, şuncă preparată casă din pulpă de porc, sfeclă roşie cu hrean, un miel din alu sau unt, dulciuri, toate acoperite cu un prosop brodat. O simbolizează începutul unei noi vieţi, al speranţelor şi forţelor ce insufleţesc natura, hreanul şi sarea simbolizeaz chinurile lui Iisus răstignit pe cruce, untul sugereaz transformarea păcatului în credinţă şi a tristeţii în bucuri Coşul este sfinţit sâmbătă după-amiază iar la întoarcerea acas femeia înconjoară gospodăria cu coşul în mână pentr bunăstarea familei şi îndepărtarea necazurilor.

Sâmbătă la miezul nopţii toţi locuitorii satului merg biserică, la slujba de Înviere. După liturghie, cu candele aprins cântând şi rugându-se în cor, credincioşii merg la cimitir pentr a duce Lumina Învierii şi răposaţilor. A doua zi de Paşti s pregăteşte masa cu bucatele sfinţite din coş, se spune rugăciune înainte de masă de mulţumire către Iisus, se împart un ou şi puţină pască la toţi membrii familiei, apoi se ciocnes ouăle roşii, se consumă bucatele pregătite. În Ziua următoar băieţii umblă cu smiergus foisanca, smiergust-ul fiind împletitură de mai multe nuiele legate cu fundă roşie. Pentr urările de bine şi sănătate pe care le fac familiilor copii primes ouă roşii, dulciuri sau bani.

Tot în această zi feciorii şi fetele se udă între ei cu apă.

Joia Verde

Sărbătoarea prin care biserica celebrează Trupul Sângele Domnului cunoscută ca fiind Joia Verde est sărbătoarea prin care se arată cultul de adoraţie euharistic n

numai în cursul Liturghiei, ci şi în afara celebrării ei, păstrând cu mare grijă ostiile consacrate, prezentându-le venerării solemne a credincioşilor în timpul procesiunilor.

În Joia verde copiii se îmbracă în alb, purtând coşuleţe umplute cu petale de flori. Credincioşii se adună la biserică, iar după liturghie pornesc în procesiune pe străzile satului. În timpul procesiunii se fac patru opriri la cele patru altare amenajate de gospodinele din sat cu o zi înaintea sărbătorii.

Cele patru altare sunt amenajate câte unul pe fiecare stradă, la troiţele care se află lângă casele credincioşilor. La fiecare oprire preotul citeşte câte un fragment din Evanghelie iar copiii îmbrăcaţi în alb ce merg în faţa preotului aruncă cu petale de flori pe stradă ca şi cum l-ar întâmpina pe Iisus. Procesiunea le reaminteşte credincioşilor că Iisus Hristos deşi ridicat la ceruri, a rămas cu oamenii în aceste Taine.

d) Sărbători ale comunităţii:

Hramul Bisericii

Cunoscută ca Duminica Mare sau Rusalii este Hramul Bisericii "Coborârea Sfântului Duh" din Soloneţu Nou. Pentru această zi oamenii pun ramuri înalte de mesteacăn la porţi, pentru noroc şi belşug.

La slujba specială care are loc la biserică sunt aşteptaţi mulţi preoţi, de multe ori comunitatea este onorată de vizita episcopului de Iaşi. Invitaţii sunt întâmpinaţi de băieţi îmbrăcaţi în straie populare, călare pe caii împodobiţi cu coroane de flori şi cetină de brad. Fetele îmbrăcate in frumoasele costume populare le prind credincioşilor în piept, la intrarea în biserică, fundiţe mici colorate confecţionate de ele înaintea sărbătorii.

La slujbă participă atât credincioşii din sat, cât şi credincioşi din satele învecinate, rude sau prieteni care după slujbă sărbătoresc în familie masa de hram. Spre seară se face hora pentru toţi tinerii satului şi petrecerea continuă până după miezul nopţii.

Ziua Roadelor - Dożynki

Este o sărbătoare a satului care se organizează în cadr "Zilelor Culturii Polone" ce are loc la Suceava în lur septembrie a fiecărui an, iar ultima zi este dedicată cunoaşter comunităţii poloneze din Soloneţu Nou. Sărbătoarea începe c o paradă a cailor – kunica. Caii sunt împodobiţi cu coroane d flori, cu funde colorate, călăreţii sunt îmbrăcaţi în costum populare şi aşteaptă musafirii la intrarea în sat de unde oaspeţ sunt conduşi la biserică.

Tot satul este în sărbătoare, de la mic la mare, to îmbrăcaţi în costume populare merg la biserică la liturghi specială făcută în cinstea acestei sărbători. Se adună acur reprezentanţi ai minorităţilor din toată ţara, fiecare comunitat împleteşte câte o cunună din spice de grâu care este adusă l ofertoriu.

După slujbă alaiul se îndreaptă spre standurile amenajat cu produse tradiţionale poloneze din Bucovina, Bucureşti, Iaş dar şi de către ucrainenii din Cacica, românii din Pîrteştii d Sus şi Forumul German din Câmpulung Moldovenesc preparatele culinare şi băuturile fiind gustate şi apreciate d participanţi.[6]

Pentru cei mici sunt organizate jocuri şi concursuri c premii, iar atmosfera de petrecere şi veselie este însufleţită ş susţinută de ansamblurile care concertează pe scenă spr încântarea spectatorilor. Sărbătoarea este un bun prilej de schimba impresii, păreri, chiar reţete culinare, de apropier între comunităţile poloneze şi nu numai.

Ziua Tuturor Sfinţilor

Valoarea unui om constă nu doar în importanţa pe care dă vieţii, ci şi respectului faţă de memoria celor care nu ma sunt.

Cât de cuprinzătoare sunt aceste vorbe dacă ne gândim l cât de importantă este sărbătoarea de la începutul luni noiembrie în Soloneţu Nou.

Ziua Tuturor Sfinţilor sau Ziua Morţilor este închinată celor care nu mai sunt printre noi. Acum au loc slujbe speciale pentru cei decedaţi, se sfinţesc mormintele, fiecare membru al familiei se roagă pentru sufletele celor plecaţi.

Într-o societate tradiţională, oamenii Soloneţului Nou şi-au structurat întreaga lor existenţă în jurul sărbătorilor, în cadrul acestor momente ceremoniale obiceiurile şi datinile l-au însoţit pe om în formarea unor ritualuri specifice. Datinile, obiceiurile, cutumele acumulate prin sărbători nu s-au schimbat odată cu trecerea timpului, sentimentul păstrării acestora conform "legii locului", a unei oarecare doze de sacralitate în care se intercede legătura pământului cu cerul, este foarte vizibilă în acest colţ de ţară.[7]

3.4. Istoria Satului Maidan

Satul Maidan este situat în partea de nord-vest a comunei Cacica. Aici se poate ajunge numai din satul Soloneţu Nou, mergând pe un drumeag pietruit aflat de-a lungul pârâului Soloneţ. se afla asezat in mijlocul padurii si se margineste numai la sud- est cu satul Solonetu Nou. Aici in 1826 au venit primele familii din Galiţia centrala (UCRAINA) pe nume Tcaci, Volosciuc', Humeniuc, Sporneac, Halevici, Stefuriac, Pavliuc, Hancer, Borsa, Fisco, Carpiuc si alţii, in total 15 familii colonizate in timpul imperiului Austro-Ungar. S-au aşezat pe malul pârâului Soloneţ (astăzi Soloneţu Nou), dar atunci când au venit Slovako-Polonii fiind mai numeroţi, i-au împins mai spre mijlocul pădurii actualul Maidan. Numele satului provine de la localitatea din care au venit "MAIDAN" (astăzi există 4 sate cu această denumire in regiunea Ivano-Franchivsc Ucraina) care tradus din ucraineană înseamnă loc de adunare, loc de joacă sau loc neconstruit. Populaţia este de etnie ucraineană si de religie greco-catolică. Ocupaţia de bază a lor era confecţionarea de ciubere, butoaie si diferite articole din lemn pe care le vindeau apoi pe cereale în satele de câmpie iar

mai târziu sau ocupat cu creşterea animalelor şi domeniu forestier dar şi cu arderea lemnelor pentru fabricare bicarbonatului(potas) Momente importante din viaţ comunităţii: 1826- Fondarea satului, 1843-Infiintarea parohie 1845-Construirea primei capele (locul vechiului cimitir), 191 1914-Construirea actualei Biserici, 1915-Construirea prim şcoli, 1934-1936-Construirea actualei şcoli, 1943-Evacuarea p timpul razboiului, 1946- Interzicerea cultului greco-catolic plecarea multor familii in Cehia, 1960-1990- Multe familii a plecat spre oraşe industrializate, 2008- Mai sunt 50 de famili 2014- Transformarea fostei şcoli închise, din lipsă de copii, î Cămin Cultural şi renovarea ei. Păstrarea tradiţiilor, cântecelor, a limbii s-au făcut cu aportul Bisericii în juru căreia se desfăşurau majoritatea activităţilor culturale religioase. În jurul Bisericii activează şi astăzi grupul voc MAIDANCEK coordonat de preotul paroh vicar de Bucovin Nicolai Nicolaiesen.

3.5. Istoria Satului Runcu

Satul Runc este situat în partea de nord-vest a Comune Cacica. Aici se poate ajunge numai din drumul naţional c face legătura dintre satul Pîrteştii de Sus şi Poieni Solc mergând pe un drum pietruit ce străbate satul de la est la ves La sud se învecinează cu Satul Soloneţu Nou, la est cu Satu Pîrteştii de Sus, la nord cu Comuna Poieni Solca iar la vest c pădurea.

Referitor la satul Runc, se ştie că s-a format pri construcţia caselor pe pământul lor de persoane de toate etniile acolo locuiesc poloni, ucrainieni si români.

Din cauza numărului mic de copii, Şcoala cu clasele I-I Runc a fost desfiinţată, copiii de grădiniţă şi învăţământ prima învaţă la Şcoala Primară Racova, iar elevii de gimnaziu l Liceul Tehnologic „Tomşa Vodă" Solca. În localitate au fos construite două biserici: Biserica Ortodoxă „Soborul Maici

Domnului" la care slujesc preoții Vrăjitoru Vasile și Vrăjitoru Constantin de la Biserica „Nașterea Maicii Domnului" din Pîrteștii de Sus și Biserica Greco catolică Sfântul Gheorghe" la care paroh este preotul paroh vicar de Bucovina Nicolai Nicolaiesen.

4. Învățământul în Comuna Cacica

4.1. Învățământul în satul Pârteștii de Sus

O lungă perioadă de timp satul Pârteștii de Sus n funcționat nicio școală. Din generație în generație s transmiteau cunoștințele necesare treburilor gospodărești precum: tehnica construcțiilor, determinarea suprafețelor, volumului, capacității și greutății.

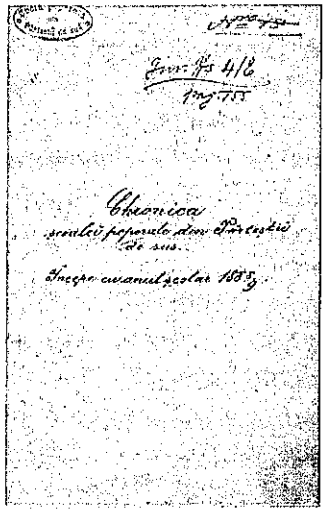

De-a lungul timpului a pătruns în sat multe cărți c proveniență mănăstirească, une tipărite, altele în manuscrise, adus de diferiți călugări. Aceștia i-a învățat pe copii să citească slove d Psaltire și alte cărți bisericești.

Primele încercări c înființare a unei școli în Pîrteștii c Sus au loc după 1885, într-o vech casă de pe Vale, apoi în localul fost primării comunale, încercări care n au dat rezultate.

Prima școală din sat es deschisă la data de **28 septembrie 1888,** în casa fost învățător Petru Gorcea din Costișa, după cum apare în cronic școlii. Aceasta purta numele de *școală populară,* iar **primu învățător** a fost pârteșteanul **Nicolae Hurjui**. Acesta s- născut la data de 1 decembrie 1862 și a fost numit ca „învățăto de ajutor" prin decretul consiliului local școlar districtual di Rădăuți la data de 23 august 1888. La deschiderea școlii di data de 28 septembrie 1888 au participat cu entuziasm alătu de oficialitățile locale, un număr mare de săteni. În primul a au „fost obligați de școală" 148 copii, dar au frecventat 80 c

elevi, de vârste diferite, toţi într-o singură clasă. Anul şcolar se încheie la data de 14 iulie 1889.

La data de 3 decembrie, după slujba de la biserică are loc sfinţirea locaşului şcolii din Pîrteştii de Sus, la care participă alături de elevii şcolii şi numeroşi săteni. Slujba de sfinţire a fost oficiată de preotul paroh Ilarie Bădăluţă. În acest local şcoala a funcţionat timp de 5 ani.

A fost ales un consiliu şcolar local compus din preotul Ilarie Bădăluţă ca preşedinte, învăţătorul Nicolae Hurjui fiind vicepreşedinte, iar membri Onofrei Ciornei şi Spiridon Lupaescu. Anul şcolar următor începe „de pomi" cu un nou învăţător, de această dată „definitiv" Samuil Magior din Vicovu de Sus şi se încheie pe 15 iulie. De remarcat că în acest an se introduce ca obiect de studiu lucrul manual, 4 ore pe săptămână pentru fete, predat de către Aresta Magior, soţia învăţătorului.

Anul şcolar 1891-1892 nu aduce schimbări în privinţa personalului didactic. De notat este că se încuviinţează prin decret predarea lucrului de mână, 4 ore pe săptămână de către „învăţătoreasa" Aresta Magior, iar religia se predă ca obiect de studiu de către preotul satului Ilarie Bădăluţă, neregulat, 14 ore în tot anul. După încheierea anului şcolar învăţătorul Samuil Magior pleacă ca învăţător superior, astfel că în anul şcolar 1892-1893 personalul didactic se schimbă. Noul învăţător de ajutor este Leon Cehovschi, născut la data de 24 septembrie 1872 în Sadova.

La data de 26 noiembrie 1892 prin şedinţa de consiliu local se închide şcoala veche din cauza condiţiilor neprielnice (buretele care afecta lemnul clădirii, podele şi uşi stricate, acoperiş ruinat), la care se adaugă vremea nefavorabilă cu ploi necontenite.

Spaţiul era insuficient pentru elevii din sat care doreau să frecventeze şcoala, iar primarul de atunci al satului (D. Hojbotă) a încercat găsirea unei soluţii. A închiriat izlazul din localitate unor gospodari, iar cu banii încasaţi din arendă, la

care s-a adăugat contribuţia sătenilor a început construirea une noi şcoli în anul 1888. Lucrarea a fost preluată de antreprenoru Isidor Merdinger din Rădăuţi, care se obliga să încheie lucrare: într-un an. Contractul nu s-a respectat, astfel că în al patrule: an (1892), în luna decembrie abia au fost aşezate uşile ş ferestrele. Pe data de 21 ianuarie începe învăţământul regulat î noua clădire. În perioada 26.11.1892 – 21.01. 189: învăţământul a fost sistat. Acest local a fost construit pe toloaca satului numită *Bahnă*, lângă drumul ce ducea spre Solca şi Rădăuţi şi cuprindea două săli de clasă, cancelaria ş două camere care constituiau locuinţa directorului şcolii (Leor Cehovschi în acea perioadă).În noua clădire a fost mutată ş biblioteca şcolii, care s-a îmbogăţit cu un număr de 130 de cărţi, cumpărate din truda sătenilor, dar cu o contribuţie însemnată din partea preotului Ilarie Bădăluţă. Cu toate greutăţile, anul şcolar se încheie în bune condiţii la data de 15 iulie 1893. Anul şcolar 1893-1894 a început la 10 septembrie 1893. Copiii care au frecventat regulat şcoala au fost 98, din cei 157 „copii de şcoală". Şcoala a fost vizitată de inspectorii Maeran şi I. Chodakowschi. Un elev din clasa a VI-a, Gavril Baranai, a mers la gimnaziul din Suceava.

În anul şcolar 1894-1895 s-a continuat amenajarea noii şcoli. S-au vopsit uşile şi ferestrele, s-au făcut treptele din faţă, s-a săpat fântâna, s-a construit grajdul şi gardul livezii de răzlogi. În următorul an s-a „prunduit" ograda şcolii.

Anul şcolar se încheia în jurul datei de 15 iulie. De remarcat este că până în anul şcolar 1894-1895, când şcoala a început la 1 septembrie, anul şcolar începe la date diferite: 28 septembrie, 15 iulie, 24 septembrie, 10 septembrie. În mod normal trebuia să înceapă la mijlocul lunii iulie, deci fără vacanţă de vară, dar din cauza greutăţilor, a capriciilor vremii, începea la date diferite pentru aproape fiecare an. Începând cu anul şcolar 1894-1895 şcoala începe în primele zile ale lunii septembrie.

Numărul copiilor care frecventau şcoala a crescut în fiecare an, ajungând chiar să se dubleze.

După 1860, când la Suceava a fost înfiinţat un gimnaziu, copiii din Pîrteşti înclinaţi spre învăţătură au frecventat gimnaziul. În iulie 1895 au plecat la gimnaziu Luchian a lui Gheorghe Andronic, iar în iulie 1897 alţi 3 băieţi: George Gorcea, Luchian Andronic, Artemi Andronic. Se pare că unul dintre aceşti elevi a prezentat profesorului Simion Florea Marian câteva piese folclorice din satul natal.

În anul 1901 numărul de clase se măreşte la 3 (clasa I, clasa a II-a + a III-a, clasa a IV-a + clasa a V-a + clasa a VI-a), cu un total de 171 elevi. De asemenea şi numărul învăţătorilor a crescut la trei.

Şcoala construită pe *Toloacă,* datorită faptului că fost clădită pe loc umed, a căpătat burete şi a devenit improprie pentru învăţământ. Din această cauză după 14 ani de funcţionare, în anul 1907 şcoala a fost închisă şi apoi demolată. Şcoala s-a mutat în vechiul han ce a servit în timp şi ca staţie de poştă, situat lângă şoseaua naţională. În acest spaţiu a mai funcţionat înainte de mutarea şcolii şi primăria comunei. Câteva clase au funcţionat şi în casa gospodarului Simion a Aniţei Ciornei, situată pe *Deal*, lângă şoseaua naţională. Se impunea clădirea unui nou local de şcoală şi a fost găsit un teren potrivit cu suprafaţa de 34 prăjini în centrul satului lângă şoseaua naţională. Acest teren a fost obţinut prin schimb de la gospodarul Anchidim Andronic, căruia i s-au dat 100 de prăjini din toloaca comunală, la intrarea înspre pădure (*Cotroholdă*).

Lucrarea şcolii s-a executat sub supravegherea unui comitet de săteni. Vrednici de laudă sunt doi dintre membrii acestui comitet, Gheorghe Hojbotă şi Gavril Baranai, care dovedind simţ de răspundere nu s-au lăsat duşi în eroare de antreprenor şi au supravegheat atent execuţia lucrării.

Localul şcolii a fost terminat şi dat în folosinţă în 1910 şi a fost înzestrat cu mobilierul necesar. Clădirea avea 6 săli de clasă, şi locuinţa directorului (Dumitru Caba) care cuprindea

două camere. Acest local fiind temeinic construit şi bine întreţinut a rezistat în timp, astăzi fiind partea veche a Şcolii cu clasele I-VIII Pîrteştii de Sus, care în 2010 împlineşte 100 de ani de când a fost dat în folosinţă.

După unirea Bucovinei cu România la 28 noiembrie 1918 situaţia şcolii s-a schimbat în bine, statul român ocrotind şi sprijinind şcoala. Limba română ca limbă oficială nu mai era periclitată, iar învăţământul a cunoscut o dezvoltare continuă. Mulţi copii fii de ţărani din satul Pîrteştii de Sus au putut frecventa şi studia la şcoli superioare de toate gradele.

De remarcat este că învăţătorul Petru Gorcea a revenit în locul de baştină şi a funcţionat ca învăţător la şcoala din sat timp de doi ani (1919 -1920), deşi era pensionar.

În anul şcolar 1922-1923 numărul claselor a crescut la 4, din anul şcolar următor s-a mai adăugat o clasă, iar din anul şcolar 1925-1926 numărul de clase s-a mărit la la 6. Cumularea claselor se făcea în funcţie de numărul de elevi, uneori s-au cumulat toate clasele de gimnaziu (V, VI, VII).

Dovada faptului că Şcoala din Pîrteştii de Sus a progresat mult şi a constituit un model pentru celelalte şcoli primare a reprezentat faptul că elevii îndrumaţi de cadrele didactice au dat diferite serbări, au participat la excursii organizate la Mănăstirea Putna, vizitarea Salinei Cacica.

Important de reţinut este că la sfârşitul anului şcolar 1925-1926 cadrele didactice au făcut examen public la clasele a IV-a şi a V-a, încheiat cu premierea celor mai buni elevi. Examenul public a fost făcut în prezenţa părinţilor elevilor şi a numeroşi săteni care au fost impresionaţi şi de activitatea desfăşurată de cadrele didactice. Pentru prima oară de la înfiinţarea şcolii, elevii au prezentat o piesă de teatru – *Dacia.*

După primul război mondial, în anii 1919-1923, studenţii au pornit cu avânt la înfiinţarea societăţilor culturale. Societatea studenţească *Dacia* din Iaşi, afiliată la societatea studenţească cu acelaşi nume din Cernăuţi urmărea prin munca studenţilor de la ţară ridicarea culturală a sătenilor. Membrii ai

Societăţii *Dacia* din Iaşi au fost şi fiii satului Dumitru V. Ciornei şi Zaharia Gr. Andronic, studenţi la Facultatea de Drept. La îndemnul acestora, sătenii împreună cu învăţătorii satului au ţinut adunare generală la 7 aprilie 1923 şi au aprobat crearea societăţii culturale *Steluţa.* S-a instituit un număr de membrii fondatori care au ales un comitet de conducere ce l-a avut ca preşedinte pe preotul paroh Ion Ienachi.

Prin rezoluţia Tribunalului Suceava nr. 170 din 16 decembrie 1924, Societatea culturală *Steluţa* devine persoană juridică. Scopul societăţii era crearea unei biblioteci populare pentru dezvoltarea dragostei de citit la săteni, cultivarea dragostei de neam şi ţară, dragostea de muncă şi de frumos, organizarea de şezători, serbări. Pentru fondul iniţial de cărţi al bibliotecii satului, cei doi studenţi au donat un număr de cărţi din partea societăţii studenţeşti din Iaşi. Societatea culturală *Steluţa* a fost condusă de preotul Ioan Ienachi până la 2 februarie 1927, când a fost ales preşedinte directorul şcolar Vasile Olinici.

Societatea a obţinut în localul primăriei o cameră unde se adunau membrii în sărbători şi citeau cărţi şi ziare. La data de 11 septembrie 1927 biblioteca s-a mărit cu peste 170 de volume, din donaţia făcută de societatea *Cercul studenţilor bucovineni din Bucureşti* prin studentul la medicină Gorcea Lazăr, fiu al satului. În urma intensificării activităţii societăţii sătenii au început să citească mai mult şi s-a reuşit înfiinţarea corului sătesc bărbătesc pe 4 voci.

Societatea culturală *Steluţa* a funcţionat cu ajutorul cadrelor didactice, al preotului şi al intelectualităţii satului timp de 16 ani, până în 1939, ridicând nivelul cultural în rândul maselor de săteni

Începând cu anul şcolar 1922-1923 numărul claselor a crescut la 4, din anul şcolar următor s-a mai adăugat o clasă, iar din anul şcolar 1925-1926 numărul de clase s-a mărit la la 6. Cumularea claselor se făcea în funcţie de numărul de elevi, uneori s-au cumulat toate clasele de gimnaziu (V, VI, VII).

An şcolar	„Siliţi a frecventa”			Termină		
	total	băieţi	„copile”	total	băieţi	„copile”
1889-1990	148			80		
1890-1891	160			89		
1891-1892	166			111		
1892-1893	136			105		
1893-1894	111			98		
1894-1895	146			100	59	41
1895-1896	104	60	44	94	58	36
1896-1897	104	63	41	97	59	38
1897-1898	145	73	72	92	51	41
1898-1899	142	68	74	138	66	72
1899-1900	108	57	51	70		
1900-1901	112			99		
1901-1902	171	87	84	159		
1902-1903	168			141		
1903-1904	169			163		
1904-1905	182			176		

An şcolar	Situaţia elevilor pe clase					
	I	II	III	IV	V	VI
1905-1906	38	30	42	34	23	22
1906-1907	24	35	34	24	33	22
1907-1908	30	25	33	32	24	31

Începând cu anul 1930, director fiind Vasile Olinici, elevii din clasa a VII-a terminală susţin examen de absolvire. Tot începând cu acest an şi până la începutul celui de al doilea război mondial la şcoala din Pîrteştii de Sus frecventează alături de copii români şi copii evrei (1-2), germani (2-3), polonezi (2-3).

Pentru perioada 1940-1944, datorită insuficienţei personalului didactic, doar 4 cadre (Dan Elena, Dan Pamfil, Ciornei Elena, Ciornei Grigore), clase I şi a II – a erau cumulate, de asemenea, clasele V, VI, VII.

Din *Cronica şcolii* am mai aflat ***că în anul 1944-1945 nu s-au ţinut cursuri din cauza războiului***. Linia frontului se afla pe Obcina Mare, la poalele căreia se află satul. Astfel în următorul an şcolar numărul elevilor înscrişi în clasa întâi a fost mare (92 elevi).

Pentru toată perioada 1888-1944 se observă diferenţe mari la numărul de elevi din cadrul aceleiaşi clase în ani şcolari consecutivi. Acest fapt este cauzat de faptul că o parte rămâneau repetenţi, o parte erau „neclasificaţi" din cauza absenţelor şi reveneau la şcoală după o pauză de un an sau doi. O altă cauză este tifosul, o boală necruţătoare care a determinat atât multiple absenţe, cât şi numeroase decese în rândul copiilor de vârstă şcolară.

An şcolar	Situaţia elevilor pe clase						Tota
	I	II	III	IV	V	VI	
1920-1921	115	55	11	3	-	-	184
1921-1922	90	52	46	14	-	-	202
1922-1923	59	57	38	30	-	-	184
1923-1924	34	42	53	26	12	-	167
1924-1925	21	36	37	44	23	-	161
1925-1926	20	25	37	38	32	20	172
1926-1927	31	30	26	30	37	26	180
1927-1928	46	35	16	25	33	48(VI+VI)	203
1928-1929	46	38	32	11	27	43(VI+VI)	197
1929-1930	57	43	32	32	5→	46(VI+VI)	215
1930-1931	55	46	40	28	28	22(VI+VII	219
1931-1932	48	46	51	33	27	31(VI+VI)	236
1932-1933	52	37	50	46	34	42(VI+VI)	261
1933-1934	68	45	43	59	38	47(VI+VI)	300
1935-1936	36	42	50	32	36	50(VI+VI)	246
1936-1937	53	29	42	42	28	50(VI+VII	244

1937-1938	51	43	33	39	39	33(VI+VI)	238
1939-1940	55	46	41	27	43	37(VI+VI)	249
1940-1941	56 →	51	49	46	34 →	47(VI+VI)	283
1941-1942	59	52	45	48	38	46(VI+VI)	288
1942-1943	53	50	47	45	37	43(VI+VI)	275
1943-1944	61	42	51	40	32	33(VI+VI)	259
1945-1946	92	52	40	47	39	46(VI+VI)	316
1947-1948	47	38	39-IIIA 41-IIIB	45	43	40(VI+VI)	293

În perioada 1948-1951 elevii din clasele V-VII au frecventat şcoala din Cacica, la şcoala din Pîrteştii de Sus funcţionând doar clasele I-IV.

În anul 1951 se generalizează 7 clase obligatorii, iar din 1964 se oficializează încă o clasă de studii devenind şcoală generală de 8 clase. Prima grupă de grădiniţă se realizează în anul 1953, prima educatoare fiind Mirăuţă Olga.

An şcolar	**Situaţia elevilor pe clase**							**Total elevi**
	I	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	
1951-1952	33	31	29	45	18	25	35	216
1952-1953	15	28	29	27	31	14	23	167
1953-1954	32	16	29	30	23	25	16	169

1954-1955	IA:21 IB: 21	30	15	27	21	22	22	179
1955-1956	24	IIA:22 IIB:21	27	14	22	17	18	165
1956-1957	40	25	38	26	13	21	13	176
1957-1958	43	38	27	37	25	-	20	190
1958-1959	37	35	40	27	34	20	-	193
1959-1960	36	34	38	37	26	25	17	213
1960-1961	41	34	35	37	41	21	23	232
1961-1962	40	37	37	35	42	35	23	249
1962-1963	43	36	38	37	38	35	13	240
1963-1964	32	37	36	39	34	34	35	247

An şcolar	**Situaţia elevilor pe clase**								**Total elevi**
	I	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	
1964-1965	44	27	37	35	40	31	32	34	280
1965-1966	33	37	26	37	37	39	32	31	272
1966-1967	34	28	34	27	35	40	32	32	262
1967-1968	33	32	27	36	28	37	36	32	261
1968-1969	34	32	33	26	37	26	37	36	261
1969-1970	A:31 B:30	34	29	32	28	35	25	37	281

1970-1971	34	A:31 B:31	33	30	30	26	35	23	273
1971-1972	39	36	A-30 B-29	35	27	29	27	34	286
1972-1973	36	37	37	A-30 B-30	37	27	27	29	290
1973-1974	38	36	37	36	A-30 B-29	34	28	28	296
1974-1975	A-36 B-25	37	37	36	36	A-31 B-29	34	29	330
1975-1976	A-26 B-26	A-26 B-25	37	37	37	35	A-30 B-28	34	341

În anul 1965 termină prima promoţie de 8 clase, dirigintă fiind Elena Ciornei. Începând cu anul şcolar 1976-1977 se mai adaugă clasa a IX-a, iar din anul şcolar următor şi clasa a X-a. Clasele de şcoală profesională vor funcţiona la Şcoala Pîrteştii de Sus până în anul şcolar 1990-1991, când termină ultima generaţie de elevi. În anul şcolar 1889-1990 s-a format clasa a XI-a seral cu un efectiv de 27 de elevi, dar care a fost întreruptă după trimestrul I, 22 decembrie 1989. După revoluţie, Şcoala cu clasele I-VIII a funcţionat încă un an cu clasa a X-a, terminând ciclul de zece clase, apoi a funcţionat ca şcoală de 8 clase.

An şcolar	**Situaţia elevilor pe clase**										**Total**
	I	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	
1976-1977	29	A-24 B-24	A-26 B-26	37	37	37	35	A-28 B-29	39	-	334
1978-1979	A-21 B-21	29	30	A-24 B-24	A-26 B-26	39	36	39	43	30	388
1979-1980	A-21 B-21	A-21 B-21	28	29	A-25 B-24	A-26 B-25	39	36	40	42	399
1980-1981	37	41	A-22 B-21	28	26	A-26 B-26	A-25 B-25	39	36	41	393
1981-1982	A-22 B-22	35	41	A-21 B-21	29	26	A-26 B-25	A-25 B-23	A-28 B-27	33	404
1982-1983	35	A-20 B-22	34	A-20 B-21	A-21 B-21	29	28	A-26 B-26	A-34 B-33	A-29 B-28	427
1983-1984	31	33	A-20 B-22	34	41	A-21 B-22	29	26	A-31 B-32	A-33 B-32	407
1984-1985	28	30	34	A-20 B-22	35	40	A-21 B-23	28	34	A-31 B-30	375
1985-1986	28	27	30	34	A-20 B-26	32	39	A-20 B-21	40	33	350
1986-	29	28	28	27	36	A-	33	A-	42	40	348

1987						20 B-23		21 B-21			
1987-1988	20	28	28	28	30	35	A-20 B-22	32	33	40	316
1988-1989	30	20	28	27	29	30	35	A-21 B-22	28	32	302
1989-1990	27	27	20	27	27	29	28	34	49	A-25B-	322
1990-1991	22	25	26	20	26	24	31	28	-	A-26, B-27	257

An şcolar	**Situaţia elevilor pe clase**								**Total elevi**
	I	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	
1991-1992	21	23	25	28	18	25	25	30	195
1992-1993	29	19	22	26	30	20	24	24	194
1993-1994	27	29	19	22	27	30	30	24	208
1994-1995	26	27	29	19	22	26	28	19	196
1995-1996	A-17 B-18	27	28	32	21	22	27	30	222
1996-1997	A-15 B-17	A-16 B-16	27	29	A-16 B-15	19	19	27	216
1997-1998	A-16 B-18	A-13 B-16	A-16 B-17	30	25	A-16 B-16	18	18	219
1998-1999	A-14 B-17	A-15 B-19	A-13 B-15	A-15 B-17	30	25	A-16 B-15	16	227

1999-2000	A-16 B-15	A-14 B-17	A-15 B-19	A-13 B-15	A-18 B-18	30	26	A-16 B-15	250
2000-2001	A-15 B-16	A-18 B-15	A-13 B-16	A-15 B-18	30	A-18 B-17	30	26	247
2001-2002	A-18 B-16	A-14 B-16	A-18 B-16	A-15 B-16	A-17 B-18	31	A-18 B-17	30	260
2002-2003	24	A-18 B-16	A-13 B-15	A-18 B-18	A-17 B-17	A-17 B-18	31	A-18 B-16	256
2003-2004	A-20 B-17	24	A-18 B-15	A-14 B-16	A-20 B-16	27	A-16 B-18	31	252
2004-2005	A-17 B-15	A-20 B-19	A-24 B-18	A-18 B-14	29	A-19 B-16	27	A-16 B-18	270
2005-2006	A-16 B-17	A-17 B-15	A-21 B-19	24	A-18 B-16	28	A-19 B-15	26	251
2006-2007	A-15 B-14	A-16 B-15	A-17 B-15	A-21 B-21	24	A-18 B-16	28	A-18 B-14	252
2007-2008	25	A-13 B-15	A-16 B-14	A-16 B-14	A-21 B-19	24	A-18 B-16	28	239
2008-2009	24	25	A-15 B-13	A-15 B-14	29	A-22 B-18	23	A-17 B-16	231
2009-2010	A-	24	25	A-	32	26	A-	23	228

		16 B-13			15 B-14			22 B-18		
2010-2011		15	A-17 B-11	21	22	25	32	27	A-22 B-17	209
2011-2012		25	15	A-16 B-12	24	24	25	A-16 B-16	28	201
Anul şcolar	**0**	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	**Total elevi**
2012-2013	13	18	25	15	A-15 B-13	27	23	25	A 16 B 16	206
2013-2014	15	15	18	25	16	27	25	21	25	187
2014-2015	19	16	15	18	24	17	28	25	21	183

4.1.1. Truditori pe ogorul şcolii

a) Educatoare

Mirăuţă Olga	1953 - 1956
Lupaşcu Olga	1955 - 1956
Poleacu (Mereuţă) Paulina	1956 - 1962
Parascan (Lungoci) Elisabeta	1962 - 1970
Ruxandari Gheorghe	1967 - 1968
Tocanu Maria	1967 - 1968
Leonte Paraschiva	1970 - 1984,1987-1988
Tomşa Elisabeta	1970 - 1971
Cucinschi Iosefina	1973 - 1974, 1978-1990
Strugaru Achilina	1974 – 2011
Andronic Doina	1977 - 1978, 1983-1984

Niga Minodora	1983 - 1984
Cehaniuc Cristina	1983 - 1986
Lăzăreanu Ana	1986 - 1987
Gorcea Margareta	1986 - 1987, 1990-1995
Popovici Elisabeta	1987 - 1999
Strugar Viorica	1990 - 2015
Sahlean (Gorcea) Irina	1997 - 2015
Bocancea Gabriela	2000 - 2001
Andronic Aurica	2011 - 2015

b) Învăţători

Nicolaiu Hurjuiu	1888 - 1890
Magior Samoil	1890 - 1892
Cehovschi Leon	1892 - 1895
Vasilovici Olga	1905 - 1907
Zăprăţan Eugenia	1905 - 1906
Caba Dimitrie	1905 - 1910
Zăprăţan Vasile	1905 – 1906
Ştefaroi Slavik	1906 - 1907
Cimpoieş Emanuel	1906 – 1907
Buliga Modest	1907 - 1910
Goian Victoria	1907 - 1911
Cernuşca Ioan	1907 – 1915, 1919 - 1922
Boca Ştefan	1908 - 1910
Popescul George	1910 - 1916
Popescul Aurora	1910 – 1916, 1919 - 1921
Gorcea Roman	1910 - 1912
Prelipceanu George	1911 - 1914
Olinici Vasile	1912 – 1914, 1921 – 192 1930 - 1935
Halip Veronica	1914 - 1916
Munteanu Nil	1919 - 1920

Gorcea Petrea	1919 - 1921
Halip Emilian	1920 -1921
Rus Şindelar Irina	1921 -1922
Olinici Eleonora	1922 – 1935
Stipor (Andronic) Elena	1922 - 1927
Schneider Bertha	1922 -1924
Andronic Zaharie	1925 – 1926
Raicu Natalia	1925 – 1929, 1930 - 1934
Beraru Chiţa	1925 - 1926
Tilieanu Constantin	1926 - 1927
Pauliuc Eusebie	1927 -1928
Bârleanu Maria	1927 - 1928
Tomasiciuc Trifan	1927 - 1928
Ciornei Grigorie	1928-1931,1935–1936,1937–1942,1947-1949
Cojocariu Onufrei	1928 – 1929
Sähleanu Ioan	1928 – 1942, 1946 - 1948
Dan Pamfil	1929 -1930, 1934 – 1942, 1945- 1950, 1951 – 1954, 1958 - 1960
Dan Nicanor	1931 -1932
Sähleanu Veronica	1932 - 1933
Dan (Andronic) Elena	1933 – 1942, 1946 - 1968
Chiticariu Y.	1933 - 1934
Ciornei Elena	1935 – 1942, 1945 – 1949, 1956 - 1957
Tudan Anastasie	1940 -1941
Morariu Ioan	1934 - 1935
Chima Dumitru	1940 - 1941
Sahlean Claudia	1945 -1946
Rusu (Lupaiescu) Aurora	1945 – 1946, 1948- 1960
Mareş Francesca	1945 - 1947
Viorescu Silvia	1945 - 1946

Lutec Gheorghe	1946 - 1947
Prinescu Iulia	1947 - 1948
Dziubinski Ioan	1947 - 1948
Rusu Ioan	1948 – 1949, 1976-1977
Popovici Domnica	1951-1953
Bradăţan Ioan	1951-1952
Strugaru Silvia	1951 - 1952
Bosânceanu Veronica	1952-1955
Creţu Veronica	1954 -1956
Robu Viorica	1954 -1956
Frunză Viorica	1955 -1956
Parascan (Buliga) Macrina	1955 -1956
Ciornei Veronica	1956 -1986
Lupăescu Aurora	1960 -1975
Toderaş Elisabeta	1965 -1990
Andronic Elvira	1967 -1968
Lucescu Elena	1967 -1968
Ciornei (Damian) Iordana	1968 - 1970, 1972 – 1973, 1975 – 1976, 1979 -1980, 1981 - 1990
Grigorovici Silvia	1969 -1986
Lupăescu Veronica	1970-1971
Dragoman Odaria	1970-1971
Sava Victoria	1972-1973
Solonar Veronica	1972-1975,1976-1979
Grigorovici Dragoş	1974-1977
Rusu Aurora	1975-1980
Leonatu Larisa	1976-1977
Andronic Veronica	1977 -1990
Hopulele Anton	1981 -1983
Andronic Maria (Zacşevschi)	1981 - 2006, 2007-2015
Sahlean Doina	1986 -1987

Ucrainet Creţu Maria Natalia	1996 – 2002
Slevoacă Liana	1987 - 1988, 1989-1995
Strugariu Elena	1988-2005, 2007-2015
Creţu Viorica	1990 - 2011
Anton Maria (Andronic)	1995-1996, 1997-2015
Andronic Florina	1996 -2000
Andronic Zaharie	1996 -2000
Strugar Mihaela	1996 -2015
Olaru Izabela	1997 -2000, 2001-2003
Gorban Camelia	1998 -1999
Jucan Ancuţa	1999 -2000, 2001-2002
Ciornei Drăghici Adriana	1999 -2001, 2004-2015
Boloca Veronica	2000 -2001, 2006-2007
Andronic Estera	2002 -2004
Ungureanu Ioana	2003 -2004
Zacşevschi (Mitrică) Iuliana	2003 -2005
Gorcea Ilie Cristian	2003 -2007
Sângeorzan Daniela	2005 -2006
Cozmici Laura	2008 -2009

c) Profesori

Andronic Petru	1950 - 1952
Ciornei Grigorie	1949 - 1967
Ciornei Elena	1950 - 1967
Mârza Domnica	1950 -1951
Carabet Vladimir	1950 -1951
Rusu Ioan	1950 - 1960
Moţpan Maria	1951 -1952
Moţpan Dumitru	1951 -1952
Petrişor Aurica	1951 -1954
Cojocaru Haralambie	1951 -1954
Dranca Eleonora	1952 -1954

Straton Aurora	1953 -1956
Dziubinschi Mihalina	1953 -1956
Dan Pamfil	1954 – 1958, 1960 - 1968
Rădăşan Ana	1955 -1956
Ciornei Gheorghe	1955 -1956
Lefco Daria	1956 -1962
Ghinghilovschi Vasile	1957 -1958
Sanduleanu Mihai	1959 -1960
Toderaş Elisaveta	1959 -1965
Straton Olga	1960 -1965
Ciornei (Damian) Iordana	1962 -1968, 1974-1976
Olariu Tatiana	1964 -1965
Goloiov Gheorghe	1964 -1965
Daşchievici Maria Victoria (Baciu)	1964 -1967
Andronic Veronica	1966 -1967
Strugariu Stelian	1965 -1966
Mireuţă Oltea	1965 -1966
Creţu Zaharie	1965 -1966
Latiş Mihaela	1965 -1967
Kavalschi Genoveva	1966 -1967
Ignat Mircea	1966 - 1967
Boloca Ioan	1966 -1968
Albu Elena	1966 -1968
Slevoacă Nicolae	1967 -1968
Ionaş Maria	1967 -1968
Constantinescu Vizireanu Ovidiu	1967 -1968
Constantinescu Vizireanu Florica	1967 -1968
Buliga Simion	1967 -1968
Buburuzan Constantin	1968 -1970
Leonte Paraschiva	1968 -1969
Andronic Elisabeta	1968 -1974, 1977-1980,

	1982-1983,1985-1987
Navroţchi Mihai	1968 -1974
Tudose Longhin	1968 -1981
Cucinschi Emilia (Aroboaie)	1968-1986
Albu Vasile	1969-1970
Busuioc Ecaterina	1969-1972
Lupăescu Veronica	1974-1988,1990-1994
Irimia Maria	1972-1973
Niţu Constantin	1972-1974
Boloca Victoria	1973-1974, 1990-1991, 1995-2004
Mihai Lilia	1973-1978
Ciuc Maria	1973-1978
Drehuţă Margareta	1974-1976
Gherman Maria	1974-1978
Andronic Zaharie	1974-1982, 1984-1997
Andronic Ileana	1974 - 1994
Vosc Valentina	1975 - 1977
Slavic Francesca	1976-1977
Stoica Maria -	1976-1978, 1979-1980
Straton Maria	1977-1978
Marciuc Dan	1977-1978
Hortopan Maria	1977-1978
Gorcea Dorin Ioan	1977-1978
Buzdugan Dumitru	1977-1978
Albu Liviu	1977-1978
Cucinschi Emil	1970 – 1973, 1976-1979
Şorodoc Horia – Cezar	1977-1993
Ciornei Lucia	1978 -1979, 1980-1981
Negină Maria	1978-1979
Pintilie Ana	1978-1982
Ghebert Hildegard (Jişca)	1978-1984
Hopulele Nicolae	1978-1988
Maier Steluţa	1976-1989, 1996-1998

Beseney Maria	1978-1990
Voloacă Eleonora	1978-1996, 1997-2010
Zelionca Ion	1979-1980
Sava Nicolae	1979-1980
Ernilă Mariana	1979-1982
Vasilovici Rodica Angela	1979-1982, 1984-1985
Spânu Petru	1980-1981, 1985-1988
Ţabrea Silvestru	1980-1982
Cojocar Sahlean Marcel Anton	1980 - 2015
Popovici Nicolae	1968 – 1974, 1981-1982
Kőrősi (Gorea) Olivia	1981-1984
Hopulele Elena	1982-1984
Ciornei (Boloca) Elvira	1982-1984
Strugaru Doina	1983-1984
Băiculescu Mioara	1983-1984
Chifor Laura	1984-2015
Beseney Eugen	1985-1986
Hopulele Anton	1986-1987
Gorcea Elisabeta	1986-1987
Dumitrache Georgeta	1986-1989
Rusu Dumitru	1988-1989
Drăghici Floarea	1988-1990, 1994-1997
Lupăescu Adina	1989-1990
Popovici Ilie	1989-1990, 1999-2000
Tăbăcaru Mirela	1990-1991
Brăiescu Cornelia	1990-1991
Pipirigeanu Rachila	1991-1993
Popa Mariana	1992-1993
Sava Mariana	1992-1994
Vrăjitoru Vasile – profesor – preot	1992-2002
Dariciuc Elena	1993- 2003
Moldovan Constantin	1993-1994

Sahlean (Gorcea) Irina	1994-1997
Strugaru Mugurel	1994-1995
Roşoga Miroslava	1994-1995
Ucraineţ Creţu Maria Natalia	2002-2015
Cojocar Nicoleta	1996-1997
Andronic Mirela	1996-1997
Mireuţă Chiţa	1996-1998
Mârza Gabriela	1997-1998
Filimon Cristina	1997-1998
Ciornei Dănuţ – profesor - preot	1997-2000
Mamciuc Augustin	1998-1999
Păstrăv Ilie	1998-2000
Lupăescu Veronica	1998-2000
Sahlean Liliana	1999-2000
Păstrăv Cezar	1999-2000
Gafiţa Rodica	1999-2000
Moţoc Cristinel - profesor – preot	1999-2008
Cojocar Sahlean Maria	2000- 2007
Moţoc Daniela Iulia	2000-2009
Marula Garofiţa Gabriela	2000-2001
Ciornei Iuliana	2000-2001, 2002-2003
Cozmici Laura	2000-2003, 2007-2008
Ioniţă Petruţa Antoneta – profesor	2001-2002
Ciuc Maria – profesor	2001-2003
Cîmpan (Sfichi) Nicoleta Oana	2001-2015
Pipirigeanu Gheorghe	2002-2003
Miroş Valentina	2003-2004
Toma Eugenia	2003-2015
Andronic Estera	2004-2006
Solcan Terezia	2003-2009

Ostrovschi Maria	2003-2009
Botezatu Mugurel Nucu	2004-2005
Mândrescu Alina Nicoleta	2004-2006
Boloca Adrian Constantin	2004-2015
Piticar Mihai Toader	2005 -2006
Mireuţă Elena	2005 -2009
Scripcariu Ciprian	2006 -2007
Ignătescu Iulian	2007-2014
Cehaniuc Robert	2008 -2009, 2014-2015
Scheuleac Stela	2013-2015
Precupanu Maria	2008-2015
Stoleru Maria	2011-2015

a) Personal asociat şi nedidactic

Turculeţ Andrei – maistru	1948 -
Filip Ciornei – maistru	1926
Ciornei Petru – maistru	1971-1974,1976-1977
Buliga Gheorghe – maistru	1976-1978
Ciornei Anton - maistru	1979-1987
Strugaru Onofrei - maistru	1977-1987
Zielonca Eugen	1977- 1978
Vrăjitoru Teodora – bibliotecar	1990-1993

Vrăjitoru Sabina – secretar	1981 - 1996 - 2007
Rusu Ioan – secretar	1969 – 1974
Lupaşcu Silvia – (Maier) – secretar	1974 - 1981
Cojocar Sahlean Maria – secretar	2007-2015
Ilişoi Daniela – contabil	2007-2015
Ilişoi Radu - fochist	2008- 2015

Sava Aspazia – ingrijitor	1972 - 1973
Jucan Aurelia – îngrijitor	1969 - 1986
Lupu (Chelaru) Ecaterina	1986 – 1992
Jucan Veronica– îngrijitor	1969 -1992
Ciornei Aurora – îngrijitor	1976
Ciornei Viorica – îngrijitor	1974 - 1975
Micuţar Ilenuţa Veronica – îngrijitor	2005-2015
Sava Artemie – muncitor	1990-1991,1996-2000
Micuţar Ionel – muncitor	2000-2015
Jucan Elena – administrator	1996-2015
Buliga Doiniţa – îngrijitor	1996-2005
Creţu Anuţa – îngrijitor	1996-2015
Boloca Rodica – îngrijitor	1996-2000
Creţu Maria - îngrijitor	1997-2000
Baranai Ileana - îngrijitoare	1990 -1997
Lupăescu Lidia - îngrijitoare	1990 - 1997
Ciornei Domnica - forfetar gradiniţă	1989-1990
Hopulele Nicolae – administrator	1991 -1992
Sava Artemie muncitor întreţinere	1990 1991

e) Directorii care au condus destinele şcolii de-a lungul anilor

Nicolae Hurjul - 1888-1890
Samuil Maghior – 1890-1892
Leon Cehovschi – 1892-1900
Dimitrie Caba – 1900-1911
Gheorghe Popescul – 1911-1919
Cernuşcă Ion – 1919-1922
Olinici Vasile– 1922-1935

Grigorie V. Ciornei - 1935-1958
Elena Gr. Ciornei – 1958-1960
Pamfil N. Dan – 1960-1968
Nicolae Popovici – 1968-1974
Maria Ciuc – 1974-1978
Andronic Ileana 1978- 1990
Chifor Laura 1990 – 1998
Cojocar Sahlean Marcel Anton 1998 – 2015

OLINICI VASILE

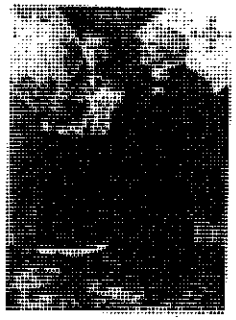

Olinici Vasile s-a născut la Horodnicul de Jos, la data de 28 martie 1891 şi a decedat la data de 10 mai 1971.

A fost numit învăţător la Pîrteştii de Sus, unde devine director din 1922 până în 1035, când este mutat la Cernăuţi, în funcţia de inspector pentru învăţământul primar din Bucovina.

În 1923, se căsătoreşte cu învăţătoarea Andronic Eleonora (20.V.1897-23.VI.1989) fiica fostului primar din Pîrteştii de Jos, Ioan Andronic. Au avut 2 copii care au ajuns medici: Narcis, născut în 1924 este în Bucureşti şi Mircea, născut în 1926 şi decedat în 2008, în Suceava.

La Cernăuţi a participat şi activat în societăţi de promovare a culturii naţionale, având multiple publicaţii în revistele şi ziarele din acea vreme.

În 1944, s-au refugiat la Timişoara, ulterior s-au întors în Bucovina, la Suceava, unde şi-au găsit odihna la cimitirul „Pacea".

CIORNEI GRIGORIE

A fost numit în învăţământ la 1 sept 1928. A urmat Şcoala Normală în 1921-1927, fiind de profesie învăţător. Provenind dintr-o familie cu 12 copii, părinţi săraci, a făcut clasele primare în comună, apoi liceul la Suceava primul an, al doilea la Gura Humorului, unde a dat lecţii altor elevi pentru a se întreţine, a urmat mai apoi cursurile la Şcoala Normală din Văşcăuţi.

În 1928 este numit învăţător la Pîrteştii de Sus, între 1931-1935 este director la Soloneţu Nou. În timpul refugiului funcţionează un an la şcoala din Chier, Arad. Între 1945-1948, a avut funcţia de inspector de control şi îndrumare la regiunea şcolară Suceava. A primit 2 adrese de mulţumire, iar pentru refacerea şcolii şi a gospodăriei şcolare din Soloneţu Nou a primit decoraţia „Răsplata muncii şcolare". A depus eforturi pentru alfabetizare şi a terminat-o în 1954 cu cei 147 de neştiutori de carte câţi erau la recensământul din 1948.

În timpul războiului a fost mereu concentrat, în serii de câte 2-3 luni la Regimentul 21 Infanterie, dar nu a participat decât o lună pe front, la cererea regimentului.

A fost caracterizat de şeful secţiei învăţământ Busuioc Gheorghe ca „un om cinstit cu multă putere de muncă şi cu o comportare morală ireproşabilă."

CIORNEI ELENA

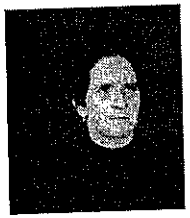

Pentru o scurtă perioadă de timp, doamna Ciornei Elena a condus destinele şcolii Pîrteştii de Sus, preocupându-sa în special de prezenţa elevilor la şcoală, de frecvenţa şcolară, de rezultatele bune la învăţătură. A continuat munca neobosită a celor dinainte pentru a face cunoscută şcoala la nivel superior,

a realizat un învăţământ de calitate, a păstrat imaginea pozitivă a interesului pentru carte.

DAN PAMFIL

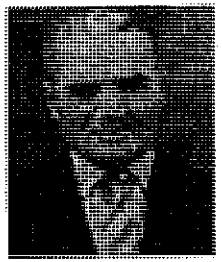

Născut la 10 iunie 1908. Şcoala primară a urmat-o în comună apoi clasa I de liceu la Suceava, iar restul la Gura Humorului (anii II-VIII). În 1929-1930 este învăţător în sat, apoi în vara lui 1930 face o lună şi jumătate de şcoală la Iaşi – cursuri speciale pentru învăţători.

Funcţionează ca învăţător în Deleni, Pîrteştii de Sus şi Cacica în diferiţi ani.

La 13 dec 1939 – mobilizat de către Regimentul 16 Infanterie Fălticeni. Ajunge cu regimentul la Odessa şi mai apoi la Cotul Donului, unde a degerat la picioare şi a fost „şocat uşor". Activează de asemenea pe front la Rediu-Tatar (Iaşi), Câmpia Turzii, Călăraţi – Turda, Dragăşani.

S-a născut la 1968 şi a decedat în 2000. A fost învăţătorul multor generaţii şi a sfătuit mulţi elevi să urmeze cursurile şcolilor liceale.

A predat ca învăţător şi profesor de limba franceză. În funcţia de director, s-a preocupat de bunul mers al şcolii şi de pregătirea elevilor. A dat dovadă de punctualitate şi profesionalism, lucru ce l-a cerut întregului corp profesoral. A obţinut rezultate bune cu elevii şcolii, fiind foarte apropiat de copii şi de familiile acestora, tratându-i diferenţiat, după posibilităţile fiecăruia. S-a angajat cu mult suflet în activităţile extraşcolare, fiind şi director de cămin cultural, unde s-a preocupat de programele artistice, de asigurarea materialelor necesare desfăşurării activităţii la şcoală şi cămin .

Fiind ales în diverse comisii pe plan local a venit cu propuneri valoroase pentru bunul mers al tuturor instituţiilor funcţionale de pe raza comunei.

Deseori a fost invitat de către foştii elevi, de părinţii acestora, de consăteni la diverse evenimente culturale şi întâlniri.

POPOVICI NICOLAE

S-a născut la data de 6 decembrie 1934 în satul Pîrteştii de Sus, a urmat cursurile Şcolii elementare şi apoi Şcoala medie, continuând cu Facultatea de filologie, istorie şi filozofie „Victor Babeş" din Cluj Napoca. A primit dispoziţie de repartiţie la Şcoala generală de 7 ani Pîrteştii de Sus la data de 15.VIII. 1959. S-a preocupat de buna conducere a şcolii şi de rezultatele la învăţătură, încercând să insufle elevilor din acea vreme interesul pentru studiile de liceu şi pentru cele superioare.

CIUC MARIA

Este absolventă a Facultăţii de Matematică- Mecanică a Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi. Începând cu data de 1 septembrie 1974 a fost numită ca director coordonator la Şcoala Generală Pîrteştii de Sus prin decizia Inspectoratului Şcolar Suceava.

Doamna a preluat şcoala de la dl. Director Popovici Nicolae, aceasta cuprindea 4 săli de clasă şi o sală de grupă pentru grădiniţă, cancelaria, direcţiunea şi o sală pentru material didactic. Era începută partea nouă de şcoală la care era turnată temelia. Până în 1976, s-a construit şcoala nouă şi doamna Ciuc s-a ocupat de achiziţionarea mobilierului necesar prin inspectorat, mobilier de clasă, table, materiale necesare pentru un laborator de fizică, la care mesele erau prevăzute cu

prize de 40V şi 220V, iar catedra cu pupitru de comandă vara anului 1976 s-a plătit un cetăţean particular car transformat cele două camere din curtea şcolii (ce îna fusese un grajd pentru cai apoi atelier de tâmplărie) în 2 săl grădiniţă şi un hol la mijloc în care erau dulăpioarele cu ha şi jucării. În vara lui 1997, s-a construit gardul ce mărgin curtea şcolii, iar cel din faţa şcolii a fost refăcut.

Trebuie să precizăm că banii pentru investiţii erau dir de Consiliul Popular Judeţean Suceava prin Consiliul Lo De aceea a fost necesar să se ţină legătura permanent primăria, inspectoratul şi Consiliul Judeţean până şcoal devenit funcţională. Se menţionează sprijinul pe care l-a pri şcoala de la cetăţenii din sat la care a apelat comitetul părinţi pe şcoală, condus de dl. Ciornei Roman, per procurarea perdelelor, covoarelor, draperiilor şi altor materi necesare, deoarece exista o lege care interzicea procurarea din bugetul de stat.

Privind încadrarea şcolii, putem menţiona faptul că grădiniţă, învăţământul primar şi la catedrele de limba romă limba franceză, istorie-geografie, matematică şi biologie fost încadrate cadre calificate titulare sau suplinitoare. La fiz a venit o profesoară calificată la 1 septembrie 1976, a stat an, iar în rest au fost cadre necalificate. La disciplin agricultură, chimie, educaţie fizică, desen, muzică au fost ca necalificate.

Referitor la procesul de învăţământ, specificăm că primii doi ani cele 8 clase au funcţionat în două se învăţământul primar dimineaţa, iar învăţământul liceal du amiază. În 1976 s-a cerut şi s-a aprobat înfiinţarea claselo IX-a şi a X-a pentru absolvenţii claselor a VIII-a de la Pîrte de Sus şi de la Soloneţu- Nou. Ultimii beneficiau de burse care să-şi plătească gazda şi masa la Pîrteştii de Sus, să nu fa naveta.

Nu s-au remarcat acte grave de indisciplină în rând elevilor sau al cadrelor, care să necesite anchete de la poli

sau Inspectoratul Şcolar. Elevii şcolii au plecat la licee foarte bune din oraş, Ştefan cel Mare, pedagogic, sanitar, economic. Mulţi elevi s-au remarcat prin colaborări cu reviste de specialitate, „Gazeta matematică", „Cutezătorii", „Şoimii patriei", de exemplu elevul Andronic Anton a colaborat cu revista de matematică sub îndrumarea doamnei profesor Andronic Ileana. Au fost elevi care au participat la multiple olimpiade şcolare de matematică, limba română, biologie. Selecţia se făcea de către Inspectoratul Şcolar, în urma verificării olimpiadelor de la etapele locale.

Cadrele didactice participau permanent la cursuri de perfecţionare, obţinând în această perioadă grade didactice (Andronic Veronica – gr.I şi Andronic Ileana – gr. II).

În perioada vacanţelor de vară se organizau cel puţin una-două excursii, remarcându-se excursiile interjudeţene şi cea de o săptămână în Deltă, excursie plătită integral de Comitetul de părinţi cu bani adunaţi pe sticle, borcane, lucrări de amenajare a islazului. În această excursie au participat elevii fruntaşi la învăţătură din fiecare clasă.

Se amintesc şi greutăţi şi neajunsuri din această perioadă, cum ar fi: nu se putea dispune de toţi banii alocaţi din bugetul de stat, o parte din ei erau dirijaţi şi de foarte multe ori folosiţi de primărie; nu s-a putut decide independent încadrarea şcolii, deoarece cererile cadrelor didactice suplinitoare calificate sau necalificate trebuiau aprobate de secretarul comitetului comunal de partid; încadrarea şcolii depindea de o persoană care avea 7 clase şi nu avea nimic în comun cu învăţământul, dar avea voie să-l controleze, chiar să asiste la ore.

Pentru a fi mai aproape de copii, de familie şi domiciliu, doamna Ciuc Maria a demisionat din funcţia de director la 1 septembrie 1978.

ANDRONIC ILEANA

A fost o excelentă profesoară de matematică, generaţiile la care a predat au îndrăgit această disciplină, obţinând rezultate foarte bune la şcolile superioare unde au reuşit la admitere.

S-a preocupat de asigurarea unui proces instructiv educativ de calitate urmărind creşterea nivelului de predare a disciplinelor şcolare. S-a preocupat cu interes să realizeze o încadrare a şcolii cât mai eficientă, cu personal didactic titular sau calificat. În timpul conducerii şcolii a realizat o deosebită activitate de îndrumare şi control, îndrumând cadrele didactice să se înscrie la grade didactice şi să se autodepăşească.

A căutat să dezvolte baza materială a şcolii prin asigurarea de noi mijloace şi materiale didactice, mobilier, realizarea de reparaţii capitale (ex. faţada şcolii, grădiniţa) sau diverse reparaţii curente.

O preocupare constantă a fost şi înfiinţarea cabinetelor (matematică, istorie-geografie, limba română) şi laboratoarelor şcolare (chimie-fizică, biologie) precum şi dotarea lor. Menţionăm că aceste cabinete funcţionează şi astăzi, fiind dotate cu material corespunzător actualizat.

A dorit şi a luptat în permanenţă ca Şcoala Generală Pîrteştii de Sus să fie cunoscută şi apreciată prin rezultatele şi performanţele obţinute de cadrele didactice şi elevii şcolii la nivel local sau judeţean. Cei mai mulţi elevi din acea vreme au reuşit să urmeze cu rezultate foarte bune atât cursurile liceale, cât şi cursurile superioare ale facultăţilor din ţară, ajungând să se realizeze pe plan profesional. Elevii îşi amintesc cu drag de orele de matematică care niciodată n-au părut dificile.

Îndeplinind funcţia de director coordonator a contribuit şi la dezvoltarea celorlalte şcoli din Comuna Cacica, ajutând la

achiziţionarea materialului didactic necesar şi la menţinerea unei încadrări corespunzătoare cu cadre didactice calificate .

CHIFOR LAURA

A îndeplinit funcţia de director coordonator după revoluţia din 1989, într-o perioadă grea, instabilă, cu multe promisiuni din partea guvernanţilor, majoritatea neonorate. Având specialitatea fizică-chimie, s-a străduit şi a reuşit în permanenţă să transmită generaţiilor de elevi cu pasiune, seriozitate şi rigurozitate ştiinţifică, dragostea faţă de aceste discipline, fapt ce a facilitat adaptarea uşoară a elevilor la cerinţele şcolilor profesionale, liceelor, facultăţilor.

A continuat preocuparea de asigurare a unui proces instructiv-educativ de calitate, urmărind creşterea nivelului de predare a disciplinelor şcolare, atât prin încadrarea şcolii cu personal didactic titular sau calificat, cât şi printr-o eficientă activitate de îndrumare şi control.

În planul dezvoltării resurselor materiale s-a preocupat de dotarea tuturor şcolilor cu mobilier şcolar, materiale didactice şi mijloace de învăţământ, s-a preocupat de realizarea reparaţiilor capitale la Şcoala Cacica şi la Şcoala Maidan, de construirea fântânii la Şcoala Pîrteştii de Sus, de reparaţii curente (trotuare, împrejmuiri, terenuri de sport, etc.), de lucrările de izolaţie la clădirea grădiniţei, de schimbarea stoleriei din şcoala veche, de lambrisarea holurilor.

A reuşit să menţină un corp profesoral performant şi unit, fiind îndrăgită şi respectată de elevi, cadre didactice şi părinţi, considerată a fi pe drept, fiică a satului.

COJOCAR-SAHLEAN MARCEL-ANTON

S-a născut la 15 iulie 1954, în localitatea Pîrteştii de Sus, com. Cacica, jud. Suceava.

A urmat cursurile Şcolii generale Pîrteştii de Sus în perioada 1961-1969, după care a reuşit la Liceul Economic Suceava, pe care l-a absolvit în anul 1973. S-a înscris apoi la Facultatea de educaţie fizică şi sport, pe care a absolvit-o în anul 1980, fiind repartizat ca profesor de educaţie fizică la Şcoala generală Pîrteştii de Sus în acelaşi an, unde funcţionează şi astăzi.

Pe durata celor 34 de ani de activitate, a îndeplinit funcţii importante în şcoală cum ar fi : preşedinte la organizaţia de pionieri, casier plătitor, lider sindical şi începând cu anul şcolar 1998 – 1999, director coordonator, iar din anul şcolar 2006-2007, director pentru toate cele trei şcoli din comună.

Chiar de la începutul preluării funcţiei, domnul director a aplicat strategia de dezvoltare a şcolii prin derularea de proiecte folosind toate oportunităţile locale, judeţene şi naţionale.

Proiectul „ Şcoală veche în haine noi" s-a derulat în special în perioada 1998-2006, continuând şi astăzi şi constând în efectuarea reparaţiilor curente şi capitale, schimbarea mobilierului şcolar şi dotarea şcolii cu material didactic şi mijloace audiovizuale.

Alt proiect care s-a derulat din anul 2000 şi îndrăgit de elevi este „Folclorul, comoara sufletului meu", care a contribuit la înfiinţarea Ansamblului folcloric „Pădureţul", redactarea revistei „Moşteniri folclorice", organizarea Muzeului „Tradiţii şi folclor", organizarea Festivalului de datini şi obiceiuri „Cetina de brad" şi derularea Subproiectului „ Micii folclorişti" în cadrul Proiectului PIR.

Cel mai important proiect, derulat începând cu anul 2003, este „Şcoala Pîrteştii de Sus – Şcoală Europeană" , prin derularea proiectelor de investiţii : „ Modernizare grup sanitar", „ Extindere şcoală" , „ Centrală termică", proiecte ce au îmbunătăţit condiţiile igienico sanitare, de spaţiu şi de ambient din şcoală, acestea continuând dacă Proiectul de investiţii „Reabilitare Şcoala cu cl. I-VIII Pîrteştii de Sus" se va derula în viitorul cât mai apropiat.

Colectivul de cadre didactice a avut şi are în continuare stabilitate, unitate dar şi profesionalism, elevii obţinând rezultate bune care au contribuit la creşterea prestigiului şcolii pe plan local, judeţean, naţional, dar şi internaţional.

În această perioadă, relaţia şcoală – comunitate a căpătat noi valenţe, implicându-se activ şi constructiv în viaţa şcolii. Domnul director a creat o punte de legătură între reprezentaţii comunităţii locale, comitetul de părinţi, cadre didactice şi elevii beneficiari. Cele mai multe lectorate cu părinţii au demonstrat importanţa implicării familiilor în viaţa şcolii, în luarea unor decizii extrem de importante pentru elevi. Părinţii respectă profesionalismul conducerii şcolii şi se implică în toate activităţile şcolare şi extraşcolare ce vizează dezvoltarea personalităţii propriilor copii.

În timpul acestei conduceri putem spune că şcoala din Pîrteştii de Sus a cunoscut cele mai mari transformări materiale şi de dotare, deoarece domnul director a pus întotdeauna interesul elevilor pe primul loc. În permanenţă, a căutat ca motivaţia elevilor pentru învăţătură să primeze, a stimulat pregătirea pentru concursuri şi olimpiade şcolare, încercând să premieze la nivel local rezultatele elevilor, a îndrumat cadrele didactice eficient spre o activitate didactică corectă, riguros planificată, spre o continuă perfecţionare, a iniţiat cursuri de perfecţionare la nivel judeţean, a fost un exemplu elocvent pentru ceilalţi în privinţa învăţării muncii cu calculatorul, dotând de altfel şcoala cu astfel de aparatură, necesară în eficientizarea procesului instructiv-educativ. Evaluarea pe care

a făcut-o în permanenţă a fost una obiectivă, corectă, apreciativă.

Proiectele derulate de către domnul director au fost cele mai bine gândite pentru specificul şcolii, prin acestea încercându-se nu numai o bună dotare materială, ci şi ridicarea prestigiului şcolii pe plan judeţean şi naţional, acest lucru realizându-se şi prin diverse acorduri de parteneriate cu şcoli din alte judeţe, chiar şi din alte ţări, Polonia şi Ucraina, ţări partenere prin prezenţa minorităţilor etnice în şcoala şi în comunitatea noastră.

Profesional şi moral, domnul director este un demn model pentru cadrele didactice din şcoală şi rămâne pilonul principal în derularea tuturor activităţilor educative specifice şcolii.

4.2 Învăţământul în satul Cacica

Dezvoltarea activităţilor economice şi comerciale în comuna Cacica au dus la necesitatea, dar şi la posibilitatea copiilor de a frecventa şcoala. Astfel s-a început construcţia de şcoli, la început construcţii modeste, s-au folosit chiar şi camere din locuinţe particulare, unde câţiva copii şi un învăţător desluşeau din tainele alfabetului.

Prima şcoală construită în satul Cacica a fost în anul 1814, clădire folosită până în anii 1970, când a fost dezafectată. În 1895 s-a mai construit şi a doua clădire în care a funcţionat grădiniţa de copii până în anul 2011.

Până în anul 1907 limba de predare a fost germană, iar după această perioadă, după construcţia noii clădiri, limbile de predare au fost cele materne pentru poloni, ucraineni şi români. După 1918, treptat s-a trecut la predarea în limba română, iar după al doilea război mondial minorităţile aveau clasele I-IV şi în limba maternă.

Dezvoltarea şcolii s-a făcut treptat: în anii 50 pe lângă copiii din Cacica, învăţau şi copiii din Soloneţ-Todireşti; a fost

și organizat un mic internat la casa lui Huțul, unde erau cazați aceștia. Pe atunci se făceau 7 clase, după care urmau școli profesionale sau liceul.

Clădirile școlii din Cacica, cele din 1814 și 1895 au devenit necorespunzătoare atunci s-a construit o nouă clădire pentru școală, modernă cu 8 săli de clasă, care a fost dată în folosință în 1970.

Școala nouă a fost construită prin contribuția voluntară a cetățenilor și a fondurilor asigurate de stat. După o statistică, din 1909 școala din Cacica a fost organizată pe două secții: una aparținând polonilor și ucrainienilor alta pentru români. Prima secție avea un număr de 244 de elevi, iar la secția română erau înscriși 138 elevi. În acea perioadă sunt menționați următorii învățători și profesori: Grabovschi Iosef, Tomașec Otilia, Mosler Iosefina, Dulgheru Alexandru, Ruxandari Luca și alții.

Anuarul din 1 august 1929, semnat de inspector șef al Regionalei de nvățământ, informează pe scurt că pe lângă școală a fost înființat un atelier și o grădiniță de copii. Sunt menționați ca învățători și profesori următorii: Jemna Eusebie, Covtun Nicolae, Miroș Elisabeta, Cehovschi Elena și alții.

În anul 1970 școala din Cacica avea la cursul primar un numar de 125 elevi, iar la cursul gimnazial un numar de 116 elevi. Pe lângă școală funcționau și două grupe de grădiniță fiecare cu câte 27 de copii.

După al II-lea razboi mondial așa cum am aratat, învățământul în Cacica s-a dezvoltat: foarte mulți dintre elevii acestei școli au continuat studiile liceale și superioare.

Printre cei care au condus școala din Cacica, putem menționa directorii: Munteanu Ioan, Armeanu Ioan pe timpul căruia s-a construit noua clădire a școlii, Popovici Nicolai, Straton Maria, Cucinschi Emilia, Precupanu Maria. Ca profesori și învățători pe: Lucaci Maria, Armean Silvea, Popovici Elena, Dziubinschi Ioan, Dziubinschi Leocadia, Percatiuc Elvira, Leonte Paraschiva, Marchevici Ana, Dragoman Daria, Popescu Domnica, Solonar Veronica, Maier

Stela, Beseney Eugen, Beseney Mariana, Niga Minodora, Olaru Magdalna, Andronic Aurica, Cehaniuc Cristina și multi alți slujitori ai școlii, care merită tot respectul locuitorilor comunei.

În anul de învățământ 2014-2015 la școala din satul Cacica sunt înscriși un numar de 99 elevi din care la învățământul primar 43 elevi, iar la învățământul gimnazial 56 elevi.În cadrul școlii funcționează o grupă la învățământul preșcolar cu un număr de 18 copii.

Numărul de elevi a scăzut foarte mult în ultimii ani datorită situației economice a comunei, prin desființarea locurilor de muncă a părinților și plecarea tineretului în străinătate. Dacă în 1934 erau înscriși 52 elevi în clasa I-a, în prezent sunt înscriși un număr de 9 elevi, dacă în 1953 au absolvit clasa aVIII-a un număr de 37 de elevi, în prezent clasa a VIII-a frecventează un număr de 19 elevi.

Printre cadrele didactice care funcționează în anul de învățământ 2014-2015 la școala din Cacica amintim: Andronic Gheorghe Nelu, Precupanu Maria, Țehaniuc Cristina, Ciornei Nicoleta, Bălăcian Mihaela, Ignătescu Iulian, Timingeru Veronica, și alti buni dascăli care formeaza tânăra generație.

Înainte de înființarea salinei, Cacica era un cătun locuit de câțiva crescători de animale, pentru copii acestora cea mai apropiată școală pe timpul acela era la Solca. În Cacica organizarea învățământului a început în jurul anului 1810, când s-a deschis o școală cu un singur învățător într-o casă particulară. La cursuri aveau acces doar copiii din familiile mai înstărite.

În anul 1814 autoritățile austriece au aprobat construirea unui local cu două săli de clasă și locuință pentru director. Școala a fost zidită cu bani de la fondul bisericesc român, de la Salina Cacica și ajutor de la comunele Pârteștii de Sus și Pârteștii de Jos. A fost dată în folosință în anul 1816. Toți elevii, indiferent de etnie, învățau în limba germană cu un singur învățător.

Crescând numărul locuitorilor se impunea lărgirea spaţiului de şcolarizare, astfel încât, în 1895 se construiesc încă două săli de clasă şi o cancelarie.

În anul şcolar 1902-1903 elevii se împart pe secţii: română, polonă, germană. În 1904 secţia română avea deja 2 clase.

La 1 noiembrie 1907 se inaugurează Şcoala românească din Cacica. Neavând local propriu, i s-a pus la dispoziţie o clasă şi o cancelarie.

Toate şcolile din Cacica organizate pe etnii se unifică într-o singură şcoală de 6 clase cu limba de predare română în anul 1923.

Din anul şcolar 1945-1946 şcoala Cacica a funcţionat ca gimnaziu cu cantină şi internat pentru elevii de la distanţă. Un sondaj statistic prezintă până la al doilea război mondial următoarele date:

-an şcolar 1920-1921 = 261 elevi;
-an şcolar 1925-1926 = 361 elevi
-an şcolar 1935-1936 =365 elevi;
-an şcolar 1939-1940 = 424 elevi

După anul 1945, scăzând numărul locuitorilor, a scăzut şi populaţia şcolară, numărul elevilor ajungând până la cel mult 300.

Începând cu anul şcolar 1948-1949 la clasele primare au funcţionat trei secţii cu predare în română, polonă, ucraineană. Secţiile polonă şi ucraineană se desfiinţează în anul 1960 şi cele două limbi materne se predau până în anul 1962, câte două ore pe săptămână apoi se renunţă la ele.

Inaugurarea noului local de şcoală construit din contribuţia locuitorilor comunei Cacica a avut loc în anul 1970. Şcoala Cacica a dat după al doilea război mondial mulţi intelectuali: medici, cadre didactice, ingineri, cadre militare, economişti, preoţi. Este o şcoală de prestigiu, cu rezultate bune. La cerea părinţilor după revoluţie au fost reintroduse ca limbi materne limba polonă – predată de profesor din Polonia

şi limba ucraineană – predată de pr. Nicolae Nicolaişen. Tot după revoluţie au fost introduse orele de religie: romano-catolică – prof. Maria Scovronschi şi ortodoxă – pr. Beleagă Dumitru-Tiberiu.

Începând din anul 2004 şcoala din Cacica s-a derulat proiectul Eco-Şcoala – în anul 2007 a primit Steagul Verde şi statutul de Eco-Şcoală. Deasemeni este implicată în proiectul „Copiii Bucovinei", iar în anul şcolar 2007 – 2008 a derulat, în cadrul proiectului pentru Învăţământul Rural, subproiectul „Şcoala Cacica – centru intercultural".

Deşi fiecare clasă cuprinde elevi de etnii diferite, activităţile şcolare şi extraşcolare se desfăşoară într-o armonie perfectă (elevi români studiază polona, obţinând chiar premii la olimpiadă, merg în taberele organizate în Polonia, iar elevii poloni şi ucraineni cântă şi dansează în costume populare româneşti).

Cadrele didactice, aproape în totalitate titulare, lucrează cu toţi elevii cu acelaşi simţ de răspundere şi dăruire.

4.3. Învăţământul în satul Soloneţu Nou

4.3.1. Începuturile învăţământului

Informaţiile exacte pe tema împrejurărilor înfiinţării şcolii generale în Soloneţu Nou sunt descrise în cronica parohială. În momentul venirii şi înfiinţării aşezării au fost repartizaţi 30 acri de teren pentru şcoala ce avea să se înfiinţeze, conform ordinului iozefin[132]. Deoarece în sat nu era învăţător, acea instituţie nu a luat fiinţă, iar din cauza lipsei oricărei organizaţii de administraţie, fondul religios a intrat în proprieta-tea terenului repartizat anterior. În primele două decenii ale existenţei coloniei Soloneţu Nou nu a existat nicio formă de învăţare a copiilor săraci. Abia în anul 1860, soloncenii au aflat că încă în anul 1848 a fost desfiinţată plata

pentru folosirea lemnului din pădure pentru a fi ars. Deoarece în acest timp li se percepea această taxă, au adresat cererea de a li se înapoia impozitul nedrept perceput şi primind 3441 florini i-au destinat primei clădiri a şcolii. Prin muncă voluntară, gospodarii înşişi au ridicat în anul 1865 prima clădire a şcolii[133].

Guvernul Galiţiei, la cererea Consistoriului Metropolitan din Lvov, a delegat, în anii '50, la Soloneţu Nou un învăţător, acesta a fost un oarecare Mistalski, care era lituanian. Orele se desfăşurau în două clase şi mult timp s-a păstrat acest ciclu de învăţământ de doi ani. Conform raportului încheiat în anul 1852, în timpul inspectării şcolilor bucovinene, învăţătorul din Soloneţ s-a plâns de lipsa elevilor care să participe la lecţii. A menţionat că mai întâi trebuie convinşi părinţii de necesitatea învăţării, căci majoritatea preferau să trimită copiii la muncile grele pe câmp sau în pădure[134]. Şcoala trivială din Soloneţ era subordonată Con-sistoriului Metropolitan din Lvov, iar grija deosebită şi supravegherea învăţării reveneau parohului din Cacica, care era totodată şi preşedintele Consiliului Şcolar. Din cauza lipsei de ore, Mistalski era mai mult om al bisericii şi nu învăţător, ceea ce se traducea în lipsa unei instituţii de învăţământ concrete în Soloneţu Nou.

Situaţia s-a schimbat foarte mult în a doua jumătate a sec. XIX, căci legat de înfiinţata universitate în 1875 în Cernăuţi s-au intensificat tendinţele de germanizare în cercurile ştiinţifice bucovinene. În plus, în cadrul autonomiei Bucovinei, după anul 1862, a crescut interesul pentru învăţământ în provincie unde partidele politice au început să caute sprijin. Numeroase asociaţii cu caracter naţional s-au transformat în partide politice, ceea ce a dus la o dispută interetnică îndelungată[135]. Iar în anul 1868 a ieşit decretul de stat apoi al ţării care trecea învăţământu şi supravegherea instrucţiei şi educaţiei din mâinile clerului la autorităţile laice[136].

Asociaţia Poloneză de Ajutor Frăţesc apărută la 22 februarie 1869 la Cernăuţi a facilitat aducerea la Soloneţu Nou

a primului învăţător polonez[137]. În anul următor a fost delegat la Soloneţu Nou ca învăţător pe Daniel Mielnik care nu era de origine poloneză, totuşi aparţinea unor familii de ruteni înrudite cu polonezi. Cunoştea bine realităţile învăţământului în monarhia habsburgică , căci era originar din Galiţia. S-a născut în anul 1848 în Stynawa, raionul Stryj – regiunea Lvov, aproape de graniţa bucovineană cu Galiţia. Odată cu venirea lui a început disputa ce avea drept scop precizarea apartenenţei naţionale a locuitorilor localităţilor Soloneţu Nou, Pleşa şi Poiana Micului.

Inspectorul şcolar pe ţară, fiind de origine cehă, a cerut ca învăţământul să se desfăşoare în limbile cehă sau slovacă, căci toate statisticile de până acum îi treceau pe muntenii noştri la populaţia ceho-slovacă conform regiunii de origine. Mielnik s-a orientat imediat că are de a face cu copii polonezi, de aceea s-a străduit să convingă inspectorul de necesitatea de a învăţa în limba polonă[138].

A rămas foarte mult printre locuitorii Soloneţului Nou, căci timp de 40 de ani a învăţat elevii în limba polonă, iar soţia lui făcea lucru ma-nual cu fetele. A câştigat un mare respect printre locuitori, căci datorită străduniilor lui s-a ridicat o clădire pentru şcoala polonă cu o clasă care în anii următori s-a transformat în două clase, iar în anul 1910 în şcoală cu trei clase[139]. Conform relatărilor celor mai vârstnici locuitori ai satului, construcţia s-a terminat abia în anul 1918. În această clădire cu parter erau săli de clasă, o încăpere pentru cancelarie precum şi o mică biblio-tecă şcolară. De şcoală aparţinea şi un teren situat pe partea dreaptă a drumului care ducea la Solca şi în aşa-numita vale „Neagra". Lângă şcoală a ridicat o şură mică şi se lucra într-o grădiniţă amenajată de Daniel Mielnik. A înfiinţat o livadă bine întreţinută unde îi învăţa în plus pe gospodari altoirea pomilor fructiferi şi înmulţirea roadelor [140]. În domeniul cultural-instructiv întreaga familie a lui Mielnik avea meritele sale, căci după ce s-a pensionat în anul 1910 funcţia de director al şcolii a preluat-o ginerele său Władysław

Świderski, învăţător de meserie care a predat în şcoala din Soloneţu nou până în anul 1923[141].

După primul război mondial, în Soloneţu Nou a funcţionat şcoala cu trei clase unde predau trei din cele cinci fiice precum şi unul din cei patru fii ai lui Daniel Mielnik. Fiicele Adela, Helena şi Maria au obţinut diplomele de bacalaureat în şcolile poloneze din Galiţia, iar examenele le-au susţinut ca externe la seminarul din Przemyśl. Ele au predat mulţi ani limba polonă în şcolile bucovinene[142]. Maria, fiica lui Mielnik, s-a măritat cu Józef Grabowski care a fost învăţător în Poiana Micului din anul 1883, iar din anul 1895 s-a transferat la Cacica. În anul 1905 a devenit inspector al şcolilor poloneze din Bucovina, iar în anul 1906 a înfiinţat „Uniunea Cadrelor Didactice Poloneze" la Cernăuţi[143]. Şi fiul lui Mielnik, Aleksander, a învăţat la internatul din Zalişcikî, unde şi-a dat bacalaureatul, s-a căsătorit cu Maria Kamińska şi împreună au predat la şcoala din Soloneţ, după care s-au mutat ca învăţători la şcoala din Davideni-Zrąb[144].

4.3.2. Perioada interbelică

Trebuie să ţinem minte că în acest timp a avut loc reorganizarea învăţământului în întreaga Românie. Ca urmare a procesului de românizare iniţiat şi de închiderea şcolilor naţionale, şi în Soloneţu Nou s-a deschis o şcoală românească în care iniţial se preda limba polonă câte două ore pe săptămână[145]. Ca rezultat al reformei învăţământului introduse, limba polonă a fost treptat total lichidată. Faţă de această situaţie, reprezentantul locuitorilor Soloneţului Nou Andrzej Zielonka a adresat prefecturii de atunci din Gura Humorului o cerere privind revenirea la învăţarea limbii materne în şcoală. Ca răspuns, a fost efectuată o anchetă între elevi care avea să aprecieze cunoaşterea limbii polone şi, pe această bază, să determine dacă petiţia locuitorilor este justificată. Efectul final al cercetărilor efectuate a fost surprinzător, căci autorităţile s-

au convins că nici 10% din elevii anchetaţi nu au ştiu răspundă româneşte la între-bările puse, ceea ce a du amânarea deciziei de a introduce în şcoală limba român limbă de predare[146].

În urma introducerii reformei învăţământului în 1924, s-a trecut la lichidarea şcolilor poloneze, introducând sistematic limba română. La insistenţele conducerii Socie Şcolilor Populare din Cernăuţi, soloncenii au trecu construirea unei clădiri proprii în care urma să se deschi şcoală poloneză particulară. Acest proiect era sprijinit de Grzegorz Szymonowicz, avocat din Cernăuţi, care dore deschidă la Soloneţu Nou o şcoală ce ţinea de Mac Polska[147]. Aşa s-a ridicat clădirea care mai târziu a dev Societatea Polonă de Lectură (Czytelnia Polska) şi organizat şcoala polonă particulară cu două clase. Desfiinţ învăţării în limba maternă a provocat un val de prot Revolta cadrelor didactice din Soloneţ şi a locuitorilo confluenţa anilor 1927-1928 nu a fost îndreptată împot dispoziţiei învăţării în limba română, ci împotriva desfiin totale a învăţării limbii polone. S-a ajuns la o asemenea situ că, probabil, în anul şcolar 1925-1926 şi 1927-1928 aşa nu şcoală „românească" era frecventată doar de şapte elevi Soloneţu Nou şi doi copii din Maidan, restul învăţau Societatea Polonă de Lectură. Totuşi autorităţile au trecu reglarea acestor probleme în defavoarea copiilor din Solo căci şcoala polonă a fost închisă, iar copiii deşi termina două clase au trebuit să înceapă învăţătura din nou[148]. Ace a dus la represiuni din partea autorităţilor statului, mulţi păr au suferit, iar unii chiar au ajuns la închisoare.

Această revoltă a dus totuşi la atenuarea politicii stat privitoa-e la minoritatea polonă şi, cu începutul anului şc 1931-1932, autorităţile române au acceptat introducerea nou a învăţării limbii polone câte patru ore pe săptămâ totuşi două ore erau destinate învăţării limbii polone, celelalte două erau destinate religiei în limba polonă[149]. În a

1931 în şcoala din Soloneţu Nou predau 4 învăţători români şi 2 polonezi. Şcoala particulară, în acest caz, şi-a pierdut raţiunea de a exista, iar clădirea a fost transformată în Societatea Polonă de Lectură[150].

Începând cu anul şcolar 1934-1935 până la terminarea celui de al II-lea război mondial autorităţile române au retras acordul de învăţare a limbii polone. Zeta Chachula aminteşte că „nici cererile, nici protestele nu au mai ajutat. În şcoală nu mai era voie să se vorbească în polonă şi învăţătorii polonezi au fost mutaţi"[151]. În paginile catalogului a încetat să existe rubrica „limba polonă" precum şi informaţia că elevii sunt de naţionalitate polonă, căci învăţământul a fost complet românizat.

În perioada interbelică şcoala din Soloneţ era slab dotată atât în aparatură cât şi în materiale didactice. Se găseau aici simple bănci şcolare de doi şi trei metri, dulapuri, mese, scaune şi table pe suporţi, iar în biblioteca şcolară se găseau doar manuale învechite şi abecedare. Încăpe-rile şcolii erau încălzite cu lemne furnizate de pădurea comunei, iar co-muna era obligată să taie lemnele şi să le ducă la şcoală. De satisfacerea nevoilor materiale ale şcolii se îngrijeau, în principal, organizaţiile dias-porei poloneze apărute în anul 1932: Consiliul Naţional Polonez şi Uniunea Naţională a Polonezilor din România care în curând se unesc în Uniunea Asociaţiilor Poloneze din România[152]. După părăsirea Soloneţului Nou de către familia lui Władysław Świderski, limba polonă, în perioada 1924-1934, a fost predată la şcoala particulară a Macierz Polska de către învăţătoare de origine poloneză din Cernăuţi: Maria Portówna, Emilia Portówna şi Waleria Zielińska[153]. Trebuie de adăugat că Władysław Świderski a fost ultimul director de origine polonă, căci după el a urmat o serie de pedagogi români pe acest post, iar schimbări în această direcţie au avut loc abia după căderea regimului comunist în anul 1989.

În procesul didactic din această etapă, s-a pus un mare accent pe prezentarea copiilor a istoriei mai apropiate şi mai îndepărtate a Poloniei. Totuşi nu mulţi tineri treceau la şcoala medie, după terminarea şcolii generale. Învăţarea în continuare la gimnaziu trebuia plătită, iar locuitorul de mijloc din Soloneţu Nou nu putea plăti studiile în continuare ale copiilor.

În timpul celui de al II-lea război mondial şi al evacuării locuitorilor Soloneţului Nou, au fost foarte mari întreruperi în învăţare. În ziua de 15 septembrie 1944, în nicio şcoală poloneză din Bucovina – deci nici în cea din Soloneţ – nu s-a auzit sunetul clopoţelului care să cheme copiii la lecţii. Soloneţu Nou a resimţit direct oroarea războiului, căci pe teritoriul satului trecea linia frontului. În plus, întoarcerea din evacuare a avut loc toamna târziu, iar fiecare gospodar s-a îngrijit mai întâi să îşi pună la punct casele înainte de iarna ce se apropia[154].

Problema efectivităţii şi ritmicităţii învăţării a fost cercetată de către Apolonia Zielonka care a prezentat rezultatele cercetării sale în lucrarea de masterat intitulată „Învăţământul polonez în Bucovina românească în anii interbelici (1918-1940)". În perioada interbelică un foarte mic procent de elevi termina şapte clase. Aşa cum se poate observa din graficul de mai jos, sunt prezentate în procente etapele terminării şcolii în anii şcolari 1927-1928 şi 1938-1939 când exista un mare număr de copii care au renunţat la şcoala generală.

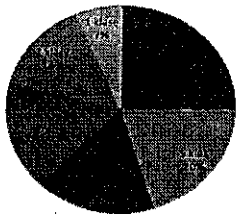

Tabelul 4. Procentele elevilor care au terminat educaţia în clasa respectivă în anii şcolari 1927-28 şi 1938-39.
Sursa: A. Zielonka, *Învăţământul polonez în Bucovina românească în anii interbelici (1918-1940)*, Lublin, 2011, p. 75.

Pe baza calculelor, tabelul 5 ilustrează numărul elevilor care au frecventat şcoala în anii de la 1924-1925 până în 1939-1940.

Datele statistice, pe baza Catalogului, au fost numărate de Apo-lonia Zielonka şi sunt, de asemenea, o exemplificare a diferitei frecvenţe determinate, în mare măsură, de situaţia economică a ţării şi de condi-ţiile precare ale vieţii locuitorilor din Soloneţu Nou. Aşa cum observă au-toarea, în analiza realizată, nefrecventarea şcolii în anul 1930-1931 a de-terminat creşterea numărului elevilor de clasa întâi în următorul an[155].

Anul şcolar	Numărul elevilor de cl. I	Numărul total al elevilor	Numărul de clase
1924-1925	34	127	7
1925-1926	12	115	7
1926-1927	38	125	7
1927-1928	26	119	7
1928-1929	25	120	7
1929-1930	21	115	7
1930-1931	0	0	7
1931-1932	57	148	7
1932-1933	18	139	7
1933-1934	24	134	7
1934-1935	34	131	7
1935-1936	12	117	7
1936-1937	30	109	7
1937-1938	37	118	7
1938-1939	7	86	7
1939-1940	7	68	7

Tabelul 5. Numărul elevilor care au frecventat şcoala în anii de la 1924-1925 până în 1939-1940. Sursa: A. Zielonka, *Învăţământul polonez în Bucovina românească în anii interbelici (1918-1940)*, Lublin, 2011, p. 79.

4.3.3. Perioada de după al II-lea război mondial

Situaţia şcolii de după război era din nou disperat anul şcolar 1945-1946 s-a revenit la şcoala cu şapte clas învăţarea limbii polone. A fost perioada de resta postbelică precum şi de luptă cu recon-strucţia înt infrastructuri distruse în timpul acţiunilor de ră Materialele didactice erau distruse aproape în totalitate mobilierul era într-o stare de plâns. De la părinţi se ad scânduri şi bani necesari pentru dotarea şcolii cu mobili materiale didactice. Salvarea a venit de la acţiunea caritat reprezentanţelor diplomatice poloneze din Bucureşti dat cărora această situaţie s-a îmbunătăţit considerabil[156].

În urma acţiunii de repatriere, în perioada 1946-1 numărul locuitorilor a scăzut la jumătate. În anul şcolar 1 1949, directoarea şcolii din Soloneţ a fost Amalia Schnirc care toţi şi-o amintesc ca pe doamna Malcia. În condiţii gr organizat învăţarea limbii polone pentru 86 de copii, n reuşit să stabilim câte ore pe săptămână. Din cauza greut cu predarea limbii polone, ajutorul a venit din partea viito secretar al comunei Wincenty Zielonka[157]. În anii următ urmat reorganizarea învăţământului, ca urmare în peri 1960-1964 s-a înfiinţat gimnaziul, iar lecţiile se desfăşur două schimburi: cl. I-IV di-mineaţa, V-VIII după amiază[15

Sistemul comunist nu a retras limba polonă, dar a modificat numărul de ore la 4 pe săptămână, cuprinzând etapa de bază a învăţării în cl. I-IV. În perioada discuta predat limba polonă[159]:

Anna Cehaniuk	în anii 1958-1
Anna Markiewicz născ. Cehaniuk	în anii 1959-1
Felicja Grudnicka	în anii 1960-1
Andrzej Kuruc	în anii 1962-1
Felicja Grudnicka	în anii 1965-1
Maria Longier	în anii 1966-1
Maria Mecek născ. Longier	în anii 1967-1

Łucja Kuruc	în anii 1969-1970
Wanda Horwat	în anii 1970-1972

Începând cu anul şcolar 1972-1973 învăţarea limbii polone a fost extinsă şi la clasele V-VIII după următorul număr de ore pe săptămână:

Clasa a V-a	4 ore
Clasele VI şi VII	3 ore şi 1 oră de istoria Poloniei în limba polonă
Clasa a VIII	3 ore

În această perioadă au predat limba polonă:

Aniela Droszczak	în anii 1972-1973
Wanda Horwat	în anii 1973-1975
Anna Zielonka	în anii 1975-1977

Începând cu anul şcolar 1977-1978 s-a întors în sat Aniela Krupacz născută Droszczak, care a absolvit filologia polonă la Universitatea Jagiellonă şi a predat limba polonă până în anul 2003. În anul 1983 s-a dat în folosinţă noul edificiu al şcolii datorită străduaniei viceprimarului de atunci Mieczysław Chachuła. Schimbările ce au urmat după revoluţia din decembrie 1989 au deschis noi perspective şcolii din Soloneţ. Limba polonă era predată 4 ore pe săptămână. Aşa cum îşi aminteşte una din absolvente, Apolonia Zielonka şi profesoară de limba polonă: din propria experienţă ştiu că la lecţii ne învăţa [Aniela Krupacz] să scriem şi să citim în primele clase, iar din clasa a V-a în afară de gramatică preda şi lecţii de literatură, care prezentau cei mai mari scriitori polonezi, aşa ca: Henryk Sienkiewicz, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Maria Konopnicka, Julian Tuwim ş.a.[161].

În locul vechii şcoli construite prin străduania lui Daniel Mielnik, cu un sprijin consistent din partea Poloniei, s-a construit o clădire nouă care a fost deschisă festiv în anul 1995 în prezenţa miniştrilor învăţământului din Polonia şi România,

a preşedintelui Asociaţiei „Wspólnota Polska". Din iniţia dr. Iohan Peter Babiaş, preşedintele de atunci al Uni Polonezilor din România „Dom Polski" şi ca urmar discuţiilor cu pr. dr. Jerzy Pawlik – mare prieten al polonez din Bucovina românească s-a născut ideea ca şcoala să po numele de „Henryk Sienkiewicz"[162]. În clipa de faţă este mai mare unitate şcolară din Bucovina românească în car învaţă limba maternă[163].

Întreţinute în foarte bună stare, clădirile şcolii reprezi alături de biserica parohială, un loc important în v locuitorilor. Şcoala din Soloneţ este renumită pentru niv bun al învăţării, iar elevii ei obţin rezultate tot mai bune, parte la concursuri de recitare, ca Festivalul de Poezie „M Konopnicka" sau Concursul de Recitare „Kresy" organiza Casa Polonă din Suceava, participă şi pregătesc Festiv anual „Jasełka" organizat de Uniunea Polonezilor din Romá „Dom Polski" ş.a. Acţiunile şcolii sunt sprijinite de Minist Afacerilor Externe al Po-loniei, Senatul R.P., Ambasada I la Bucureşti, Asociaţia „Wspólnota Polska", Uniu Polonezilor din România din Suceava. Datorită acestor ajutc s-au cumpărat diferite materiale didactice: mobilier, sunt or nizate excursii şi tabere pentru copii.

Din anul 2002 şcoala a fost cuprinsă în progra „Copiii Bucovinei" – proiect educativ polono-român, în cac căruia s-a instalat încălzirea centrală, s-au amenajat bă cabinetul de informatică a fost dotat cu 10 comput imprimantă, scanner, xerox, iar cabinetul de lim-ba polonă mobilier nou[164].

În perioada discutată, funcţia de director al şcolii Soloneţ au îndeplinit-o pe rând Silvia Grigorovici, Victc Boloca, Maria Stoica, Aniela Krupacz, Mihaela Nacu, din a Victoria Boloca, dr. Maria Ostrovschi originară din Solon Nou, iar din 2011 profesor coordonator este Carmen Marcul originară din Soloneţu Nou[165].

Autorul încercării monografice de faţă este şi el absolvent al şcolii generale din Soloneţ şi, deşi nu a fost un elev model, această evocare a unui trecut atât de bogat ne permite să conştientizăm că istoria acestei şcoli nu este „apoteoza trecutului", ci dimpotrivă un omagiu oamenilor cu minţi luminate cărora, ca cetăţeni şi patrioţi, le datorăm spiritul patrio-tismului şi credinţei în renăscuta Bucovină. Ei sunt cei care ne-au trans-mis modelul spiritului patriotic prin cunoaşterea bogăţiei literaturii polo-ne, dar şi prin munca sistematică şi cinstită. Nu au monumente, dar locul veşnicei amintiri a devenit spiritul patriotic pe care l-au moştenit. De aici, evocarea trecutului devine glorificarea viitorului prin fidelitatea faţă de tradiţiile generaţiilor trecute.

5. Credinţă şi spiritualitate în Comuna Cacica

Un rol pentru păstrarea limbii şi tradiţiilor culturale a tuturor etniilor existente în comună l-a avut biserica. În comună cele patru confesiuni principale sunt: ortodoxă, greco-catolică, romano-catolică şi penticolstală. Au biserici proprii, construite în diferite perioade în raport de aşezarea, respectiv colonizarea diferitelor populaţii din diferite regiuni ale imperiului Austro-Ungar. Prezentăm în continuarie istoria acestor lăcaşe de cult.

5.1. Biserica romano-catolică din Cacica

Dintre cele trei biserici existente pe teritoriul satului, cea mai veche este cea romano-catolică. Existenţa ei se leagă de formarea şi dezvoltarea localităţii. Coloniştii poloni şi ruteni veniţi să înfiinţeze Salina Cacica la sf. sec. XVIII erau păstoriţi la început de un preot ce venea periodic de la Gura-Humorului şi oficia liturghii pe la casele lor. În anul 1810 a fost construită şi sfinţită prima bisericuţă din lemn, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, prin străduania preotului Iakub Bogdanowicz.

În această bisericuţă au fost aduse de acelaşi preot, dintr-o biserică armeano-catolică, icoana Maicii Domnului, numită şi „Madona Neagră". Basorelief cu dimensiunile de 86.60 cm, realizată în lemn aurit şi argintat, icoana este recunoscută ca având puteri miraculoase. Parohia catolică din Cacica a fost înfiinţată în anul 1844.

În anul 1904, arhiepiscopul Iózef Bilczewscki a sfinţit actuala biserică. La eveniment au participat arhiepiscopi din Italia, Polonia, Cernăuţi. A fost construită pe locul celei vechi, în stil neogotic, din cărămidă roşie şi piatră. Are o turlă înaltă de 50 m.

Lungimea bisericii este de 36 m, are 5 vitralii lucrate în praf de aur spre altarul principal, ele reprezentând misterele Rozaliului Maicii Domnului. Geamurile laterale sunt din sticlă colorată, cu ramele din cupru, în formă de fagure.

Deasupra intrării în biserică, în fereastra mare de la cor a fost amplasată figura lui Iisus din piatră, pe cruce, iar în timpan a fost gravată în piatră monograma aurită a Fecioarei Maria, cu înscrisul „O, Marie, neprihănit zămislită, roagă-te pentru noi"!

Altarul şi amvonul, sculptate în lemn de tei, pictate şi aurite, ca opere de artă sunt unicat în Bucovina.

În prezbiteriu este o vitrină cu peste o sută de obiecte din aur şi argint reprezentând figuri umane în rugăciune, braţe şi picioare, inimi, ochi plângând, cruciuliţe. Ele simbolizează recunoştinţa oamenilor pentru valorile materiale primite de la Dumnezeu prin intervenţia Madonei Neagre. În centrul vitrinei se află o inimă mare din partea credincioşilor din Cacica, în semn de mulţumire pentru salvarea bisericii în timpul celui de-al II- lea război mondial, precum şi pentru întoarcerea din refugiu în 1944.

Orga, montată şi sfinţită în 1918, a fost avariată în cel de-al II lea război mondial şi nu a mai putut fi folosită. Ea a fost restaurată în perioada 1997-1998 prin strădania pr. E. Kropp şi a fost sfinţită în 3 octombrie 1998 de episcopul Petru Gherghel.

Începând cu anul 1900 parohia romano-catolică din Cacica a fost condusă de Preoţii Misionari. Ultimul paroh din Congregaţia Preoţilor Misionari a fost pr. Jozej Chachula, originar din Soloneţu Nou. A fost paroh la Cacica între anii 1946-1967. El are meritul de a fi menţinut caracterul multinaţional al sanctuarului, existent până atunci.

În prezent parohia este condusă de călugări franciscani, iar parohul Romuald Bulai este al XVII lea superior al bisericii de la începuturile existenţei sale.

După 200 ani, în 1996, Biserica Parohială din Cacica a fost declarată oficial Sanctuar diecezan. După un an, la pelerinajul din 15 august 1997, în prezenţa nuntiului apostolic

Janusz Bolonek, sanctuarul din Cacica a fost declarat Sanct naţional, cu propriu statut.

Pe 14 martie 2000 Papa Ioan Paul al II lea i-a conf sanctuarului titlu de Basilica Minor. La biserica roma catolică din Cacica liturghiile se oficiază în limba română prezent au început lucrările de amenajare a piaţetei „Ioan P al II lea" din faţa bisericii. În fiecare sâmbătă şi duminică biserică se fac liturghii la care participă credincioşi roma catolici din alte parohii.

5.2. Biserica greco - catolică din Cacica

Veniţi să lucreze la noile exploatări de sare, alături poloni, ucrainienii s-au rugat prima dată alături de poloni într biserică construită de către Salină, unde ei aveau altar sepa Primul păstor sufletesc a fost preotul Iacob Bogdanovi angajat de către Salină pentru ambele rituri.

Parohia greco-catolică se înfiinţează în 1814, dar exi matricole care datează din anul 1810, iar primul preot pen comunitatea ucraineană a fost pr. Ioan Voievodca.

Actuala Biserică a fost proiectată de Luca şi Dumi Navroţchi, construită din cărămidă cu sprijinul credincioşilo terminată în anul 1865, preot paroh fiind atunci K Hamaniuc. Biserica a fost sfinţită în 20 noiembrie 1871, casa parohială a fost construită în 1895. În general până 1948 toţi preoţii slujitori proveneau din Galiţia Răsăriteană s din Bucovina de Nord.

În anul 1936 existau la Cacica 700 de suflete grec catolice, 950 romano-catolice, 500 ortodoxe şi 35 izr.

Anul 1940 aduce pentru comunitatea ucraineană de Cacica o pagină nefastă. Mulţi dintre ei care au emigrat Germania, au ajuns acolo''carne de tun''pentru maşina război nemţească şi despre care nu se mai ştie nimic nici zilele noastre.

După al doilea război mondial, în 1948, comuniştii preluând puterea în România au considerat că atât slujitorii, cât şi întreaga Biserică greco-catolică sunt şi constituie un duşman al statului şi au decis s-o desfiinţeze.

Mulţi dintre credincioşi au trecut la romano-catolici şi doar o mică parte au trecut la ortodocşi. Preotul vicar de atunci, Maniu Nicolae cu greutate mare a cedat biserica. A rămas veşnic în memoria credincioşilor acel moment al închinării cheii bisericii către slujitorii ortodocşi. Părintele Maniu a pus cheia pe pragul bisericii şi a spus :''Biserica nu este a mea, ci a lui Dumnezeu. Cine are nevoie de ea s-o ia de acolo''.

Iniţial biserica a fost sfinţită cu hramul ''Sf.Arhanghel Mihail, dar nu se cunoaşte data şi motivul schimbării în hramul''Adormirea Maicii Domnului''. De fapt, acest lucru s-a întâmplat şi la Biserica romano-catolică care a fost sfinţită cu hramul :''Sf.Rozariu''şi care ulterior a fost schimbat în ''Adormirea Maicii Domnului''. Schimbarea s-a făcut în 1940 cu acordul ambelor biserici şi a credincioşilor.

Din 1948 şi până în 1990 Biserica ucrainienilor de la Cacica a fost sub jurisdicţia ortodocşilor. Anul mântuirii 1990 aduce comunităţii ucrainiene din Cacica, revenirea în sânul vechii lor biserici, Biserica greco-catolică. Acest lucru se datorează poate în mare măsura fostului preot paroh ortodox I. Ardelean, care nu a încercat să împiedice acest proces de revenire, ci din contră l-a favorizat. După cum mărturiseşte actualul preot paroh Nicolae Nicolaisen, părintele Ardelean a predat cu proces verbal atât Biserica, cât şi casa parohială, despărţindu-se de credincioşi şi de preotul care avea să-i urmeze într-o atmosferă de deplină prietenie.

De când au existat şi au convieţuit împreună, ucrainienii, polonii şi românii au trăit

şi trăiesc în bune relaţii, ajutându-se la vreme de nevoie. La Cacica nu au existat niciodată conflicte interetnice, chiar dacă poate uneori dogmele de credinţă sunt diferite.

5.3. Biserica ortodoxă din Cacica

Pentru că n-au avut, chiar de la începuturile stabilirii lor în localitate, un lăcaş de închinăciune, credincioşii ortodocşi mergeau la bisericile din împrejurimi.

Între anii 1892 -1896 a fost zidită biserica ortodoxă în formă de cruce greacă înscrisă. După primul război mondial ea a devenit parorhie separată de Pârteşti.

Preoţii care au slujit în această sfântă biserică au fost :Ilarie Bădăluţă (1889-1916), Ioan Enache (1916-1921,1923), Ioan Creangă(1920), Gheorghe Rotaru (1920-iulie-noiembrie), Gheorghe Belei (1924-1928), Gheorghe Bosovici (1928-1957), Gavril Hojbotă (1957-1979), Nuţu Mircea (1979-1991), în perioada căruia a fost refăcută pictura, s-au făcut lucrări exterioare şi s-a ridicat clopotniţa care, până atunci, s-a aflat în turnul bisericii şi s-a început şi construcţia unei case de prăznuire. În perioada preotului Beleagă Dumitru-Tiberiu 1991-2010) au fost finalizate lucrările la casa de prăznuire şi s-au amenajat fântâna şi un spaţiu pentru aprinderea lumânărilor.

Acum biserica este păstorită de preot Juravle Constantin Cristian.

În interiorul bisericii se remarcă policandrul vechi, cu ornamente din sticlă şi cristal şi cel din coarne de cerb, cu decoraţiuni din ouă de struţi.

Biserica are hramul pe 2 iunie, de Sf. Ioan cel Nou de la Suceava.

Toţi păstorii care au slujit la cele trei biserici s-au străduit în permanenţă să păstreze vie credinţa în sufletul enoriaşilor şi să-i atragă, să-i unească întru divinitate. Cu diferite ocazii (deschiderea anului şcolar, în mină de Sf. Varvara, Învierea domnului), preoţii celor trei lăcaşuri slujesc împreună. Dovada faptului că aparţinătorii celor trei confesiuni convieţuiesc în bună înţelegere şi se tolerează reciproc sunt familiile mixte existente în Cacica, cununii sau botezuri cu naşi de etnii

diferite. O singură problemă au credincioşii: faptul că nu pot sărbători Sfintele Paşti la aceeaşi dată în fiecare an, ci doar din şapte în şapte ani. Astfel că, atunci când unii sunt în post, alţii îşi spun „Hristos a înviat!".

5.4 Biserica ortodoxă din Pârteştii de Sus de pe Vale

Biserica ortodoxă din Pîrteştii de Sus cu hramul Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavril, a fost ridicată de către locuitorii satului în anul 1779, pe temelia altei biserici, la care nu se cunoaşte de când datează. Biserica este construită din lemn de brad ce a fost tăiat de pe imaşul „Dealul Cacica". Este construită de meşteri din Maramureş cu ajutorul sătenilor în stil voievodal şi încheiată „în chiotori" cu cornişele încrestate în formă de melc stilizat, ce-i dă un ornament foarte frumos. Este acoperită cu draniţă în formă de solzi, este prevăzută cu turlă hexagonală cu 6 ferestre. Nu este construită cu pridvor, altarul are formă hexagonală, iar Naosul este despărţit de Pronaos printr-un perete tăiat semirotund în formă de curcubeu. Biserica s-a sfinţit în anul 1780 la 8 septembrie de episcopul Dosoftei Herescu din Rădăuţi. Icoanele sunt pictate pe lemn, iar cele de la catapeteasmă sunt de la cealaltă biserică veche, având o valoare de patrimoniu foarte mare. Construcţia bisericii s-a făcut cu cheltuiala şi munca sătenilor din Pîrteştii de Sus. Clopotniţa este construită din lemn câţiva ani mai târziu cu trei clopote, la care se adaugă clopotniţa nouă construită în anii 1998-2000 cu al patrulea clopot turnat la Baia Mare de 1000 de kg în timpul păstoririi credincioşilor din Pîrteştii de Sus de către preotul Ciornei Dănuţ.

Vechiul iconostas al bisericii este pictat pe pânză groasă din cânepă ce se păstrează în suluri în altarul bisericii. Pereţii interiori sunt spoiţi cu var de culoare albă, tavanul este construit din scândură de brad şi vopsită în albastru (culoarea cerului) cu steluţe. Se mai păstrează dintre obiectele foarte vechi şi câteva icoane printre care şi un „aer" pictat pe piele ce

redă „Prohodul înmormântării Mântuitorului Hristos" din vinerea săptămânii mari înainte de sfintele Paşti. Se păstrează şi cărţile liturgice foarte vechi printre care:

- Apostolul – tipărit în timpul domniei lui Mihai Racoviţă în 1743;
- Penticostarian – tipărit în chirilică la Râmnic în 1743;
- Triodian – tipărit sub voievod Grigore Alexandru Ghica la mănăstirea Neamţ în 1761;
- Octioh – tipărit la Râmnic în anul 1750, cât şi multe alte cărţi.

De asemenea în altarul bisericii se găsesc pomelnicul triptic şi pomelnicul diptic, în care sunt trecuţi toţi preoţii care au slujit în această biserică de la întemeierea ei şi până astăzi. Mai sunt trecuţi toţi donatorii şi făcătorii de bine, toţi ctitorii acestui sfânt locaş.

Gardul ce împrejmuieşte curtea bisericii este construit din lemn de brad cioplit în bârne, încheiat „în chiotori" şi acoperit cu draniţă. Biserica este declarată monument istoric, având o valoare de patrimoniu foarte mare. Între anii 1996 şi 1997 la această biserică s-au făcut reparaţii interioare ce au constat din tencuieli şi vopsiri, în exterior s-a făcut pavajul cu piatră de râu împrejurul bisericii (un trotuar cu o lăţime de 0,80 m). Aceste lucrări s-au făcut sub îndrumarea preotului paroh Ciornei Dănuţ, fiul satului, după care s-a făcut resfinţirea sfântului lăcaş de către I.P.S. Pimen Suceveanul cu un sobor de preoţi în acelaşi an, dată trecută în cartea de aur a bisericii ortodoxe Pîrteştii de Sus cu hramul Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavril.

5.5. Biserica ortodoxă din Pârteştii de Sus de pe Deal

În jurul anilor 1900, în satul Pîrteştii de Sus era o singură biserică „Pe Vale" construită în stil voevodal între anii 1773-1784, preotul paroh era Ilarie Bădăluţă, iar cantor bisericesc era Grigore Bujencu, originar din Sadova.

Grigore Bujencu locuia „Pe deal", într-o casă bătrânească, unde se află actuala locuinţă a domnului doctor (primar) Zaharie Creţu. În curtea cantorului se afla o fântână zidită cu piatră ce s-a păstrat cu unele modificări până astăzi.

În toamna anului 1902, prin postul Crăciunului, cantorul Grigore Bujencu hotărăşte să cureţe fântâna din curtea gospodăriei sale. Din cauza unei probleme ce s-a ivit n-a mai apucat să cureţe fântâna până la Crăciun, urmând să o cureţe după sărbători.

În ziua de Bobotează, când s-a dus la fântână să scoată apă, ciutura era căzută în fântână. După sărbătorile Bobotezei, adună câţiva vecini şi se apucă să cureţe fântâna. Printre aceştia se află şi Dumitru Creţu şi Dumitru Măricicăi, un gospodar harnic, bun creştin, cu frică de Dumnezeu, un vestit maistru de casă din satul nostru, care a coborât în fântână şi s-a apucat de curăţat.

Când a fost ridicat din fântână, fiind îmbrăcat în haine naţionale şi încins cu chimir lat din piele, după cum era portul în Bucovina, cei de faţă au constatat că acesta avea sub chimir o icoană din lemn de mărime potrivit de mare, pe care a găsit-o pe apă în fundul fântânii. Toţi s-au minunat de frumuseţea icoanei.

Nu se cunoscuse prin ce împrejurări a ajuns icoana în fundul fântânii. Se spune că poate cineva ar fi vrut să bea apa şi ar fi scăpat icoana în fântână.

Icoana reprezintă pe Maica Domnului cu pruncul Iisus în braţe, iar cuvintele sunt scrise în limba greacă. Cantorul Grigore Bujencu fiind un om cu şcoală la Cernăuţi, pe lângă Mitropolia Bucovinei, cunoscând limba greacă, a citit şi a tradus, spunând că această icoană provine de pe Muntele Athos, fapt ce mai târziu s-a confirmat.

Icoana a fost pictată în Grecia, la Muntele Athos în anul 1802. Se spune că atunci când a fost pictată icoana, s-a auzit din cer glasul Sfântului Arhanghel Gavril care a strigat

„Cuvine-se cu adevărat", ceea ce este scris şi pe aceasta, icoana a fost numită „Icoana făcătoare de minuni".

Cantorul a luat icoana şi a aşezat-o în locuinţa aprinzând lângă ea o candelă. Multă lume venea să vadă şi se închine la această icoană. Chiar de a doua zi, cantorul s îmbolnăvit şi nu s-a mai putut ridica din pat 13 zile. În a 14 zi s-a arătat în vis icoana, care era undeva frumos aşeza având deasupra un acoperământ sub formă de biserică. Tot acel moment cantorul şi-a revenit şi s-a putut ridica din pat de suferinţă. Gândul său după ce s-a ridicat din pat a fo următorul: „Dacă bunul Dumnezeu m-a ajutat şi m-am put ridica din patul de boală, voi construi ceea ce mi-a fost arătat vis". Astfel face un drum la Cernăuţi, unde povesteşte înalţil prelaţi cele întâmplate şi că ar dori să ridice un sfânt locaş c cult, dar nu primeşte încuviinţare.

Peste câteva luni împreună cu câţiva consilieri şi epitro ai bisericii mai face câteva drumuri la Cernăuţi, fără s primească nici o aprobare.

După un an sau doi de aşteptare, timp în care s-au m strâns nişte bani, cantorul s-a hotărât să facă un drum la Vien fiindcă Bucovina se afla sub administraţia Imperiului Austr Ungar, unde a primit dezlegarea de a putea construi o biserică.

La vremea respectivă era foarte greu de bani, iar ban care circulau în Bucovina erau coroanele. Consilierii biseric erau împărţiţi în două tabere: unii erau de partea cantorul Bujencu, care doreau să ridice biserica, iar alţii îl susţineau p preotul Ilarie Bădăluţă, care slujea şi în satul Cacica, unde n era biserică şi care credeau că ar fi mai bine să se facă biserică la Cacica, întrucât la Pîrteştii de Sus este biserică.

Cantorul ar fi dorit să construiască o biserică mare ş frumoasă „Pe deal", mai mare şi mai încăpătoare decât cea d pe vale. Dezamăgirea a fost că aproape toţi consilierii au fos de partea preotului Ilarie Bădăluţă, care au căzut la învoială s facă o biserică la Cacica. Văzându-se neajutorat şi pentru a-ş

respecta promisiunea înaintea Domnului, care l-a ridicat din patul de suferinţă, îşi pune în gând să se apuce singur de treabă.

Cu „Doamne ajută!'' face singur cărămida pe imaş în locul „La Baranai", o clădeşte, strânge lemne şi o arde, apoi tot cu cheltuiala lui o transportă „Pe Deal". Singur umblă şi strânge donaţii de la bunii credincioşi din satele vecine. Toată agoniseala sa de-o viaţă, toată bruma de avere o dăruieşte pentru ridicarea acestui sfânt locaş al Domnului. Astfel după vreo 6-7 ani de muncă, cu ajutorul bunului Dumnezeu şi a celor cu inima curată, ce au contribuit cu donaţii, reuşeşte să ridice „Pe Deal" o sfântă biserică mai mică, care s-a sfinţit în ziua de 14 octombrie 1911 de către protopopul din acea vreme.

Au fost făcute apoi donaţii din satele vecine, cât şi din alte sate din Bucovina. S-au primit donaţii de icoane şi obiecte de cult de la Fundul Moldovei, Sadova, Benia şi alte sate. Cele 3 clopote au fost donate de câteva familii din Berchişeşti.

În această bisericuţă, cum i se spunea au slujit preoţii: Ilarie Bădăluţă, Ioan Ienachi, Ovidiu Ienachi, Gheorghe Ienachi şi în prezent Vasile Vrăjitoru şi Constantin Vrăjitoru. În biserica „De pe Deal" s-a slujit în sărbătorile de peste an, iar duminica se săvârşea sfânta liturghie în biserica de „Pe Vale".

Biserica a fost resfinţită după cel de-al doilea război mondial în anul 1950 de către Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, I.P.S. Sebastian Russan .

Între anii 1982-1989, sub oblăduirea părintelui Vasile Vrăjitoru, s-a construit o biserică nouă, mai mare în locul celei existente. Biserica nouă s-a sfinţit în ziua de 20 octombrie 1990 de către I.P.S. Pimen Suceveanul, împreună cu un mare sobor de preoţi.

Icoana „Făcătoare de minuni" se află în biserica de pe deal care are hramul în ziua de 8 septembrie - Naşterea Maicii Domnului.

5.6. Biserica romano – catolică din Soloneţu Nou

Sărac este acela care nu cunoaşte şi nu iubeşte
pământul pe care s-a născut şi trăieşte.
Este asemenea copacului fără rădăcini.
De unde poate să îşi tragă seva necesară vieţii?
Jerzy Engiel, Maria Podlasiecka

a) Biserica de lemn din Soloneţu Nou

Inima fiecărei comunităţi şi centrul vieţii religioase este biserica, adică clădirea sfinţită de către episcop într-o ceremonie liturgică specială. În biserică comunitatea celor botezaţi se adună să asculte Cuvântul Domnului, să se roage împreună şi individual şi să celebreze sacramentele, mai ales Preasfânta Euharistie. Fără biserică, viaţa şi activitatea pastorală nu este adevărată. Biserica este cea care adună comunitatea locală care reprezintă unitatea Bisericii universale. Ea concentrează întreaga viaţă religioasă a locuitorilor. Biserica este, înainte de toate, centrul cultului euharistic, este locuinţa lui Dumnezeu, sensul vizibil al legăturii comunităţii cu Biserica şi Capul Ei precum şi locul rugăciunii personale. În ea se adună întreaga comunitate pentru a glorifica pe Dumnezeu şi pentru a-şi manifesta legătura cu Cristos în Biserică.

Această conştiinţă a apartenenţei la Cristos şi Biserică a fost consolidată în viaţa muntenilor din Čadca, căci înainte de migraţie în Bucovina există premize ale apartenenţei lor la structurile bisericeşti existente în zonă.

În primii ani după întemeierea satului, nu aveau propria biserică, căci trebuiau mai întâi să se îngrijească de gospodării. La împărţirea terenurilor au primit 30 fălci care au fost destinate bisericii şi dotării viitorului preot, dar pentru cele 30 de familii consistoriul din Lvov nu a trimis un preot. Legat de aceasta, terenul destinat le-a fost luat şi inclus în fondul ţării care a luat fiinţă. În ciuda acestui fapt, pentru centrul cultului

nu s-a aşteptat mult. Au trecut abia treisprezece ani de la întemeierea Soloneţului Nou şi pe locul destinat mai înainte pentru biserică s-a înălţat o mică capelă din lemn.

Prilejul pentru ridicarea ei s-a dovedit a fi trecerea pe „drumul imperial" a armatei ruseşti care se îndrepta către Viena, în anul 1848. În locurile staţionării soldaţii au ridicat pentru nevoile străjii aşa-numitele „blockhauzuri" adică barăci din bârne de lemn. Un astfel de loc de staţionare armata rusă a amenajat pe colina Pleşa, iar după plecarea armatei bătrânul Adam Staszkowian a cumpărat construcţia din lemn care a fost transformată în capelă.

Biserica a fost ridicată în centrul satului, pe o pantă mică în aşa fel ca pârâul Soloneţ din apropiere să nu reverse în caz de inundaţii.

La sugestia parohului de atunci din Cacica – pr. Jerzy Mazanek capela a fost ridicată cu hramul „Coborârea Duhului Sfânt"[169]. De atunci, soloncenii au putut participa sistematic la slujbele religioase şi Sfânta Liturghie de duminică oficiată de fiecare dată de parohul din Cacica.

Interiorul bisericii era foarte sărac. În nava centrală a fost pusă icoana care reprezenta scena coborârii Duhului Sfânt, iar în altarele laterale au fost atârnate pe perete, într-o parte icoana Preasfintei Inimi a lui Isus, iar pe cealaltă parte icoana Neprihănitei Inimi a Mariei[170]. Bisericuţa ridicată nu era mare cu dimensiunile de 7 metri în lăţime şi 14 metri lungime. În intenţia locuitorilor Soloneţului Nou această biserică avea doar o folosinţă provizorie, căci urma să se ridice o biserică zidită. Din lipsă de fonduri şi sprijin guvernamental, acest proiect a fost amânat pentru mulţi ani.

În anul 1863 din terenul destinat construcţiei bisericii zidit 8 fălci au fost date şi destinate construcţiei şcolii din Soloneţu Nou, iar restul terenului bisericesc a fost arendat. Aşa cum s-a dovedit mai târziu, nu a fost arendă, ci uzurparea terenului pentru şcoală şi biserică de către fondul religios al ţării.

Pr. Jerzy Mazanek ca păstor spiritual al comunităţii di Soloneţu Nou s-a străduit ca, prin intermediul consistoriul metropolitan din Lvov, să li se înapoieze locuitorilor drepturil de folosinţă a terenului bisericii şi şcolii conform deciziilor di anul 1834. Aceleaşi strădanii le-a depus şi urmaşul lui – p Karol Szajer care, în final, a obţinut dreptul de a folosi doar fălci în jurul bisericii[171].

Ceva mai târziu, strângând impozitul pe teren, u funcţionar din Solca pe nume Wilkenhauser a anunţat consiliu bisericesc din Soloneţ că locuitorii de-a lungul anilor au fos victima înşelătoriei din partea fondului religios, căci au plăt sistematic impozit pentru un teren pe care nu l-au folos niciodată. Atunci a luat fiinţă o comisie având în frunte p primarul Soloneţului – Maciej Staszkowian care a început s ceară returnarea părţii destinate cândva bisericii. S-a calculat c trebuie returnate 30 de hectare. Comisia fondului religio bazându-se pe pres-crierea acestei probleme a tărăgănat luare deciziei privitoare la reglarea acestei creanţe[173].

Odată cu venirea preoţilor misionari ai Sf. Vincenţiu d Paul la Cacica în anul 1902, pentru locuitorii Soloneţului Nou speranţa de a avea preotul lor permanent a luat forme concrete Totodată, prin inter-mediul consistoriului metropolitan lazariştii din Cacica au început să revendice vechile dotăr parohiale şi ale filialelor căci doreau pe această bază să înceapă reconstrucţia obiectivelor sacrale şi gospodăreşti în lo-calităţile care depindeau de ei[174]. Exercitând o puternică presiune asupra autorităţilor ţării, au obţinut pentru comunitatea din Soloneţu Nou 9 hectare de teren din care 2 hectare se aflau lângă biserică, iar 7 pe islazul comunal numit „tłoka"[175] (toloacă sau imaş). Transmiţând aceste terenuri, autorităţile au obligat reprezentanţii consiliului bisericesc din Soloneţ să renunţe la pretenţiile privind cele 21 de hectare de teren rămase.

Din iniţiativa pr. Henryk Wochowski, care din anul 1911 a luat în grijă pastorală expozitura din Soloneţu Nou, s-a trecut la renovarea vechii biserici din lemn. A fost înălţată turla pe

care s-a pus vechea cruce provenită de la vechea biserică din Cacica pe care se vedea încă gravat înscrisul 1809-1810 ca indicare a anilor ridicării primei biserici în Cacica[176]. În plus, au fost desprinse de pe pereţii exteriori draniţele şi au fost tencuiţi cu aşa-numitul „cenuşiu soloncean". Au fost schimbate şi montate în plus geamuri destinate bisericii de către directorul şcolii Daniel Mielnik, căci atunci noua şcoală era în construcţie şi vechile geamuri s-au folosit la biserică şi asta în cadrul recompensei pentru lemnul şi cele 14 mii de cărămizi destinate de către locuitori construcţiei şcolii[177]. În plus a fost amenajat interiorul. În loc de plafonul plat de până acum, s-a construit o boltă semirotundă ce a făcut ca interiorul bisericii să devină mai luminos şi cu aspect mai frumos. Legat de aceasta a fost ridicat şi mărit şi corul care fusese mai înainte incomod din cauza tavanului prea jos. Pentru a asigura bolta şi pereţii laterali au fost montate două ancore de fier care asigurau construcţia. După încheierea acestor lucrări de reparaţie şi conservare, copiii şcolii au organizat o drumeţie la biserică şi împreună cu pr. Henryk Wochowski au sădit tei în jurul bisericii care formau o coroană dând un aspect interesant grădinii din jurul bisericii. În timpul războiului, soldaţii ruşi staţionaţi au demolat pentru foc gardul din jurul bisericii, dar teii au rămas căci soldaţii armatei ţariste aveau un mare respect pentru lucrurile sfinte[178].

b) Geneza şi înfiinţarea parohiei

Cum s-a dezvoltat viaţa religioasă în Soloneţu Nou, în primii ani după întemeierea localităţii, este greu de prezentat astăzi îndeaproape, mai ales din cauza lipsei izvoarelor. Totuşi, deja în anii '50 ai sec. XIX, soloncenii au început să solicite repartizarea unui preot al lor şi ce urmează pentru înfiinţarea în Soloneţu Nou a unei parohii proprii. Ocazia de a-şi exprima tendinţele au fost vizitele pastorale în Bucovina ale arhiepiscopilor din Lvov. Arhiepiscopul Franciszek Pišték, în timpul celor două vizite canonice, a venit în contact cu

problemele locuitorilor Soloneţului Nou. În timpul prime vizite din anul 1836 în Bucovina a lărgit teritorial parohia di Cacica şi a conferit pr. Jakób Bogdanowicz jurisdicţia asupr nou întemeiatei aşezări poloneze[179]. A doua vizită a făcut-o î anul 1842, în timpul căreia a reorganizat structurile provincie bisericeşti bu-covinene prin înfiinţarea, pe lângă decanatu existent în Cernăuţi, a unui de-al doilea vicedecanat pentr partea de sud a Bucovinei cu sediul la Suceava. Câţiva ani ma târziu, arhiepiscopul Wacław Wilhelm Wacławiczek care a fos pentru scurt timp (1847-1848) arhiepiscop de Lvov şi primat a Galiţiei şi Lodomeriei a ridicat vicedecanatul de Suceava l rangul de decanat, numind în această funcţie pe parohul d atunci de Suceava – pr. Józef Franzel. Aceste schimbări c urmare a arhiepiscopiei vacante din Lvov în anul 1848 nu a obţinut sancţiuni canonice, dar abia în anul 1874 a făcut-c mitropolitul Lvovului – arhiepiscopul Franciszek Ksawer Wierzchleyski. Conştienţi de mozaicul multilingvistic existent arhie-piscopii Lvovului au condiţionat procesul înfiinţări reţelei de parohii de existenţa preoţilor calificaţi cunoscător cel puţin ai limbilor polonă, germană şi maghiară precum şi d beneficiul parohial cerut de ministerul învăţământului ş cultelor din Viena. Din cauza lipsei unui răspuns pozitiv di partea autorităţilor de la Viena, petiţia despre înfiinţarea une parohii separate în Soloneţu Nou a amânat-o pe mai târziu[180].

În anul 1857, după 15 ani de la ultima vizită a arhiepiscopului de Lvov în Bucovina, a venit arhiepiscopu Łukasz Baraniecki. În raportul său adresat împăratului Fran Jozef I a propus o nouă reţea de parohii şi înfiinţarea de no parohii, între acestea a celei din Soloneţu Nou care era î continuare filială a parohiei din Cacica[181]. Din cauza lipsei d fonduri această cerere a fost respinsă, în schimb în mai marile centre bucovinene s-au înfiinţat capelanii locale sa expoziturí[182].

Ca urmare a creşterii naturale, era tot mai greu ca ur preot să cuprindă cu activitatea sa atât de vasta parohie di

Cacica, de aceea şi parohul de atunci din Cacica – pr. Maurycy Kolankiewicz venea în Soloneţu Nou doar de câteva ori pe an. Faţă de această situaţie, locuitorii Solone-ţului Nou au trimis, în ziua de 21 octombrie 1893, la arhiepiscopul de Lvov Seweryn Morawski o delegaţie cu cererea de a li se da un preot al lor. În memorandumul prezentat, redactat în limba germană, au prezen-tat şi teritoriul parohiei soloncene ce urma să fie înfiinţată, care avea să cuprindă pe lângă Soloneţu Nou cătunul Pleşa ce aparţinea de parohia din Gura Humorului. În plus, cu ajutorul secretarului comunei dl. Filip Hohenthal au dat asigurări că terenurile confiscate de fondul religios al ţării vor fi returnate şi transferate pentru întreţinerea noii parohii. În anul 1893 numărul credincioşilor se ridica la 868 de persoane în Solone-ţu Nou şi 215 credincioşi în Pleşa, în total 1083 de credincioşi, ceea ce era suficient pentru înfiinţarea unei parohii autonome. Petiţia a fost semnată de reprezentanţii comitetului parohial al cărui preşedinte era Michał Bielesz, iar secretar Michał Wawryk şi Michał Chachuła ca trezorier. Ei s-au aflat în fruntea numeroasei delegaţii care a mers la Lvov. În notiţa trimisă în ziua de 24 octombrie 1893 către cancelarul consistoriului metropolitan din Lvov, pr. Józef Weber care provenea din Fürstenthal (Voievodeasa), arhiepiscopul Morawski şi-a exprimat regretul din cauza abandonării spirituale a catolicilor solonceni şi a dispus doar ca, în măsura posibilităţilor, pr. Maurycy Kolankiewicz să oficieze în Soloneţu Nou în fiecare duminică, iar când nu este posibil să o facă sâmbătă[184].

Ocupând funcţia de şef al comunei Soloneţu Nou, Jan Budasz a depus eforturi pentru repartizarea unui paroh în Soloneţu Nou şi înfiinţarea parohiei prin intervenţia sufraganului din Lvov – arhiepiscopul Józef Weber, vicarul general pentru Bucovina. Prilejul pentru exprimarea doleanţelor lor privind înfiinţarea parohiei soloncene a fost vizita pastorală făcută în anul 1898 de sufraganul din Lvov arhiepiscopul Józef Weber originar din Bucovina. În acest

scop, delegaţia Soloneţului Nou în frunte cu primarul Jan Budasz împreună cu Jakób Bryjak, şeful comunei Pleşa, a adresat o petiţie în care cerea:

"ca să sprijine cererea noastră şi satul nostru „Soloneţ" să îl separe de parohia Cacica şi să înfiinţeze această nouă parohie împreună cu comuna „Plesch" cu sediul în „Soloneţ".

După moartea arhiepiscopului Seweryn Morawski în ziua de 17 decembrie 1900, papa Leon al XIII-lea l-a numit pe Józef Bilczewski mitropolit de rit latin al Lvovului care, în ziua de 20 ianuarie 1901, a fost consacrat episcop de către cardinalul Jan Puzyna. Deoarece în Bucovina lua amploare mişcarea separatistă germană care tindea să înfiinţeze episcopia în Cernăuţi sub mantaua hegemoniei germane, arhiepiscopu Bilczewski a decis ca încă în primul an al serviciului său să vină în Bucovina. Aflând despre această vizită locuitori Soloneţului Nou au adresat, în ziua de 22 iulie 1901 consistoriului metropolitan din Lvov şi Arhiepiscopulu Bilczewski un amplu memorandum cerând : numirea unu preot la Soloneţu Nou.

În numele întregii comune Soloneţ, memorandumul l-a semnat: Jan Budasz ca şi conducător al comunei, Macie Staszkowian, Józef Zielonka şi Jakub Wawrycz[186].

Educat în seminarul diecezan de pe strada Stradom di Cracovia arhiepiscopul Józef Bilczewski a decis ca în ajutoru acestei cereri disperate a locuitorilor din Soloneţu Nou s aducă preoţii misionari din congregaţia Sf. Vincenţiu de Paul Arhiepiscopul s-a adresat superiorilor provinciei preoţilo misionari din Cracovia cu rugămintea de a înfiinţa reprezentanţă în Bucovina. Centrul a rămas la Cacica, ia comuna vecină Soloneţu Nou avea să primească „ex currendo un preot ce urma să vină sistematic. În anul 1902, la cerere presantă a arhiepiscopului Bilczewski, vizitatorul din Cracovi – pr. Józef Kiedrowski a trimis la Cacica primii misionar Acest grup era alcătuit din: pr. Kacper Słomiński care a fo primul paroh şi superior al noii congregaţii din Cacica, pr. Ja

Rossmann care îndeplinea obligaţiile de asistent şi fratele Karol Dybizbański[187]. Mai târziu grupului lor li s-a alăturat pr. Paweł Waszko care a răspuns de sa-tul Ilişeşti unde, sub influenţa acţiunilor protestanţilor germani, peste 200 de familii au trecut de la catolicism la protestantism[188].

Legat de aceasta, la 19 noiembrie 1902, mitropolitul Lvovului s-a adresat ministerului cultelor şi învăţământului de la Viena pentru con-firmarea încorporării reprezentanţei la congregaţia din Cracovia precum şi pentru înfiinţarea expoziturii în Soloneţu Nou cu preot permanent propriu. Proiectul înfiinţării expoziturii parohiale în Soloneţu Nou a luat naştere încă înainte de venirea preoţilor misionari în Bucovina. În ziua de 27 ianuarie 1899 a avut loc în acest scop prima şedinţă condusă de comisarul prefecturii Dymitr Gramatowicz şi vicedecanul pr. Klemens Swoboda în timpul căreia s-a stabilit că Soloneţu Nou se obligă să construiască o biserică nouă şi casă parohială, să plătească retribuţia pentru serviciul bisericesc în valoare de 50 de zloţi anual precum şi livrarea de lemne pentru casa parohială. A doua comisie a avut loc în ziua de 2 august, iar a treia la 9 decembrie 1899. În principiu, ultimele două întâlniri nu au schimbat ceea ce s-a stabilit anterior, de aceea în ziua de 10 decembrie 1899, atât la curia din Lvov, cât şi la ministerul cultelor şi învăţământului de la Viena pr. Maurycy Kolankiewicz a depus un proiect detailat al viitoarei expoziturі din Soloneţ[189]. Aceste deziderate au fost realizate şi confirmate abia în ziua de 19 august 1903 de către ministerul de resort din Viena , iar guvernul Bucovinei, printr-o scrisoare din 3 septembrie 1903, a informat curia din Lvov despre confirmarea acestor deziderate[190]. După o rodnică muncă a preoţilor misionari, la 16 octombrie 1904 arhiepiscopii Józef Bilczewski şi Józef Weber au consacrat noul sanctuar de la Cacica. Atunci arhiepiscopul Bilczewski a primit şi omagiul delegaţiei din Soloneţu Nou care a fost asigurată că arhiepiscopul se va strădui ca ei să primească un preot al lor[191]. În acest scop, conducătorul comunei Solo-neţu Nou – Jan

Budasz a înfiinţat o fundaţie cu 400 de coroane, iar profitul acesteia să fie utilizat pentru dotarea preotului din Soloneţ[192].

Înfiinţarea expoziturii ca o nouă structură administrativă le dădea garanţia unei permanente asistenţe pastorale, iar primul preot expozit în Soloneţu Nou a fost Jan Rossmann, dar problema înfiinţării parohiei a fost amânată pe mai târziu[193]. Referindu-se la promisiunea făcută, locuitorii Soloneţului Nou au trimis, în ziua de 18 februarie 1906, arhiepiscopului Bilczewski următoarea petiţie în care cereau cu insistenţă înfiinţarea parohiei şi numirea pr. Jan Rossmann ca paroh în Soloneţ. Luând în considerare necesitatea vieţii comunitare în casa congregaţiei preoţilor misionari din Cacica, mitropolitul Lvovului era conştient că nu putea să încredinţeze parohia Soloneţului unui călugăr, căci regula Sf. Vincenţiu de Paul obliga călugării să ducă o viaţă comunitară[194].

Atunci s-a trecut la reorganizarea parohială prin desprinderea Pleşei de sub jurisdicţia parohului din Gura Humorului şi subordonarea ei parohiei din Cacica. Deoarece anterior se înfiinţase expozitura din Soloneţu Nou şi având în vedere caracterul polonez al celor două sate, cătunul Pleşa avea să reprezinte o parte din expozitura Soloneţului. Cu ziua de 24 februarie 1907 aceste schimbări au primit aprobarea Consiliului Bucovinei, iar la 28 octombrie 1910 ministerul cultelor şi învăţământului din Viena a confirmat aceste schimbări[195].

Izbucnirea primei conflagraţii mondiale a făcut dificile contactele cu capitala arhiepiscopiei din Lvov, ceea ce a dus la amânarea discuţiilor privind înfiinţarea noii parohii şi deschiderea reprezentanţei din Soloneţ pentru misionarii din Cracovia[196].

La sfârşitul anului 1918, când au căzut puterile centrale, pe ruinele monarhiei habsburgice a început procesul formării statelor naţionale, Bucovina care a fost câmpul de luptă ruso-austriac, după dezmembrarea Austro-Ungariei, avea un teritoriu prea mic pentru a constitui un stat in-dependent, de

aceea a trebuit să se unească cu unul din statele vecine. După ocuparea Bucovinei de către armata română, a fost convocat Consiliul Naţional al Bucovinei care a decretat în ziua de 27 octombrie 1918 actul unirii Bucovinei cu Regatul României ce a fost confirmat câteva zile mai târziu în ziua de 28 noiembrie 1918, în timpul congresului naţional român la care au participat reprezentanţii altor naţionalităţi din Bu-covina[197].

Ca urmare a acestor schimbări s-a ajuns la reorganizarea administrativ-teritorială în România Mare şi, deşi în perioada interbelică, s-a păstrat vechea împărţire a districtelor şi comunelor, în 1921 satul vecin Pleşa a fost inclus din punct de vedere administrativ naţional în comuna Soloneţu Nou. Aceste schimbări au fost confirmate în ziua de 14 iunie 1925, când a fost publicat decretul uniformizării administrative în România.

Faţă de aceste schimbări pe arena politică, problema înfiinţării unei parohii autonome a revenit în actualitate, iar expozitul din Soloneţ – pr. Henryk Wochowski, care din anul 1921 locuia în noua clădire parohia-lă, a adresat prin intermediul vicarului general al Bucovinei – pr. Józef Schmidt o petiţie în problema înfiinţării parohiei cu sediul în Soloneţu Nou[198]. La propunerea vicarului general al Bucovinei – pr. infulat Józef Schmidt, arhiepiscopul Lvovului Bolesław Twardowski a transformat expozitura în parohie autonomă şi l-a numit pe pr. Henryk Wochowski ca paroh în Soloneţu Nou. La a 11-a şedinţă a Consiliului Adjunct al Vicariatului General din Cernăuţi, ce a avut loc în ziua de 29 ianuarie 1924, a fost citat şi confirmat decretul de înfiinţare şi, totodată, decretul de nominalizare a noii parohii şi a parohului ei[199].

c) Construirea casei parohiale

În legătură cu faptul că din anul 1904 a fost desemnat definitiv pentru Soloneţu Nou „excurrendo" unul din lazariştii de la Cacica, primarul de atunci Jan Budasz a început să se ocupe de dotarea necesară preoţilor. Câteva informaţii despre el ne oferă cronica parohială în care, printre altele, citim că el a

fost „o forţă în Soloneţ. (...) O siluetă slabă, înaltă, cu ochi mici şireţi. Vânător iscusit". Aparţinea aşa numitei „aristocraţii ţărăneşti" a cărui „inteligenţă era bogăţia lui, pentru că nu ştia nici să ci-tească şi nici să scrie", dar ca toţi primarii îi plăcea să facă pe domnul im-portant. Doar primarii aveau dreptul la titulatura de „domn", iar soţia lui la cea de „doamnă", aşa că toţi, chiar şi beţivii îl salutau nu o dată în glumă: „Domnule primar, nu vă supăraţi". Ca să îşi impună autoritatea folosea „răspunsuri scurte, spuse in tono serioso, aproape furioso, evidente faţă de femei şi cei inferiori", iar în plus, îşi punea nişte ochelari vechi vrând în felul acesta să adauge gravitate autorităţii sale[200]. Împrietenindu-se cu pr. Rossmann, dorea cu orice preţ să ducă la bun sfârşit înte-meierea parohiei în Soloneţu Nou. În acest fel, a decis să ofere casa lui ca locuinţă noului preot, intenţionând ca să transmită încăpătoarea casă şi grădina viitoarei case parohiale. S-a renunţat la aceste planuri ca urmare a plecării pr. Rossmann şi abia după insistenţa pr. Wochowski, în anul 1911, s-a trecut la construirea casei parohiale. Deşi abia a fost terminată repararea bisericii, o parte dintre locuitori au propus construirea unei biserici noi, mai mari, căci aceasta era prea strâmtă, iar satul creştea cu fiecare an. Problema a fost rezolvată repede, căci au recunoscut că „însuşi preotul va avea grijă de noua biserică, căci îl va irita faptul că Domnul Dumnezeu însuşi se va afla într-o locuinţă mai rea"[201].

Deoarece expozitura, în lumina dreptului civil, era aproape egală cu parohia, dispoziţia ministerială prevedea grija pentru dotarea minimă pentru expozit, sugerând cel puţin 2 camere, birou, bucătărie, beci şi o anexă. Pe această bază, expozitul din Soloneţ putea să intervină în nu-mele expoziturii ca persoană juridică şi să solicite fonduri proprii pentru nevoile materiale ale noii expozituri[202]. Lucrările au început imediat du-pă terminarea renovării bisericii. O importantă cantitate de cărămizi, 4 mii, s-au adus din Cacica unde mai devreme a fost pus în funcţiune, în piaţa din faţa

bisericii, un cuptor de ardere a cărămizilor pentru construi-rea bisericii şi casei parohiale din Cacica[203].

În intenţiile administratorului pr. Henryk Wochowski din Soloneţu Nou, casa parohială avea să îndeplinească condiţiile unei case monastice, de aici a fost înălţată o clădire impunătoare cu ganguri ornamentate. În anul 1914 construcţia a ajuns la starea brută, dar din cauza izbuc-nirii primului război mondial lucrările au fost sistate.

În mijlocul curţii casei parohiale a fost săpată o fântână care de două ori a fost adâncită, dar în cele din urmă apa a început să urce şi, aşa cum s-a arătat, era cea mai bună apă din împrejurimi şi de atunci fântâna „nici nu seacă, nici nu creşte"[204].

În urma ocupaţiei ruseşti, casa parohială a fost parţial distrusă, de aceea lucrările pentru terminarea construcţiei au durat până în anul 1921. Casa parohială a fost parţial distrusă în timpul operaţiunilor de război, mai degrabă arsă ca urmare a petrecerilor soldaţilor ruşi udate din belşug cu alcool, căci în ea îşi aveau cartierul comandanţii armatelor ruse staţionate în Soloneţu Nou[205]. Atunci a apărut un conflict privind inutilitatea amenajării livezii parohiale, căci clădirea parohială a fost dotată cu un beci cu câteva compartimente, pentru ca fructele şi cartofii să fie sepa-raţi pe timpul iernii, ceea ce locuitorii apreciau ca un lux, căci ei locuiesc în aşa-numita bucătărie, iar fructele le ţin iarna în „casa mare". Bătrânul Maciej Staszkowian, prin intermediul consiliului ţării, a adus cu un preţ mic 25 de pomi fructiferi, căci el se ocupa cu grădinăritul, dar nu a putut să convingă pe locuitorii indignaţi la amenajarea livezii parohiale pentru că ei spuneau că „pomul face umbră şi rău ierbii". În cele din urmă, pomii care au năpădit parohia în număr de 70, însuşi pr. Wochowski i-a sădit, ceea ce s-a dovedit a fi o binefacere până în ziua de astăzi[206].

În prezent, intrăm în casa parohială din spate, căci casa stă cu faţa la demult uitatul drum din Maidan al cărui traseu a fost schimbat în 1969 de autorităţile comuniste, când în acest

loc s-a decis construirea unei băi. Acest proiect a fost abandonat şi, la cererea locuitorilor, clădirea a fost transformată în centru sătesc de sănătate, iar mai târziu aici au fost amplasate grădiniţa precum şi lăptăria[207].

d) Construirea noii biserici

Aşa cum am observat, aproape 90 de ani credincioşii din Soloneţu Nou nu au avut nici ocrotire pastorală, nicio biserică adevărată ca loc de adunare pentru exercitarea cultului lui Dumnezeu. Vechea bisericuţă de lemn demult a devenit prea neîncăpătoare, de aceea trebuia începută construirea unei noi biserici zidite. Pentru începutul acestui edificiu, s-a aşteptat încă din anul 1849 când s-a ridicat o capelă temporară cu intenţia de a construi o biserică zidită. Primul paroh în Soloneţu Nou – pr. Henryk Wochowski se entuziasma în intenţia de a construi noua biserică, dar prioritatea locuitorilor după primul război mondial a fost casa parohială. Pentru a-i lămuri de necesitatea noii biserici, repeta adeseori că în raport cu impozanta casă parohială, vechea biserică arată ca „o traistă ţigănească"[208].

În anul 1928, pr. Henryk Wochowski atât de devotat Soloneţului Nou a fost numit paroh în parohia vecină din Cacica, căci parohul de până acum şi vicarul general al Bucovinei a fost mutat la Cernăuţi. Pe locul vacant din Soloneţu Nou a venit atunci pentru a doua oară pr. Emanuel Dziewior, lazarist. Deşi mai în vârstă, pr. Dziewior s-a apucat energic de urgenta problemă a construirii noii biserici parohiale.

Luând iniţiativa ridicării noii biserici, mai întâi a înfiinţat, în anul 1928, un Comitet şi, în conformitate cu dreptul bisericesc obligatoriu atunci, a stabilit perioada activităţii Comitetului. S-a stabilit ca să se adreseze o cerere către Consistoriul metropolitan din Lvov privind sprijinirea proiectului şi activităţii Comitetului precum şi către provincia po-loneză a congregaţiei Preoţilor misionari cu rugămintea de a

permite colecta pentru construcţie în întreaga Galiţie ca şi în Polonia. La propune-rea membrilor Comitetului, s-a decis să se adreseze credincioşilor de a „lua asupra lor donaţia benevolă" pe toată perioada înălţării bisericii, întocmind în acest scop o listă nominală. Preşedinte al Comitetului construcţiei a fost desemnat Budasz Albin şi el a întocmit lista donaţiilor în acest scop[209]. Intenţiile Comitetului în frunte cu pr. Dziewior au însemnat începutul colectării de bani şi a diferitelor donaţii pentru construirea noii biserici care a durat următorii ani.

Prin strădania preotului paroh, în scurt timp a fost realizat de către Jan Zubrzycki, profesor al Politehnicii din Lvov, proiectul impunătoarei biserici baroce. Autorul proiectului a dorit ca misionarii să aibă biserici diferite, neogotică în Cacica şi barocă în Soloneţu Nou. Planurile prezentate, ca urmare a valutei schimbătoare, s-au dovedit prea costisitoare pentru parohia din Soloneţ, căci devizul estimativ se ridica atunci la 30 de mii de lei[210].

Legat de cele de mai sus, pr. Emanuel Dziewior s-a adresat arhitectului cernăuţean Józef Schriber rugându-l să realizeze planurile arhitectonice pentru noua biserică[211]. Planurile realizate de Schriber s-au do-vedit mult mai ieftine şi, în plus, s-a propus stilul romanic în formă de cruce cu păstrarea elementelor baroce interioare, s-a dovedit mai practic în cazul lipsei fondurilor corespunzătoare. Obţinând acordul Vicariatului General din Cernăuţi, pr. Dziewior a mobilizat toate forţele pentru înălţarea unei biserici atât de impunătoare.

De sărbătoarea „Coborârii Duhului Sfânt" din anul 1937, după oficierea liturghiei de hram pentru constructorii noii biserici, la apelul pr. paroh gospodarii Soloneţului Nou s-au adunat şi s-au îndreptat către Valea Bună, pentru a transporta cu căruţele şi a pregăti pietrele necesare pentru fundaţia noii biserici. Această zi a fost aleasă în semn de revărsare a Duhului Sfânt şi a amintit locuitorilor Soloneţului Nou că aşa cum apostolii după „Coborârea Duhului Sfânt" au plecat să construiască Biserica ca trup mistic al lui Cristos, tot aşa şi ei

urmau să construiască casa lui Dumnezeu pentru comunitatea locală[212].

Totodată a fost numit Michał Droszczak căruia i s-a încredinţat coordonarea tuturor lucrărilor fizice care presupuneau contribuţia locui-torilor, de ex. au fost săpate două gropi mari în care s-a pus var stins de către Karol Jedynak, precum şi ajutor în construirea cuptorului pentru arderea cărămizilor şi în procesul producţiei manuale de cărămizi uscate, care erau arse de un grup de specialişti aduşi şi aceştia erau un grup de ţigani. În plus, era nevoie de o însemnată cantitate de lemn folosit pentru arderea cărămizilor ceea ce pretindea o bună coordonare. În final, cărămida arsă a fost dusă cu căruţele şi depusă în piaţa parohială care, aşa cum îşi amintesc locuitorii mai vârstnici ai Soloneţului, din cauza pământ-tului slab nu era de cea mai bună calitate.

În anul 1938 s-a trecut la construirea noii biserici şi pentru a nu face aceeaşi greşeală ca cea care a avut loc la construirea sanctuarului din Cacica, după pregătirea unei fundaţii solide celelalte lucrări au fost lăsate pentru anul următor. În primăvara anului 1939 a fost adusă din Cernăuţi o echipă de zidari specialişti care, sub supravegherea domnului arhitect Schreiber şi cu ajutorul locuitorilor, au ridicat repede zidurile bisericii. Cei mai vârstnici locuitori ai Soloneţului ţin minte cum zilnic, după şcoa-lă, toţi copiii mergeau la locul construcţiei pentru a duce cărămizile nece-sare, iar cei vârstnici duceau găleţi cu mortar, iar apoi, zilnic, participau la serviciul divin oficiat în intenţia construirii noii biserici, căci vechea biserică nu a fost dărâmată, doar turla a fost îndepărtată, iar zidurile noii biserici înconjurau vechea construcţie[213].

Cea mai grea lucrare a fost executarea bolţii, căci pentru prima dată în această parte a Europei a fost utilizată o tehnologie modernă în realizarea bolţii cu arcade în totalitate din beton. În cronica parohială se notează că au fost uriaşe dificultăţi în aducerea fierului şi cimentului, căci militarii au blocat aceste materiale.

În ziua de 1 septembrie 1939, Germania a atacat Polonia, iar în ziua de 17 septembrie din cealaltă parte soldaţii Uniunii Sovietice, acţio-nând în baza acordului semnat anterior cu Germania, au atacat şi ei Po-lonia ceea ce a însemnat începutul celui de al II-lea război mondial ca unul din cele mai mari conflicte armate din istoria umanităţii.

De teama invaziei armatei sovietice, atât arhitectul Schreiber, cât şi zidarii cernăuţeni au părăsit construcţia, mergând mai întâi la Viena, iar apoi în Germania. În faţa acestor evenimente dramatice, constructo-rul acestei lucrări, pr. Emanuel Dziewior, îngrijorat de construcţia neterminată, a murit la 5 octombrie 1939 şi a fost înmormântat în cimitirul din Soloneţu Nou[214].

Totul arăta că în timpul războiului lucrările de construcţie vor fi întrerupte, dar la Soloneţu Nou a fost trimis un păstor energic, pr. Józef Kledzik care fără să ezite s-a apucat, împreună cu credincioşii, să termine această somptuoasă construcţie. Din cauza acţiunilor militare nu puteau fi aduşi specialişti, de aceea următoarele lucrări au fost coordonate de localnici, tâmplarul Józef Wawryk a definitivat bolta, iar gospodarul Liszka a terminat pardoseala bisericii[215]. Biserica era decorată de turla înaltă în formă de bulb de ceapă, iar acoperişul bisericii din olane roşii se răsfrângea frumos pe fundalul pădurilor întunecate.

În această dificilă întreprindere, într-un fel patron al bisericii construite a fost pr. Antoni Skrzydelski, vicedirectorul de atunci şi economul internatului teologic al Facultăţii de Teologie a Universităţii din Varşovia care, ca prieten al pr. Emanuel Dziewior, a căutat fondurile necesare în acest scop. Costurile acestei construcţii nu au fost evaluate, dar din fondurile obţinute de pr. Antoni Skrzydelski s-a cheltuit peste un milion şi jumătate de lei. Prin străduania pr. Skrzydelski a fost adus din Polonia clopotul principal ca dar personal pentru biserica din Soloneţ şi plasat în clopotniţa din turlă, dar puţin a lipsit ca să renunţe la acest dar, căci conducerea oficiului

vamal, în calculele preliminare, a cerut suma de 3000 de lei, ia mai târziu s-a cerut colosala sumă de 30 de mii de lei. Abi după intervenţia secretarului Vicariatului General din Cernăuţi pr. Mieczysław Gieszczykiewicz, la episcopul Mihai Robu di Iaşi s-a obţinut renunţarea totală la plata vamală[216].

Conform relatărilor mai vârstnicilor locuitori a Soloneţului Nou, în primăvara anului 1940, peste 50 de căruţ au plecat la Gura Putnei pentru a aduce obiectele necesar dotării interiorului bisericii terminate. Atunci şirul de căruţe adus orga, clopotele suplimentare, ceasul, băncile, ornatele ş cel mai important – au fost aduse altarele care urmau să fi puse provizoriu în biserică, în intenţia ca, într-un viitor ma îndepărtat, interiorul bisericii să fie terminat[218]. Având to inventarul bisericesc, pr. Kledzik a decis să mobilizez locuitorii la montarea lucrurilor aduse în scopul consacrări bisericii parohiale. Termenul a fost fixat pentru toamna anulu 1940, căci episcopul Robu urma să vină în vizită pastorală î Bucovina.

Ocuparea Bucovinei de nord de către trupele sovietice l 28 iunie 1940 a contracarat aceste planuri, în schimb episcopu Robu a fixat termenul consacrării bisericii cu hramu „Coborârea Duhului Sfânt" în ziua de 5 octombrie, căc intenţiona să vină şi la hramul în cinstea Preasfintei Fecioar Maria Regina Sfântului Rozariu care a avut loc în ziua de octombrie, vrând să unească cele două sărbători[219]. Din cauz evenimentelor politice şi războiului, episcopul Robu a trebui să renunţe la vizita pastorală în Bucovina, de aceea a schimba termenul consacrării noii biserici şi a numit în persoana pr prelat Anton Sebesteny, paroh în Hadikfalva (rom. Dorneşti) ş totodată decan de Rădăuţi, principalul consacrator.

În ziua de 20 octombrie 1940, pr. prelat Anton Sebesteny asistat de preoţi bucovineni a consacrat festiv cas Domnului[220]. În cuvântul său s-a referit la războiul distrugăto care durează şi şi-a exprimat convin-gerea că biseric consacrată va fi locul şi garantul păcii precum şi la isto-rica

aproape seculara tradiţie a existenţei în acest loc a unui centru religios, a arătat că noua biserică este un semn vizibil al apartenenţei la Cristos, iar Liturghia ţinută în ea anunţă eterna Liturghie a triumfătoarei biserici a oamenilor mântuiţi[221].

Aşa cum putem observa în ilustraţiile prezentate, iniţial altarul principal aflat în prezbiteriu a fost adus de la Gura Putnei şi în locul sce-nei din mijloc „Vizita Preasfintei Fecioare Maria" a fost plasată icoana „Coborârea Duhului Sfânt" aflată în vechea biserică din Soloneţu Nou. Aflat în prezent în prezbiteriu, altarul principal a fost plasat iniţial în na-va laterală din stânga. În cercetările făcute nu am reuşit să stabilim când şi din ce cauză a fost îndepărtat altarul principal şi schimbat cu altarul la-teral care reprezintă „Sfânta Familie", de asemenea nu se ştie ce s-a în-tâmplat cu vechea icoană a „Coborârii Duhului Sfânt".

e) Destinele ulterioare ale bisericii din Soloneţu Nou

Ridicată cu atâta trudă şi sacrificii, biserica din Soloneţu Nou a devenit curând obiect de batjocură şi profanare. Dacă în timpul ocupaţiei din cursul primului război mondial soldaţii ruşi au dat dovadă de un mare respect pentru locul cultului divin, în timpul invaziei din anul 1943 soldaţii sovietici au intrat cu forţa în biserică şi au jefuit obiectele de valoare. Aşa cum aminteşte unul din martorii de atunci, distrugerile operaţiunilor de război nu au ocolit casa parohială şi biserica căci

Cazacii au jefuit ornatele liturgice şi umblând în ele le-au profanat. Au dezmembrat orga şi neavând niciun folos din fluiere, suflau în ele pentru a se distra.

În cronica parohială citim în continuare:

În septembrie întoarcerea. Mare deziluzie, căci casa parohială şi casele din centru arse. (...) Biserica a primit 13 lovituri, dar fierul beton a rezistat. Geamurile toate au zburat. În ciuda scumpetei, înaintea iernii au fost puse, celebrările se desfăşoară regulat[222].

În plus, în ziua de 21 iulie 1946, Soloneţu Nou a fos lovit de o mare grindină care a distrus parţial biserica. Autoru cronicii parohiale a notat că „în partea de nord nu a răma niciun geam şi tot acoperişul este distrus". Atunci s-a trecut l îndepărtarea pagubelor şi cu costuri proprii au fost montat geamuri noi şi a fost reparat acoperişul distrus al bisericii ş casei parohiale care a fost reparat în primul rând pentru c preotul să aibă condiţii confortabile de locuit[223].

În anul 1952, s-a format un comitet de reconstrucţie bisericii după distrugerile de război şi grindina din anul 1946 Reprezentanţii co-mitetului au umblat prin sat cu rugămintea ca fiecare cum poate să se im-plice în acest scop nobil. Trecânc la îndepărtarea pagubelor într-o pe-rioadă atât de grea soloncenii înşişi s-au mobilizat:

(...) şi aşa unii căutau grinzi pentru schele, alţii scândur şi cuie, dar cel mai rău era cu varul. Dar toate acestea erau de la Dumnezeu, aşa că i s-au repartizat comunei 500 kg. de var şi prin cunoştinţe le-au obţinut, era greu cu delegaţia, dar ş aceasta a mers, însuşi Budasz avea să-l aducă din Ostra şi a fost cu fiul Józef. Au adus nisip, dar lucrul nu mergea atât de repede că era deja toamnă şi cu varul trebuie aşteptat căci aşa proaspăt nu era bun pentru lucru.

Lucrările sistate pe perioada iernii au fost terminate abia în primăvara anului 1953, toate distrugerile au fost remediate şi biserica a fost dată în folosinţă[224].

Următoarele lucrări de reparaţie şi construcţie a bisericii au fost executate în anii '60, când în anul 1964 biserica a fost acoperită cu tablă, în anul 1965 a fost văruită tencuiala interioară, în anul 1966 au fost mon-tate geamuri mate, iar în anul 1967 biserica a fost împrejmuită cu o plasă de fier[225].

Practic, din anul 1968 când paroh în Soloneţu Nou a venit pr. Kazimierz Kotylewicz (rum. Cazimir Cotolevici), toate lucrările de reparaţie şi construcţie la casa parohială au fost realizate sistematic odată cu lucrările executate la biserică. Deoarece de la terminarea celui de al II-lea răz-boi mondial, în

Soloneţu Nou nu a fost un preot permanent, odată cu venirea pr. Kotylewicz a fost din nou reactivată parohia. În acest scop, comitetul parohial în frunte cu noul paroh a început, în anul 1968, lucrările de reparaţie la casa parohială care au fost suportate în totalitate de credincioşi. Cu câţiva ani mai înainte a fost schimbat acoperişul de draniţă cu unul de tablă mult mai rezistent[226].

După evenimentele din decembrie 1989, a urmat căderea sistemului totalitar, iar în ziua de 6 august 1989 a sosit pr. Ştefan Babiaş care, împreună cu locuitorii, a trecut la reparaţii ale casei parohiale, iar apoi a fost înnoită biserica parohială. La terminarea acestor lucrări, în ziua de 21 noiembrie 1993 episcopul de Iaşi Petru Gherghel a sfinţit festiv biserica renovată[227].

În continuare, următorii preoţi în Soloneţu Nou s-au străduit împreună cu locuitorii ca biserica să ajungă la o cât mai bună stare de folosinţă. Aşa deci, în timpul pr. Jacek Strzelecki a fost montată soba care să încălzească biserica şi a fost schimbată pardoseala în navele laterale, iar în timpul pr. Iulian Kropp a fost modificat prezbiteriul cu o nouă pardoseală şi au fost executate bănci noi şi o nouă îngrădire din fier atât în faţa bisericii cât şi în faţa grădinii parohiale.

Din anul 2005, în timpul îndeplinirii funcţiei sale de preot în Soloneţu Nou, paroh – pr. Marius Bucevschi s-a străduit să împodobească în continuare biserica şi casa parohială. A fost schimbat acoperişul bisericii şi a fost reparat podul şi acoperişul casei parohiale. Biserica a fost vopsită în exterior, ceea ce i-a conferit un aspect frumos pe fondul verdelui din jur. În plus, cu colaborarea şi sprijinul domnului deputat Ghervazen Longher în anul 2010 au fost montate vitralii moderne care ilustrează acţiunea Duhului Sfânt în timpul activităţii publice a lui Isus Cristos. Iar în prezbiteriu au fost amplasate două vitralii principale care reprezintă pe Sf. Stanislav, patronul Poloniei, şi Sf. Ioan Paul al II-lea[228].

6. Turismul în Comuna Cacica

Aşa după cum s-a relatat în introducerea acestei lucr putem spune că localitatea Cacica este o comunit reprezentativă printe aşezările deosebite din frumoasa istorica zonă, Bucovina. Fiind localizată în centrul circuitul turistic bucovinean, comuna Cacica doreşte să se transfor într-una dintre cele mai complexe staţiuni turistice din judeţ din ţară. Peisajele din împrejurimile comunei sunt mirifice, m ales atunci când se intră în comună dinspre Gura-Humorul când pantele relativ domoale, creează prin panorama deschi un cadru potrivit pentru odihnă şi meditaţie, iar drumurile sp Salină, spre Mină sunt deosebit de facile, oferind oric posibilitatea de a se relaxa pentru câteva ore atât în medi salin al Minei, cât şi în bazinele cu apă sărată, aceste facilitând la rândul lor posibilitatea tratării afecţiunil reumatice şi respiratorii. În ultima vreme, în comună s-a construit hoteluri, pensiuni, campinguri, diverse spaţii d cazare, tocmai spre o mai bună dezvoltare a reţelei turistice di zonă.

6.1. Obiective turistice

• Punct de informare turistică

Pentru a îmbunătăţi modalităţile prin care administraţi publică din Comuna Cacica poate contribui la dezvoltare turistică a zonei s-a construit Punctul de informare turistică î Satul Pârteştii de Sus, care a fost finalizat în anul 2013. Zon de promovare a acestui punct de informare turistică cuprind comunele Cacica, Mănăstirea Humorului şi Pârteştii de Jos.

• Salina Cacica

Istoria şi dezvoltarea economică a localităţii Cacica este stric legată de zăcământul de sare gemă descoperit în anul 1785.

În prezent, saramura se obține prin dizolvarea cinetică a sării din zăcământ și este transportată la circa 4,5 km, la instalațiile de recristalizare din incinta Salinei Pârteștii de Jos, care a fost modernizată și adusă la standarde europene în anul 2000. Calitatea produselor din sare și valoarea istorică a Salinei Cacica sunt cunoscute pe întreg mapamondul.

Aerul puternic ozonat, puritatea și frumusețea naturii fac o destinație de vis din acest loc în orice anotimp, fie pentru odihnă sau agrement, fie pentru tratarea bolilor respiratorii.

În mină se poate vizita: capela romano-catolică „Sfânta Varvara", capela ortodoxă, lacul sărat, sala de dans și terenul de sport și agrement.

Salina Cacica este unică prin faptul că toate galeriile au fost săpate în întregime manual, fără utilaje. Chiar și în prezent, în exploatarea sării, nu sunt folosite utilaje.

• Basilica „Adormirea Maicii Domnului" din Cacica

Basilica „Adormirea Maicii Domnului" din Cacica este o biserică romano-catolică construită în anul 1904 de către comunitatea poloneză din satul Cacica. În anul 2000, recunoscând importanța pelerinajelor mariane de la această biserică, Papa Ioan Paul al II-lea a acordat acestei biserici titlul de Basilica Minor.

• Grota Laurdes

Un interes deosebit prezintă și „Grota Laurdes" de lângă biserică. La începutul anului 1908, în mijlocul zidurilor de consolidare construite în spatele bisericii a fost construită o grotă din bucăți de stâncă în cinstea Maicii Domnului de la Laurdes. După aproape 30 de ani, preotul paroh Henryk Wochowski a decis să construiască o grotă nouă, de data aceasta mai în adâncime. Finalizată în anul 1936, Grota Laurdes construită în stil neogotic, are următoarele dimensiuni: adâncime, în formă de semilună, este de12 m, iar lățimea și înălțimea de 5 m. De asemenea și galeriile au fost construite în formă de semilună, ele având 60 m lungime, 4 m înălțime și 3 m lățime. În grotă, pe lângă altar și locurile amenajate pentru

spovedit, există în partea dreaptă o fântână cu apă conside tămăduitoare, pe care pelerinii o folosesc cu multă crec pentru binecuvântarea lor și a gospodăriilor lor. Cu pri hramului Adormirii Maicii Domnului în grotă sunt ofi liturghii în limba maghiară și germană.

• Piațeta Papa Ioan Paul al II-lea

La 15 august 2010, în fața bisericii romano-catoli început amenajarea unei piețe și a fost dezvelită o statu onorificului Papa Ioan Paul al II-lea.

• Ștrandul cu apă sărată

În urmă cu patru ani a fost reamenajat ștrandul cu sărată și de atunci vin în fiecare vară peste 30-35 mi persoane de toate vârstele din toate zonele limitrofe, dar ș la distanțe mai mari, pentru băi sărate.

• Biserica de lemn

Biserica de lemn cu hramul Sfinții Arhangheli Miha Gavriil din Pârteștii de Sus a fost construită în anul 1779. E află localizată în centrul satului Pârteștii de Sus din com Cacica. Ansamblul bisericii de lemn "Sf. Voievozi" Pârteștii de Sus a fost inclus pe Lista monumentelor isto din județul Suceava din anul 2004 la numărul 317, având cc de clasificare SV-II-a-B-05582 și fiind format din d obiective:

1. Biserica de lemn "Sf. Voievozi" - datând din 1779 și av codul SV-II-m-B-05582.01
2. Clopotnița - datând din 1861 și având codul SV-II-m 05582.02

• Biserica romano-catolică "Coborârea Duh Sfânt" din Solonețu Nou

Biserica romano-catolică "Coborârea Duhului Sfânt" Solonețu Nou este o biserică romano-catolică construită perioada 1937-1940 de către credincioșii romano-catc polonezi din satul Solonețu Nou. Ea se află în vârful unui c din centrul satului.

• **Biserica ortodoxă "Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava" din Cacica**

Biserica ortodoxă "Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava" din Cacica este o biserică ortodoxă construită în perioada 1892-1896 de către credincioşii ortodocşi români din satul Cacica. Ea se află situată în centrul localităţii.

• **Biserica greco-catolică „Adormirea Maicii Domnului" din Cacica**

Biserica greco-catolică „Adormirea Maicii Domnului" din Cacica este un lăcaş de cult construit în anul 1865 pentru credincioşii greco-catolici ucraineni din satul Cacica

• **Biserica ortodoxă „Naşterea Maicii Domnului" din Pîrteştii de Sus**

Biserica ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului" din Pîrteştii de Sus – Deal, este un lăcaş de cult construit în anul 1911 pentru credincioşii ortodocşi din satul Pîrteştii de Sus. Între anii 1982-1989, sub oblăduirea părintelui Vasile Vrăjitoru, s-a construit o biserică nouă, mai mare în locul celei existente. Este situată în centru satului pe lângă soseaua care face legătura dintre Oraşul Gura Humorului şi Solca.

6.2. Pensiuni turistice

• **Hotel & Restaurant Mărţişorul**

Situat în inima Bucovinei, la 2Km de Salina Cacica şi vestita Catedrala romano-catolică de la Cacica, Hotel Mărţişorul reprezintă alegerea potrivită pentru cei în căutare de relaxare şi bună dispoziţie. Hotelul Mărţişorul, cu o clasificare de 3 stele, va pune la dispoziţie 36 locuri de cazare în 16 camere. Fiecare spaţiu de cazare dispune de baie proprie, aer condiţionat, balcon, televizor/cablu, frigider, telefon şi acces internet. Oaspeţii hotelului au la dispoziţie şi un restaurant cu o capacitate de 120 de persoane, terasa, 3 săli de conferinţe (capacitati 250, 300 şi 400 de persoane) şi crama cu terasă. Localul este disponibil şi pentru organizarea de evenimente

festive din viaţa dumneavoastră (nunţi, botezuri, mese festive etc.). La cerere, se pot asigura şi decoraţiuni, aranjamente florale şi alte servicii pentru evenimente. Zilele petrecute aici vă permit să gustaţi din delicatesele bucătăriei bucovinene, să degustaţi mult căutata afinată, să vă relaxaţi în piscinele cu apă sărată aflate în apropiere sau să vizitaţi obiectivele turistice din împrejurimi: Mina de sare Cacica - 2 km, Catedrala Romano-catolică din Cacica - 2 km, Biserica de lemn (monument istoric) Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil din Pârteştii de Sus, sau mănăstirile din zona noastră (Voroneţ – 20 km, Gura - Humorului – 18 km, Sucevita – 27 km, Putna – 45 km).

• **Complex Turistic Casa Naţionalităţilor :**

Complex Turistic Casa Nationalitatilor din Cacica este un complex structurat astfel: parter, etaj, mansardă şi teatru de vară. La parter există sală de mese unde se poate organiza oricând sală de conferinţe/festivităţi/mese rotunde, cu o capacitate de 50 persoane. La demisol funcţionează un centru de tratament compus dintr- un bazin de înot cu apă sărată, o saună şi o sală de fitness care vă oferă alte posibilităţi de tratamente recomandate de medicul care este prezent de trei ori pe săptămână. La etaj sunt 5 camere, totalizând 10 locuri de cazare, iar la mansarda alte 5 camere cu alte 10 locuri de cazare. Accesul în localitate se face din DN2 Gura Humorului - Solca.

• **Pensiunea Casa Domnească**

Pensiunea Casa Domnească se află la marginea satului Cacica şi pune la dispoziţie, 26 spaţii de cazare distribuite în 8 camere pat matrimonial, 2 camere twin, 1 cameră triplă şi un apartament, un restaurant à-la-carte cu mâncăruri tradiţionale şi internaţionale şi un centru SPA. Toate spaţiile de cazare sunt dotate cu televizor, minibar, telefon, baie proprie cu duş, balcon. Pensiunea are parcare privată, loc de joacă pentru copii, grădină. Centrul SPA compus dintr- un bazin de înot, o

saună şi o sală de fitness vă oferă alte posibilităţi de recreere şi destindere pentru timpul liber. Restaurantul pensiunii, cu o capacitate de 140 locuri oferă posibilitatea organizării de evenimente variate, seri tematice cu muzică lăutărească, folk, retro, serbări câmpeneşti. Bucătăria predomină cu preparate tradiţionale specifice Bucovinei dar şi internaţionale, gătite cu multă pasiune şi pricepere de către bucătari specialişti. Pensiunea dispune şi de o sală de conferinţe cu o capacitate de 80 locuri în care se pot organiza prezentări, simpozioane, team building-uri, conferinţe, evenimente corporate.

• **"Casa lu' Ilie"**

"Casa lu' Ilie" oferă căldura şi ospitalitatea tipic bucovineană, acestea fiind ingredientele necesare pentru petrecerea unei vacanţe de vis în zona Bucovinei. Alimentele proaspete din gospodăria proprie şi reţetele tradiţionale sunt menite să satisfacă cele mai exigente gusturi.

6.3. Trasee turistice

Din Comuna Cacica recomandăm următoarele trasee turistice, de parcurs pe jos sau cu bicicleta, pentru o singură zi dus şi întors:

• Cacica – Pleşa (circa 10 km, dus întors pe jos) cu trecerea peste culmea Călăguriţa), cătun cu etnici polonezi;

• Pârteştii de Sus - Soloneţu Nou – Maidan (circa 10 km pe jos sau cu bicicleta), cu vizitarea Bisericii ortodoxe „Sfinţii Arhangheli", Bisericii romano–catolică Soloneţu Nou, privelişti naturale foarte frumoase, localităţi cu populaţie majoritară poloneză sau ucraineană;

• Cacica – Mănăstirea Humorului (circa 15 km pe jos) cu vizitarea Mănăstirii Humorului, mănăstire medievală binecunoscută;

• Pârteştii de Sus – Solca (circa 14 km, pe jos sa bicicleta) cu vizitarea mănăstirii voievodale a lui „Şt Tomşa" şi casa muzeu etnografic;

• Cacica – Pârteştii de Sus – Arbore (circa 16 km p sau cu bicicleta), cu vizitarea localităţii Botoşana şi mănă medievale Arbore;

• Soloneţu Nou – Poiana Micului (circa 14 km pe cu trecerea peste Obcina Cacica cu privelişti naturale f frumoase;

6.4. Evenimente culturale importante din comunei

a) Zilele Comunei Cacica

Consiliul Local Primăria Comunei Cacica organiz începând cu anul 2013, de sărbătoarea Sfinţilor Petru şi P Zilele Comunei Cacica, la iniţiativa doamnei primar E Boloca.

Anual, cu această ocazie, are loc deschiderea oficia care sunt invitaţi oficialităţi importante din judeţ şi din ţa slujbă religioasă ţinută de un sobor de preoţi după care ar „Cununia de aur" şi premierea cuplurilor din localitate ca împlinit 50 de ani de căsătorie.

Programul continuă cu spectacolul prezentat Ansamblul folcloric „Pădureţul" al Şcolii Gimnaziale Pîr de Sus, Ansamblul folcloric „Soloczanka" din Soloneţu Ansamblul folcloric „Pădureţul" al Căminului Cultural Pîr de Sus, urmate de alţi invitaţi, ansambluri folclorice şi for de dansuri din alte localităţii ale Judeţului Suceava şi urma un spectacol de gală al Ansamblului Profesionist „Ci Porumbescu" din Suceava. Seara se încheie cu o discote aer liber pentru tineretul prezent la acest eveniment. P parcursul acestui eveniment sunt prezenţi cu standuri şi me populari din judeţul nostru sau din alte judeţe. Reuşita ac manifestări i-a determinat pe reprezentanţii Primărie

Consiliului Local să decidă transformarea acesteia într-o tradiție, pentru a deveni una din cele mai importante și îndrăgite evenimente din localitate, care să contribuie la promovarea valorilor culturale ale Comunei Cacica.

b) Balul gospodarilor

Acest eveniment se organizează la Căminul Cultural Pîrteștii de Sus de obicei de Crăciun sau Paști, eveniment ce caută să reînvie vechea tradiție a balurilor de sărbători din localitatea noastră.

Tineri și vârstnici din localitate sau din alte localități învecinate, îmbrăcați în frumoase costume populare, dansează ca altă dată hora, sârba ciobanașul, polobocul, coasa, țărăneasca și alte dansuri în perechi, dar și dansuri bărbătești Pădureţul, Trilișeștiul sau Arcanul.

Voia bună și distracția este asigurată întodiauna de o formație folclorică renumită în județul Suceava care face neîncăpător sala Căminului cultural.

c) Festivalul de datini și obiceiuri populare „Cetina de brad"

La Căminul Cultural al satului Pîrteștii de Sus, comuna Cacica, pe 26 decembrie, se organizează anual Festivalul de datini şi obiceiuri populare „Cetina de brad". Evenimentul este organizat de Şcoala Gimnazială Pârteștii de Sus în parteneriat cu Inspectoratul Şcolar al Judeţului Suceava, Muzeul Obiceiurilor Populare Gura Humorului şi Consiliul Comunal, respectiv Primăria Cacica.

Scopul organizării acestei manifestări artistice este dezvoltarea dragostei pentru folclor, păstrarea şi practicarea datinilor şi obiceiurilor populare, păstrarea şi înbrăcarea portului popular de către copiii şi tinerii satului şi educarea spiritului de toleranţă şi de comunicare între participanţi.

La festival se înscriu grupuri de colindători şi urători de la şcolile şi liceele din judeţul nostru şi din alte judeţe, la care

se adaugă grupurile de colindători adulţi din comună cum ar Ansamblul folcloric polonez „Solonceanca" din Soloneţu-N Ansamblul folcloric „Pădureţul" din Pîrteştii de Sus şi Co Bisericii Ortodoxe „Sf. Mihail şi Gavril".

Din programul artistic nu lipsesc colindele, urătur jocul caprei, al urşilor, al căiuţilor sau al măştilor, pluguşo sorcova, pădureţul, dar şi dansuri populare poloneze.

Participanţii sunt răsplătiţi cu diplome, trofee, dulci premii din fonduri asigurate de Consiliul Local, Prim Cacica şi sponsori locali.

d) Pelerinajul internaţional catolic din Moldova, august, cu prilejul sărbătorii "Adormirea Ma Domnului" la Basilica Minor din Cacica.

Această formă de manifestare religioasă datează de de ani şi reuneşte în rugăciune şi reculegere credinci romano-catolici (şi nu numai) din împrejurimi, de pe v Siretului (Adjudeni, Tămăşeni, Buruienești, Sagna, ş.a.), Maramureş, din toate colţurile ţării, dar şi de peste hot Polonia, Italia, Cehia, Slovacia, Austria, Germania. Progra pelerinajului cuprinde: rugăciunea comună, sacrame credinţei, Sf. Liturghie. La Cacica se adună pe 15 august în de 25-30 mii de credincioşi. Bineînţeles că tot atunc organizează şi „bâlciul", prilej de distracţie pentru tineri.

e) Sărbătoarea roadelor „Dozynki" de la Solo Nou, anual în septembrie.

Sărbătoarea roadelor încheie Zilele Culturii Po manifestare care a ajuns la a 16-a ediţie. Dozynki cum se s în polonă la sărbătoarea roadelor se desfăşoară în locali Soloneţu Nou, comuna Cacica, acolo unde este prezentă suflarea satului, dar şi preşedintele Uniunii Polonezilor România, deputatul sucevean Ghervazen Lon reprezentanţi ai Senatului Poloniei, ai Ambasadei Poloni Bucureşti, primarul comunei Cacica, oficialităţi din j

precum şi oficialităţi din Polonia. Oamenii participă mai întâi la Sfânta Liturghie unde se sfinţesc pâinile şi cununile şi se depun daruri în biserică după care se vizitează standurile cu roadele caracteristice nu doar comunităţii poloneze din România, ci şi altor naţionalităţi, cum ar fi români, ucraineni sau germani, dar şi ale unor regiuni din Polonia invitate la această manifestare, respectiv Malopolska, Podkarpacie şi Zakopane. Standurile sunt amenajate la Casa Polonă din Solonețu Nou, acolo unde organizatorii pregătesc un picnic şi un program folcloric susţinut de formaţii locale. Cei prezenţi la Sărbătoarea roadelor pot degusta diverse preparate din carne de porc, tocană de legume, zacuscă, plăcinte, prăjituri, dulceţuri, dar şi băuturi precum vin, ţuică sau afinată, toate preparate în gospodăriile localnicilor. De menţionat că oaspeţii sunt aduşi la Sfânta Liturghie în căruţe şi trăsuri trase de cai arătoşi, drumul fiindu-le deschis de un grup de călăreţi în costume tradiţionale.

6.5. Ansambluri folclorice

a) Ansamblul folcloric „Pădureţul" al Căminului Cultural Pârteştii de Sus;

Satul Pîrteştii de Sus a avut formatie populară de dansuri cu mult timp în urmă, dar o dată certă nu se ştie, după cel de-al doilea război mondial s-a făcut mai prezentă în viaţa culturală, participând activ la diferite serbări, manifestaţii culturale, spectacole şi alte evenimente cultural-artistice, care se organizau atât zonal, cât şi regional.

Ansamblul Pădureţul s-a reînfiinţat la data de 30 octombrie 1992, la iniţiativa unor persoane din aparatul primăriei, pentru a se putea înregistra ca personalitate juridică, necesară accesării de fonduri nerambursabile prin diferite programe, bani care vor fi folosiţi pentru renovarea Căminului Cultural din satul Părteştii de Sus în care formaţia îşi are sediu. Având la început ca element component formaţia de dansuri populare şi solişti vocali, mai târziu se dezvoltă cu

formaţii structurate pe obiceiuri şi datini (obicei de nuntă, colac, obiceiuri şi datini de Crăciun, Anul Nou, Bobotează pentru alte sărbători) care se prezintă pe două grupe de vârst una formată din dansatori şi solişti ai Şcolii Pîrteştii de Sus, i cealaltă formaţie este a Căminului Cultural. Ansamblul a fo prezent pe scenele caselor de cultură şi a căminelor cultura din Suceava, Gura Humorului, Cîmpulung Moldovenes Rădăuţi, Botoşana, Sucevița, Mănăstirea Humorului, Mălin Solca, Solonețul Nou, Pîrteşti de Sus, Dorna Candren Cajvana, Ilişeşti cu ocazia unor evenimente istorico – cultura şi organizării diverselor festivaluri. În anul 2009 a m participat la următoarele festivaluri: Cîrlibaba „Zile Cîrlibabei", „Hora din Ogradă" – Moara Suceava, „Floare d Salcâm" – Arbore, Neagra Şarului *Festivalul Bujorului a Munte* - 2006.

Ansamblul Pădureţul a participat şi la Festivalu naţionale unde a obţinut diplome şi premii cum ar fi: *Como de Suflet Românesc* desfăşurat în oraşul Gura Humorului î vara anului 2005, unde a obţinut locul I, în municipiul Suceav 2006 unde a obţinut locul III, 2007 şi 2008 locul III, „Târgu de la Vidra" – Vrancea 2014 locul I , Baia Mare 2013 locul II

A mai participat la festivaluri internaţionale *ÎNTÂLNIR BUCOVINENE* desfăşurat în oraşele JASTROWIE şi PIŁA î anii 1992 şi 2007 din Polonia, Bonyhad –Ungaria 2006 Chişinău 1991, Ucraina 2007 şi 2014, şi oraşul CÎMPULUNC - MOLDOVENESC din România 2013, locul III şi 2014 locu I.

Din anul 2000, ansamblul Pădureţul este coorganizato al festivalului CETINA DE BRAD, organizat în fiecare an î ziua de 26 decembrie la Căminul Cultural Pîrteşti de Sus, car în anul 2014 a desfăşurat a 14 –a ediţie şi Balul Gospodarilo care are loc a doua sau a treia zi de Crăciun, acesta fiind ce mai reprezentativ eveniment al portului popular din comun Cacica. Ansamblul în prezent este condus de domnul Mireuţă Spiridon şi pregătit de Gherman Nicolaie.

b) Ansamblul folcloric „Pădureţul" al Şcolii Gimnaziale Pârteştii de Sus:

Ansamblul folcloric „Pădureţul" al Şcolii Gimnaziale Pârteştii de Sus a fost înfiinţat în septembrie 1998 la dorinţa elevilor, cadrelor didactice şi părinţilor, cu scopul valorificării frumoaselor tradiţii şi obiceiuri populare ale localităţii Pârteştii de Sus.

Pe parcursul anilor ansamblul s-a dezvoltat atât cantitativ prin înfiinţarea de noi formaţii, cât şi calitativ prin îmbogăţirea repertoriului, nivelul interpretării artistice şi prezentării scenice, participând cu succes la concursuri şi festivaluri organizate atât în ţară, cât şi în străinătate.

Repertoriul ansamblului cuprinde dansuri populare şi melodii populare specifice localităţii Pârteştii de Sus şi Ţinutului Bucovinei, în general, dar şi din alte zone folclorice ale României,

Ansamblul a participat la numeroase festivaluri de folclor din ţară:

- Festivalul Folcloric „Dornă, plai de joc şi cânt" de la Vatra Dornei;
- Festivalul internaţional de folclor „La fântâna dorului" de la Şimleul Silvaniei;
- Festivalul folcloric„Mihai Dridea" din Buhuşi;
- Festivalul de muzică populară „Mugurelul" din Dorohoi;
- „Festivalul Internaţional de Cultură şi Civilizaţie Românească – Românaşul" organizat de Şcoala „Bogdan Petriceicu Haşdeu" din Iaşi;
- Zilele Oraşului Siret;
- Zilele Comunei Cacica;
- 14 ediţii ale Festivalului de datini şi obiceiuri populare „Cetina de Brad"(Pîrteştii de Sus);
- Sărbătoarea roadelor „Dozynki" de la Soloneţu Nou;

- Festivalul internaţional de folclor „Îr
Bucovinene" de la Jastrowie din Polonia, în 2005 şi 2007
- Festivalul dansului şi muzicii de la Rybnik din Po
- Fazele zonale şi judeţene a concursurilor de fol
care a obţinut de fiecare dată locuri fruntaşe.
- Spectacole cu prilejul diferitelor evenimente orga
obţinând de fiecare dată locuri fruntaşe.

Ansamblul este pregătit de prof. Cojocar Sahlean M
ajutat de Strugar Mihaela, Andronic Maria, Strugar Vio
Cîmpan Nicoleta Oana. Programul Ansamblului fo
„PĂDUREŢUL" al Şcolii Gimnaziale Pârteştii de S
intitulează „Mândră-i hora-n Bucovina".

c) Ansamblul folcloric „Solonczanka" din Sol Nou

Dom Polski este sediul şi gazda Ansamblului Munt
Polonezi „Solonczanka" din Soloneţu Nou.

Prima prezentare a folclorului din Soloneţu Nou
loc în anul 1991, când a fost înfiinţat ansa
„Solonczanka", ocazie cu care s-a prezentat pentru prim
la Festivalul Internaţional „Întâlniri Bucovinene"
Jastrowie (Polonia). Ansamblul cuprinde aproximativ
persoane, iar repertoriul cuprinde cântece transmis
generaţie şi dansuri originale munteneşti: koza, h
bucovineanka, yasio, davidenka, syrba, czoban s.a.

Ansamblul folcloric „Solonczanka" a participat:

- 20 de ediţii ale Festivalul Internaţional „În
Bucovinene" de la Jastrowie (Polonia);
- câteva ediţii ale Festivalul Internaţional „În
Bucovinene" de la Cîmpulung Moldovenesc şi Ce
(Ucraina);
- 4 ediţii ale Festivalului Minorităţilor Naţ
„ProEtnica" de la Sighişoara;

• 6 ediţii ale Festivalului Muntenilor Polonezi de la Zywiek (Polonia);

• 3 ediţii ale Festivalului Mondial al Diasporei Poloneze de la Rzeszow (Polonia);

• 3 ediţii ale Festivalului Naţional de Folclor cu participare internaţională „Muzici şi tradiţii în Cişmigiu" (Bucureşti);

• 14 ediţii ale Festivalului de datini şi obiceiuri populare „Cetina de Brad"(Pîrteştii de Sus);

• În martie 2009 a participat la Concursul Naţional de Muzică de la Galaţi unde a obţinut locul I;

• o ediţie la „Interetnic Festival" de la Bistriţa Năsăud;

• o ediţie la Festivalul Folcloric „Szejke" de la Odorheiul Secuiesc;

• 2 schimburi culturale cu Ansamblul „Cerovina" (slovaci) din Oradea;

• Participare la emisiunea „Duminica în familie" cu Mihaela Rădulescu (Antena 1);

• Participare la emisiunea „Acasă în Bucovina" (TVR Iaşi);

• Participare la emisiunea „Crăciun în Bucovina" (TVR 2);

• Participare la emisiunea „Să ne distrăm k lumea" (Antena 2);

• Participare la emisiunea „Împreună lângă brad" (TVR Iaşi);

A prezentat spectacole de „Ziua Europei" la Bucureşti, la Muzeul Ţăranului Român, la evenimentul aniversar **90 de ani de la unirea Bucovinei cu România**, la Suceava şi Timişoara şi la Sumitul Minorităţilor din Rădăuţi.

Prezintă spectacole cu prilejul diferitelor evenimente organizate de Uniunea Polonezilor din România în localităţile cu etnie poloneză din judeţul Suceava şi din ţară.

Conducătorul Ansamblul folcloric „Solonczanka" este doamna Ana Zielonka.

Altarul Basilicii Minor „Adormirea Maicii Domnului" din Cacica

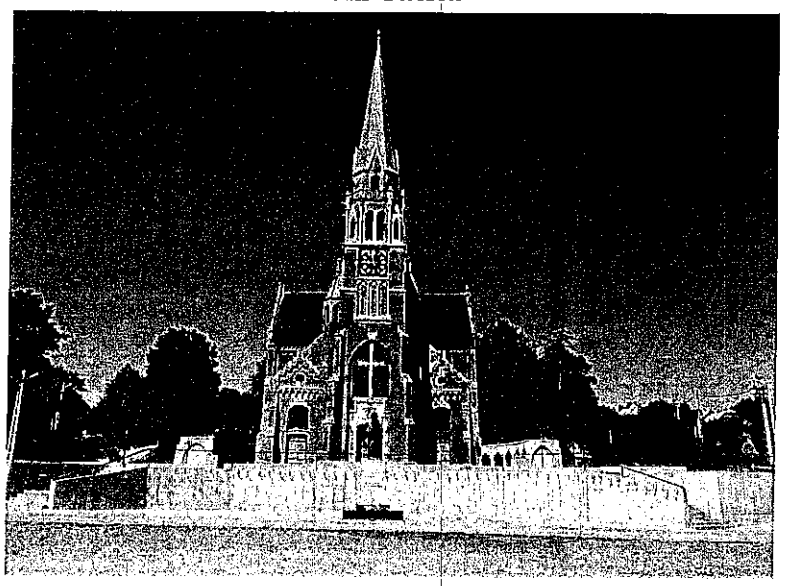

Basilica Minor „Adormirea Maicii Domnului" din Cacica

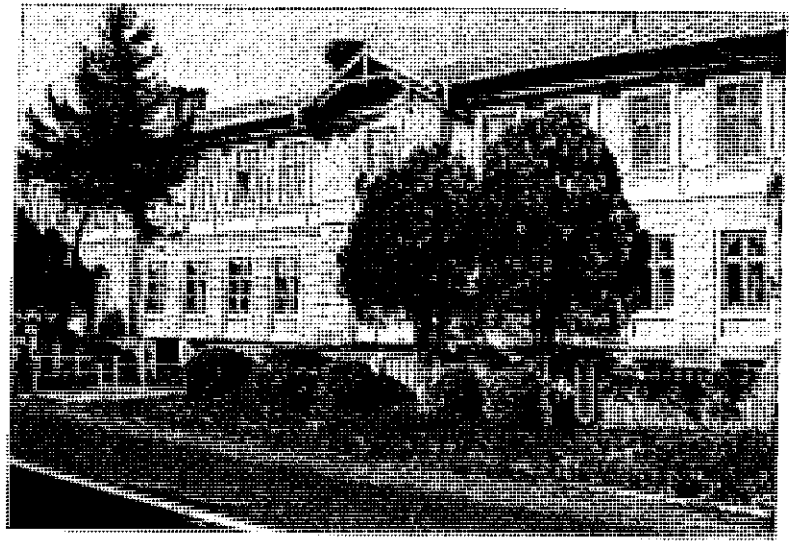

Școala Gimnazială Pîrteștii de Sus

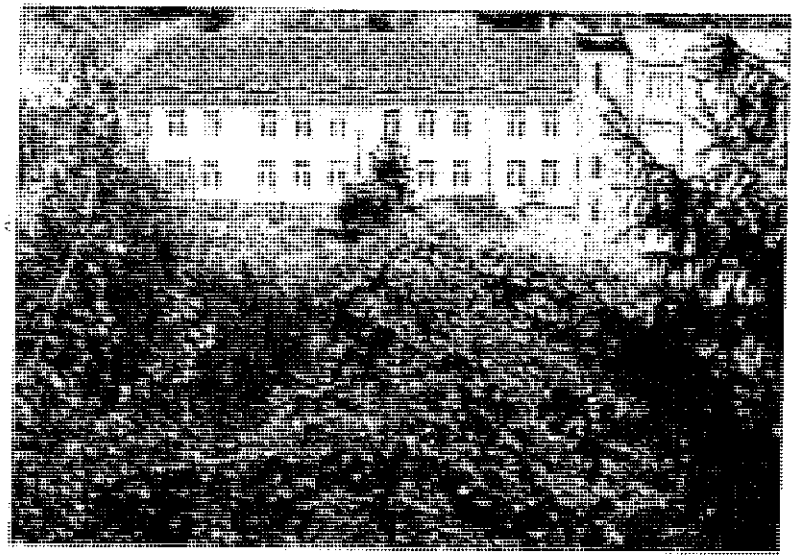

Școala Gimnazială Cacica

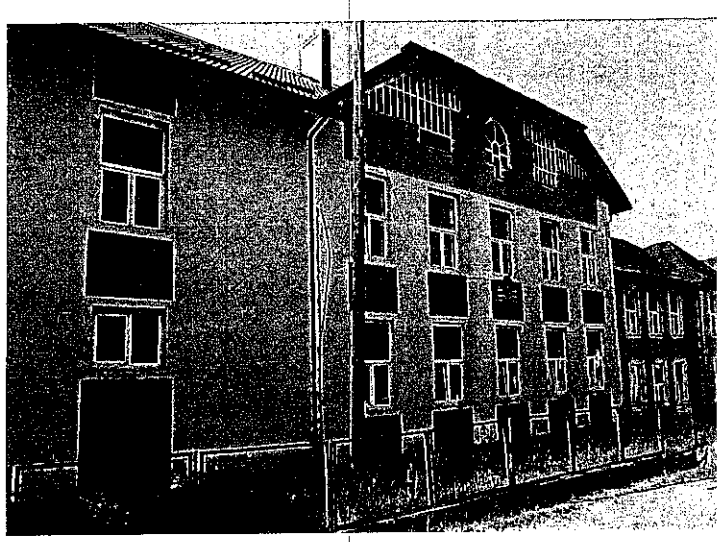

Școala Gimnazială „Hennry Sienkiewicz" Solonețu No

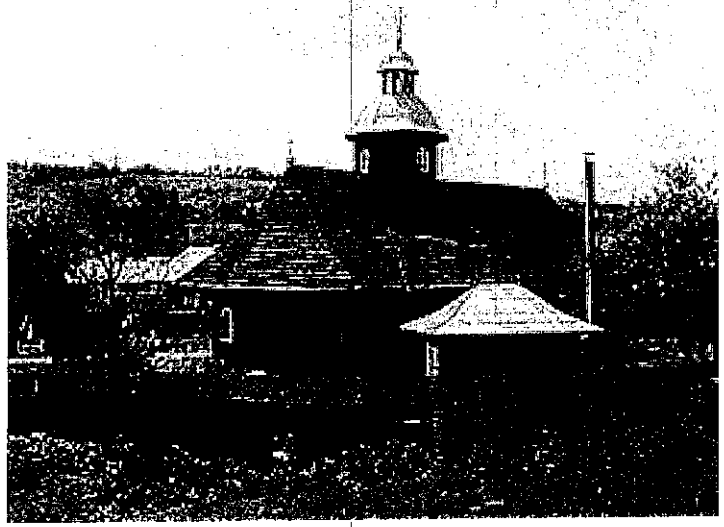

Biserica Ortodoxă Sfinții Arhangheli „Mihail și Gavril'
Pîrteștii de Sus

**Biserica romano-catolică "Coborârea Duhului Sfânt"
din Solonețu Nou**

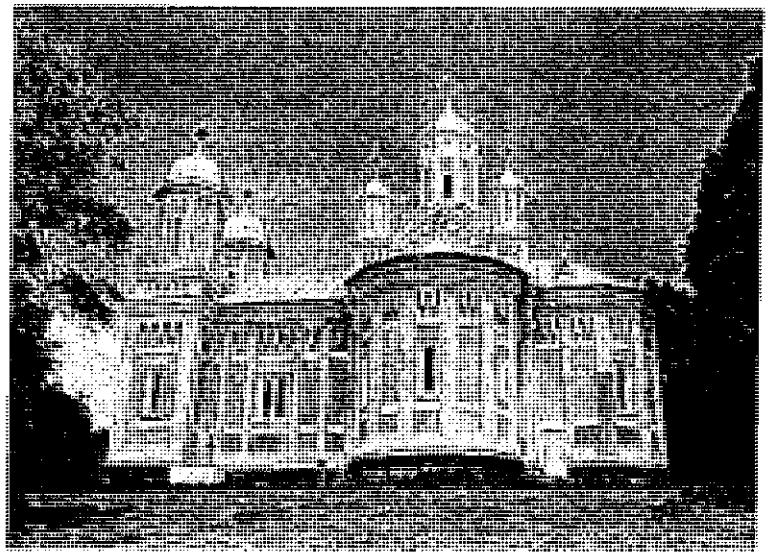

**Biserica ortodoxă „Sfîntul Ioan cel Nou de la Suceava"
din Cacica**

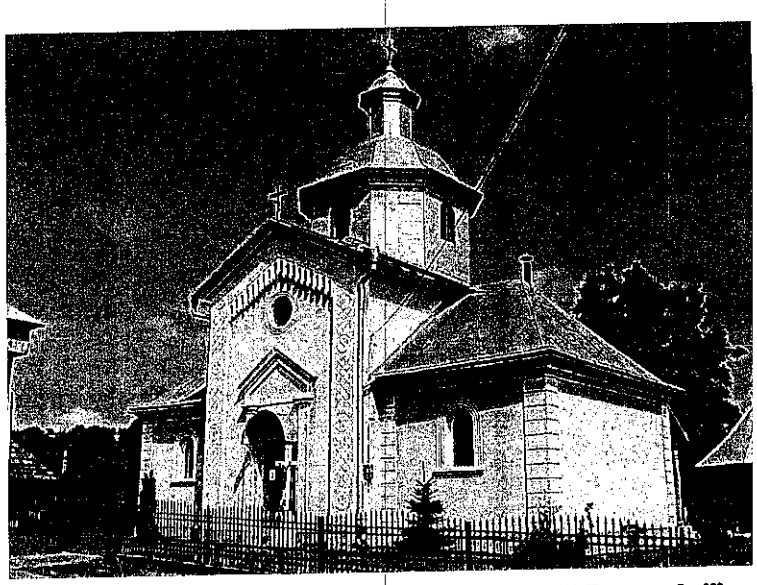

**Biserica greco-catolică „Adormirea Maicii Domuului"
din Cacica**

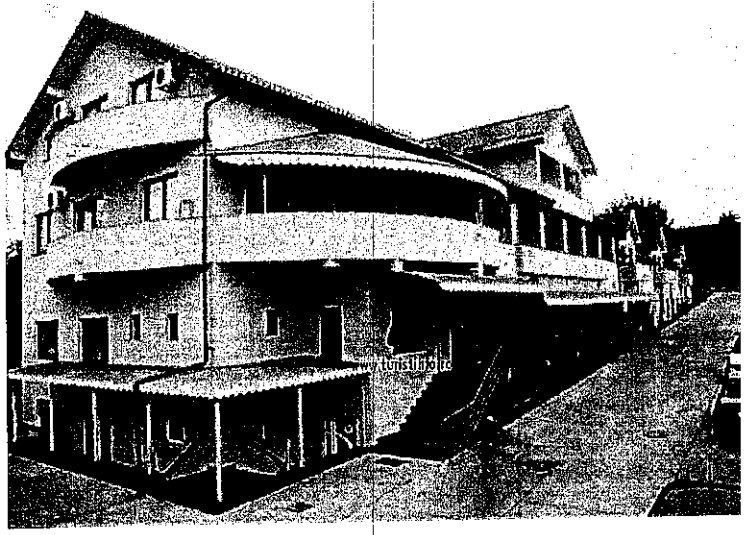

Hotel & Restaurant Mărțișorul

Sărbătoarea roadelor „Dozynki" de la Soloneţu Nou

Zilele Comunei Cacica

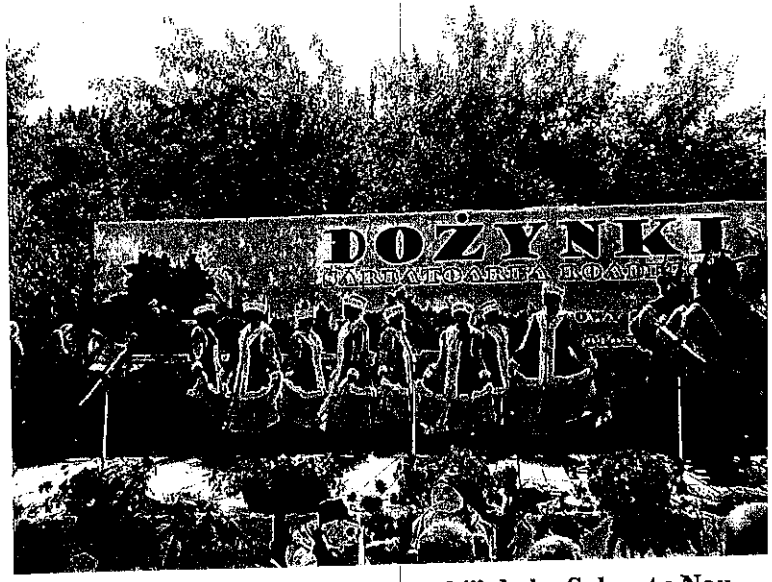

Sărbătoarea roadelor „Dozynki" de la Soloneţu Nou

Ansamblul folcloric „Pădureţul" al Şcolii Gimuaziale Pîrteştii de Sus

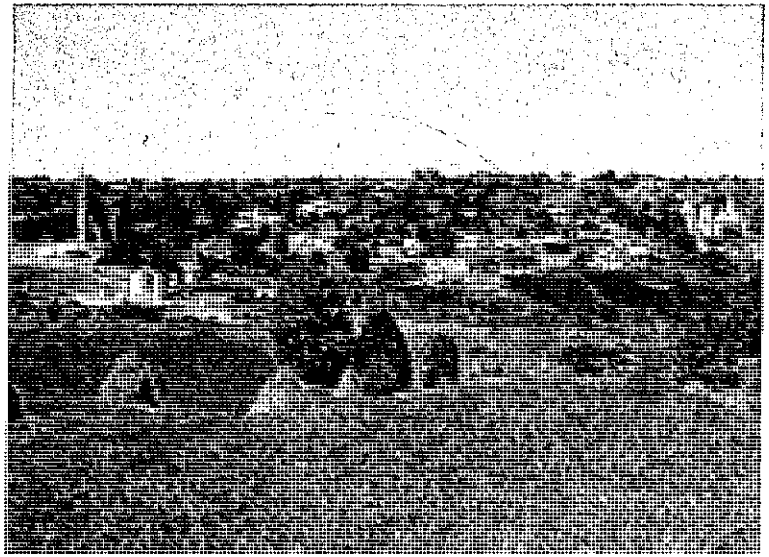

Imagine cu Satul Cacica

Centrul de Informare și Documentare Cacica

Pensiunea Casa Domnească - Cacica

Sala de dans din Mina Cacica

7. Bibliografie

1. ***Arhiva şcolii Pîrteştii de Sus

2. Alfons Eugen, Zelionca – *„Soloneţu Nou – Istoria satului şi a parohiei"* – 2014

3. Barbu N., Ionesi L. (1987), *Obcinele Bucovinei*, Edit. Sport-Turism, Bucureşti

4. *** Cronica Şcolii Pîrteştii de Sus

5. Dan, I. (1980), *Toponimie şi continuitate în Moldova de Nord*, Edit. Junimea , Iaşi

6. Dumitru, V. Ciornei *„Monografia Satului Pîrteştii de Sus"*– 1979

7. Dumitru, Tudose *„Salina Cacica-schiţă monografică"*- 1971

8. D. Hrenciuc, Fl. Pintescu, *Istoria şi tradiţiile minorităţii poloneze*, Ed. Universităţii, Suceava, 2004

9. Elena, Cehovschi *„Monografia satului Cacica"* (*schiţe*)- înv. gr. II- 1943

10. ***, *Elemente de didactica a istoriei*, Ed. Nomina, Bucureşti

11. Ilie Dan, *Toponimie şi continuitate în Moldova de nord*, Ed. Junimea, Iaşi, 1980

12. Ilie Dan, *Toponimia Văii Soloneţului*, Ed. Univ. „Al. I. Cuza", Iaşi, 1979

13. I. Ujvari, *Geografia apelor României*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1972

14. L. Ionesi, *Flişul paleogen din bazinul Văii Moldovei*, Ed. Academiei, Bucureşti, 1971

15. ****Geografia României, Regiunile pericarpatice*, vol. IV, Ed. Academiei, Bucureşti, 1992

16. Magdalena, Olaru–"*Monografia satului Cacica*" Cuza", Iaşi, 2006, partea I

17. Maria, Ucraineţ Creţu - *„Comuna Cacica-studiu geografic"*-lucrare ştiinţifică –grad I, prof.

18. Marcel-Anton, Cojocar-Sahlean *„Monografia Şcolii cu cl. I-VIII Pîrteştii de Sus"* – 2010

19. Mihaela, Nacu *„Soloneţu Nou – Monografie istorică"* – Lucrare ştiinţifică grad. did. I, prof

20. Mihai, Camilar, *Cultură şi civilizaţie locală în zona etnografică Humor*, Ed. Biblioteca „Mioriţa", Câmpulung Moldovenesc, 2011

21. Mihai, Ştefan Ceauşu *„Contribuţii la istoricul exploatării sării la sfârşitul sec. XVIII şi prima jumătate a secolului XIX"*- 1982

22. Mugur, Andronic *„Evoluţia habitatului uman în bazinul hidrografic- Soloneţ din paleolitic până la sfârşitul sec. XVIII"*

23. Mugur, Andronic, *„Un sat din Bucovina numit ... Cacica"* (2009),

24. M. Ielenicz, *Dealurile şi podişurile României*, Ed. „România de mâine", Bucureşti, 1999

25. N. Barbu, *Obcinile Bucovinei*, Ed. Ştinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976

26. N. Barbu, *op. cit.*

27. Nicolae, Boiciuc -" *Monografia comunei Cacica"*, 2009

28. Nicolae, Cojocaru, (1980), *Pîrteştii de Sus, o aşezare din Bucovina*, Edit. Litera

29. N. Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I, II, ed. Anima, 1996

30. N. Popp, C. Martiniuc, *Zona de contact între Carpaţi Orientali şi Podişul Sucevei*, în „Anuarul Muzeului Judeţean", vol. II, 1971, Suceava

31. N. Popp, C. Martiniuc, *op. cit.*

32. N. Popp, C. Martiniuc, *op. cit.*

33. N. Popp, I. Iosep, D. Paulencu, *Judeţul Suceava*, Ed Academiei, Bucureşti, 1973

34. N. Popp, C. Martiniuc, *op. cit.*

35. Serviciul Judeţean Suceava al Arhivelor Naţionale, *Inspectoratul cadastral Bucovina (1854-1887),* Fond nr. 21, Nr. inv. 114.

36. T. Chifu, Ciprian Mânzu, Oana Zamfirescu, *Flora şi vegetaţia Moldovei,* Ed. Univ. „Al. I. Cuza"

37. Vasile, Sähleanu *„Momente din dezvoltarea satului Cacica" (schiţe)*- inginer

CUPRINS

Cuvânt înainte /3
1. Introducere /5
2. Comuna Cacica – prezentare generală - /7
   2.1. Comuna Cacica – cadrul natural /7
   2.2 Populaţia /15
   2.3 Istoricul Comunei Cacica /23
3. Istoria satelor componente ale Comunei Cacica /41
   3.1. Istoria satului Pârteştii de Sus /41
   3.1.1. Întemeierea satului nou Pârteştii de Sus /47
   3.1.2. Viaţa sătenilor sub stăpânirea Austriei /48
   3.1.3. Primul război mondial şi viaţa satului /50
   3.1.4. Satul după unirea Bucovinei cu ţara mamă, România /51
   3.1.5. Populaţia /53
   3.1.6. Ocupaţiile sătenilor /57
   3.1.7. Satul în prezent /60
   3.1.8. Toponomia localităţii /61
   3.2. Istoricul Satului Cacica
   3.2.1. Relieful /66
   3.2.6. Clima /67
   3.2.7. Apele /68
   3.2.8. Flora şi fauna /70
   3.2.9. Istoria salinei şi a producerii sării /72
   3.2.6. Alte ramuri industriale /80
   3.2.7. Agricultura /80
   3.2.8. Comerţul /83
   3.3. Istoria satului Soloneţu Nou /84
   3.3.1. Prezentarea fizico-geografică a localităţii /84
   3.3.2. Întemeierea satului Soloneţu-Nou /96
   3.3.3. Soloneţu Nou sub ocupaţia austriacă /100
   3.3.4. Soloneţu Nou în perioada autonomiei Bucovinei /103
   3.3.5. Primul război mondial /108

3.3.6. Perioada interbelică şi al II-lea război mondial /110
3.3.8. Întoarcerea în Patrie /119
3.3.9. De la comunism la libertate /122
3.3.10. Soloneţu Nou astăzi /125
3.3.10. Tradiţii populare specifice satului Soloneţu Nou /128
3.4. Istoria Satului Maidan /138
3.5. Istoria Satului Runcu /139
4. Învăţământul în Comuna Cacica /141
4.1. Învăţământul în satul Pârteştii de Sus /141
4.1.1. Truditori pe ogorul şcolii /156
4.2 Învăţământul în satul Cacica /177
4.3. Învăţământul în satul Soloneţu Nou /181
4.3.3. Începuturile învăţământului /181
4.3.4. Perioada interbelică /184
4.3.3. Perioada de după al II-lea război mondial /189
5. Credinţă şi spiritualitate în Comuna Cacica /193
5.1. Biserica romano-catolică din Cacica /193
5.2. Biserica greco - catolică din Cacica /195
5.3. Biserica ortodoxă din Cacica /197
5.4. Biserica ortodoxă din Pârteştii de Sus de pe Vale /198
5.5. Biserica ortodoxă din Pârteştii de Sus de pe Deal /199
5.6. Biserica romano – catolică din Soloneţu Nou /203
6. Turismul în Comuna Cacica /223
6.1. Obiective turistice /223
6.2. Pensiuni turistice /226
6.3. Trasee turistice /228
6.4. Evenimente culturale importante din viaţa comunei /229
6.5. Ansambluri folclorice /232
7. Bibliografie /248

Karuna Bistriţa

Telefoane: 0760/607889
0760/607009
Tel.Fax: 0363 104 135
e-mail: editurakarunabistrita@yahoo.com
www.editurakarunabistrita.8k.com
www.karunacultural.8k.com